

KS KONSULENT

KOSTRA-analyse

Karasjok kommune

KOSTRA-publisering pr 15. juni 2018

Innholdsfortegnelse

1	<i>Innledning</i>	5
	Bakgrunn	5
	Valg av sammenligningskommuner	5
	KOSTRA	9
	Om denne rapporten	10
	Tekniske forutsetninger for analysen	11
2	<i>Finansielle nøkkeltall</i>	12
	Netto driftsutgifter pr formål	12
	Kommunaløkonomisk bærekraft	14
3	<i>Administrasjon</i>	22
4	<i>Pleie og omsorg</i>	26
	Befolkningsprognose for innbyggere 67+ frem til 2040	26
	Pleie- og omsorgstjenesten samlet	27
	Institusjonstjenester	38
	Hjemmebaserte tjenester	42
5	<i>Helsetjenester</i>	48
6	<i>Sosialtjenesten</i>	52
7	<i>Barnevern</i>	58
8	<i>Grunnskole</i>	61
	Befolkningsprognose for unge frem til 2040	61
	Grunnskoleopplæring	63
	Skolelokaler	67
	Produktivitet i sektoren	68
	Spesialundervisning	77
	Skoleskyss	81
	Skolefritidsordning - SFO	81
	Voksenopplæring	85
9	<i>Barnehage</i>	87
10	<i>Kultur og kirke</i>	93
	Kultur	93
	Kirke	97
11	<i>Plan, kulturminne, natur og nærmiljø</i>	99
12	<i>Brann- og ulykkesvern</i>	104
13	<i>VAR (Vann, Avløp, Renovasjon)</i>	106

14 Kommunal næringsforvaltning	108
15 Samferdsel	110
16 Eiendomsdrift	113
17 Avslutning	116

Denne rapporten tar for seg ressursbruken i Karasjok kommune i 2017 og tidligere år. Ressursbruken sees opp mot ressursbruken i Kautokeino, Tana og Hurdal kommuner, samt landsgjennomsnittet. Rapporten bygger på de endelig KOSTRA-tallene (regnskapstallene) for 2017, som er publisert av Statistisk sentralbyrå 15. juni 2018.

Karasjok er en kommune med et gunstig økonomisk utgangspunkt sammenlignet med mange andre, da man har høye overføringer i form av regionalpolitiske virkemidler. Allikevel har Karasjok en til dels (svært) presset kommuneøkonomi. Dette skyldes at man gjennomgående har et høyt kostnadsnivå og lav produktivitet på stort sett alle tjenesteområder. Det er særlig på skoleområdet at tjenesten over tid har hatt en kostnadsutvikling som er vesentlig høyere enn kostnadsutviklingen for landet, noe som skyldes at Karasjok de siste 10 årene (som veldig mange andre norske kommuner) har hatt et kraftig fall i antall innbyggere 6-15 år uten at man har maktet å kute kostnadene tilsvarende. Men også pleie og omsorgstjenesten, helsetjenesten, samferdsel, næring og brann har over tid hatt en kostnadsutvikling som er vesentlig høyere enn kostnadsutviklingen for landet og har nå en ressursbruk som er vesentlig høyere enn det som det objektive utgiftsbehovet skulle tilsi.

Lillestrøm, november 2018

1 Innledning

Bakgrunn

Formannskapet i Karasjok kommune har bestilt en KOSTRA-analyse for å få vurdert prioriteringer, produktivitet og dekningsgrader i Karasjok kommune sammenlignet med et utvalg andre kommuner. Karasjok kommune står ovenfor en situasjon der man må omstille driften kraftig som følge av tidligere års merforbruk, reduksjon i rammetilskuddet, samt økte kostnader. Denne rapporten sier ingen ting om hva Karasjok bør gjøre av tiltak, men synliggjør hvordan ressursbruken er i Karasjok i dag sett i forhold til et utvalg andre kommuner, landsgjennomsnittet og det objektivt beregnede utgiftsbehovet.

Rapporten går systematisk igjennom alle tjenesteområder i kommunen og synliggjør hvordan ressursbruken er i Karasjok, sett i lys av ressursbruken i Kautokeino, Tana og Hurdal kommuner, samt landsgjennomsnittet. Hensikten er å gi økt innsikt og kompetanse, samt et kvalifisert beslutningsunderlag som grunnlag for de valgene kommunen står ovenfor i arbeidet med de store omstillingsutfordringene Karasjok står ovenfor.

Rapporten baserer seg på de publiserte regnskaps- og produksjonstallene fra kommunene, pr 15. juni 2018, dvs de endelige regnskapstallene for 2017.

Valg av sammenligningskommuner

Når man gjør KOSTRA-analyser er det normalt tre hovedvariabler som er avgjørende for hvilke kommuner man skal velge å sammenligne seg med:

- Kommunestørrelse
- Utgiftsbehov
- Inntektsnivå

Når det gjelder *kommunestørrelse*, så er antall innbyggere pr 31.12.2017 i de fire kommunene vi benytter i denne rapporten:

Karasjok	Kautokeino	Tana	Hurdal
2701	2946	2922	2903

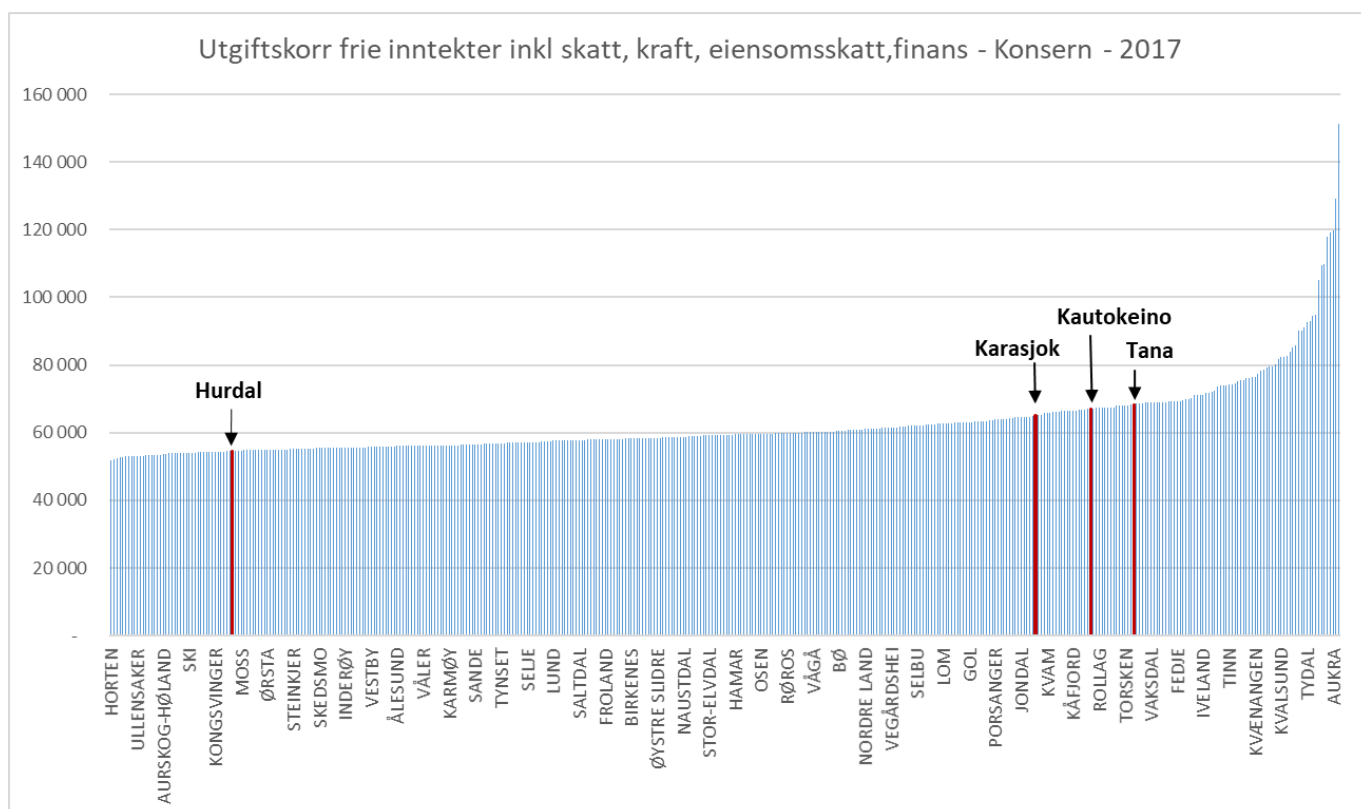
Alle kommune i utvalget er like i størrelse og de forskjellene som er, vil i seg selv ikke ha innvirkning på ressursbruken. I tillegg har vi med gjennomsnittet for landet (uten Oslo) som en referansebane for kostnadsutviklingen over tid.

Den andre variabelen som må vurderes er *kommunens utgiftsbehov*, det vil si hvor stort er innbyggernes forventede behov for tjenester. Dette måles/vurderes gjennom *kostnadsindeksen* som ligger til grunn for utmålingen av rammetilskuddet til den enkelte kommune. Kostnadsindeksen for disse kommunene i 2017 var som følger:

	Karasjok	Kautokeino	Tana	Hurdal
0-1 år	0,6825	1,1420	0,7512	0,9919
2-5 år	0,6540	1,0162	0,6551	1,0017
6-15 år	0,9782	1,0195	0,8359	0,8606
16-22 år	1,2620	0,9802	0,9968	0,9810
23-66 år	1,0013	1,0090	1,0103	0,9826
67-79 år	1,0148	0,9791	1,3202	1,1775
80-89 år	1,0898	0,8439	1,1399	1,1474
over 90 år	0,7425	0,7175	0,8480	1,6405
Basistillegg	5,9061	5,3903	5,4605	4,2967
Sone	1,0163	2,8625	3,9612	1,3973
Nabo	2,5856	4,3605	5,4864	1,9758
Landbrukskriterium	2,9610	2,9591	4,4005	2,5426
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,1683	0,2304	0,5056	0,6716
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0203	-	0,0624	0,1395
Dødelighet	1,1241	1,2539	1,3858	0,9970
Barn 0-15 med enslige forsørgere	1,4385	1,5503	0,9904	1,1209
Lavinntekt	1,1572	1,7275	0,8219	0,8348
Uføre 18-49 år	0,9351	1,2026	1,1593	0,9979
Opphopningsindeks	1,1669	1,6444	0,7239	0,6860
Aleneboende 30 - 66 år	1,0732	0,8992	1,2281	1,0078
PU over 16 år	1,6286	2,0437	1,9763	0,5735
Ikke-gifte 67 år og over	1,3324	1,0680	1,4997	1,2675
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,5625	0,9431	0,8418	1,0839
Innbyggere med høyere utdanning	0,9771	0,8807	0,7428	0,6311
1 Kostnadsindeks	1,10058	1,19500	1,16547	1,05960

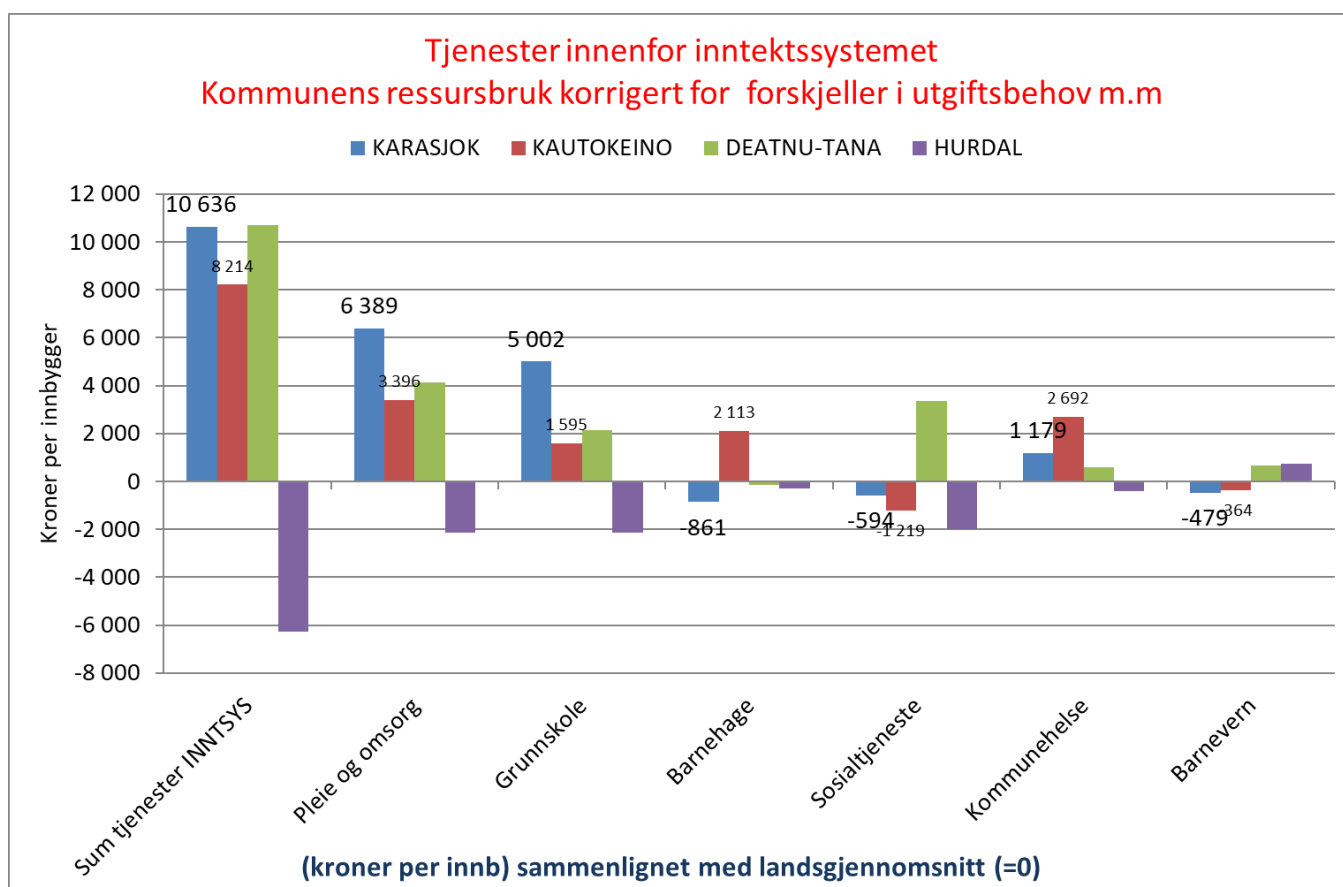
Karasjok har en kostnadsindeks som ligger 10 % (1,10058) over landsgjennomsnittet (som er på 1,0000). Kautokeino ligger 19,5 % over, Tana 16,5 % over og Hurdal 5,9 % over landsgjennomsnittet. Dette betyr at alle kommunene har et relativt likt utgiftsbehov på overordnet kommunenivå, men at Kautokeino og Tana har noe høyere utgiftsnivå enn Karasjok og Hurdal. Ser vi på de ulike kriteriene, så ser vi at Kautokeino skille seg ut med sone og nabokriteriene (større interne avstander i kommunen) og med noe større sosiale utfordringer, mens Hurdal har vesentlig færre psykisk utviklingshemmede. Dette vil påvirke kostnadsnivået noe på enkelte indikatorer (men forskjellene er relativt små). Mer om dette når vi ser på delkostnadsnøkkelene under hvert av store tjenesteområdene nedenfor.

Den tredje variabelen som må vurderes når man skal velge sammenligningskommuner er *inntektsnivå*. Inntektene til norske kommuner er på ingen måte likt fordelt, da det er store variasjoner i de lokale inntektene som kommune har. Dersom vi ser på de *utgiftskorrigerede inntektene*, som tar høyde for ulikheter i forventet kostnadsnivå og som også inkluderer inntekter ut over de frie inntektene (høye person/formuesskatteinntekter, eiendomsskatt, regionalpolitiske virkemidler, kraftinntekter, etc), ligger Karasjok på 324. plass (nedenfra). I 2017 var det 104 kommuner i landet som hadde mer penger å rutte med pr innbygger *etter at man har korrigeret for utgiftsbehovet* enn Karasjok. Kautokeino lå på 340. plass, Tana på 354. plass mens Hurdal 38. plass. Forskjellen er illustrert i diagrammet nedenfor:

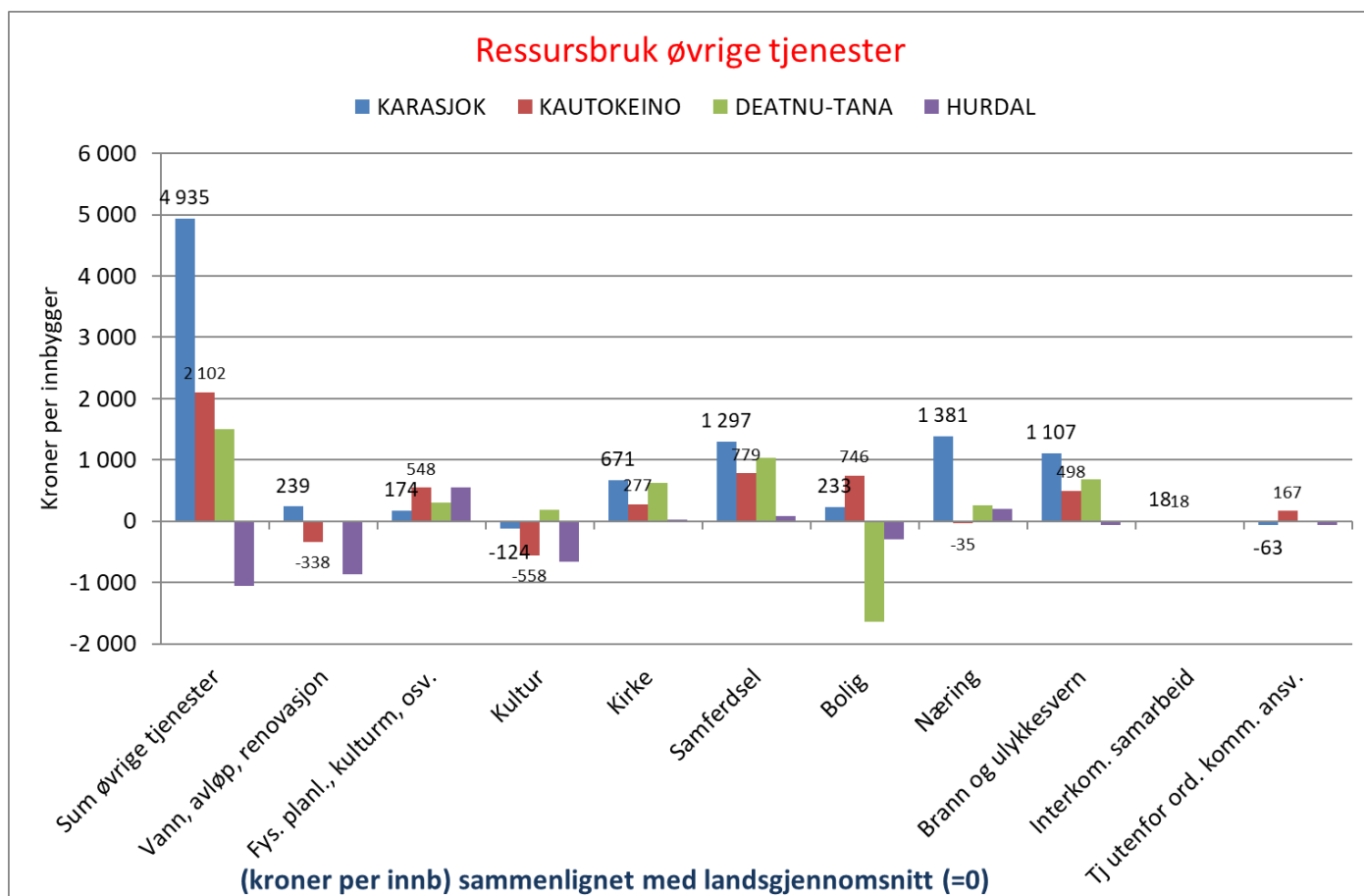
Kautokeino og Tana har noe høyere inntekter en Karasjok da de har inntekter fra eiendomsskatt i hele kommunen (begge kommuner tar inn ca 5,5 mill i eiendomsskatt). Oppsummert kan vi derfor si Karasjok, Kautokeino og Tana er høyinntektskommuner (etter at man har korrigeret for utgiftsbehovet) med et høyt inntektsnivå til løse oppgavene, mens Hurdal er lavinntektskommune. Skulle Karasjok drevet like effektivt som Hurdal i 2017, så måtte man kuttet budsjettet med 30,5 millioner. Dette tilsvarer nøyaktig det beløpet som Karasjok hadde i inntekter fra distriktstilskudd til Nord-Norgetilskudd i 2017 – 33,4 millioner minus det som Hurdal har i distriktstilskudd for Sør-Norge - 2,8 mill. Dette tilskuddet er det ikke knyttet noen

utgiftsfaktorer til. Det er rett og slett et politisk ønske om at tjenestetilbudet i Finnmark skal være godt – og noe bedre enn i Hurdal. Når man sammenligner kommuner er det viktig at man er klar over disse ulikhetene i utgiftsbehovet og inntektsnivået. KOSTRA tar ikke hensyn til dette, og ser alle kommuner som «like rike» og med samme utgiftsbehov. KS har derfor laget en modell hvor kommunen kan sammenligne seg med andre kommuner *korrigert for utgiftsbehov pr innbygger* basert på de frie inntektene som kommer igjennom inntektssystemet. Hvis vi ser på ressursbruken innenfor inntektssystemet (dvs hvordan man disponerer ressursene gitt at de bare skulle finansieres av skatt og rammetilskudd) så finner vi følgende:

Her ser vi at Karasjok bruker mer (og til dels betydelig mer) på pleie- og omsorgstjenesten, grunnskole og kommunehelse, enn det man faktisk får i forhold til *utgiftsbehovet* definert igjennom inntektssystemet (det vil si uten at man tar med de lokale inntektene og regionalpolitiske virkemidler). For pleie og omsorgstjenesten utgjør dette kr 6 389 pr innbygger eller **17,2 millioner** mer enn det man ville ha brukt hvis man hadde hatt et «penger-følger-brukeren» system i Norge. På grunnskole bruker Karasjok kr 5 002 mer pr innbygger eller totalt **13,5 millioner** mer. På helsetjenester bruker man kr 1 179 mer pr innbygger eller totalt **3,2 mill** mer enn det man objektivt sett skulle gjøre i henhold til kostnadsnøklenes fordeling. På barnehager, sosialtjenesten og barnevernstjenesten bruker man noe mindre.

Dette er tjenestene som ligger innenfor kostnadsnøklene i inntektssystemet. Ser man på tjenesten som ligger *utenfor* så finner vi følgende:

Karasjok bruker noe mer på alle områder (unntatt kultur) enn det som ligger til grunn i det objektivt beregnede utgiftsbehovet, men det er særlig samferdsel (**3,5 mill**), næring (**3,7 mill**) og brann (**2,9 mill**) hvor ressursbruken er signifikant høyere enn det som det objektive utgiftsbehovet skulle tilsi.

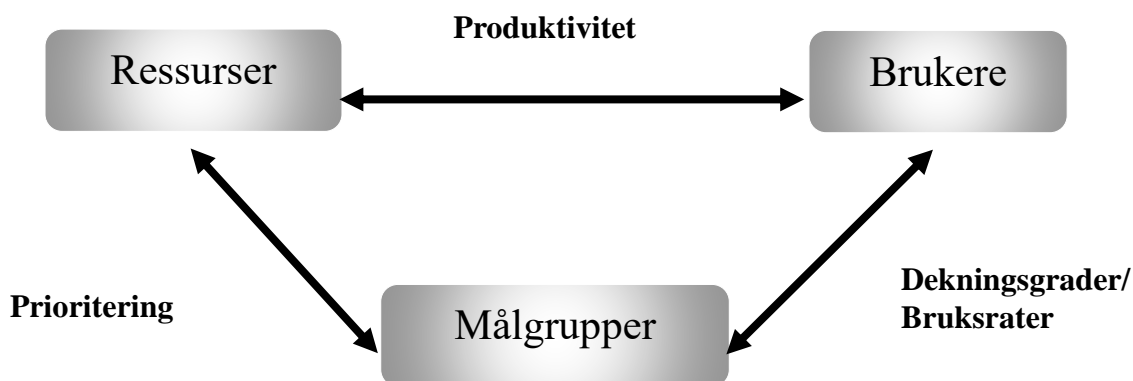
I resten av rapporten vil vi bruke de ordinære KOSTRA-tallene som ikke hensyntar ulikhetene i utgiftsbehovet, men det er viktig at man har disse forskjellene i mente når man ser på ressursbruken og prioriteringene.

KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Informasjonen om (1) kommunale og fylkeskommunale tjenester, (2) bruk av ressurser på ulike tjenesteområder og (3) egenskaper ved befolkningen, blir registrert og sammenstilt

for å gi relevant informasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten.

KOSTRA rapporterer på tre dimensjoner – ressurser, brukere og målgrupper, som igjen danner grunnlaget for og presenteres som nøkkeltall for *prioritering*, *produktivitet* og *dekningsgrader*.

Produktivitet – sier noe om hvor mye man bruker pr tjenestemottaker / plass, og omtales i noen sammenhenger som enhetskostnad. Måles ofte i korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker eller pr plass. I sammenligningen av produktiviteten mellom kommunene i denne rapporten er nettopp denne type nøkkeltall brukt.

Dekningsgrad – sier noe om hvor mange av kommunens innbyggere i en målgruppe som mottar tjenester. Eks: antall barn i barnehage av kommunens 1-5 åringer, eller antall innbyggere 80+ på institusjon av alle kommunens innbyggere 80+.

Prioritering – sier noe om hvor mye penger man bruker på en målgruppe. Uttrykkes ofte som netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa. Spesielt for tjenestene i pleie og omsorg, barnehage, skole, sosial og barnevern vil nettoutgiftene i målgruppen bestå av forholdet mellom andel innbyggere som mottar tjenester og nettoutgift pr bruker.

Det som er viktig å bemerke er at selv om KOSTRA har omfattende informasjon knyttet til prioritering og produktivitet, finner vi ingen informasjon om kvaliteten på tjenestene som kommunene leverer, hvor effektivt kommunen drives eller hvor godt lokaldemokratiet ivaretas.

Om denne rapporten

Dette er en KOSTRA-analyse som fokuserer på likhet og variasjon i prioritet, dekningsgrader og produktivitet. Analysen vil kunne gi sentrale svar på kostnadsnivå, ressurs pr bruker og den samlede struktur i tilbudet sammenlignet med øvrige

kommuner. Dette kan gi klare holdepunkter for hvor kommunen bør rette oppmerksomheten, men sier lite om hva som er årsaken til variasjonen, være seg etablert praksis, brukergrupper med særskilte behov eller faktiske kvalitetsforskjeller.

Rapporten sier derfor heller ikke noe om hva man konkret bør gjøre – hvilke tiltak som bør iverksettes – for å øke inntektene eller redusere kostnadene dersom det skulle være behov for/ønske om det. Dette er kommunen selv den beste til å vurdere.

KOSTRA-indikatorene gir isolert sett få holdepunkter på hvorvidt tjenestene er i samsvar med lokal behov. Informasjon om det lokale handlingsrommet er derfor begrenset til hva indikatorene for prioritering, ressursbruk pr plass / bruker og tilgjengelighet viser, samt at vi i på enkelte av deltjenestene visere ressursbruken sett opp mot delkostnadsnøklene fra inntektssystemet.

Tekniske forutsetninger for analysen

Datagrunnlaget for denne rapporten er i sin helhet basert på de endelige KOSTRA-tallene for 2017, som ble publisert 15. juni 2018.

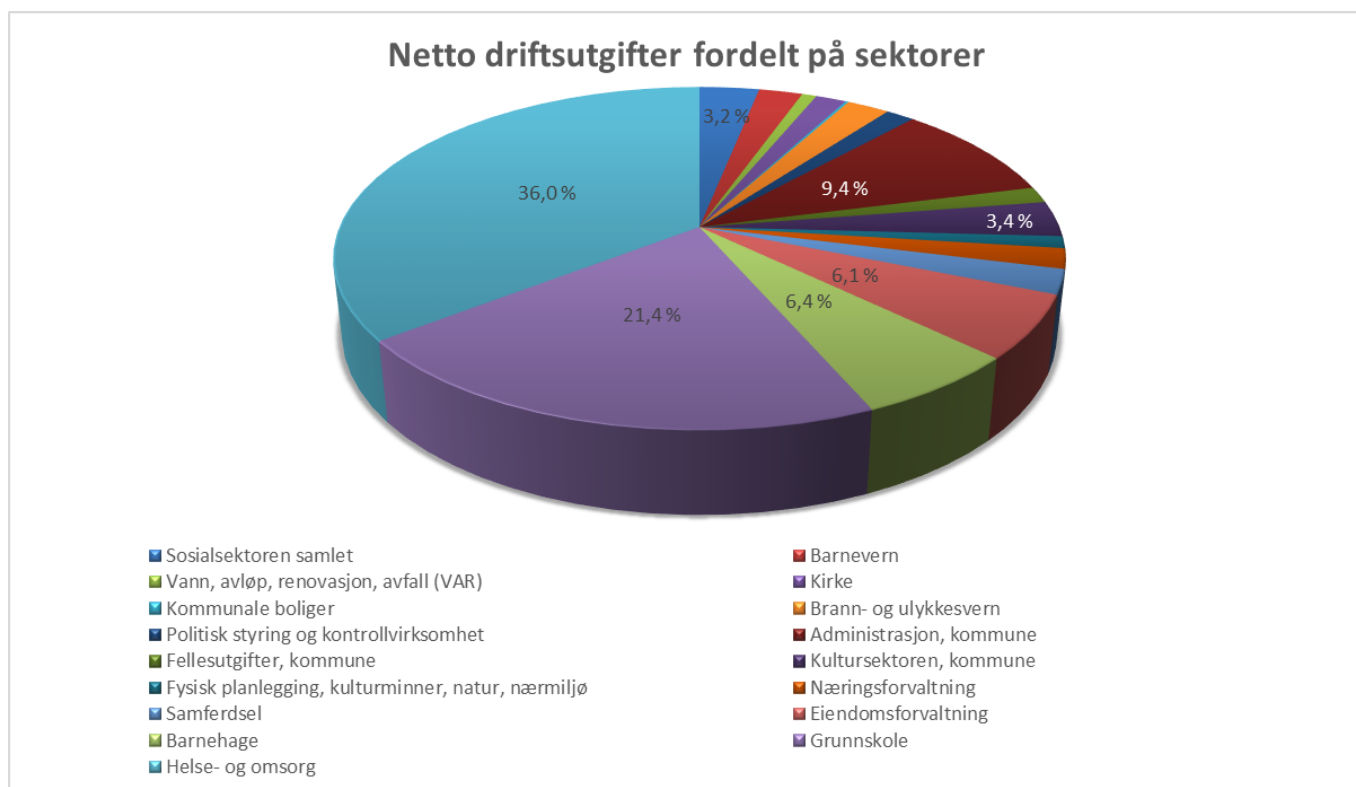
I dokumentet brukes ofte begrepet *korrigerede brutto driftsutgifter*. Korrigerede brutto driftsutgifter omfatter driftsutgiftene ved kommunens egen tjenesteproduksjon pluss MVA-utgift og avskrivninger, minus dobbeltføringer i de kommunale regnskaper som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv.

KS-K har erfaringer for at det er på noen tjenester og indikatorer kan være variasjoner som følge av ulik føringspraksis mellom kommunene eller feilrapporterte tall. Men generelt kan man si at kvaliteten på KOSTRA begynner å bli svært god og at det er sjelden man finner de helt store feilene eller ulikhetene i føringspraksis. Men; KS-Konsulent har ikke kvalitetssikret tallgrunnlaget. Det betyr at hvis det er rapportert feil inn i KOSTRA, så blir det også feil i rapporten. Karasjok må selv kvalitetssikre dette.

2 Finansielle nøkkeltall

Netto driftsutgifter pr formål

Netto driftsutgifter pr formål er et tall for hvordan kommunen prioriterer, dvs hvordan budsjettet fordeler seg på de ulike virksomhets-/tjenesteområder (her gruppert i tråd med KOSTRA-funksjonene). Ser vi på tallene til Karasjok, så gjorde kommunestyret følgende prioritering i 2017:

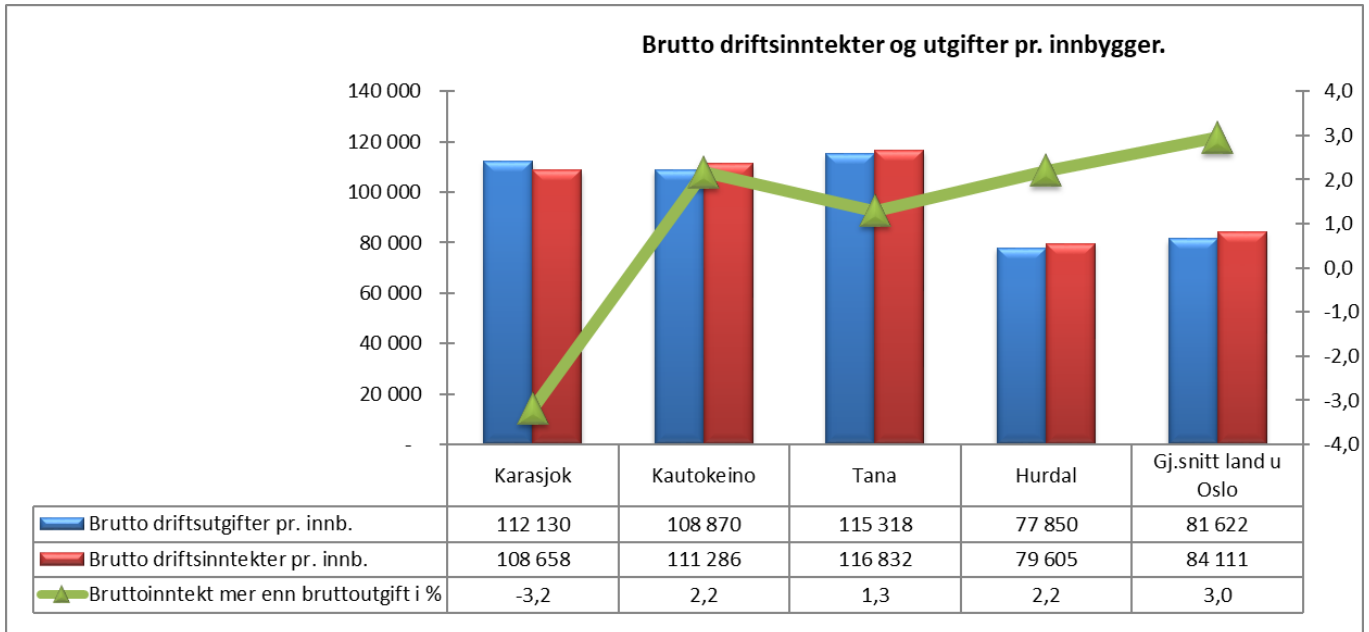

Av diagrammet over ser vi at den prosentmessig største andelen av budsjettet i 2017 gikk til helse og omsorg med 36 %. 21,4 % gikk til grunnskole og 6,4 % gikk til barnehage. Når det gjelder administrasjonskostnader, så brukte Karasjok 9,4 % av budsjettet til dette i 2017. Man brukte 6,1 % av budsjettet på eiendomsforvaltning, 3,4 % på kultur og 3,2 % på sosialsektoren, mens øvrige områder utgjør mindre enn 3 %.

Driftsinntekter og driftsutgifter

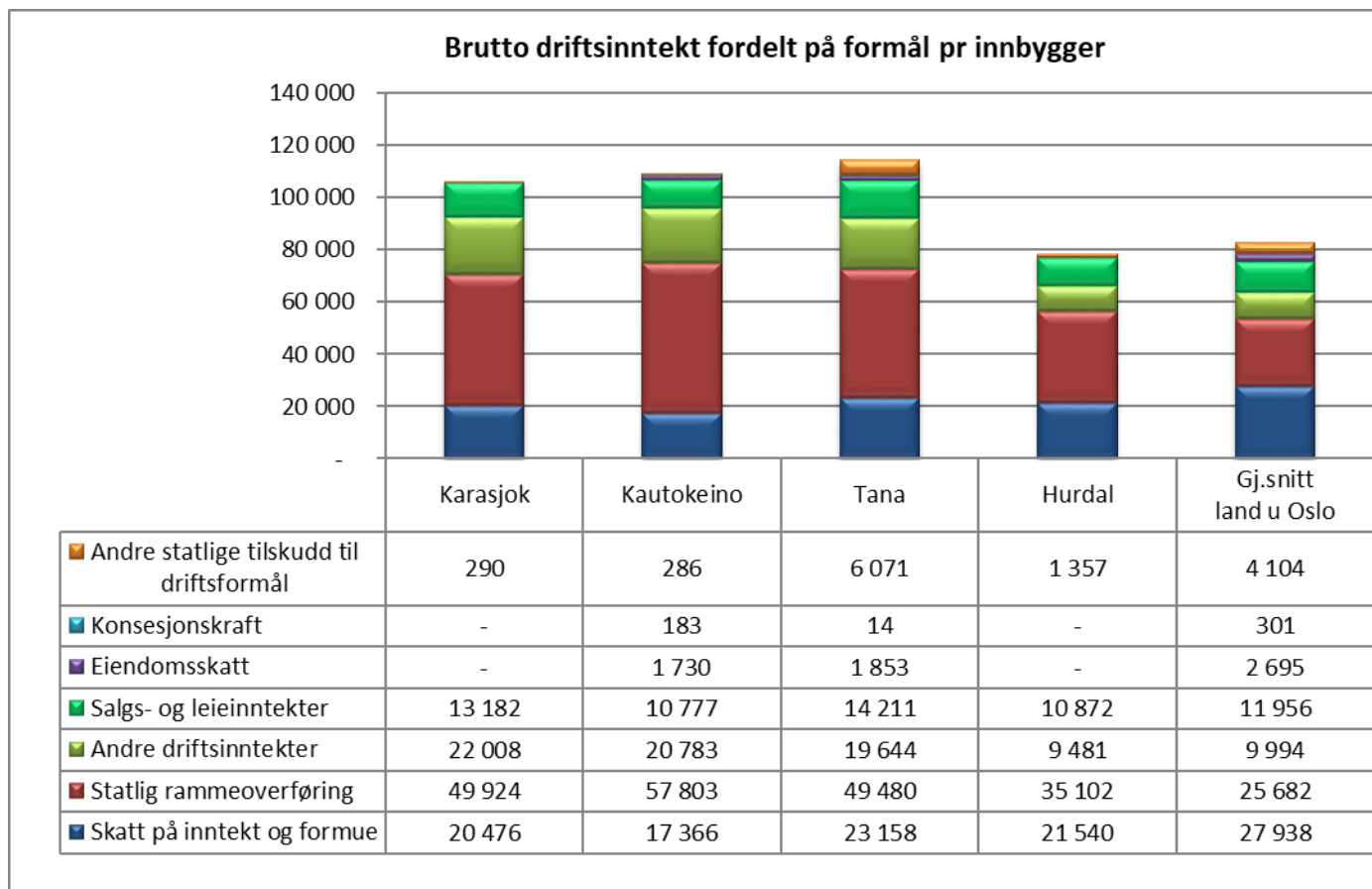
Driftsinntekter består av frie inntekter som skatt og rammetilskudd, salgs- og leieinntekter, eiendomsskatt, samt andre overføringer og gebyrer som kommunen krever/mottar. Finansinntekter og finansutgifter er ikke med i denne sammenligningen. Regnskapet for 2017 viser følgende brutto driftsinntekter og driftsutgifter pr innbygger for våre utvalgte kommuner:

Den grønne linjen i diagrammet viser hvor stor andel bruttoinntekten er større enn bruttoutgiften i % sett i forhold til hverandre, og som er en viktig størrelse fordi den blant annet gir et bilde av hva kommunen har å disponere til netto finansutgifter (renter og avdrag). Hovedregelen er at dette nøkkeltallet skal ha positivt fortegn. Karasjok hadde som eneste kommune i utvalget et negativt forhold her med -3,2 %, noe som er klart lavere enn øvrige kommuner i utvalget og landsgjennomsnittet. Størrelsen på netto finansutgifter fremgår ikke her, men en hovedregel er likevel at % - tallet her bør være godt over på den positive siden (erfaringsvis minimum 3 – 5 %) slik at driftsnivået på kommunenes tjenesteyting ikke overstiger kommunenes økonomiske bæreevne, samt at man også må ha «muskler» til å betjene langsiktig gjeld.

Av diagrammet ser vi at Karasjok ligger middels blant kommunene når det gjelder omfanget på både brutto driftsinntekter og driftsutgifter pr innbygger. Man ligger lavest av kommune i Finnmark, men vesentlig høyere enn Hurdal. Men dette er altså før man har korrigert for utgiftsbehovet.

Hvis man bryter disse brutto driftsinntektene ned på de ulike inntektsartene så fordeler det seg slik:

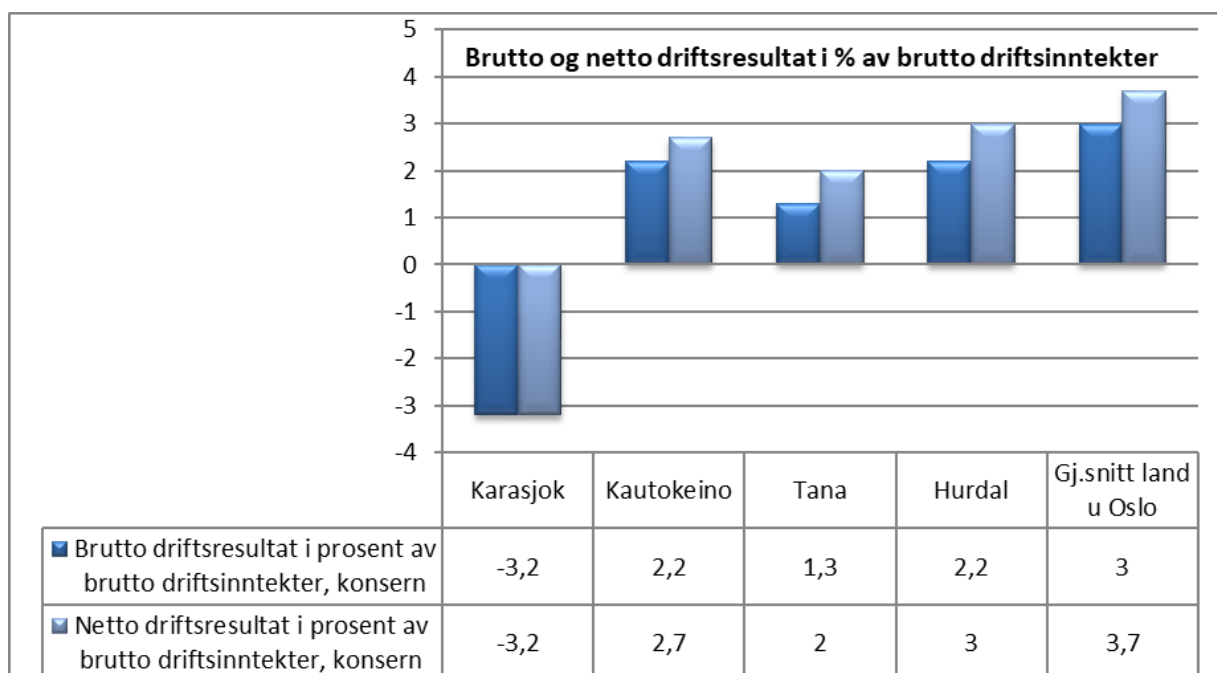

I tabellen over sammenstiller vi inntektssiden til kommunene. Inntektene er oppgitt pr innbygger. Ser vi på de ordinære skatteinntektene ligger alle kommunene under landsgjennomsnittet som er på kr 27 938. Lavest ligger Kautokeino med kr 17 366, mens Karasjok ligger noe høyere med kr 20 476. Høyest ligger tana med kr 23 158 pr innbygger. Bare Kautokeino og Tana har inntekter fra eiendomsskatt. I 2017 utgjorde dette kr 1 730 pr innbygger i Kautokeino (totalt ca 5 millioner), og kr 1 853 pr innbygger i Tana (totalt ca 5,5 millioner).

Kommunaløkonomisk bærekraft

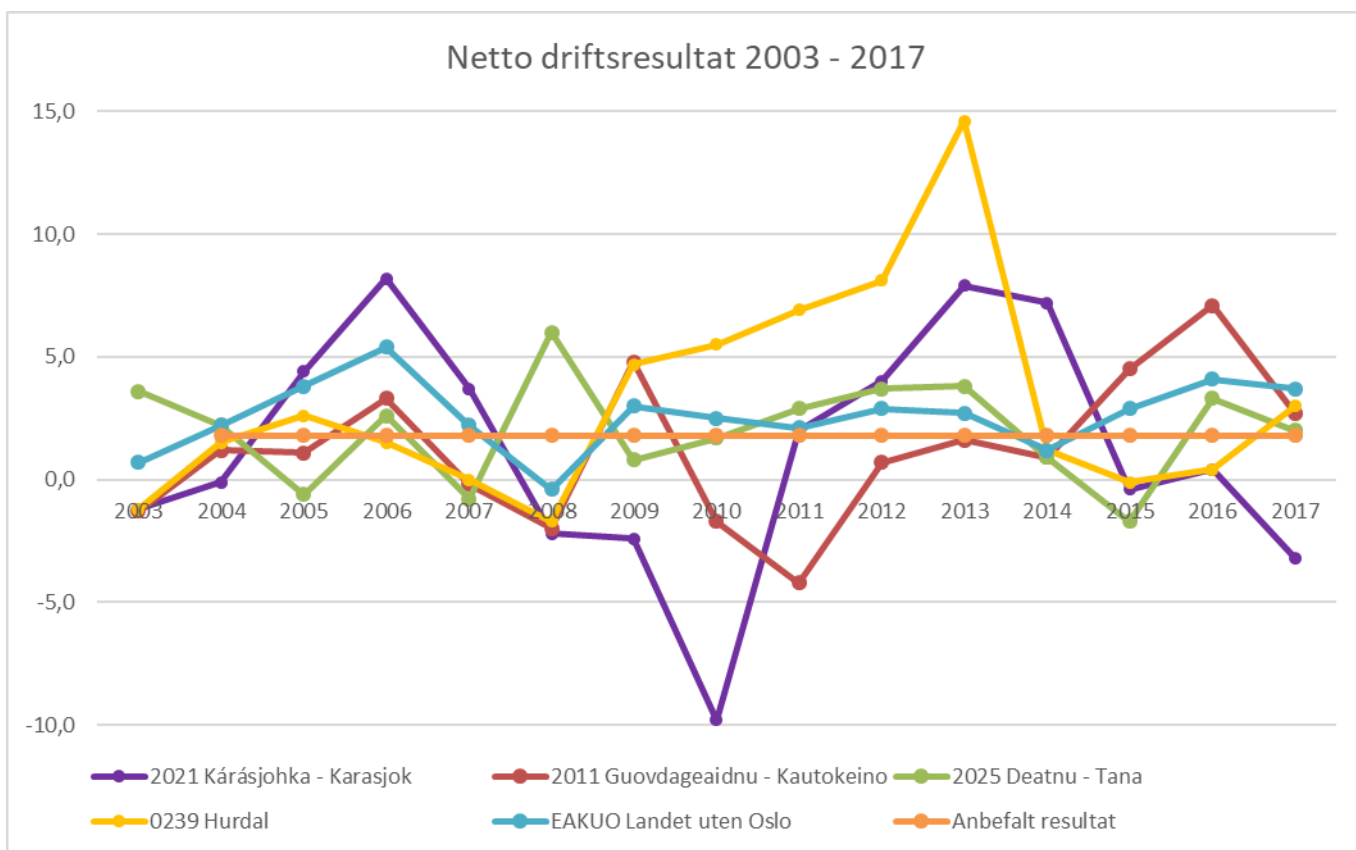
Driftsresultat

Hva sier så tallene når vi ser på brutto og netto driftsresultat? Enkelt beskrevet sier brutto driftsresultat noe om hvor godt man organiserer og driver i forhold til de inntektene man har, mens netto driftsresultat sier noe om resultatet etter at renter og avdrag er betjent. For våre kommuner ser bildet slik ut:

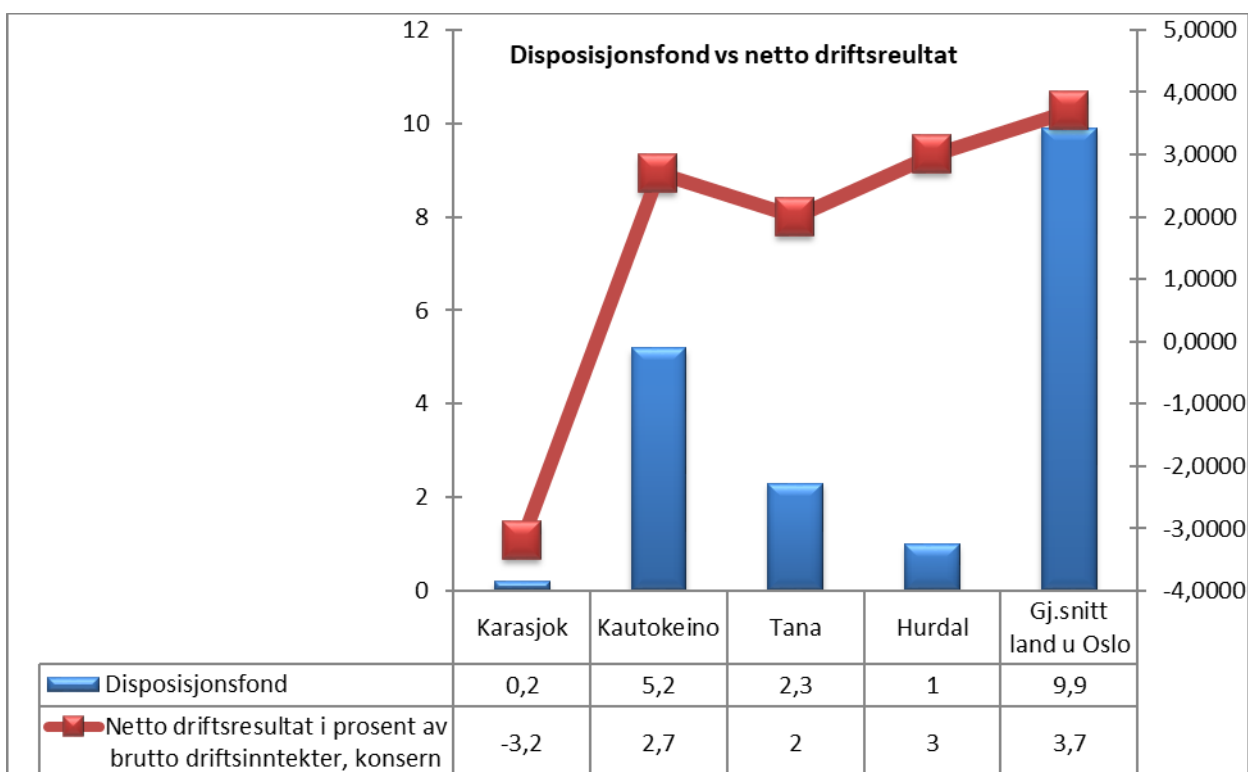
Ser vi på netto driftsresultat i % av driftsinntektene, så har Karasjok et resultat på minus 3,2 % av brutto driftsinntekter. Det var det femte dårligste resultatet i kommune-Norge i 2017. Kautokeino har 2,7 %, Tana 2 %, mens lavinntektskommunen Hurdal hadde best driftsresultat med 3 %. Når vi ser på netto driftsresultat så opereres det med et måltall for kommunal sektor som tilsier at netto driftsresultat bør utgjøre 1,8 % av brutto driftsinntekter over tid. Dette for å ha solid nok økonomi til å tåle svingninger i kommunens egen økonomi og ellers i landet, på en slik måte at man kan opprettholde et jevnt og stabilt tjenestenivå. Det er også verdt å merke seg at 2017 generelt anses som å være et meget godt år for kommuneøkonomien i Norge der netto driftsresultat for landet som helhet endte på 3,7 %. Sett i et slikt perspektiv er resultatet i Karasjok meget svakt og vitner om at kommunen har behov for en betydelig økonomisk omstilling.

Som vi ser av diagrammet nedenfor har netto driftsresultat i alle kommunene variert noe over tid. Vi ser at det i Karasjok har variert mye igjennom perioden og med et gjennomsnitt på 1,2 % siste 10 år, noe som ligger under det anbefalte minimumsnivået på 1,8 %. Dette betyr i praksis at Karasjok saldere noe av driften ved ikke å sette av nok penger til å «betale» for den realkapitalen man har. For å si det litt forenklet, så saldere man driften med manglende vedlikehold og egenkapital på investeringer. Resultatutviklingen har vært meget svak siden 2014:

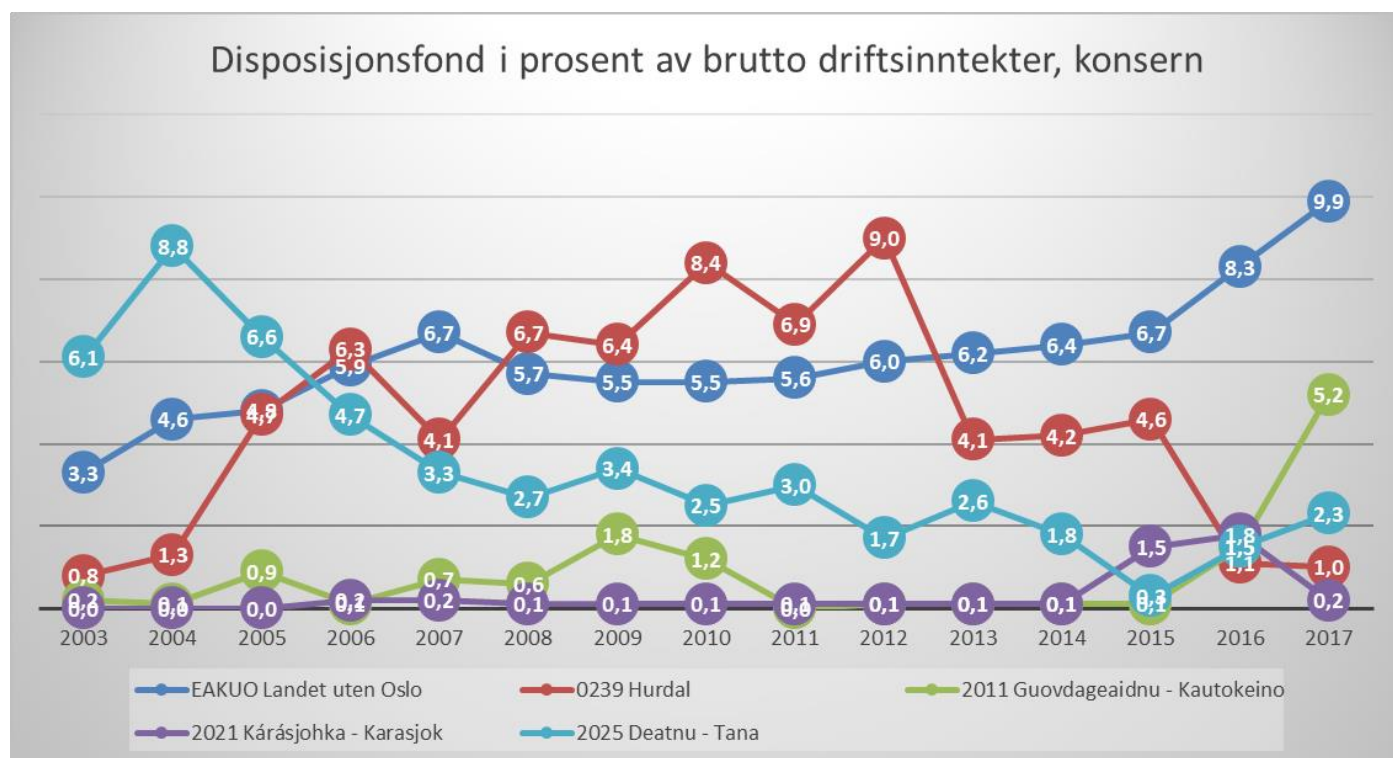
Disposisjonsfond

Ser vi på disposisjonsfondet (det vil si de frie midlene som kommunen har på «sparekonto») så finner vi følgende:

Som vi ser har Karasjok et disposisjonsfond med midler tilsvarende 0,2 % av brutto driftsinntekter «på bok». Hurdal har 1 %, Tana 2 % og Kautokeino 2,7 %.

Landsgjennomsnittet er på 9,9 %. Det foreligger ikke noe fastlagt måltall her, men flere fylkesmenn og kommuner legger til grunn at det bør være mellom 10-12 % av brutto driftsinntekter. Hvordan ser dette så ut over tid i Karasjok?

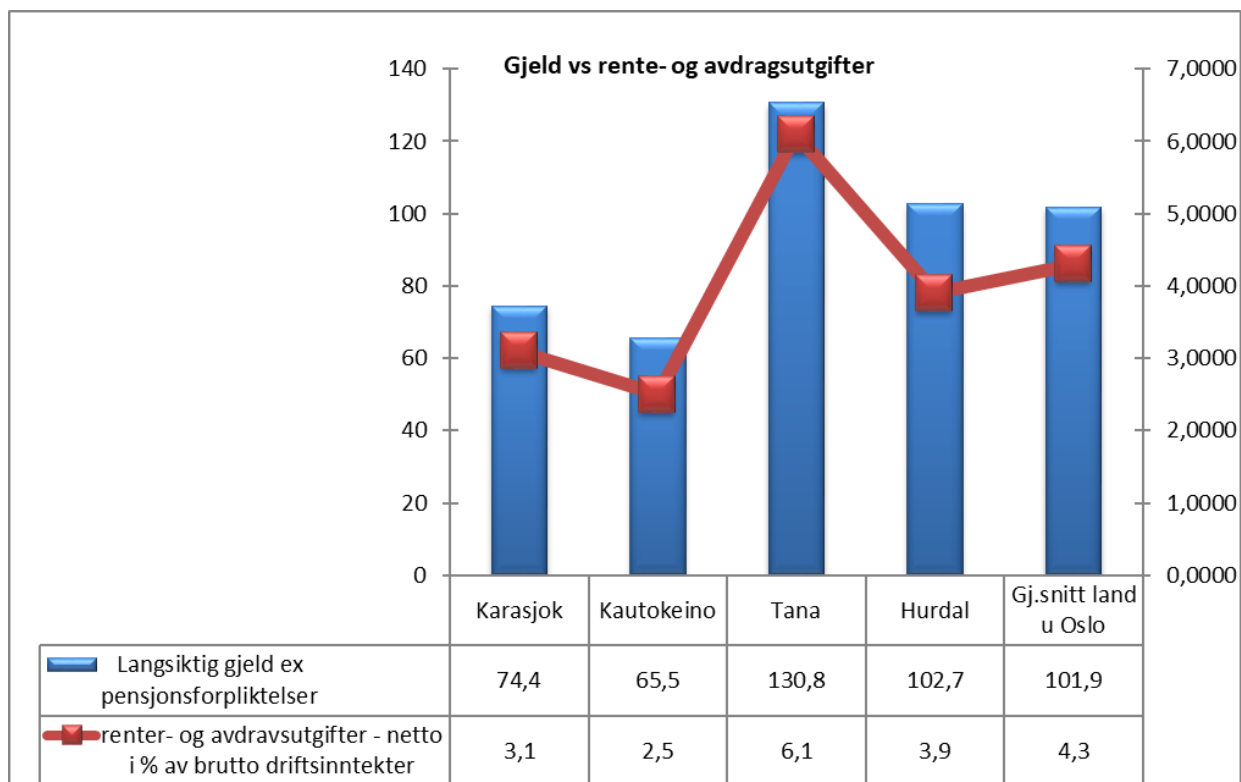

Vi ser her at Karasjok aldri har hatt noe særlig disposisjonsfond. Man klarte å bygge opp et lite fond på 1,8 % i 2016, men har tømt det helt siden den gang. Alle kommunene og landsgjennomsnittet (unntatt Karasjok) har økt disposisjonsfondene i 2016 og 2017. Dette skyldes at 2016 og 2017 var to ekstraordinært gode år når det gjaldt skatteinntekten i kommune-Norge. Sett i et slikt perspektiv, samt hensyntatt de svært høye regionalpolitiske virkemidlene som Karasjok mottar, så er resultatet meget svakt.

Gjeld

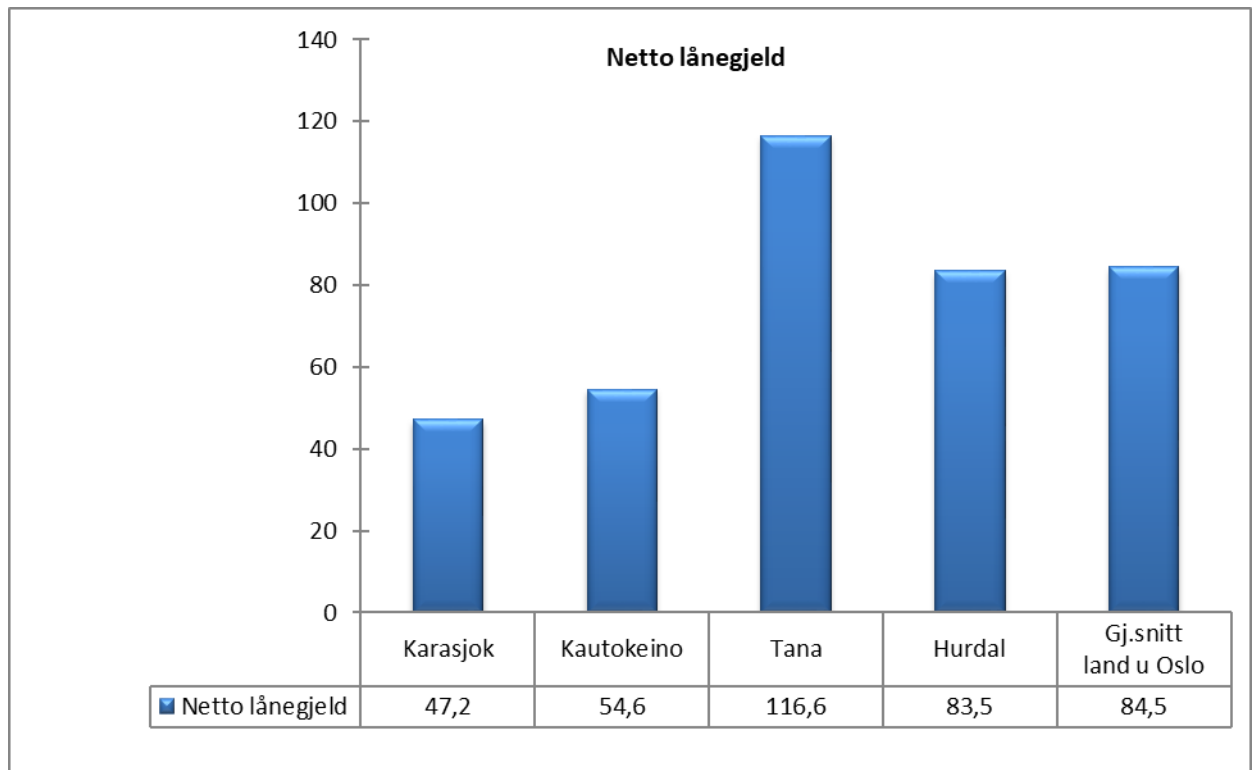
En kommunes langsiktige gjeld legger beslag på driftsinntekter som ellers kunne vært benyttet til tjenesteproduksjon. Samtidig er en kommune en «evighetskonstruksjon» og man skal passe godt på at man driver formuesbevaring, dvs at man reinvesterer i realkapitalen tilsvarende den man forbruker/sliter.

Lånedekningsgraden viser langsiktig gjeld (hovedstol) i % av brutto driftsinntekter og sier noe om hvilken belastning den langsiktige gjelden utgjør for kommunen. For våre kommuner ser gjeldsbelastningen (på konsernnivå) ut som følger:

Søylene viser at den langsiktige gjeldens andel (inkl pensjonsforpliktelser) varierer noe mellom kommunene i utvalget. Tana ligger høyest med en gjeldsgrad på 130,8 % (ex pensjonsforpliktelser - målt i andel av brutto driftsinntekter), mens Karasjok ligger nest lavest med 74,4 %. Kautokeino har lavest med 65,5 %. Netto rente og avdragsutgifter er 3,1 % av brutto driftsinntekter i Karasjok. Her ligger Tana høyest med 6,1 %.

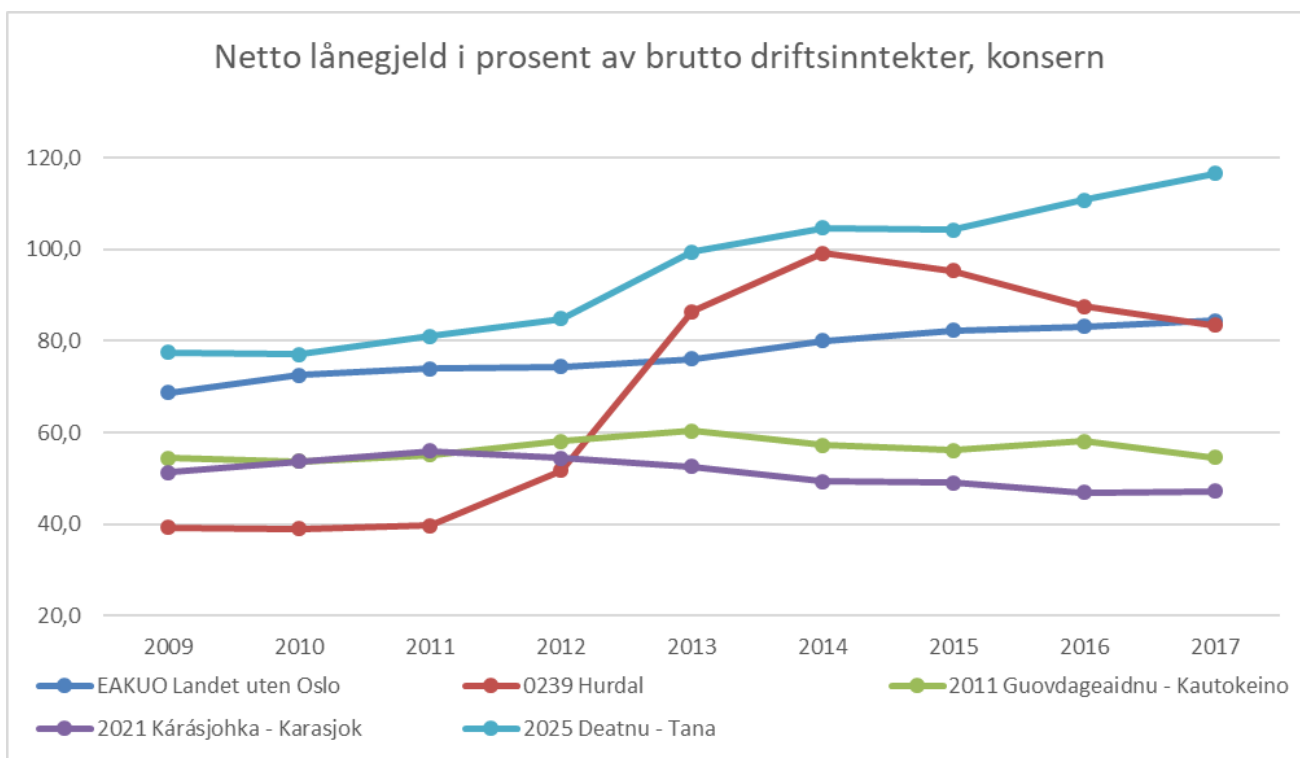
Ofte kan det se ut til å være en sammenheng mellom størrelsen på den langsiktige gjelden og rente- og avdragsutgifters andel av brutto driftsinntekter. Men det trenger ikke å være en entydig sammenheng, da den enkelte kommunes rente- og avdragsutgifter avhenger av hvilke investeringer (avskrivningstid) pengene har vært brukt til, rentevilkår og hvorvidt man legger seg på minste lovlige avdrag eller ikke. I tillegg inneholder langsiktig gjeld kommunens innlån til videre utlån (startlån, sosiale utlån, samt andre utlån av egne midler, etc). I neste diagram har vi valgt å trekke ut dette og bare presentere kommunens netto lånegjeld, altså langsiktige innlån, fratrukket egne utlån og ubrukte lånemidler.

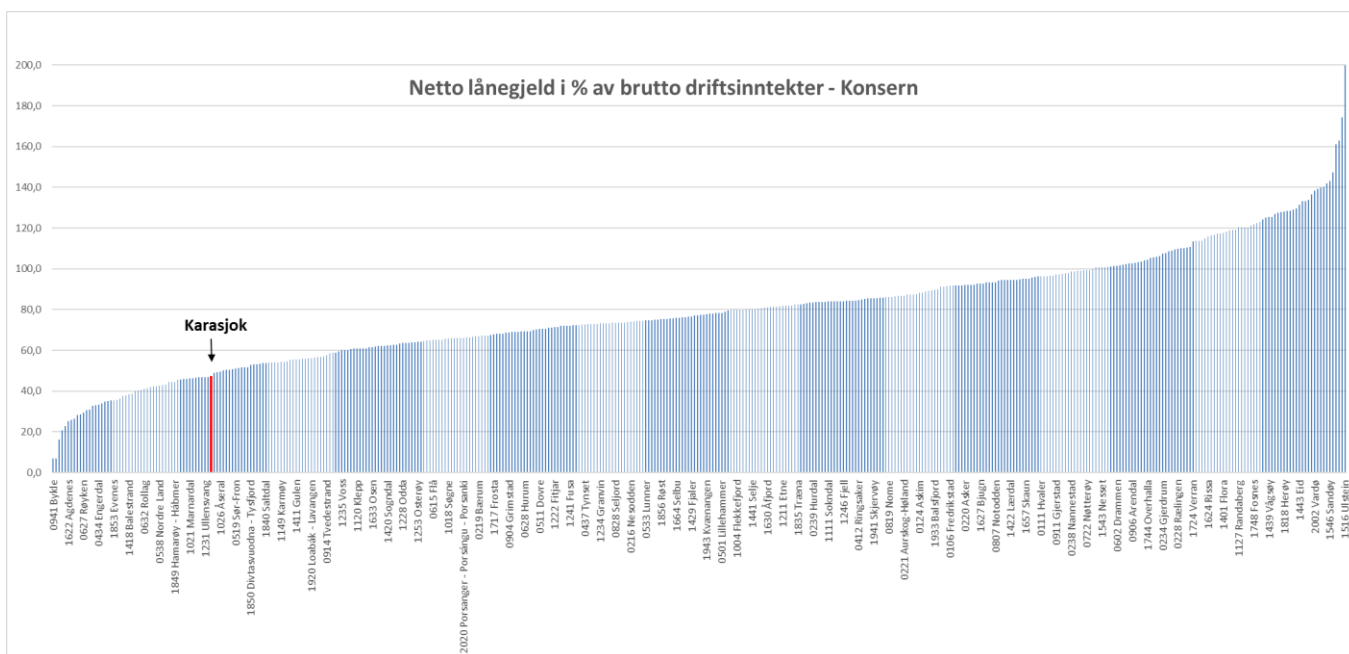
I diagrammet over viser de blå søylene at netto lånegjeld (på konsernnivå) for Karasjok sin del utgjør 47,2 % av brutto driftsinntekter noe som er lavest i utvalget, og vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet. Høyest er den i Tana med 116,8 % av brutto driftsinntekter.

Med lav gjeldsgrad (målt i forhold til netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter) betyr det at man (over tid) kan bruk en større andel av driftsinntektene til tjenesteproduksjon, da man må behøver å bruke en mindre andel til å betjene renter og avdrag enn de øvrige kommunene i utvalget. Motsatt kan man spørre om Karasjok har så lav gjeld fordi de har gjort smarte investeringer og finansiert mye investeringer med egenkapital eller om det skyldes at man har underinvestert fordi man har måtte bruke pengene til driftsoppgaver og på den måten saldere kommunes drift ved hjelp av å skyve på (nødvendige) investeringer? KOSTRA gir ikke svar på dette.

I diagrammet nedenfor vises utviklingen i netto lånegjeld over tid:

Lånegjelden i Karasjok har ligget lavest i utvalget siden 2013, slik at den nå er betydelig lavere enn landsgjennomsnittet. Ser vi på Karasjok sin gjeldsgrad i forhold til andre kommuner, så finner vi følgende:

Vi ser her at Karasjok i 2017 ligger i lavest blant kommunen i Norge når det gjelder lånegjeld. Det er bare 52 kommuner (på konsernnivå) i Norge som har lavere lånegjeld enn Karasjok. Hvorvidt dette er en smart strategi avhenger av tilstanden på

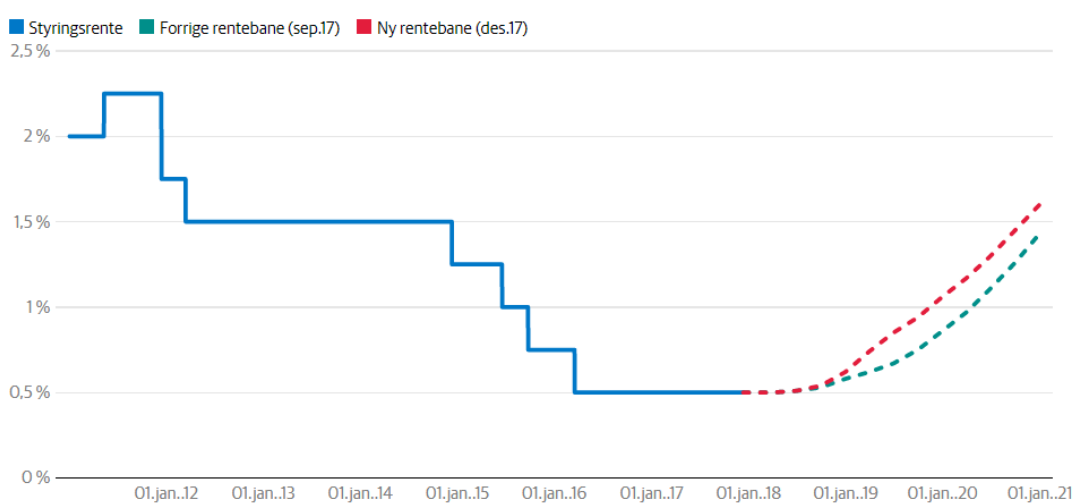

realkapitalen (bygg, veier, etc) i kommunen, hva pengene er brukt på og fremtidige investeringsbehov, ref punktet om formuesbevaring over.

Nedenfor ser vi ulike rentekurver som Norges Bank opererer med for de kommende årene. Styringsrenta har i normale tider et sterkt gjennomslag for hvordan de mest kortsiktige rentene i pengemarkedet og for bankenes innskudds- og utlånsrenter utvikler seg.

Rentebanen

Rentebanen er Norges Banks prognose for utvikling i styringsrenten, gitt at den økonomiske utviklingen blir slik sentralbanken forventer.

Kilde: Norges Bank

DN Dagens Næringsliv

Hvordan rentekurven faktisk utvikler seg er det ikke opp til oss å mene noe om her, men det ser ut til at den på kort og mellomlangt vil forbli svært lav, selv om det i løpet av økonomiplanperioden må påregnes en vekst på 1-2 %.

Oppsummert Finansiell situasjon

Oppsummert kan man si at den finansielle situasjonen er svak. Driftsresultatene er meget svake de siste årene (i en periode som betegnes som meget god for kommuneøkonomien) og disposisjonsfondene er (nesten) tomme. Det eneste som redder kommunen er svært lav gjeldsgrad. Men det kan ikke fortsette i all tid.

Karasjok er nødt til å investere slik at ikke framtidige generasjoner må bære børa som dagens innbyggere skal bære. Om ikke Karasjok tar umiddelbare (kraftige) grep, så vil man i løpet av kort tid havne (som en av etter hvert ganske få kommuner) på ROBEK-lista. Med Karasjok sitt gode økonomiske utgangspunkt ville det være forunderlig om så skulle skje.

3 Administrasjon

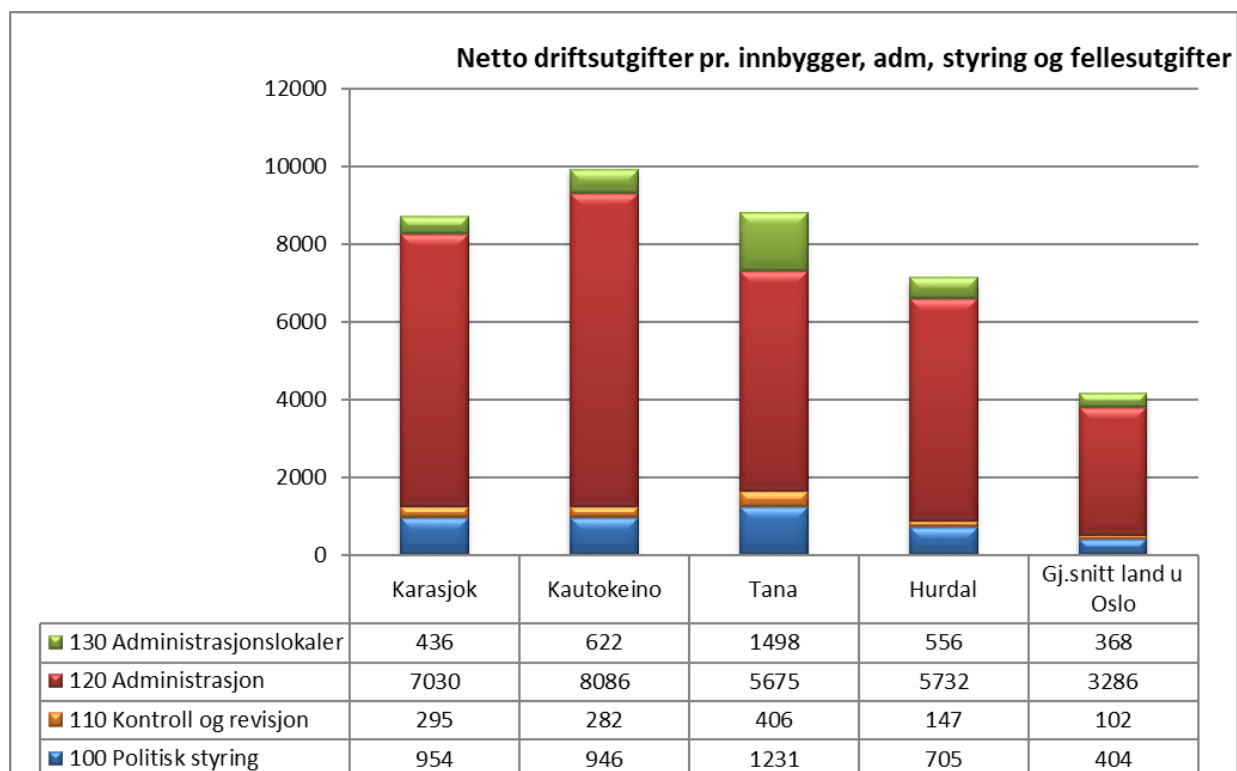
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 100 Politisk styring
- 110 Kontroll og revisjon
- 120 Administrasjon
- 130 Administrasjonslokaler
- 170 Årets premieavvik
- 171 Tidligere års premieavvik
- 180 Diverse fellesutgifter

Dette kapitlet omhandler i praksis flere områder. I tillegg til administrasjon, har vi også utgifter til politikk og kontrollvirksomhet, og fellesutgifter.

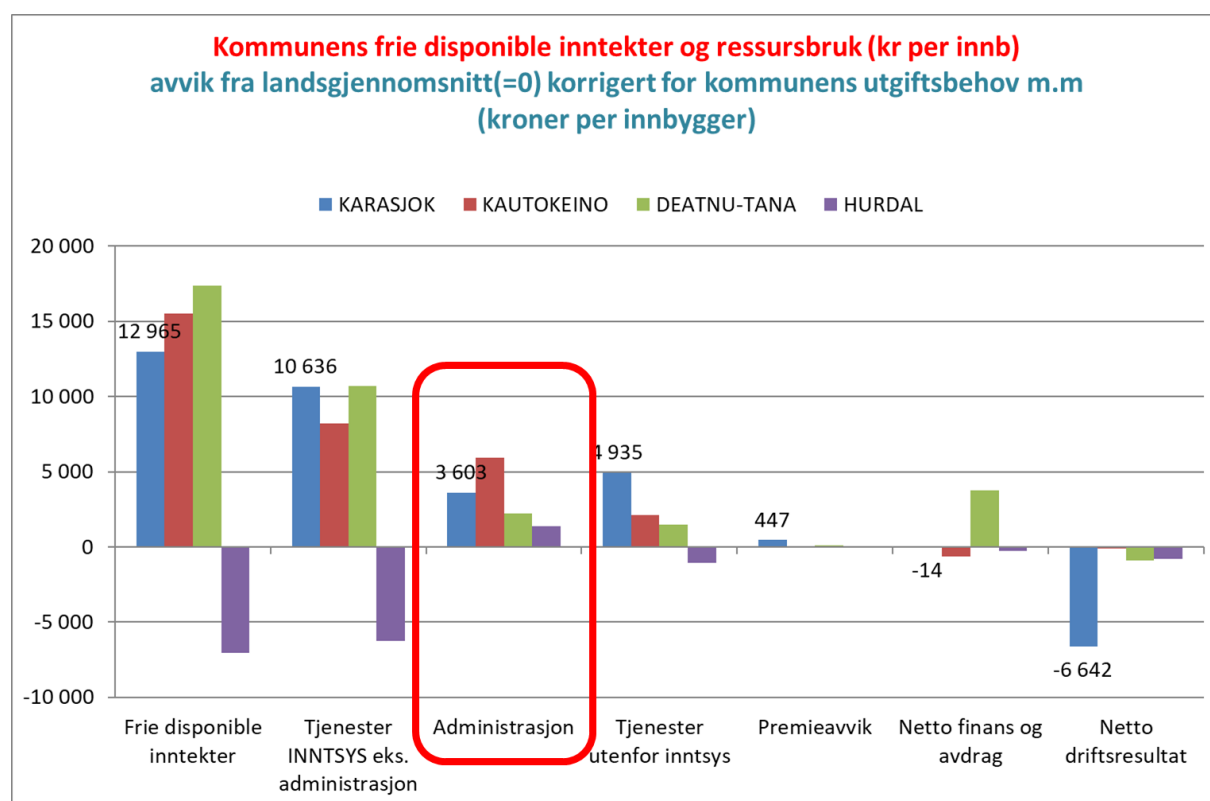
Når vi har valgt å ta med administrasjonslokaler er dette mest for å sette fokus på disse. Administrasjonslokaler benyttes i mange kommuner til mer enn bare administrative tjenester uten at man er flink nok å fordele utgiftene ut på de funksjonene som også har kontorer sammen med administrasjonen.

Ser vi på fordelingen av nettoutgifter pr innbygger for disse funksjonene får vi følgende bilde:

Funksjonsinndelingen i KOSTRA er bygget opp på en slik måte at kommunenes valg av organisering ikke skal ha innvirkning på tallene, men i praksis ser vi vel at både kommunens organisering og praksisen for hvordan man konterer utgiftene påvirker størrelsene.

Vi ser her at Kautokeino samlet sett ligger med høyest netto driftsutgifter til områdene administrasjon og styring. Det området som utgjør den største andelen er funksjon 120 Administrasjon. Her bruker Kautokeino kr 8 086 pr innbygger, mens Karasjok bruker kr 7 030. Lavest ligger Tana med kr 5 675. Netto driftsutgifter til funksjon 120 administrasjon er en funksjon som er følsom for antall innbyggere. Landsgjennomsnittet er lavere da gjennomsnittskommunen har ca 14 000 innbyggere, og landsgjennomsnittet er derfor kr 3 286. Hvis vi (som over) ser på hvor mye dette avviker fra det objektive utgiftsbehovet beregnet igjennom inntektssystemet så finner vi følgende:

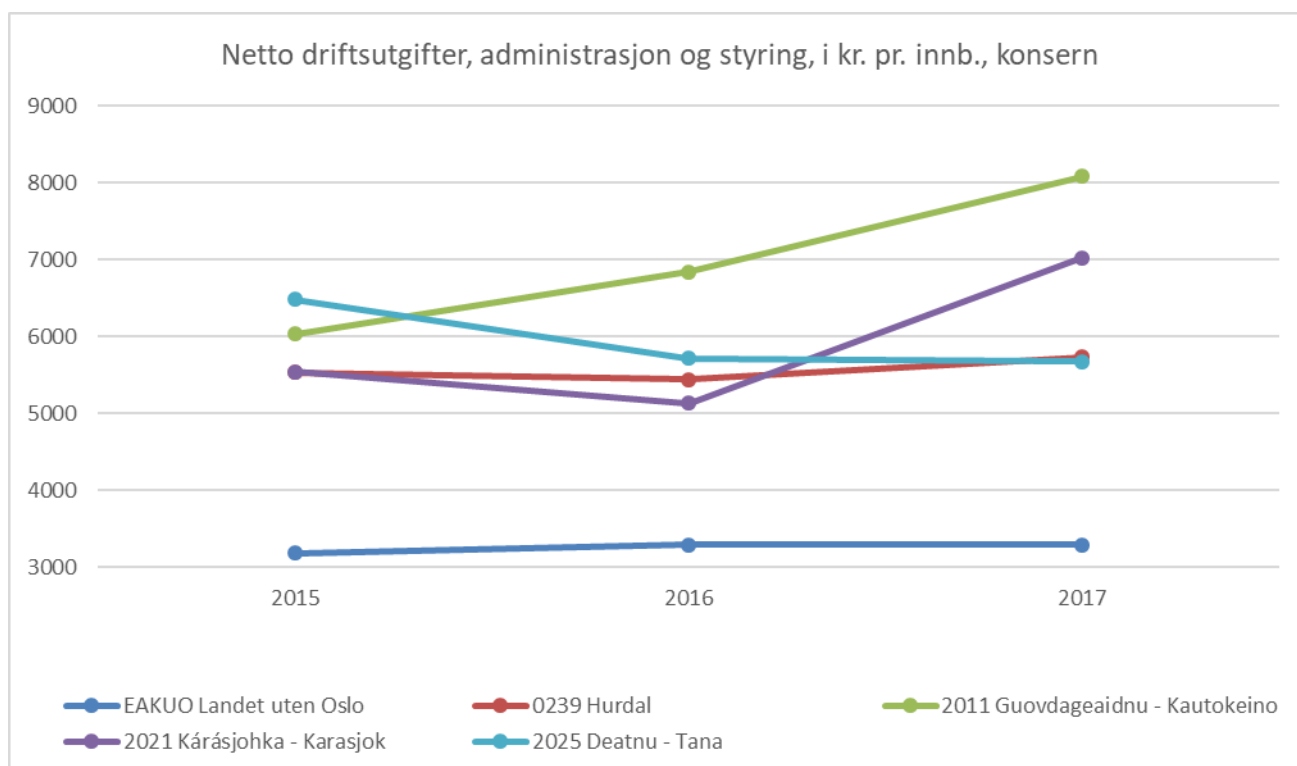

Vi ser her at Karasjok utgiftsfører kr 3 603 eller totalt **kr 9,7 mill** mer på disse funksjonene enn det utgiftsbehovet skulle tilsi.

Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som ligger til grunn for disse kostnadsforskjellene, men det er viktig å påpeke her at funksjon 120 er den klart svakeste funksjonen i KOSTRA når det gjelder grunnlaget for sammenligninger. Hva

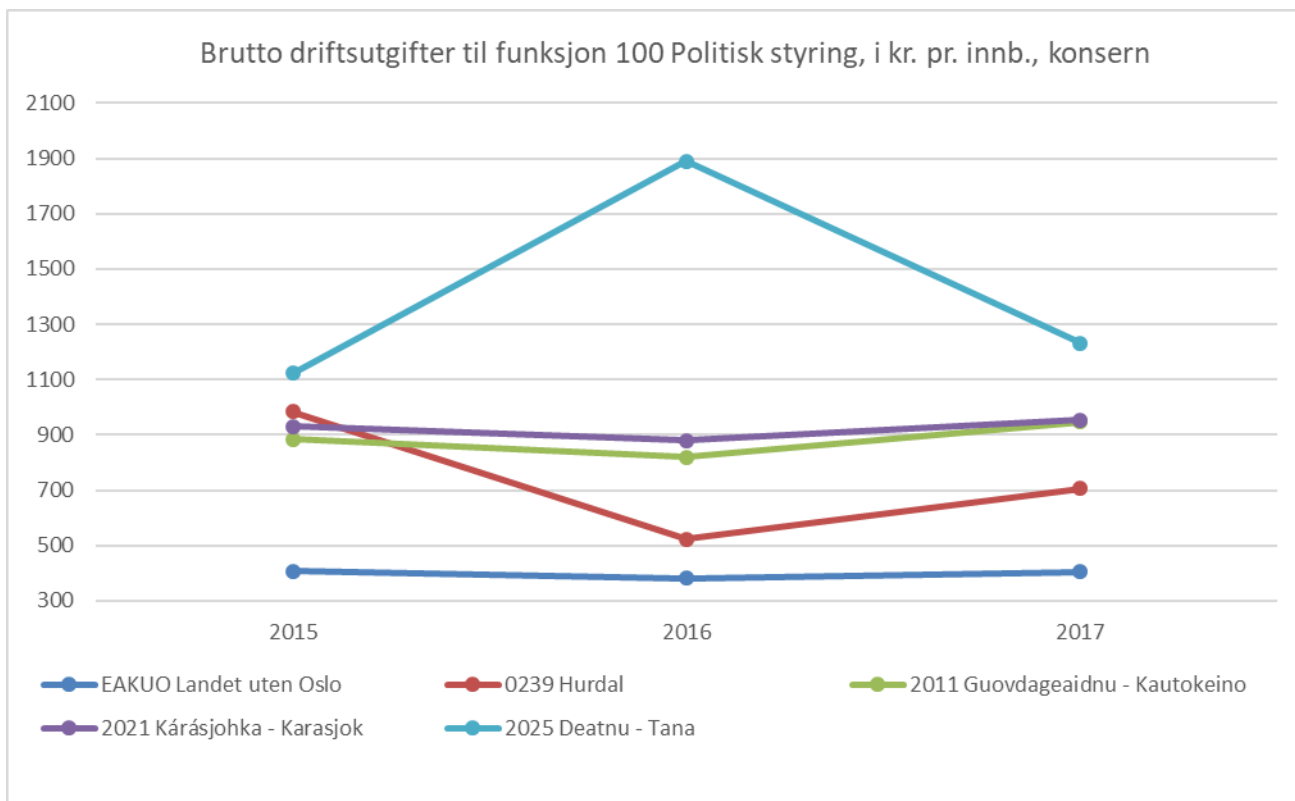
som føres på funksjon 120 kan variere mye mellom de enkelte kommunene. Men; hvis Karasjok reduserte kostnadene på alle funksjonen som inngår her, til nivå med Tana og Hurdal, så hadde man brukt 3,6 mill mindre enn det man gjorde i 2017.

Ser vi på den historiske utviklingen på dette området, ser vi at Karasjok har hatt en kostnadsutvikling som er vesentlig høyere enn utviklingen for landet fra 2016 til 2017:

Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til denne veksten.

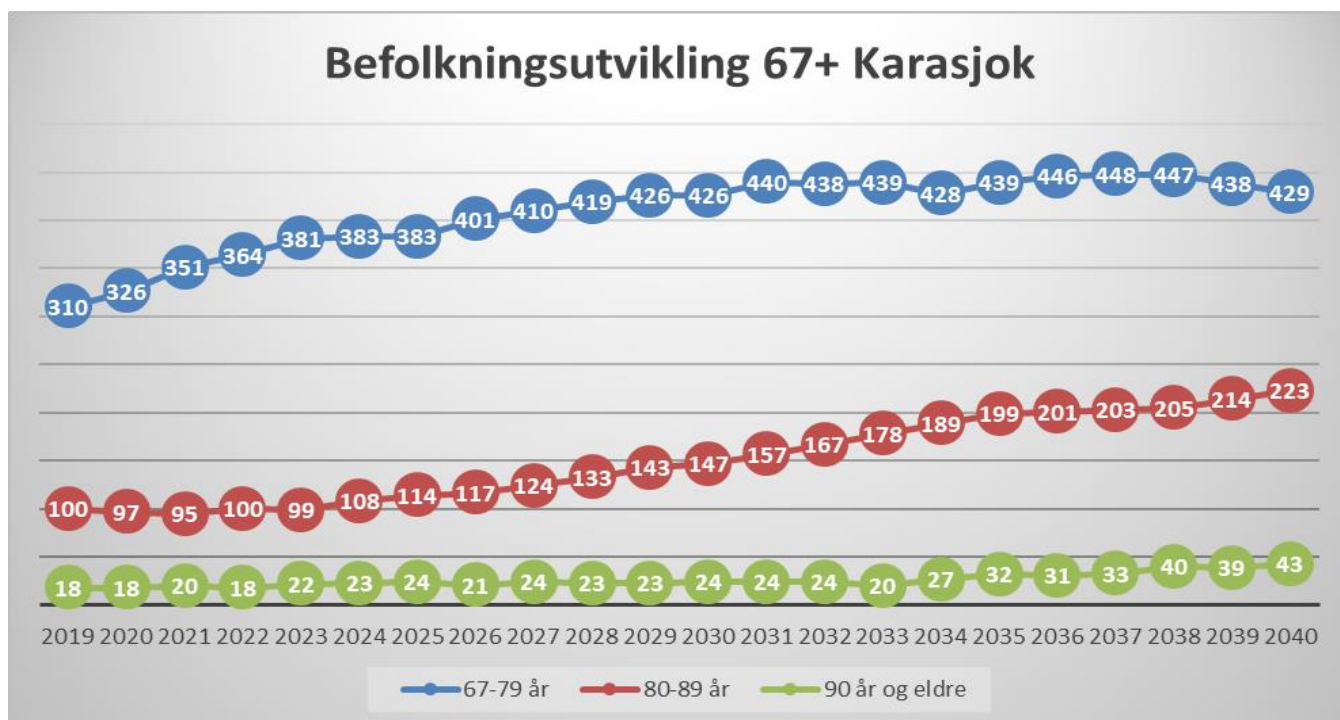
Av diagrammet på side 22 så vi at Karasjok brukte kr 954 på politisk styring som er det samme som Kautokeino. Tana bruker kr 1 231 mens Hurdal klarer seg med kr 705. En reduksjon ned til nivået til Hurdal vil bety en reduksjon på området på kr 0,7 mill. Hvordan har så utviklingen vært siste tre år på funksjon 100 politisk styring?

Vi ser av diagrammet over at Karasjok og Kautokeino har ligget med et relativt stabilt kostnadsnivå, mens Tana har økt kostnadene og Hurdal redusert kostnadene.

4 Pleie og omsorg

Befolkningsprognose for innbyggere 67+ frem til 2040

I henhold til SSBs befolkningsprognose alternativ MMMM (middels nasjonal vekst) fra 2017, får Karasjok følgende befolkningsutvikling for innbygger over 67 år frem mot 2040:

- ✘ For aldersgruppa 67 – 79 år, forventes en vekst frem til ca 2030 fra i overkant av 300 innbyggere i denne aldersgruppa i dag, til i overkant av 400 i 2030. Etter dette er framskrivningen relativt stabil.
- ✘ Aldersgruppa 80 - 89 år vil ligge relativt stabilt frem til 2025 for deretter å vokse kraftig frem til 2040. Veksten i denne perioden vil være på over 100 %.
- ✘ Aldersgruppa over 90 år, forventes å ligge rimelig stabilt frem til 2033, men vil deretter også doble seg i forhold til dagens nivå.

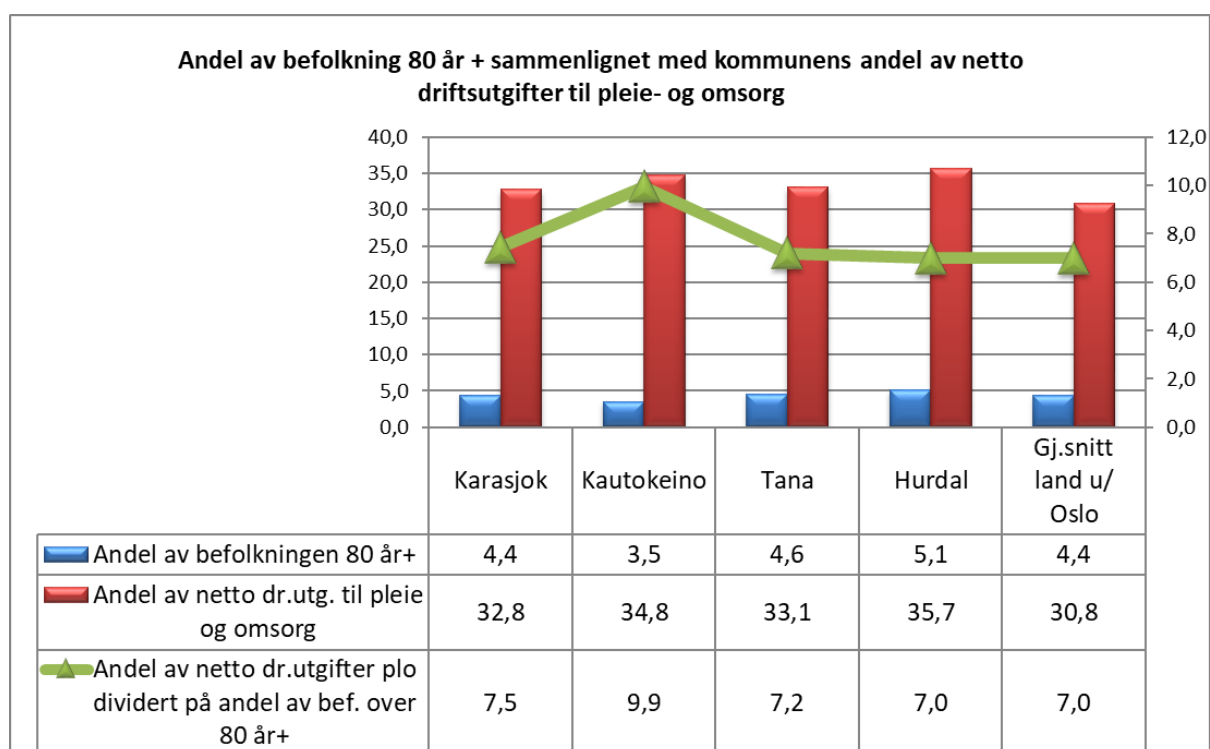
Samlet vil dette bety at behovsprofilen for tjenesten vil være rimelig stabil i neste økonomiplanperiode, og deretter endres gradvis gjennom hele resten perioden. Alt annet likt, så har man et behov for å doble tjenestetilbudet til denne målgruppen de neste 20 årene.

Pleie- og omsorgstjenesten samlet

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

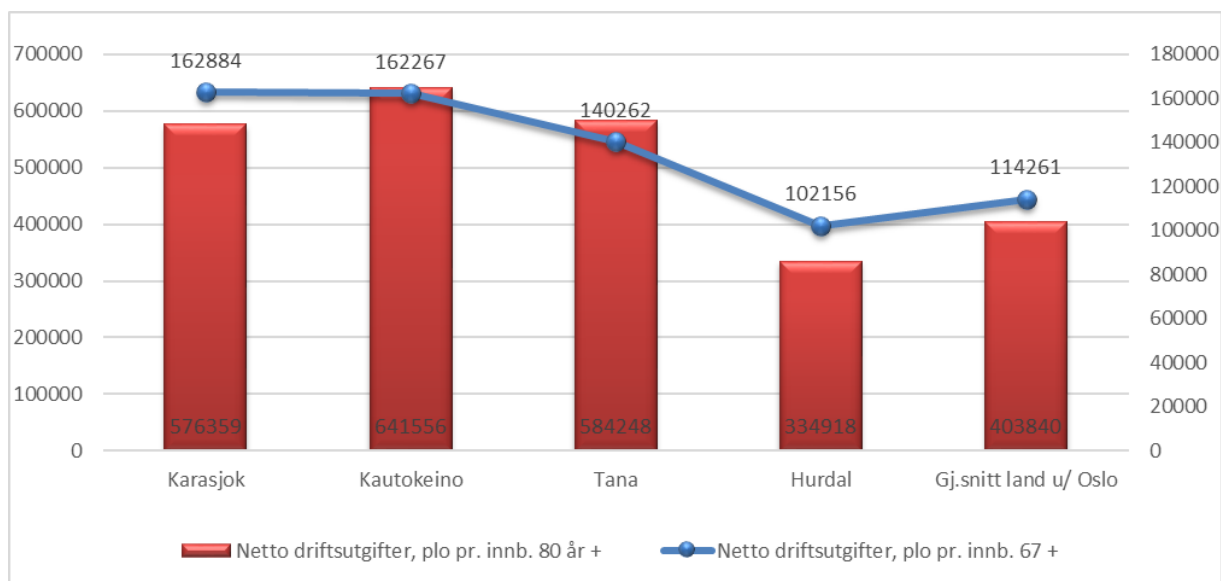
- 234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede
- 253 Bistand, pleie og omsorg i institusjoner for eldre og funksjonshemmede
- 254 Bistand, pleie og omsorg for hjemmeboende
- 261 Institusjonslokaler

Vi starter med å se på sammenhengen mellom andelen de eldste utgjør av befolkningen og hvor mye av kommunens økonomiske ressurser som går til denne målgruppen:

Ser vi på andel av kommunens totale netto driftsutgifter som går til dette område, så ser vi at Karasjok bruker 32,8 % av budsjettet til pleie og omsorgstjenester. I Kautokeino bruker man 34,8 %, i Tana 33,1 % og i Hurdal 35,7 %. Ser vi på andelen som innbyggere over 80 år utgjør av den totale befolkningen, så er dette høyest i Hurdal der 5,1 % av befolkningen er over 80 år. I Karasjok utgjør de 4,4 % av befolkningen. Hvis vi dividerer disse to tallene med hverandre så får vi et forholdstall som sier noe om hvor høyt man prioriterer denne målgruppen. Her ser vi at Karasjok prioriterer målgruppen middels med 7,5, Kautokeino prioriterer høyest med 9,9, mens Hurdal ligger lavest med 7,0. Landsgjennomsnittet er også 7,0.

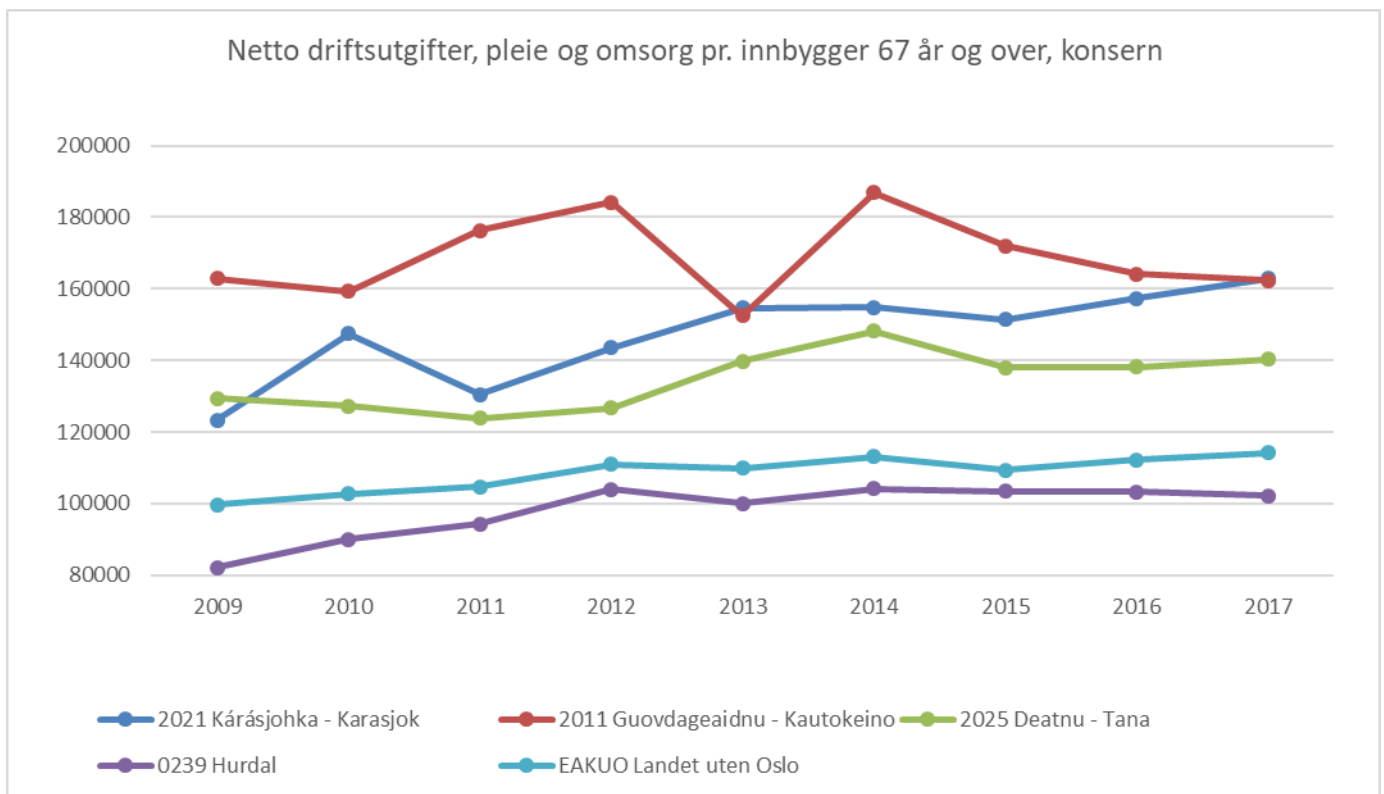
Sammenligner vi netto driftsutgifter pr innbygger 67+ og 80+ får vi følgende bilde:

Karasjok kommune bruker kr 576 359 pr innbygger i gruppen 80+ som er middels i utvalget. Hurdal ligger suverent lavest i utvalget pr innbygger over 80 år på kr 334 918. Dette er 60 % lavere enn Karasjok. Landsgjennomsnittet er kr 403 840. Forholder vi oss til innbyggergruppen 67+ så ligger Karasjok kommune derimot høyest i utvalget med en kostnad på kr 162 884 pr innbygger over 67 år. Også her bruker Hurdal minst med kr 102 156. Her er landsgjennomsnittet kr 114 261. Karasjok prioriterer altså pleie og omsorgstjenester høyt.

Tar vi for oss den økonomiske utvikling for tjenesten over tid (målt som netto driftsutgifter pr innbygger 67 +), så får vi følgende bilde:

I diagrammet over presenteres netto driftsutgifter pr innbygger 67+ i perioden 2009–2017. Karasjok har i hele perioden hatt en vekst som er større enn landsgjennomsnittet. I 2011 bruket man 8,8 mill mer enn landsgjennomsnittet på denne målgruppa. I 2017 brukte man 19,9 mill mer. Det er en produktivetsforverring på **11,1 mill** på 6 år.

Fra kostnadsnøkklene finner vi følgende informasjon om delkostnadsnøkklene for pleie- og omsorgsområdet:

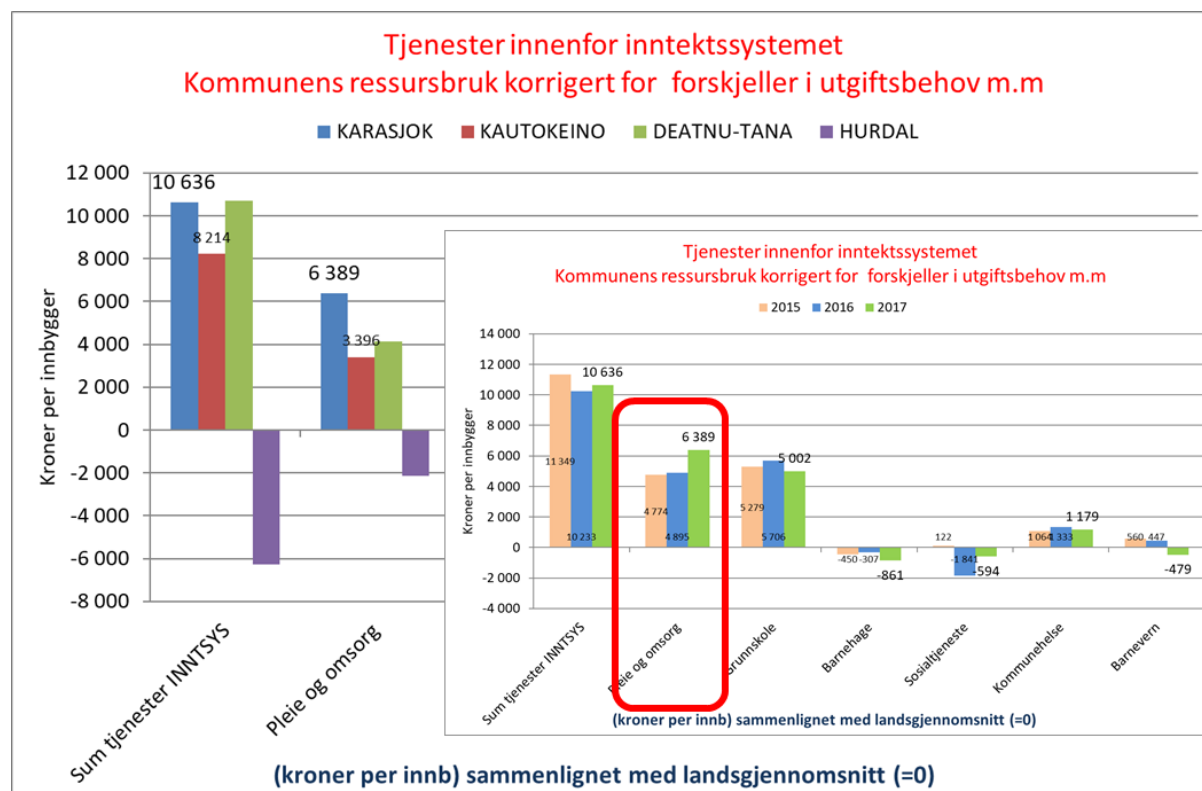
	Karasjok	Kautokeino	Tana	Hurdal
Delkostnadsnøkkel PLO	1,1960	1,2649	1,4429	1,1203

Som vi ser av delkostnadsnøkkelene for pleie og omsorg ligger Karasjok 19,6 % (1,1575) over landsgjennomsnittet. Dette er omtrent det samme som Kautokeino og Hurdal, mens Tana har 44 % høyere utgiftsbehov enn landsgjennomsnittet. Hvorfor er utgiftsbehovet i kommunene så vidt forskjellig? Dette finner vi svar på i detaljene til delkostnadsnøkkelene:

Knr	Kommune	Innb 0-1	Innb 2-5 år	Innb 6-15	Innb 16-22	23-66 år	Innb 67-79	Innb 80-89	Innb 90 og over	Basis	Sone	Nabo	Standardisert antall døde	PU over 16 år	Ikke-gifte over 67 år	UTGIFTSBEHOV
239	HURDAL	0,93258	1,04850	0,87443	0,96718	0,97700	1,18406	1,24484	1,33900	4,22979	1,43005	2,00016	0,96642	0,46392	1,28764	1,1203
2011	KAUTOKEINO	1,12401	1,05628	0,97348	1,02653	0,99850	1,00835	0,92252	0,76595	5,52628	2,87126	4,34956	1,22204	1,93587	1,16397	1,2649
2021	KARASJOK	0,92456	0,68095	0,94738	1,19548	1,00811	1,00468	1,11292	0,61345	6,00674	1,02107	2,58627	0,99621	1,60318	1,31645	1,1960
2025	DEATNU-TANA	0,79011	0,61213	0,83793	0,99986	1,00713	1,33199	1,16622	0,72589	5,52816	3,94329	5,44079	1,26611	2,12096	1,53675	1,4429

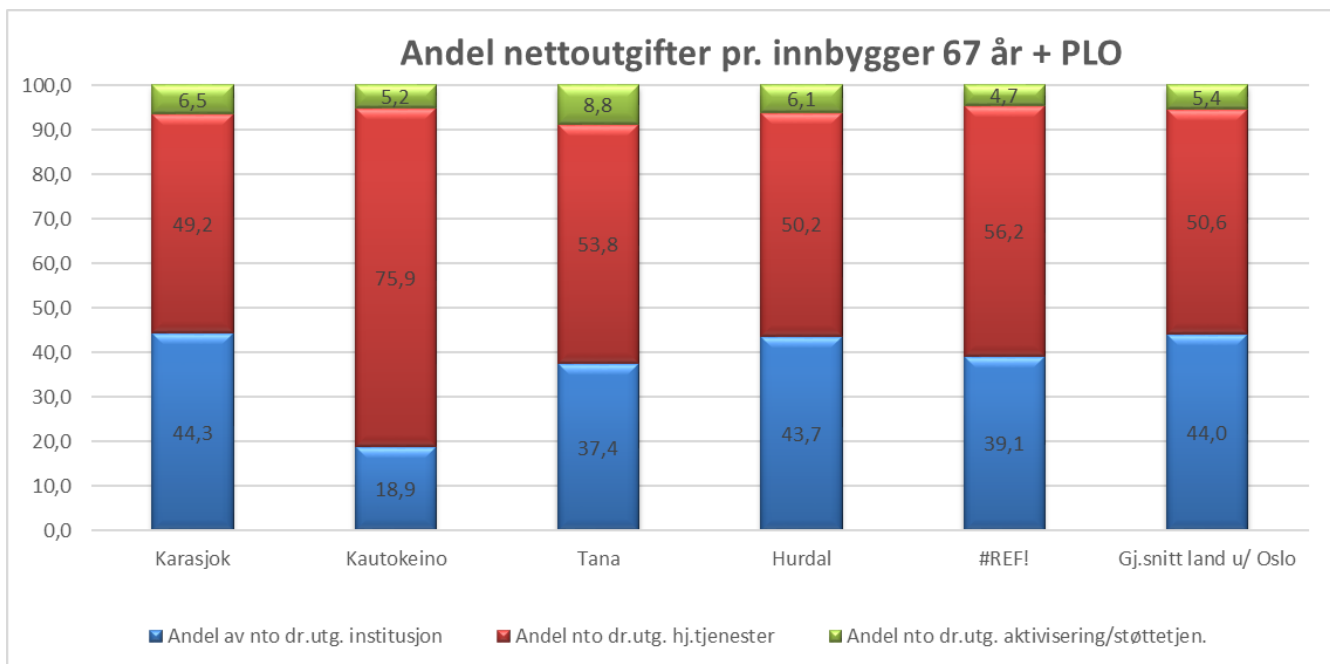
Tabellen over beskriver hvilke kostnadsnøkler som inngår i delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg og deres relative vekt i forhold til landsgjennomsnittet og dermed også hverandre. Vi ser her at det er forskjeller på kommunene. Tana, Karasjok og Kautokeino skiller seg ut ved å ha vesentlig flere mennesker med psykisk utviklingshemming over 16 år enn Hurdal og landsgjennomsnittet. Dette er en kostnadskrevende gruppe mennesker og de har da stor innvirkning på delkostnadsnøkkelen. Men Hurdal har flere av de eldste eldre. I tillegg skiller Kautokeino og Tana seg ut ved at de har høyere kriterium på sone- og nabokriteriet (reiseavstand til sonesenter og nabo - dvs spredt bosetting).

Som vi husker fra diagrammet på side 8, så prioriterer Karasjok pleie og omsorgstjenester svært høyt:

Av diagrammet over ser vi at Karasjok i 2017 brukte 17,3 millioner (kr 6 389 x 2701 innbyggere) mer enn det objektivt beregnede utgiftsbehovet, samt at veksten i forhold til utgiftsbehovet har vært økende siste tre år. Særlig har utgiftsveksten vært stor fra 2016 – 2017.

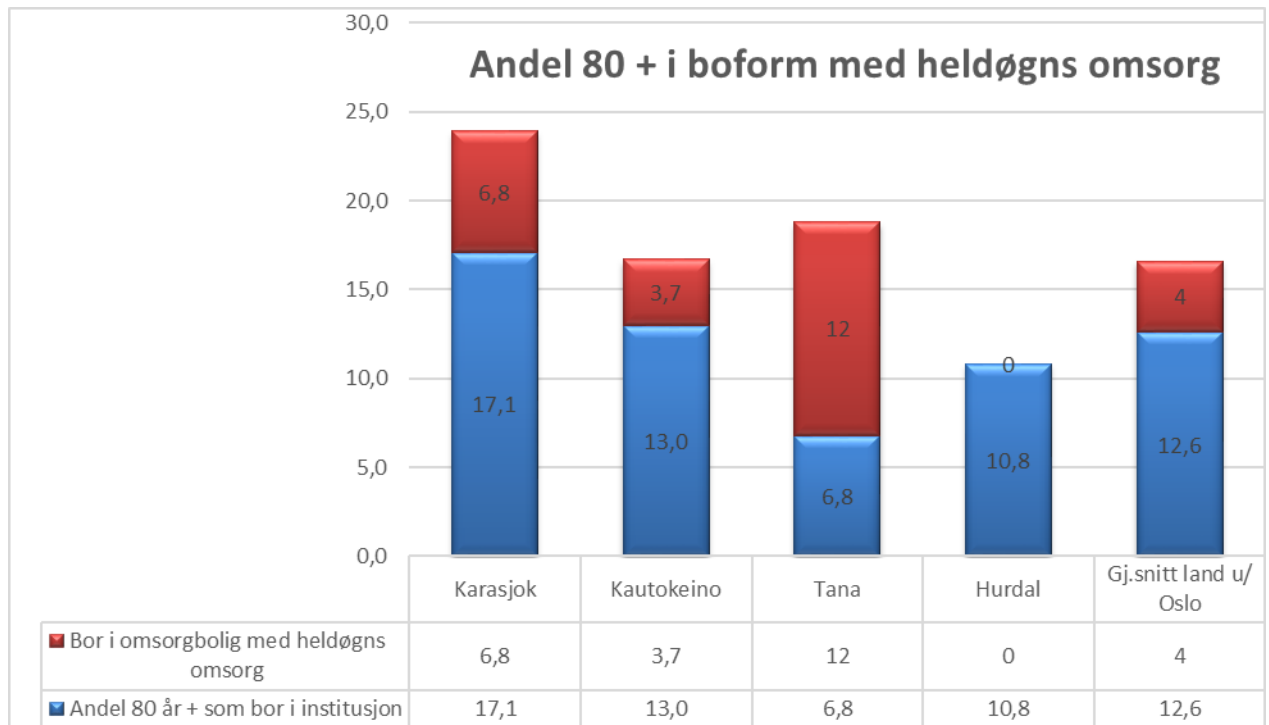
Dersom vi ser på tjenesteprofilen (sammensetningen av tjenesten) får vi følgende bilde:

Fordelingen av netto driftsutgifter til pleie og omsorg mellom institusjonstjenesten, hjemmetjenesten og aktivisering, viser at i Karasjok går 44,3% av ressursene i tjenesten til institusjonstjenester, 49,2 % går til hjemmetjenester og 6,5 % går til aktivisering. Dette er samme profilen som landsgjennomsnittet. Kautokeino skiller seg ut ved å bruke en vesentlig mindre andel til institusjonsdrift og tilsvarende mer til hjemmetjenester.

Generelt kan man si at i et økonomisk perspektiv bør man søke å begrense bruken av institusjonsplasser. Institusjonsplasser er svært dyrt, og ofte er det slik at man både kan få bedre og billigere tjenester ved i større utstrekning å satse på hjemmebasert omsorg (herunder omsorgsboliger med heldøgns bemanning) og hverdagsrehabilitering (aktivisering og opptrening). Dette forutsetter dog at man ikke overstiger et gitt timetall pr bruker i hjemmetjenesten.

Det neste vi ser på er derfor omfanget av heldøgns tilbud om omsorgsplasser i institusjon og heldøgnsbemannede boliger:

Som vi ser av diagrammet over bor 17,1 % av alle innbyggere over 80 år i Karasjok på institusjon, noe som er høyest i utvalget og godt over landsgjennomsnittet. I tillegg har Karasjok 6,8 % innbyggerne over 80 år boende i omsorgsbolig med heldøgns bemanning. I Kautokeino bor 3,7 % av innbyggerne i denne målgruppen i slik bolig, mens landsgjennomsnittet er 4 %. Dette gjør at Karasjok samlet sett har klart høyest andel innbyggere over 80 år i boform med heldøgns omsorg med 23,9 % av befolkningen over 80 år i slik boligform. Kautokeino er tilsvarende andel 16,7 % og i Hurdal 10,8 %. Terskelen for å få slik boform er med andre ord lavest i Karasjok og høyest i Hurdal.

KOSTRA bruker korrigerede brutto driftsutgifter pr bruker/plass for produktivitet. Korrigeringen består av at driftsutgiftene, inkludert avskrivninger ved egen tjenesteproduksjon, er korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordelingen av utgifter/internkjøp mv. pr bruker. Indikatoren viser dermed enhetskostnadene eller produktiviteten ved den aktuelle tjenesten. Normalt vil variasjoner i slike driftsutgifter følge antall årsverk pr bruker. Følgende er normalt bestemmende for ressurser pr bruker for tjenesten samlet sett:

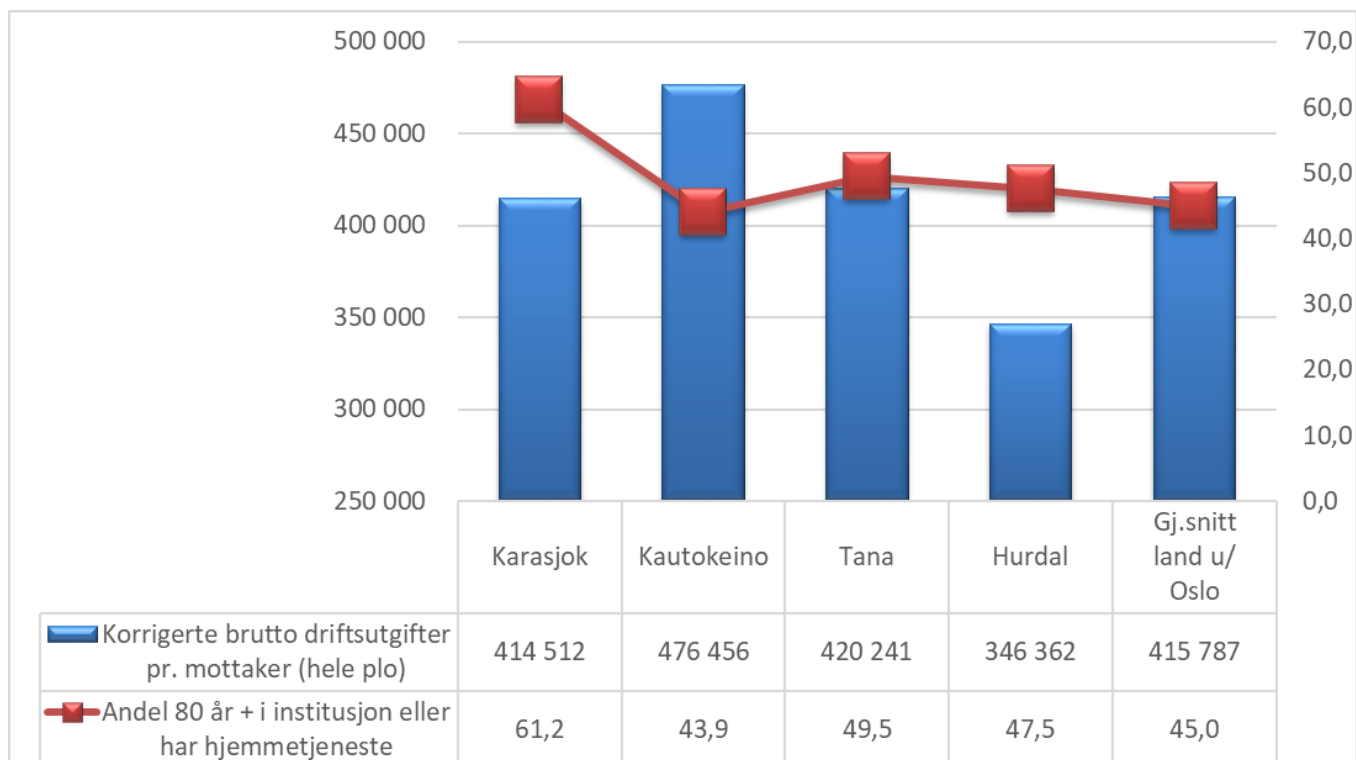
- ✘ Fordelingsprofilen mellom institusjons- og hjemmetjeneste
- ✘ Alderssammensetning av eldre over 67 år, da pleiebehovet stiger med økt alder
- ✘ Det generelle pleiebehovet i brukerguppen

- ✘ Andel ressurskrevende brukere og antall psykisk utviklingshemmede (i gjennomsnitt går omtrent 60 % av kostnadene til hjemmetjenestene til brukere under 67 år/psykisk utviklingshemmede)
- ✘ Lokale prioriteringer avhengig av "behov" eller terskel for å få tildelt tjenester

Andre forhold som også påvirker nivået på korrigerte brutto driftsutgifter vil være:

- ✘ Utdanningsnivå og ansiennitet hos personalet
- ✘ Størrelsen på institusjonene

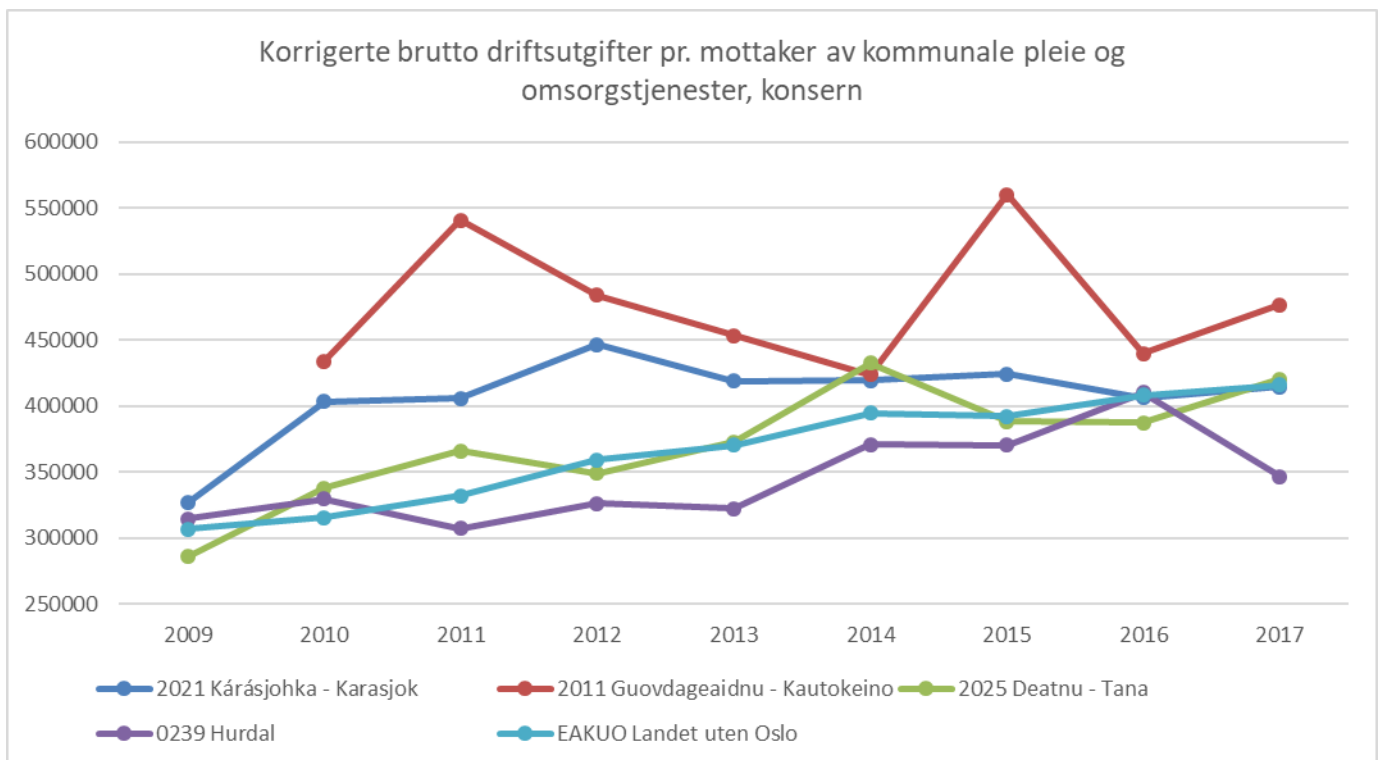
Ser vi på korrigerte brutto driftsutgifter for tjenesten samlet har vi følgende bilde:

Ser vi først på korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker, ligger denne middels i utvalget for Karasjok på kr 414 512. Lavest ligger Hurdal med kr 346 362, mens landsgjennomsnittet er kr 415 787.

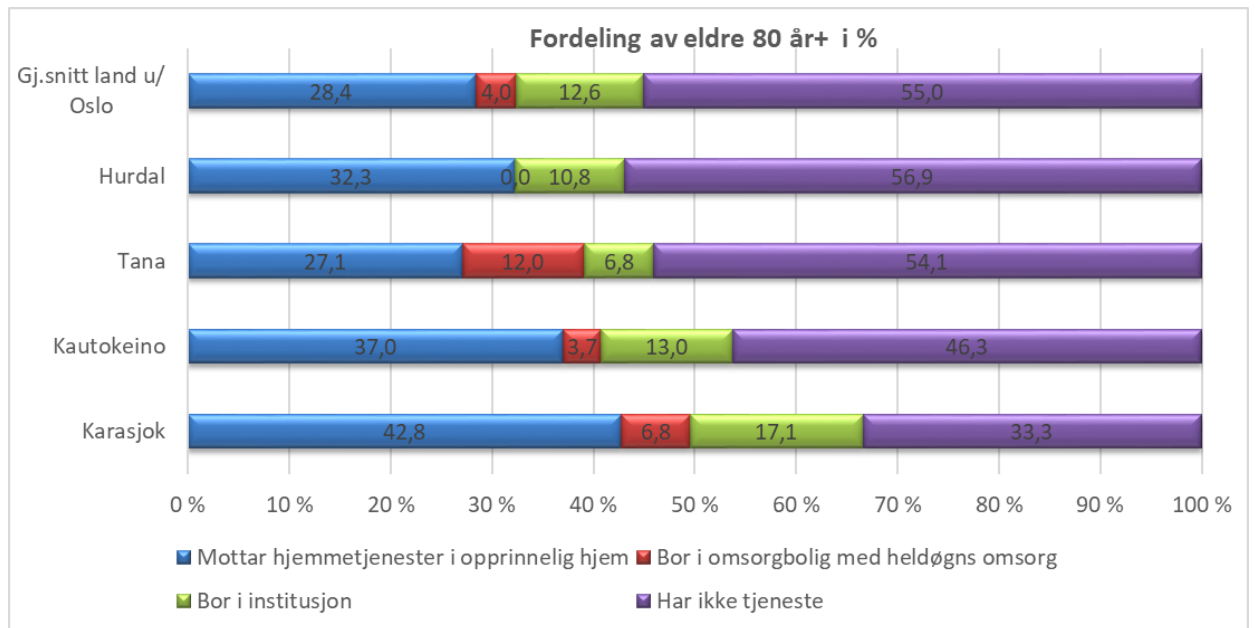
Når det gjelder *brutto driftsutgifter* må man være klar over at her inngår også kostnader til særlig ressurskrevende brukere før refusjonen fra staten trekkes fra.

Utviklingen for korrigerte brutto driftsutgifter over tid viser følgende:

Her ser vi at utviklingen i korrigerede brutto driftskostnadene pr mottaker av pleie og omsorgstjenester har vokst mindre enn utviklingen for landet igjennom perioden, og at Karasjok nå ligger på samme nivå som snittet for landet. Hovedårsaken til dette er (som vi skal se nedenfor) at man samlet sett har økt antall brukere noe og at de nye brukerne er noe mindre kostnadskrevene.

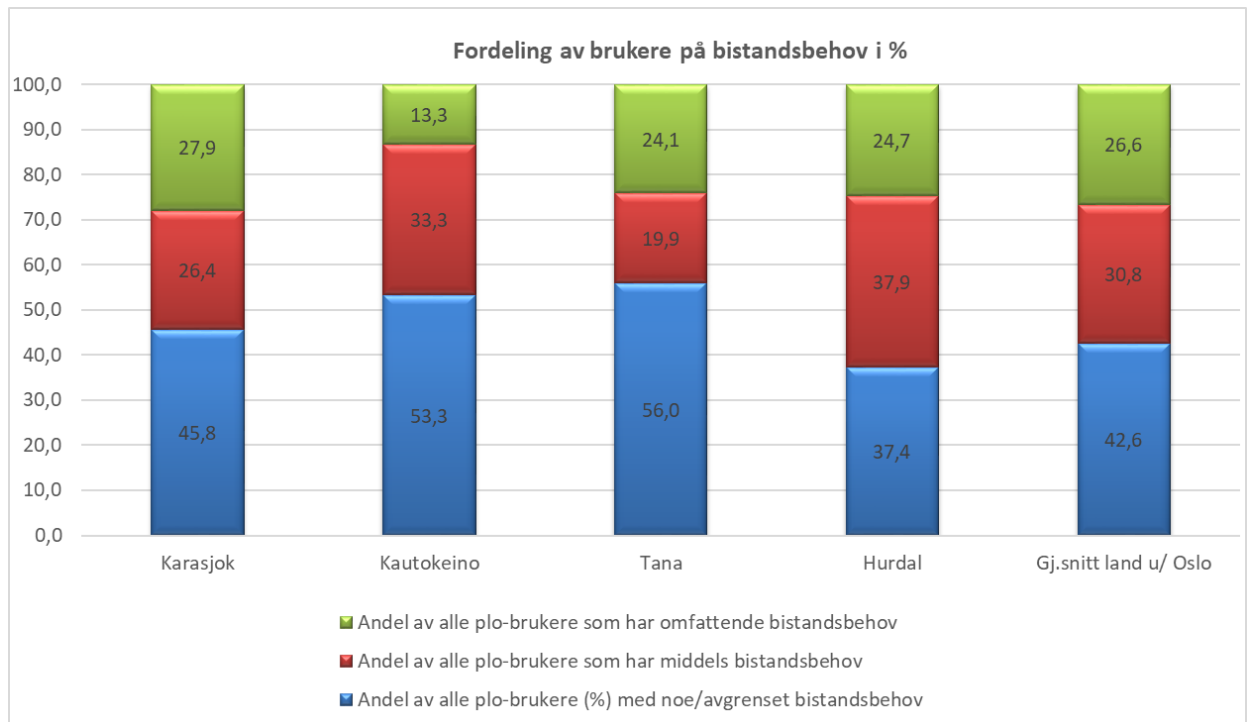
Ser vi så på andelen av de over 80 + som mottar tjenester fra pleie og omsorgssektoren enten i form av heldøgns bolig med omsorg eller hjemmebaserte tjenester (diagrammet på forrige side) utgjør denne 61,2 % i Karasjok. Dette er klart høyest blant kommunene og godt over landsgjennomsnittet som er på 45 %. Dette fordeler seg slik:

Vi ser her at Karasjok ligger med høyest andel/lavest terskel for tjenestetildeling på alle tjenestetyper. Er dette fordi behovet er større i Karasjok eller fordi terskelen for tildeling er lavere? Dette kan vi finne noe ut om ved å se på IPLOS-tallene.

Hvor stort er behovet hos brukerne egentlig? Og hvilke tjenester skal dette utløse? Vurderingen av dette blir dermed sentralt, og til dette brukes IPLOS. «IPLOS» er et nasjonalt helseregister med data som beskriver ressurser og bistandsbehov til dem som søker om eller mottar nærmere definerte kommunale helse- og omsorgstjenester. I IPLOS registreres brukernes funksjonsnivå etter 17 bistands-/assistansevariable: alminnelig husarbeid, skaffe seg varer og tjenester, personlig hygiene, på og avkledning, toalett, lage mat, spise, bevege seg innendørs, bevege seg utendørs, ivareta egen helse, hukommelse, kommunikasjon, beslutninger i dagliglivet, ivareta egen økonomi, sosial deltakelse, styre atferd og syn/hørsel.

Ser vi på den kartlagte profilen når det gjelder bistandsbehovet i brukergruppa i våre utvalgte kommuner, er den som følger:

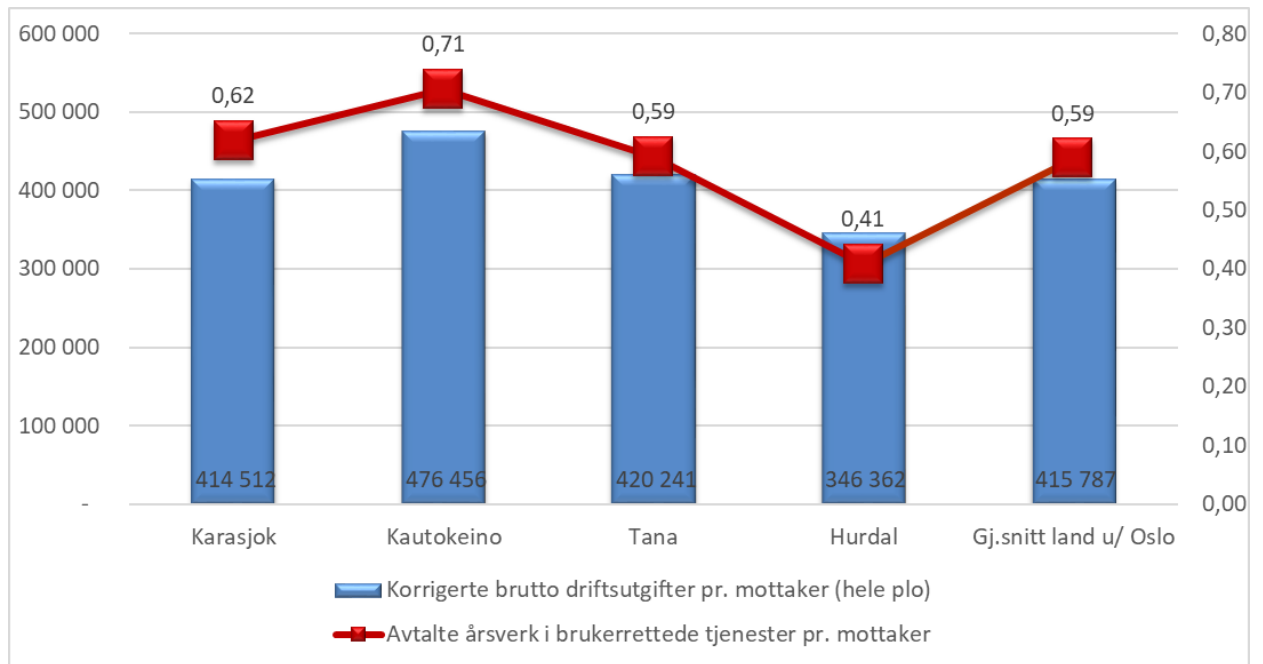

For Karasjok sin del ser vi at omfanget på andel brukere med omfattende bistandsbehov er middels i utvalget med 45,8. Når det gjelder andel som har et middels bistandsbehov så er den 26,4 % i Karasjok noe som er nest lavest i utvalget, mens man har høyest andel med noe/avgrenset bistandsbehov. Samlet er det (ifølge de innrapporterte tallene) Karasjok som har lavest behov (rød+grønn søyle), mens Kautokeino har høyest. Det er med andre ord ikke de store variasjonen, men noe er det. Disse forskjellene mellom kommunene kan skyldes flere forhold. Det første er at det er en faktisk variasjon i behov. Den andre er den faglige vurderingen av hva som er omfattende behov eller ikke, og det tredje er vurderingen av hvilket omfang på tjenestetilbudet de ulike behovskategoriene utløser – bruken av omsorgstrappa. Her ser vi ofte at skjønnnet varierer ganske betydelig i mellom kommunene.

Basert på IPLOS-tallene ser det dermed ut til at det først og fremst er terskelen for å få tjenester (som er lav) som er årsaken til de høye antall mottagere av pleie og omsorgstjenester.

Men hvordan er bemanningen i forhold til antall brukere totalt?

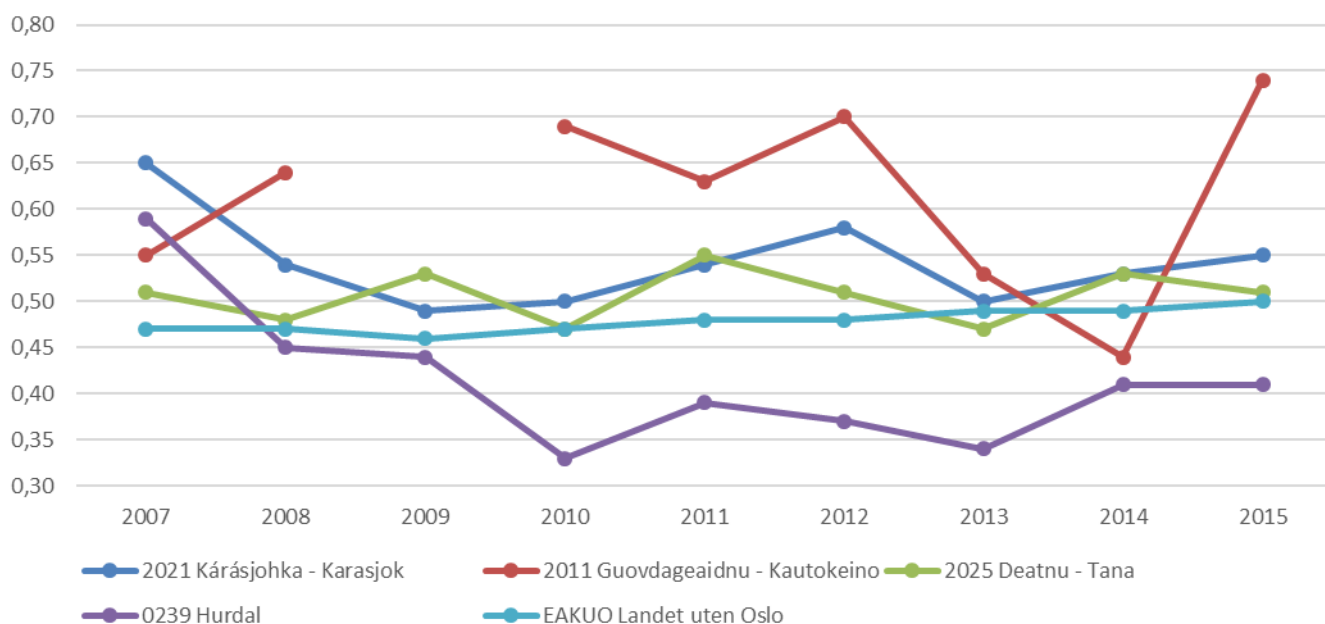

Når vi ser på bemanningsfaktoren og årsverk eksklusive fravær i brukerretnede tjenester pr mottaker, så ser vi at Karasjok ligger nest høyest i utvalget. Karasjok hadde i 2017 en andel årsverk eksklusiv fravær med 0,62 årsverk pr mottaker. Landsgjennomsnittet er 0,59 årsverk eksklusive fravær pr mottaker, mens Hurdal ligger klart lavest med 0,41 årsverk pr mottaker. Erfaringsvis kan det være en del feil med rapporteringen til A-ordningen her, så man skal være litt forsiktig med å overtolke disse tallene. I tillegg slår det inn her at Karasjok, Tana og særlig Kautokeino har (vesentlig) flere psykisk utviklingshemmede brukere enn Hurdal. Dette er brukere som ofte har en høy bemanningsnorm.

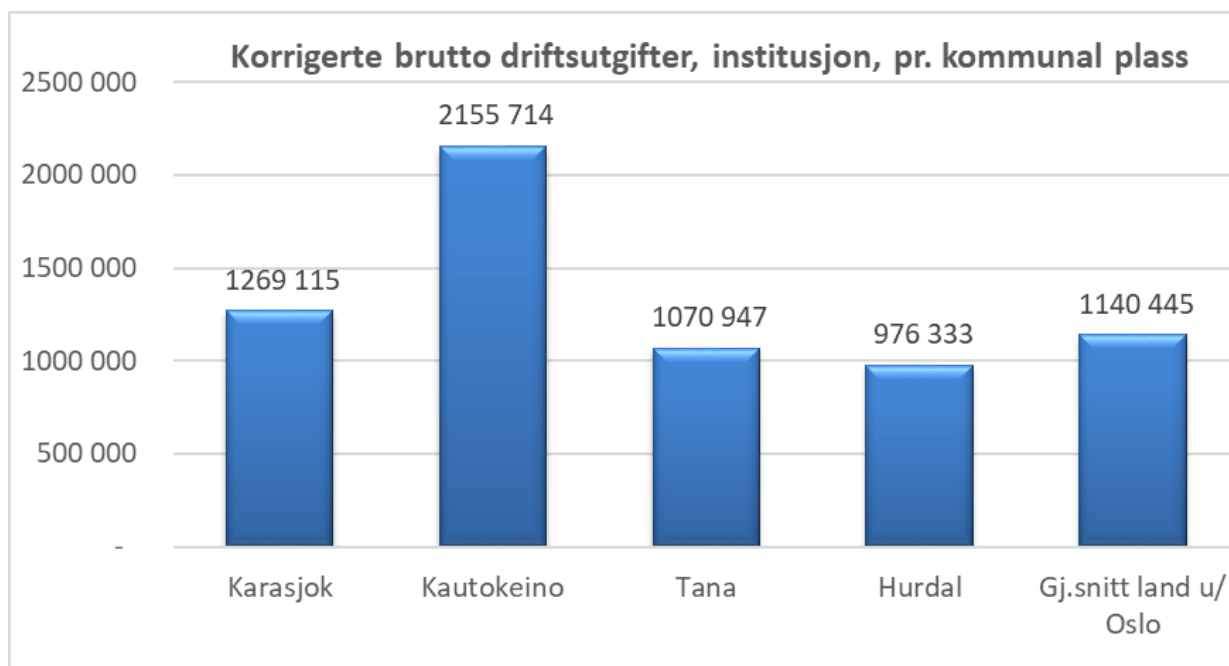
Som vi ser av diagrammet nedenfor har det vært noe variasjoner i utvikling i antall årsverk pr mottaker i alle kommunene de siste årene, men at Karasjok har ligget relativt stabilt:

Årsverk ekskl. fravær i brukerrettede tjenester pr. mottaker

Institusjonstjenester

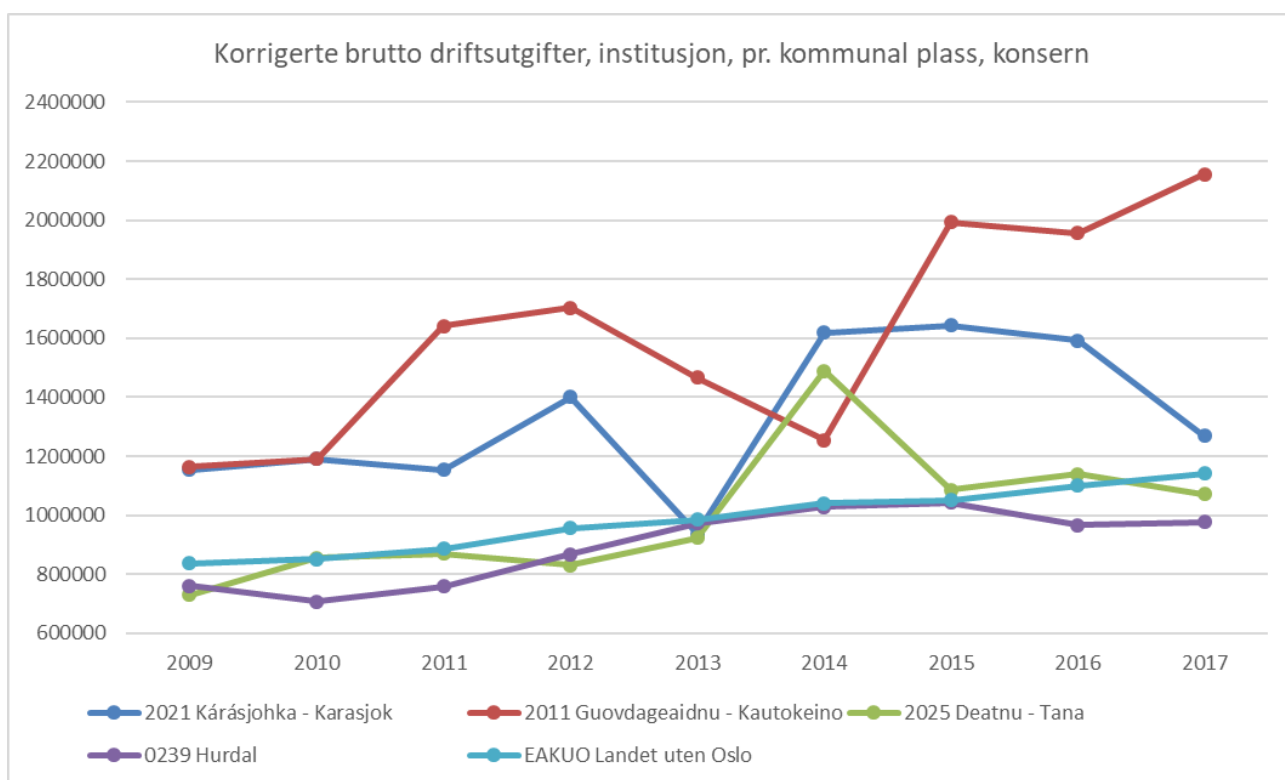
Neste skritt i rapporten blir å se nærmere på de ulike tjenesteområdene hver for seg, og første ut er den institusjonsbaserte delen av tjenesten. Diagrammet nedenfor sier noe om produktiviteten i den institusjonsbaserte tjenesten:

Diagrammet viser korrigerede brutto driftsutgifter pr kommunal plass for kommunene. Høyest andel her betyr lavest produktivitet i utvalget. Karasjok ligger med nest høyest kostnad med kr 1 269 115 pr kommunale plass og dermed med nest lavest produktivitet, mens Hurdal har best produktivitet med kr 976 333. Kautokeino ligger med høyest kostnad pr plass med kr 2 155 715. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til det svært høye kostnadsnivået i Kautokeino.

Landsgjennomsnittet er på kr 1 140 445. Tallene her sier imidlertid ingen ting om omfanget og kvaliteten på tjenesten, men det er ingen tvil om at institusjonsplassene i Karasjok er svært dyre. KOSTRA gir ingen svar på hva som er årsaken til dette, men tidligere analyser KS-K har gjort viser at det svært ofte er struktur (antall og fordeling/organisering av avdelinger) på institusjonsdriften som er forklaringsfaktoren når det gjelder ulikheter i kostnadsnivået.

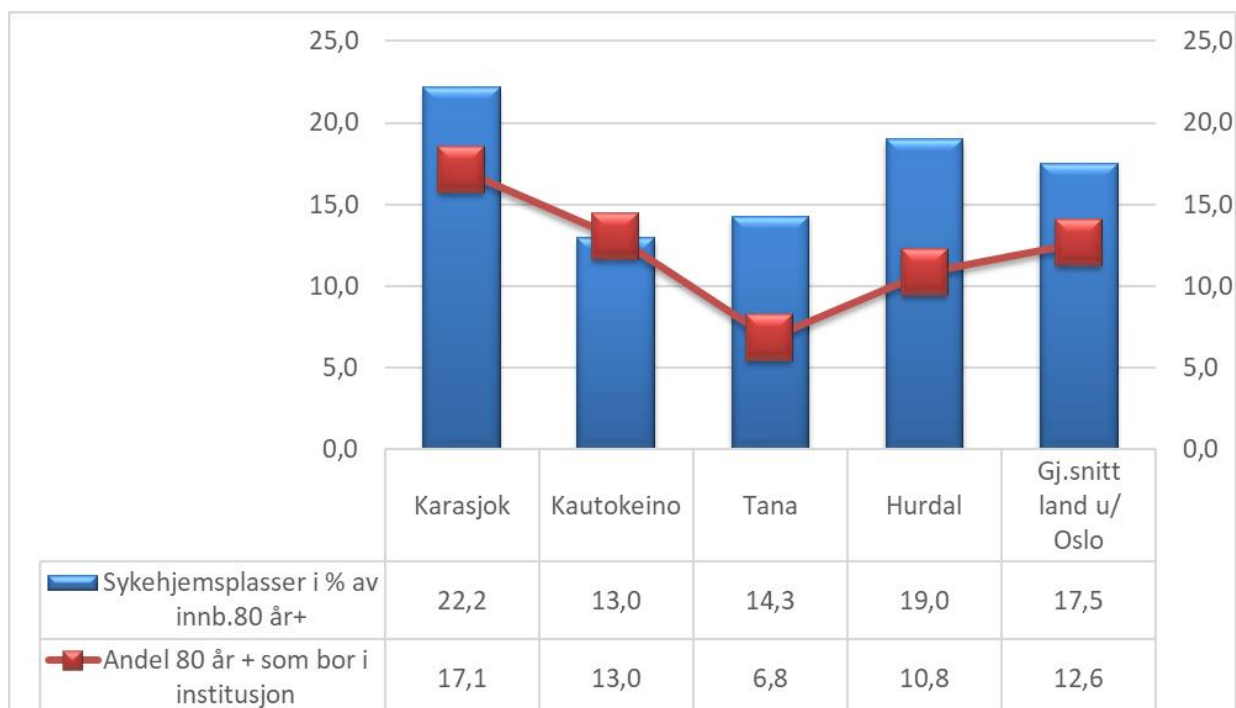
I diagrammet på neste side, ser vi at Karasjok har hatt høye korrigerede driftsutgifter til institusjonsplasser i lang tid:

Vi ser her at Karasjok lenge har hatt høye korrigerede brutto driftsutgifter pr kommunale plass, men at kostnaden er tatt en del ned i 2017.

Grundigere analyser i KOSTRA viser at det i de fleste tilfeller er en nær sammenheng mellom det antallet plasser som en kommune har i forhold til antall

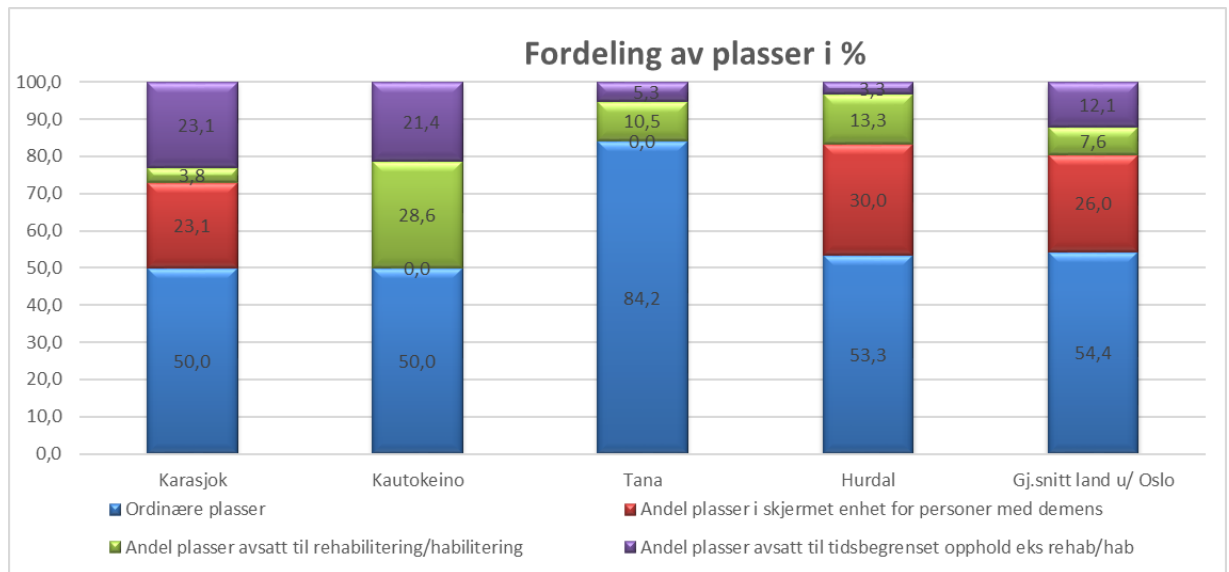
innbyggere i aldersgruppen 80+, og den faktiske bruken av plassene og dekningsgraden for gruppen 80+. Hvordan ser dette ut i Karasjok?

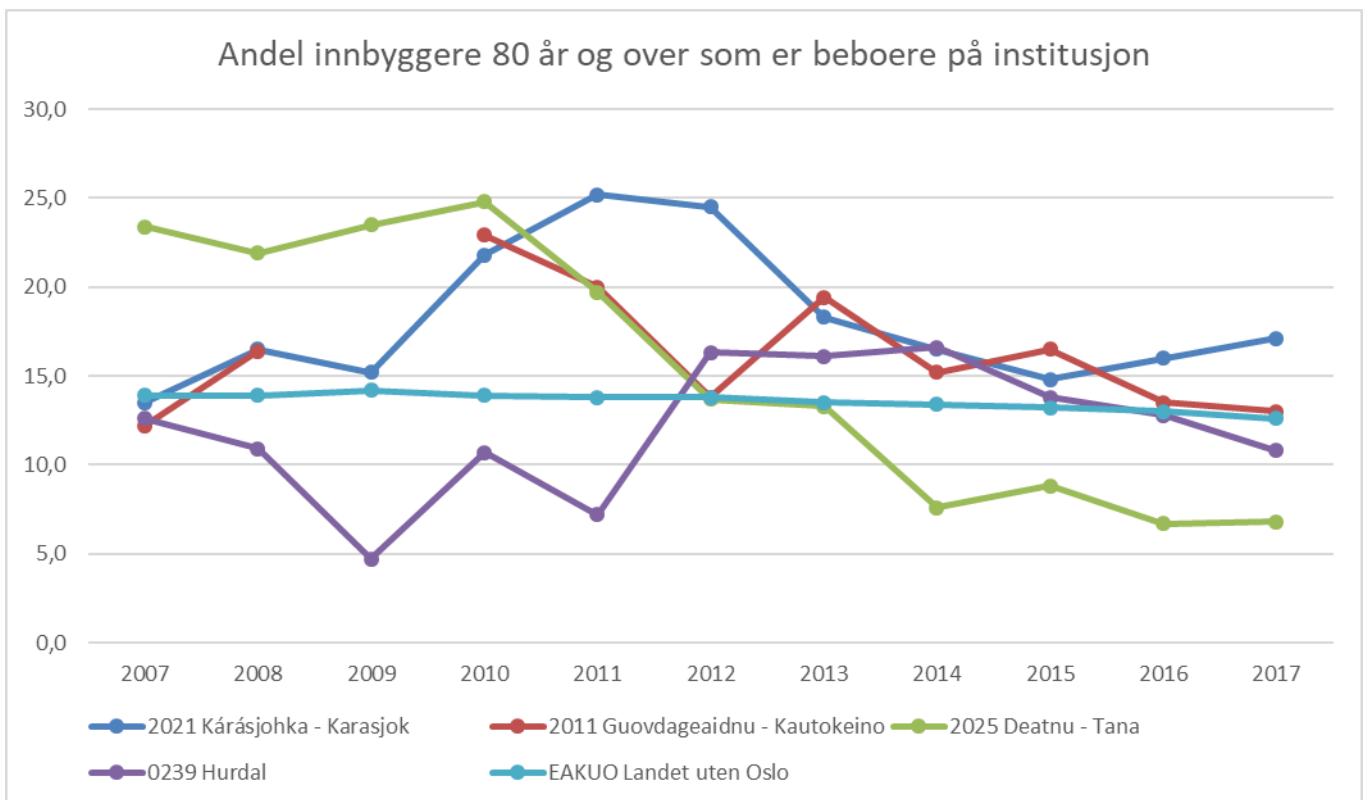
Ser vi først på andelen plasser i institusjon i forhold til andel innbyggere 80+ utgjør denne 22,2 % i Karasjok, noe som er høyest i utvalget. Lavest ligger Kautokeino med plass til 13 % befolkningen over 80 år i institusjon.

Ser vi så på hvor stor andel av de over 80 år som faktisk bor fast på institusjon, så ligger Karasjok med 17,1% av innbyggerne over 80 år som beboere i institusjon. Dette er klart høyest i utvalget. Tana ligger lavest med bare 6,8 %. Landsgjennomsnittet er 12,6 %.

Ser vi på sammenhengen mellom disse to faktorene, ser vi at nivået på andel plasser og andel innbygger 80+ som bor på institusjon er relativt sammenfallende i alle kommunene. Men noe forskjell er det, og det fremgår ikke direkte av KOSTRA hva forskjellen mellom disse to tallene skyldes. Hovedforklaringen er ofte at man bruker plasser til rehabilitering og avlastningsopphold, men det kan også være at man har beboere under 80 år på institusjon, har ledige plasser, at man har overbelegg eller at man selger plasser ut av kommunen. Fordelingen av type plasser er rapportert å være planlagt slik i 2017:

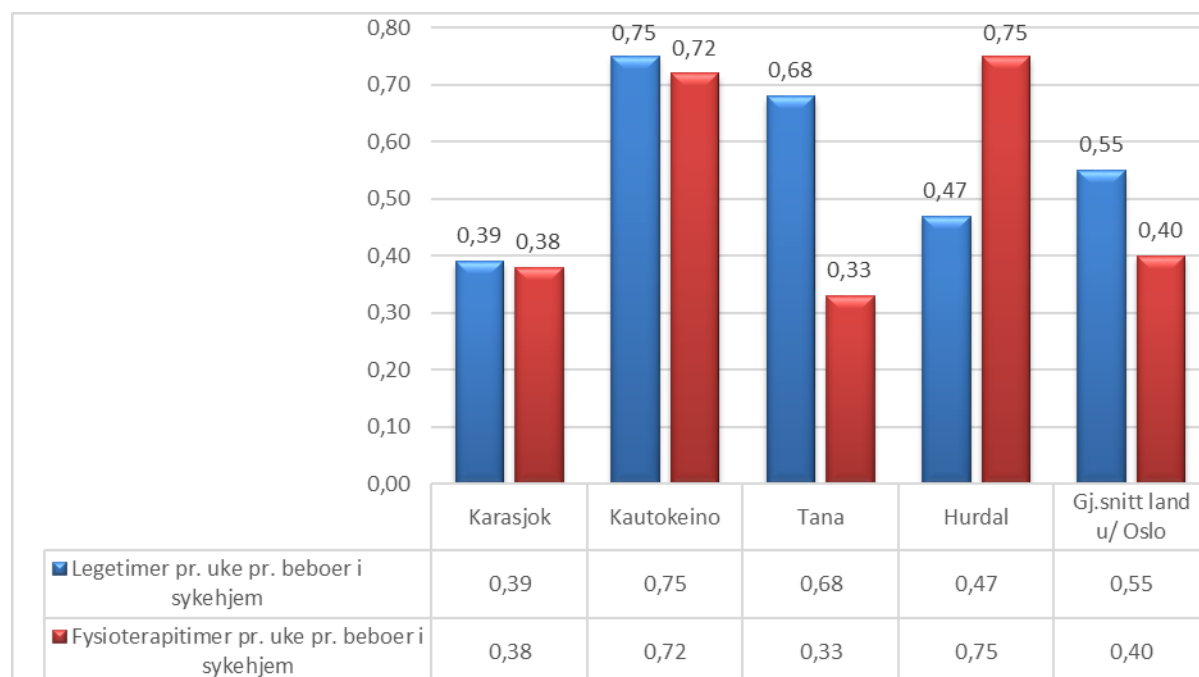
Ser vi på den historiske utviklingen for andel innbyggere 80+ som er beboere på institusjon, så ser bildet slik ut:

Historisk sett er andelen innbyggere 80+ som er beboere på institusjon noe redusert fra 25 % i 2011 til 15 % i 2015, men at har økt til 17,1 % i 2017. Fortsatt ligger man med klart høyest dekningsgrad i utvalget.

Forskjellen i dekningsgrader refererer hovedsakelig til nivået på tilbudet i hjemmetjenesten, ulike terskler for innleggelse mellom kommunene, antallet plasser i institusjon i forhold til antallet eldre 80+ og tilgangen på omsorgsboliger med heldøgns tilsyn. Hva som er riktig nivå på antall institusjonsplasser avhenger av omsorgsfilosofien hos den enkelte kommune. Det er kommuner i Norge hvor mer enn 50 % av innbyggerne over 80 år bor på institusjon, og blant de som bruker minst er tallet under 3 % prosent.

Til slutt for institusjonstjenesten, ser vi på omfanget av tilgang til lege- og fysioterapitjenester:

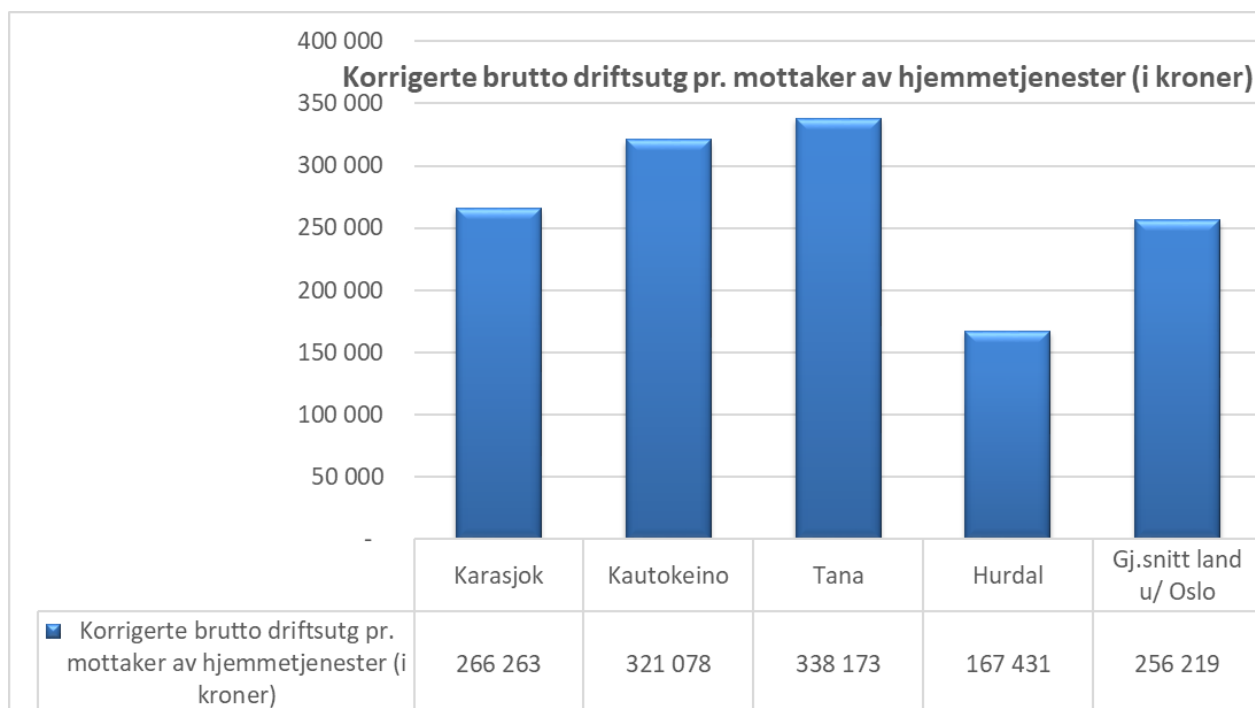

I Karasjok har beboerne tilgang på 0,39 legetimer, noe som er lavest i utvalget og 0,38 timer med fysioterapeut hver uke, noe som er nest lavest. Hvor vidt man bruker tid på rehabilitering, tilrettelegging og forebyggende tiltak fremgår ikke av tallene, men verdien av denne type virksomhet er at man i neste runde kan spare kommunen for direkte utlegg gjennom f.eks. høyere bruk av institusjonsplasser.

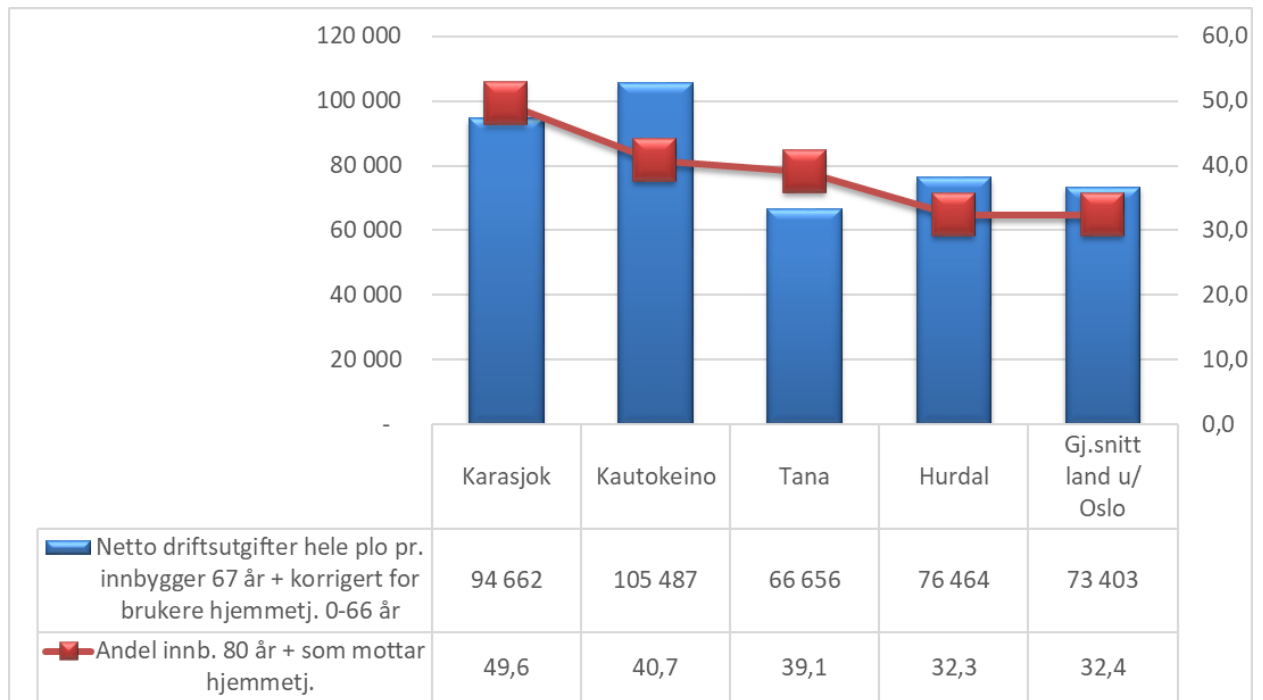
Hjemmebaserte tjenester

KOSTRA bruker også korrigerede brutto driftsutgifter pr bruker som indikator for produktiviteten i hjemmebasert omsorg. Korrigeringen består av at driftsutgiftene, inkludert avskrivninger ved egen tjenesteproduksjon, er korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv. pr bruker.

I diagrammet under er korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker illustreres av de blå søylene.

Vi ser av søylene at Karasjok kommune brukte kr 266 263 pr mottaker av hjemmetjenesten, noe som er middels i utvalget. Høyest ligger Tana med kr 338 173 pr mottaker. Landsgjennomsnittet ligger på kr 256 219. Dette er bruttotallene så dette er også før eventuelle refusjoner fra staten for kostnadskreven brukere er trukket fra. Vi må også huske på at dette inkluderer at en lang rekke kommuner som har bygget opp et omfattende botilbud med heldøgns omsorg i form av omsorgsboliger, samt tjenester til yngre (funksjonshemmede) brukere. Hvis vi korrigerer for dette og bare ser på tjenester til innbyggere over 67 år, så finner vi følgende:

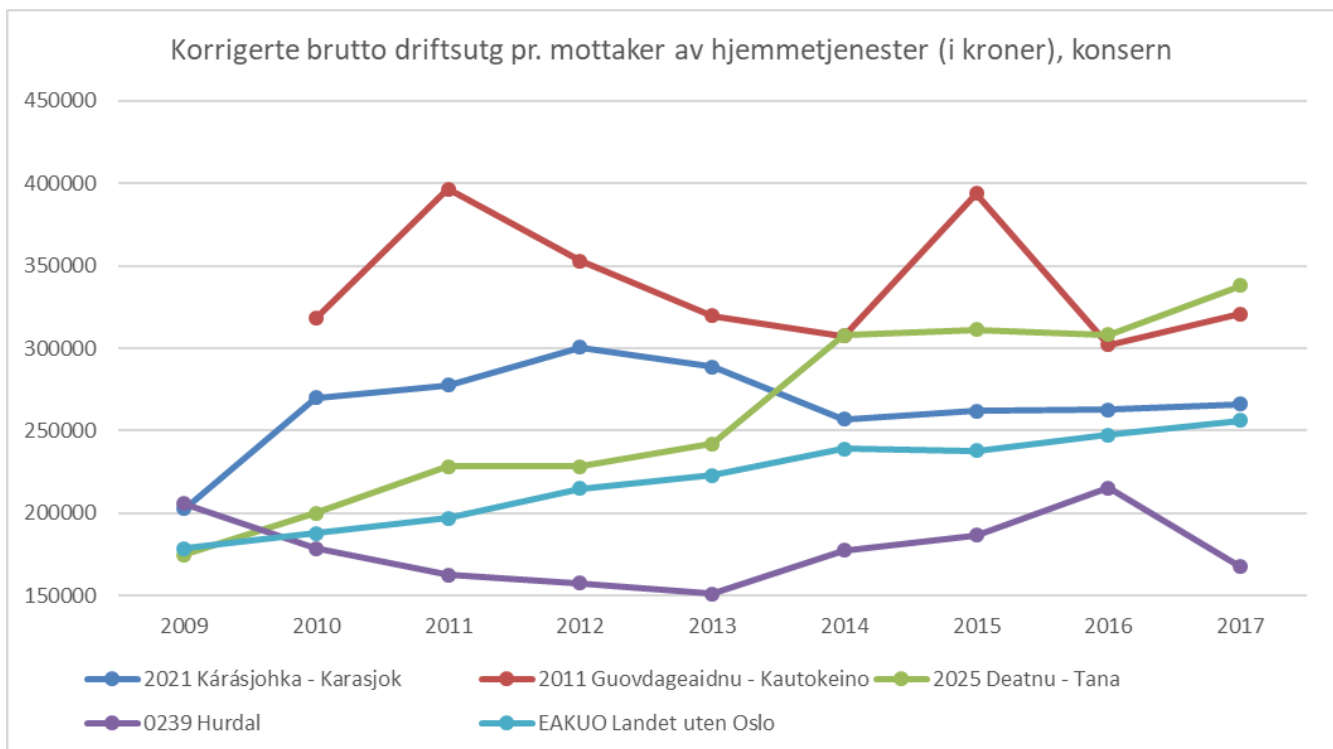

i ser da at bilde forandrer seg noe. Nå bruker Kautokeino mest (pr innbygger 67 år og over, mens Karasjok bruker nest mest med kr 94 662 pr innbygger over 67 år. Tana bruker nå minst med kr 66 656. En reduksjon ned til nivået til Hurdal ville bety en reduksjon i ressursbruken på 7,5 mill på denne tjenesten i Karasjok.

Ser vi på omfanget av de over 80+ som mottar tjenester, ligger dette på 49,6 % i Karasjok, noe som er klart høyest i utvalget. Her er landsgjennomsnittet 32,1 %.

Tar vi så for oss kostnadsutviklingen (korrigerede brutto driftsutgifter pr mottaker) for hjemmetjenesten over tid, så får vi følgende bilde:

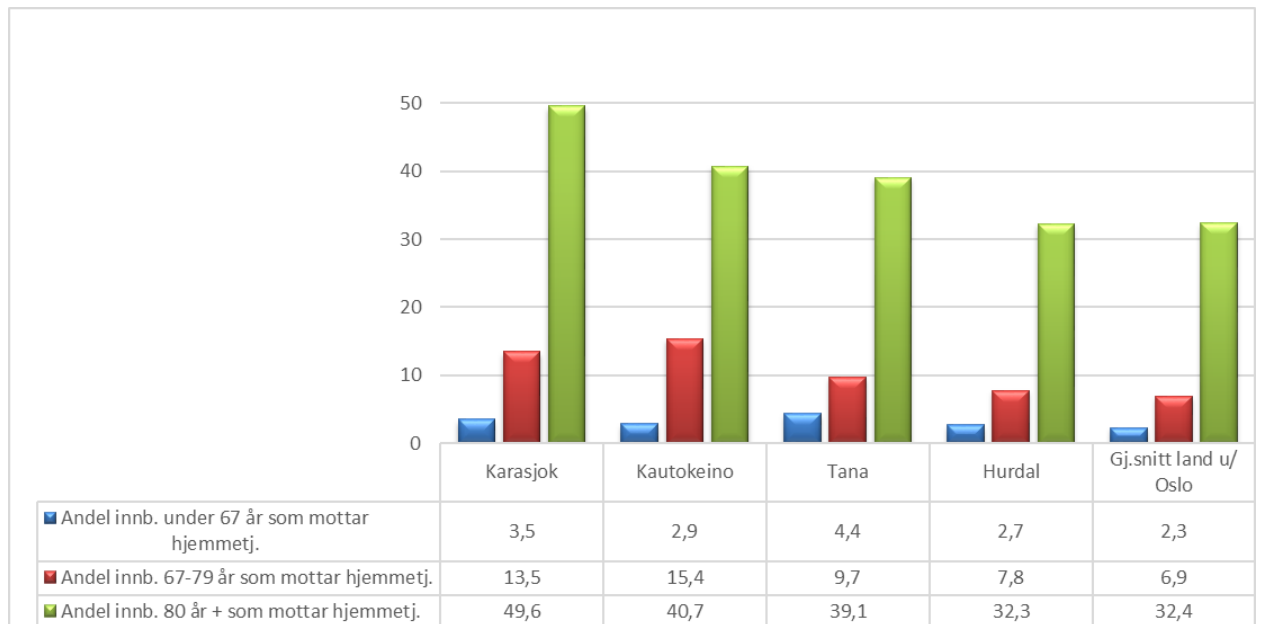

Den historiske utviklingen i viser at kostnadene stort sett har fulgt utviklingen for landet fra 2014 og frem til i dag.

Korrigert bruttokostnad pr. bruker i hjemmetjenesten vil normalt variere med:

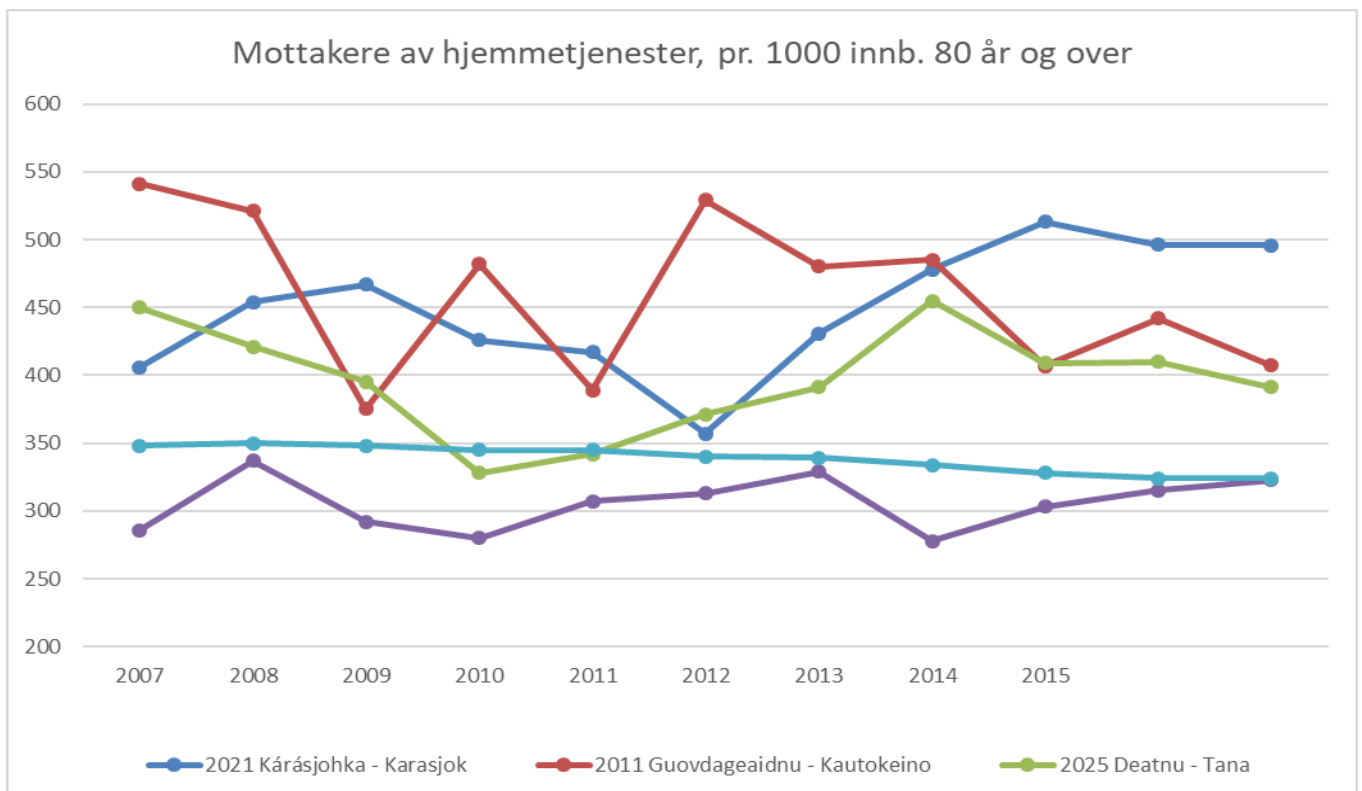
- × årsverk pr bruker, dvs. timetildelingen pr bruker
- × Antall brukere som mottar tjenester (jo flere – jo billigere pr mottaker)
- × aldersfordelingen i kommunen og andel 80 år + i institusjon
- × andelen ressurskrevende brukere / PU
- × utdanningsnivå / ansiennitet hos ansatte, dvs. lønnskostnader
- × andel av det samlede antall årsverk som brukes direkte i tjenesteytingen / brukerkontakt vs. kjøring, administrasjon mv.
- × lokale prioriteringer for øvrig

KOSTRA inneholder opplysninger om andel av innbyggere i ulike aldersgrupper som mottar tjenester og omfanget på bistanden. Ser vi først på fordelingen mellom de ulike aldersgruppene, har vi følgende bilde:

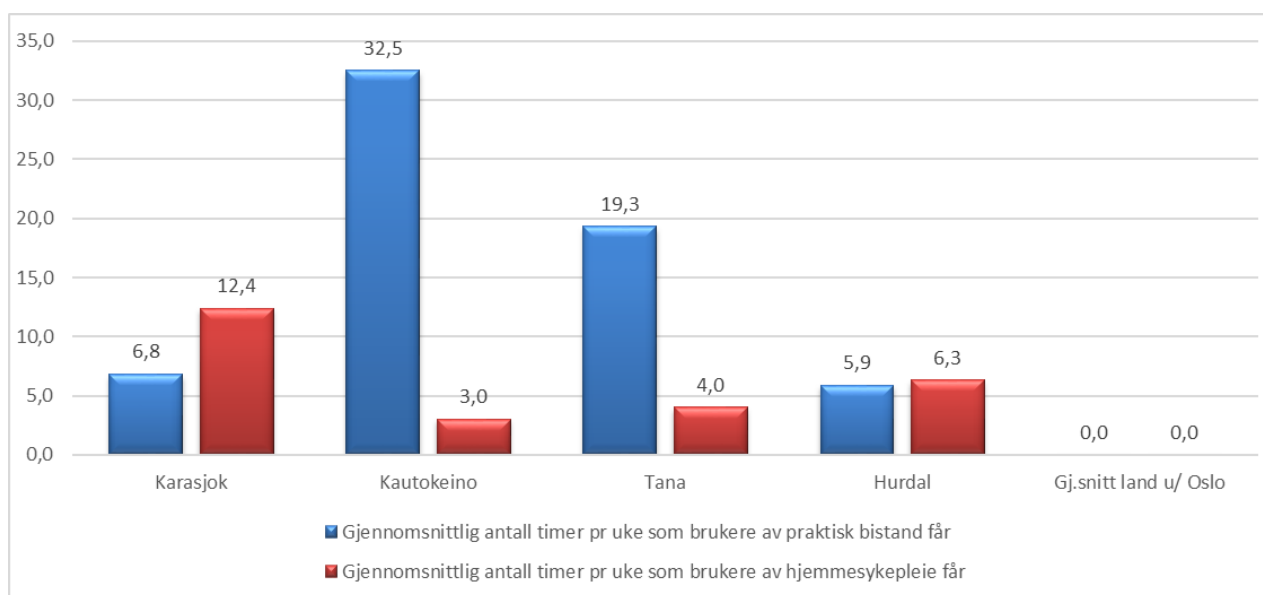
Som vist over, ser vi at 49,6 % av alle innbyggere over 80 år mottar hjemmetjenester i Karasjok, noe som er suverent høyest i utvalget. For aldersgruppen mellom 67-79 år, er det 13,5 % av innbyggerne som mottar hjemmetjeneste, noe som er nest høyest i utvalget. Når det gjelder innbygger under 67 år, så mottar 3,5 % av innbyggerne i Karasjok hjemmetjenester, noe som er middels i utvalget.

Hvordan har utviklingen for andel innbyggere 80 + som mottar hjemmetjenester?

I 2012 mottok 35,7 % av alle innbyggere over 80 år hjemmetjenester i Karasjok. I 2017 var dette tallet røkt til 49,6 %. Hva er årsaken til disse svingningene? Endrer behovet seg fra år til år eller er det tilgjengelighetene som skaper behovet? Eller skyldes det en politisk beslutning om å øke tilgjengeligheten? Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsak til dette.

Ser vi så på profilen når det gjelder antall timer praktisk bistand og hjemmesykepleie som mottakerne får, har vi følgende bilde:

Her ser vi at tildelingen pr mottaker varierer mye mellom kommunene i gruppa. I Karasjok får brukerne av praktisk bistand gjennomsnittlig 6,8 timer pr uke, noe som er nest lavest i utvalget. Når det gjelder hjemmesykepleie, så mottar brukerne gjennomsnittlig 12,4 timer i Karasjok, noe som også er klart høyest i utvalget.

Oppsummert Pleie og omsorgstjenesten

Ressursinnsatsen i pleie og omsorgstjenesten i Karasjok er svært høy i forhold sammenlignbare kommuner og man har høye enhetskostnader i forhold til øvrige kommuner. Det ser ut til at hovedårsakene til dette er lav terskel for å få tildelt tjenester (mange innbygger som får hjemmetjenester og institusjonsplass) og generelt lav produktivitet i tjenesten.

5 Helsetjenester

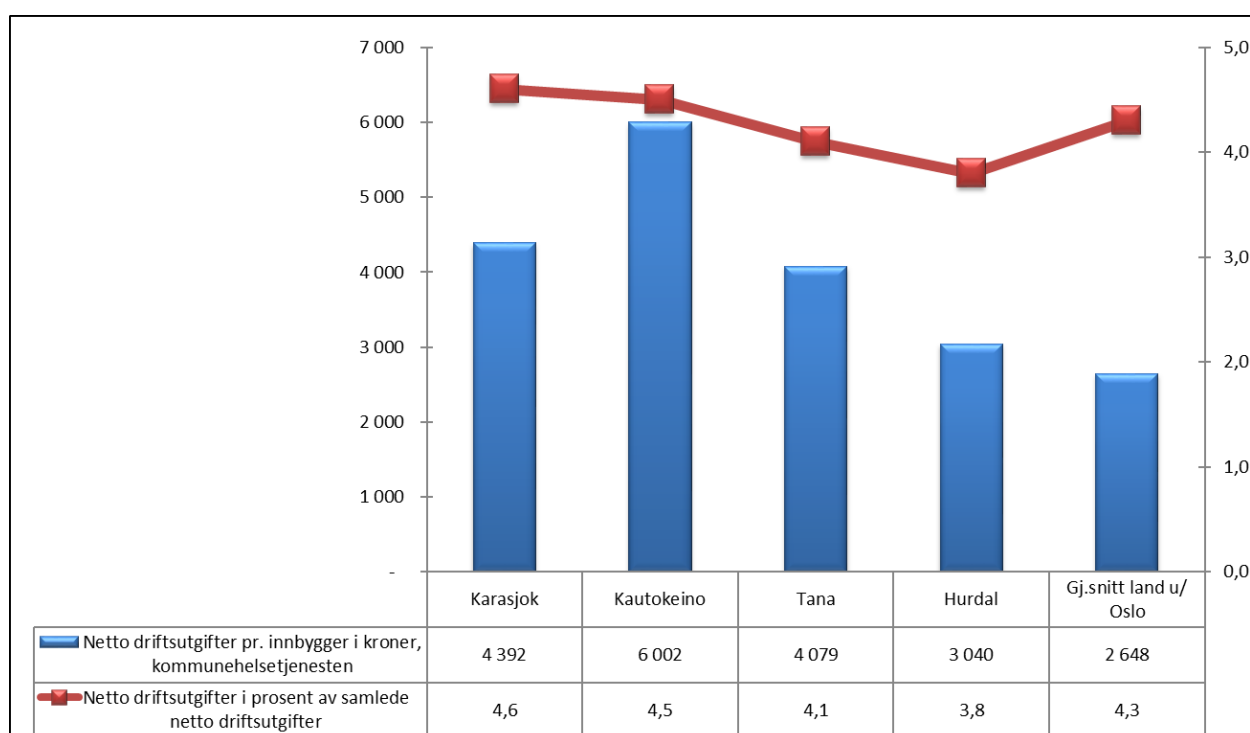
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

233 Annet forebyggende helsearbeid

241 Diagnose, behandling og re-/ habilitering

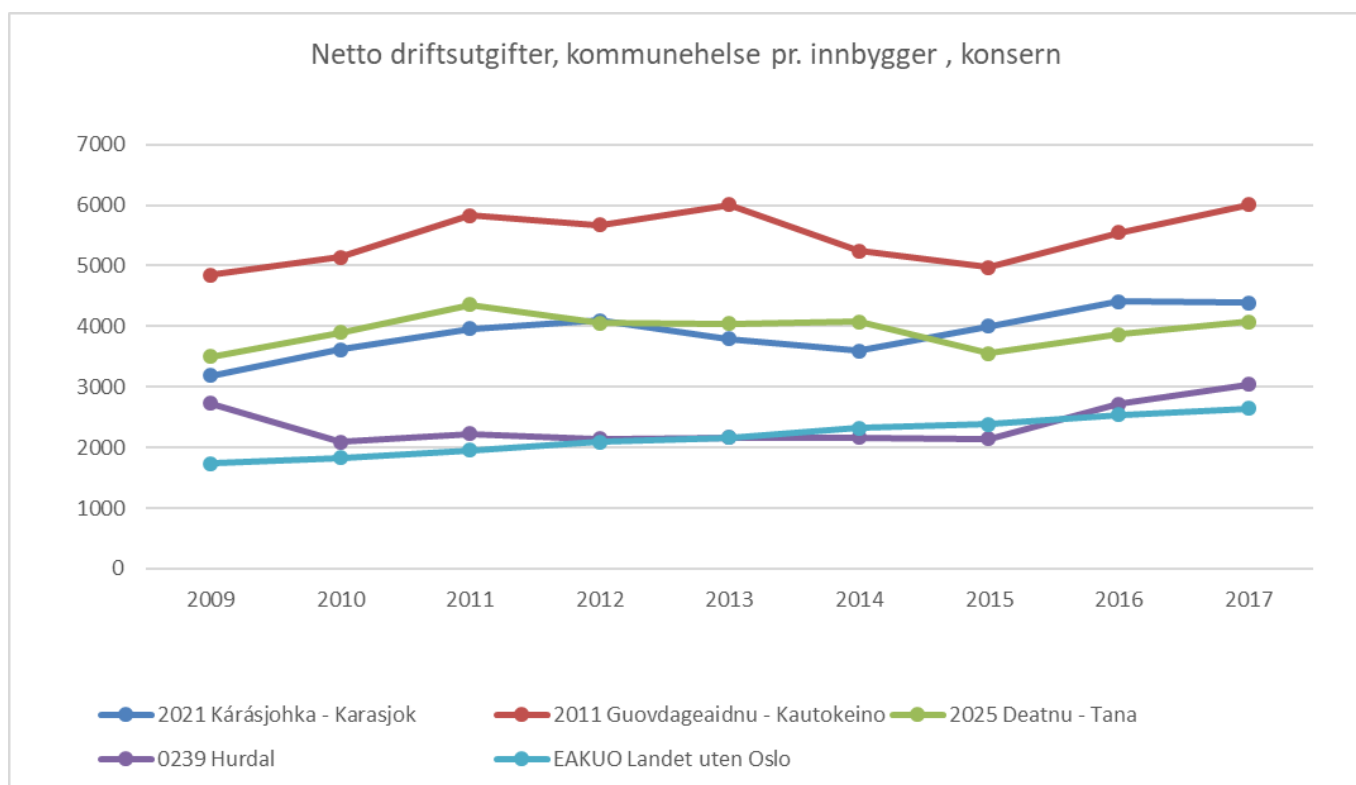
I det første diagrammet starter vi med å gi et bilde av hvordan kommunen prioriterer helsetjenester. I diagrammet er netto driftsutgifter pr innbygger til helse vist på søylene og hvor stor andel disse utgjør i % av kommunens samlede utgifter illustreres ved hjelp av linjen:

Sammenlignet med pleie- og omsorgssektoren utgjør dette et betydelig mindre omfang av tjenester. For Karasjok kommune ser vi at netto driftsutgifter pr innbygger er kr 4 392, noe som er lavere enn Kautokeino, men høyere enn Tana og vesentlig høyere enn Hurdal. En reduksjon ned til Hurdals nivå ville bety en reduksjon på 3,6 mill i 2017-budsjettet. Helsetjenester er et området som er kostnadmessig følsomt i forhold til antall innbyggere (stordriftsfordeler), men alle kommune i utvalget er like i størrelse. Sett i et slikt perspektiv kan man underes over de store ulikhetene.

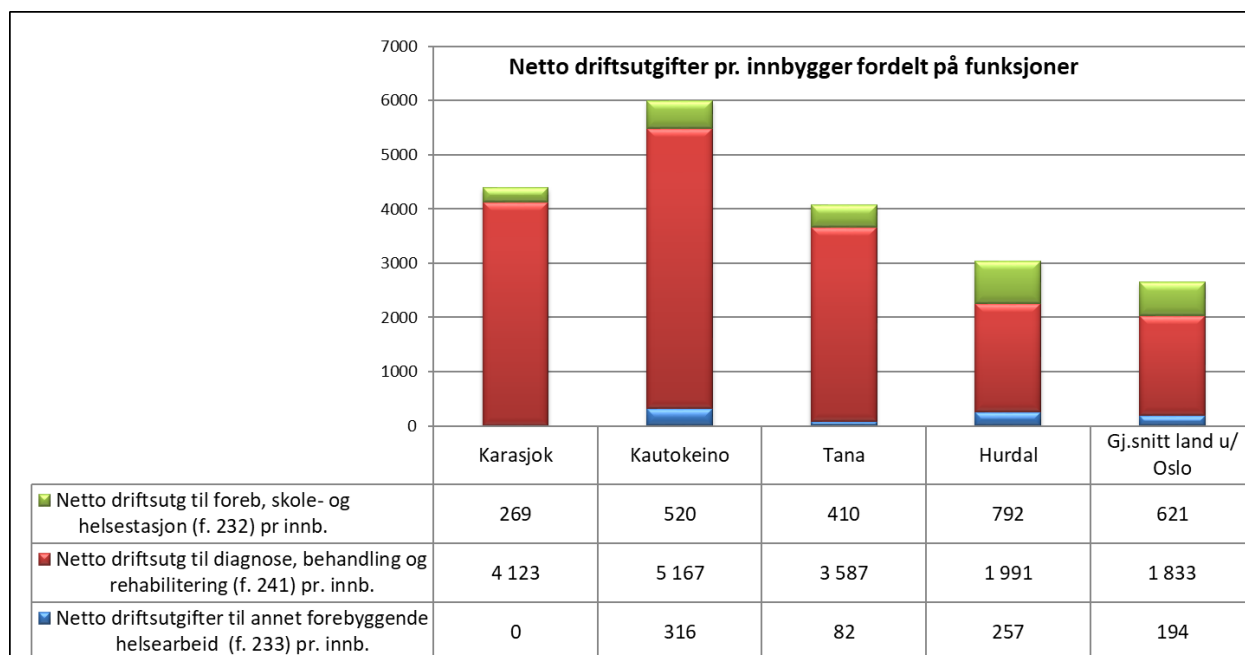
Av de samlede utgiftene til kommunal tjenesteyting utgjør utgiftene til helse 4,6 % i Karasjok og 3,8 % i Hurdal. Landsgjennomsnittet er på 4,3 %.

Ser vi på utviklingen i kostnader over tid, så finner vi følgende bilde:

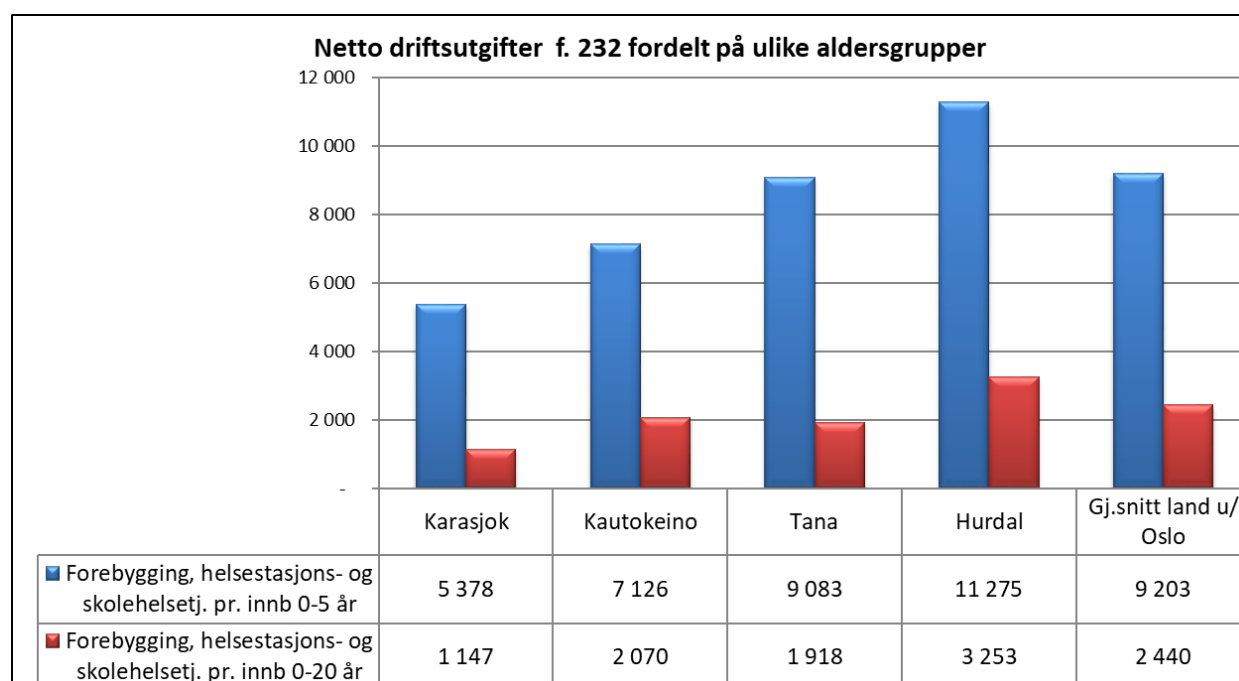
Her ser vi at Karasjok har hatt en vekst i kostnadene omtrent som landsgjennomsnittet, men med en noe høyere vekst fra 2014 – 2018.

Ser vi på nettoutgiftene pr innbygger fordelt på hovedfunksjonene i KOSTRA, har vi følgende bilde:

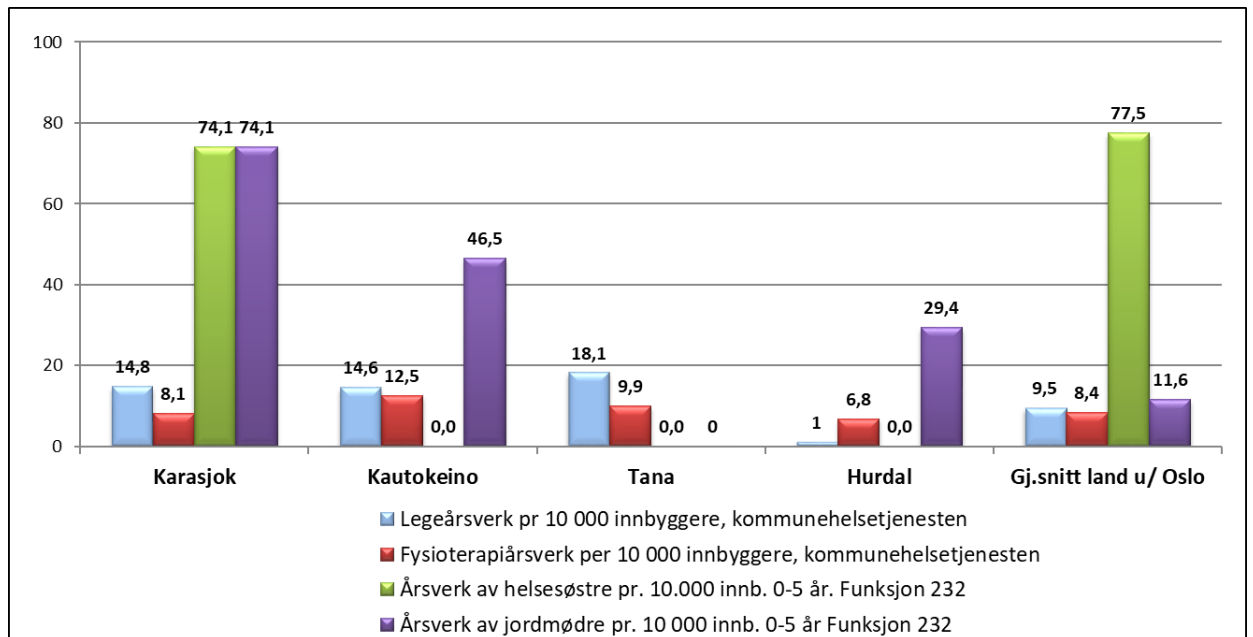
Diagnose, behandling og rehabilitering utgjør den klart største andelen i alle kommunene. Her bruker Karasjok kr 4 123 pr innbygger, noe som ligger nest høyest i utvalget. Videre ser vi at det forebyggende arbeidet som utføres av helsestasjon og skolehelsetjenesten ligger klart lavest i Karasjok med kr 269 pr innbygger. Ser vi på netto driftsutgifter til annet forebyggende helsearbeid, så har ikke Karasjok oppgitt å bruke ressurser på dette i 2017.

Ser vi på hvordan utgiftene til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste fordeler seg på brukergruppene ut fra to aldersgrupperinger, har vi følgende bilde:

Diagrammet viser nettoutgifter fordelt på aldersgruppene 0 - 5 år og 0 - 20 år for helsestasjonen og skolehelsetjenesten (funksjon 232). Ser vi på målgruppa 0-5 år ligger Karasjok klart lavest i utvalget på kr 5 378. Målt i forhold til målgruppa 0 – 20 år ligger Karasjok også lavest med kr 1 147 pr innbygger i denne målgruppa.

Årsverksinnsatsen for de viktigste tjenesteområdene ser vi i følgende figur:

Ser vi først på årsverk for leger, ligger Karasjok nest høyest i utvalget mht omfanget på legeårsverk med 14,8 årsverk - omregnet i hele årsverk pr 10 000 innbyggere i målgruppa. For fysioterapeuter ligger andelen middels i Karasjok med 8,1 årsverk pr 10 000 innbyggere. For helsesøstertjenesten har Karasjok 74,1 årsverk omregnet til hva man hadde hatt hvis man hadde hatt 10 000 innbyggere i aldersgruppa 0-5 år. Generelt kan man si at årsverksrapporteringen her er svak og den skal ikke tillegges for mye vekt.

6 Sosialtjenesten

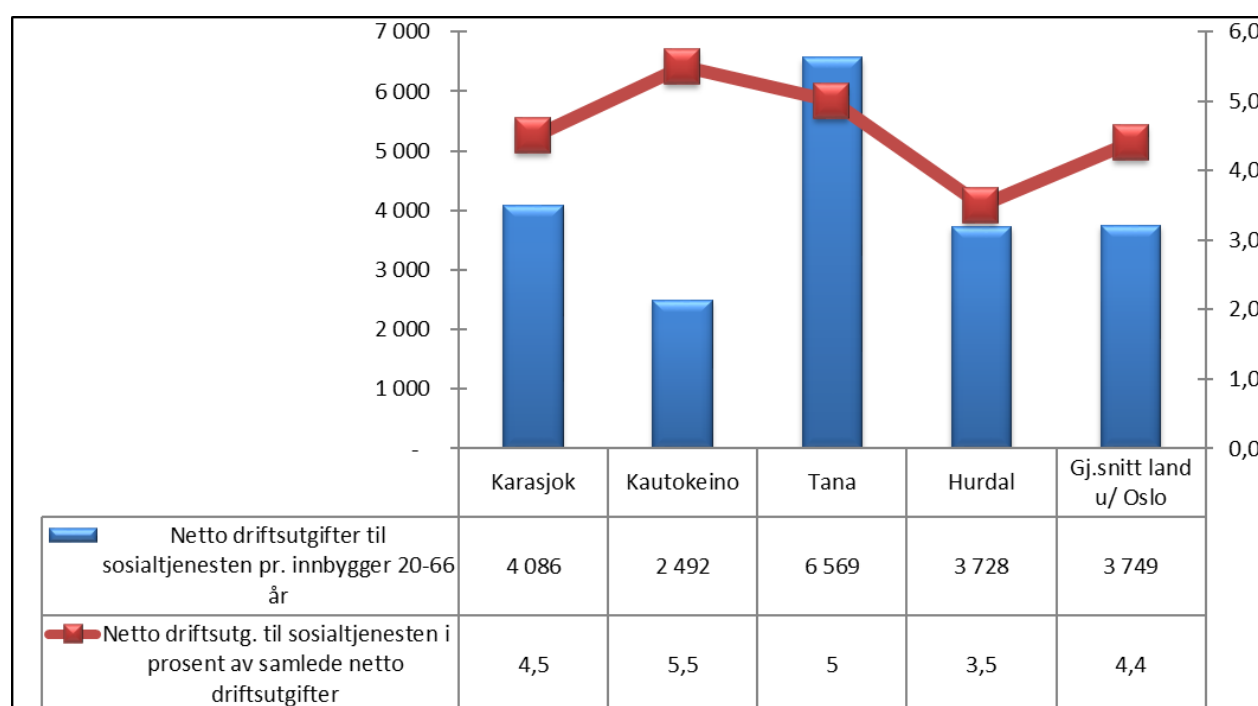
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

242 Råd, veiledning, og sosialt forebyggende arbeid

243 Tilbud til personer med rusproblemer

281 Økonomisk sosialhjelp

Prioriteringen av sosialtjenesten finner vi ved å se på netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa illustrert av søylene, og andelen disse utgjør av kommunens samlede utgifter illustreres ved hjelp av linjen:

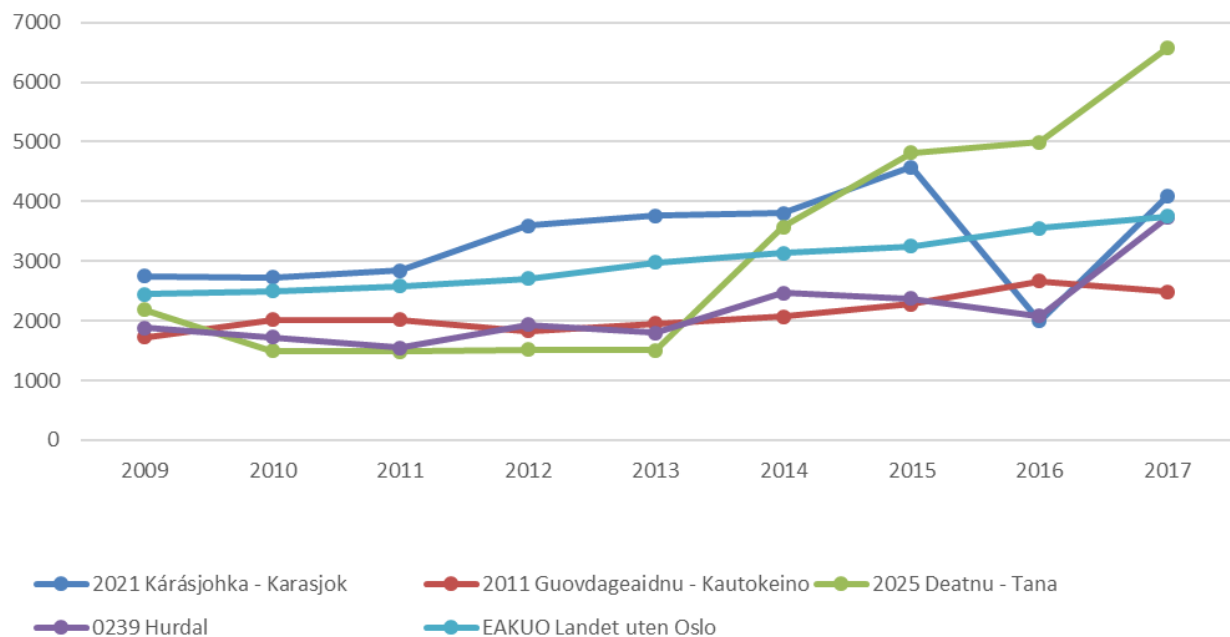

Når det gjelder netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20 – 66 år ligger Karasjok middels i utvalget med en utgift på kr 4 086 pr innbygger 20-66 år. Lavest ligger Kautokeino med kr 2 492, mens Tana ligger høyest med kr 6 569 pr innbygger 20 – 66 år.

Historisk sett har utgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år utviklet seg slik:

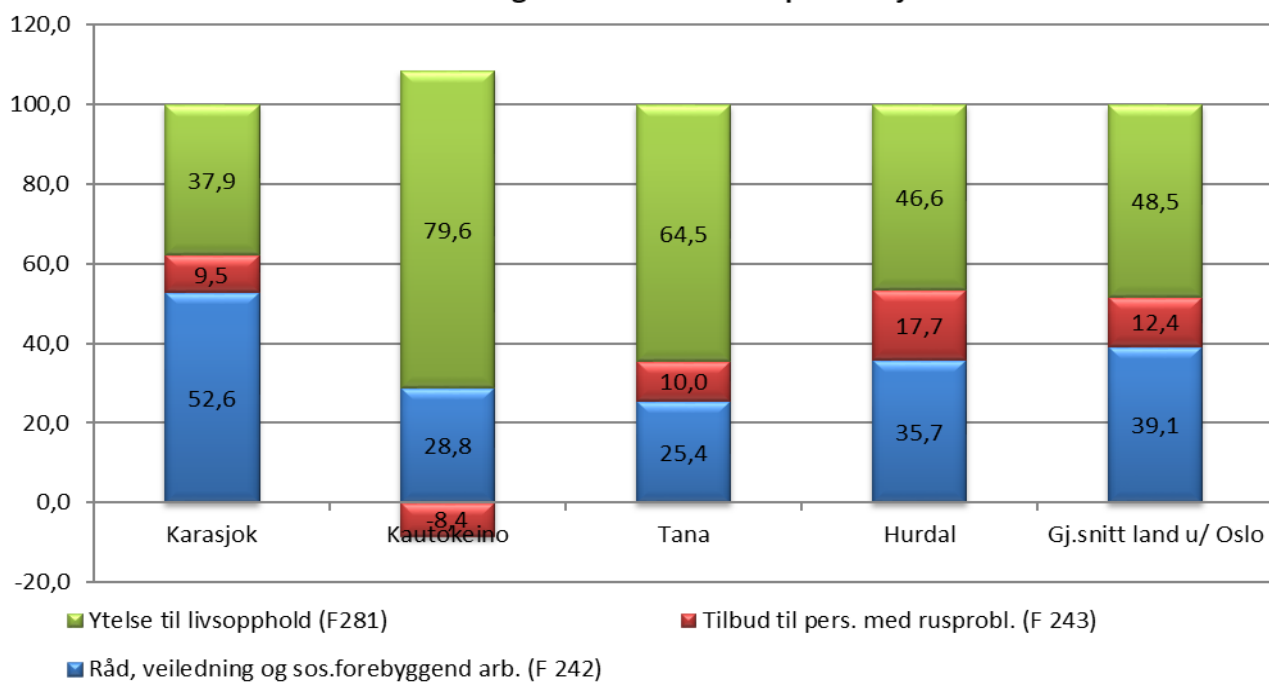
Netto driftsutgiftertil sosialtjenesten pr innbygger 20 - 66 år

I diagrammet over ser vi at Karasjok over tid har hatt en kostnadsvekst pr innbygger 20-66 år omtrent som landsgjennomsnittet igjennom hele perioden. 2016 var et unntaksår og skyldes sannsynligvis en feilføring.

Kostnadene fordeler seg (%-vis) slik på de tre funksjonene som inngår i området:

Fordeling av nettokostnader på funksjonsområder

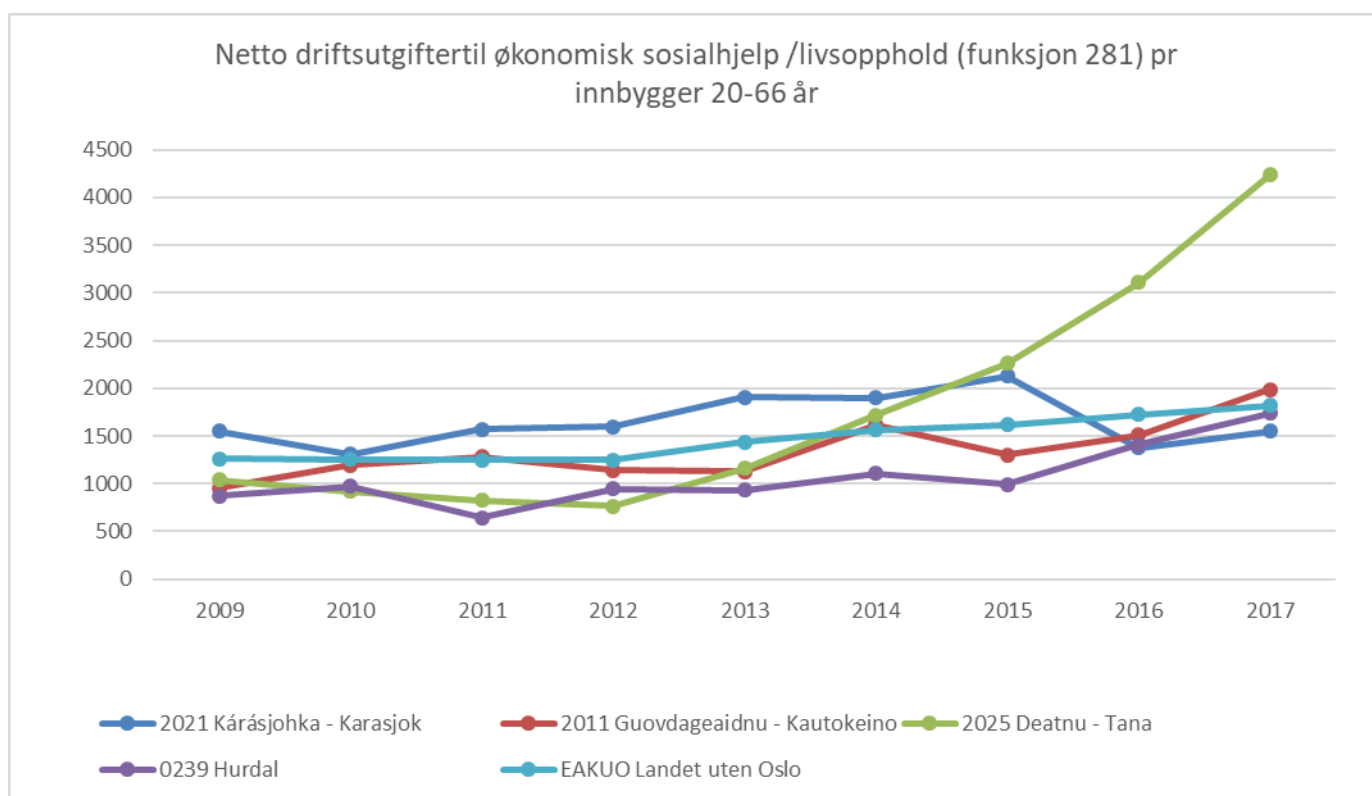

Vi ser her at Karasjok skiller seg ut med en vesentlig høyere ressursbruk på drift av kontoret, det vil si funksjon 242. Hele 52,6 % av budsjettet går til dette formålet, mens Kautokeino bruker klart størst andel til økonomisk sosialhjelp/ytelser til livsopphold.

Nettoutgifter pr innbygger i målgruppen er normalt et resultat av fire forhold:

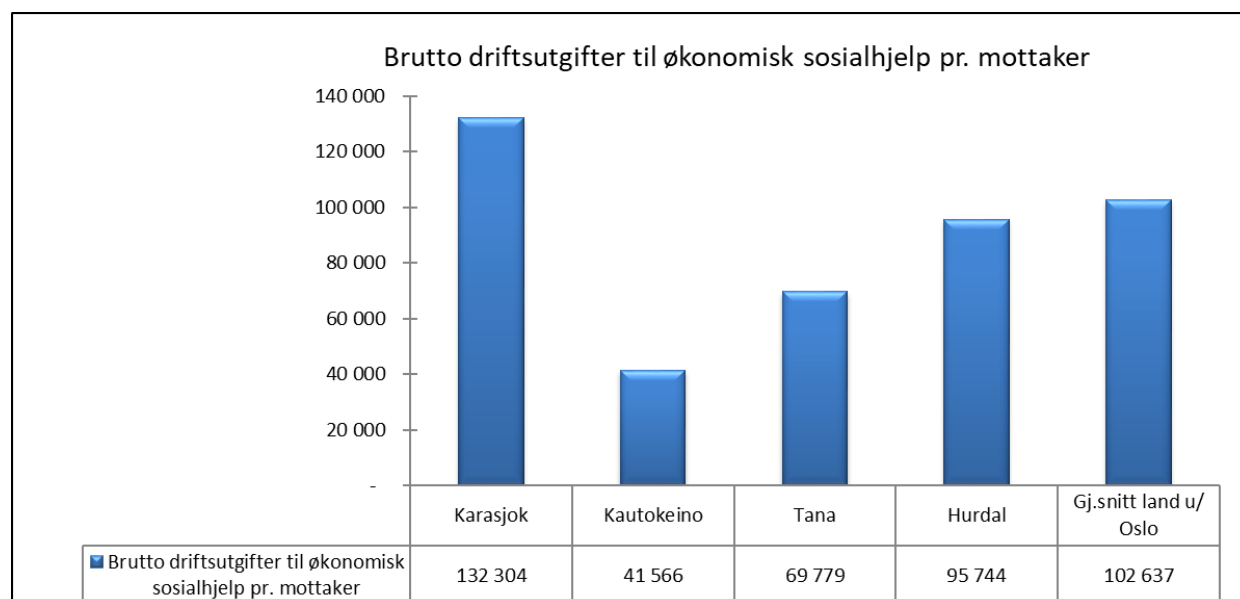
- ✘ Andel innbyggere som har tjeneste, dvs. antall
- ✘ Gjennomsnittlig stønadslengde
- ✘ Satser/gjennomsnitt utbetaling pr mottaker
- ✘ Årsverksinnsats pr mottaker på sosialkontoret

Ser vi på utviklingen til økonomisk sosialhjelp/ytelser til livsopphold så har den vært slik over tid:

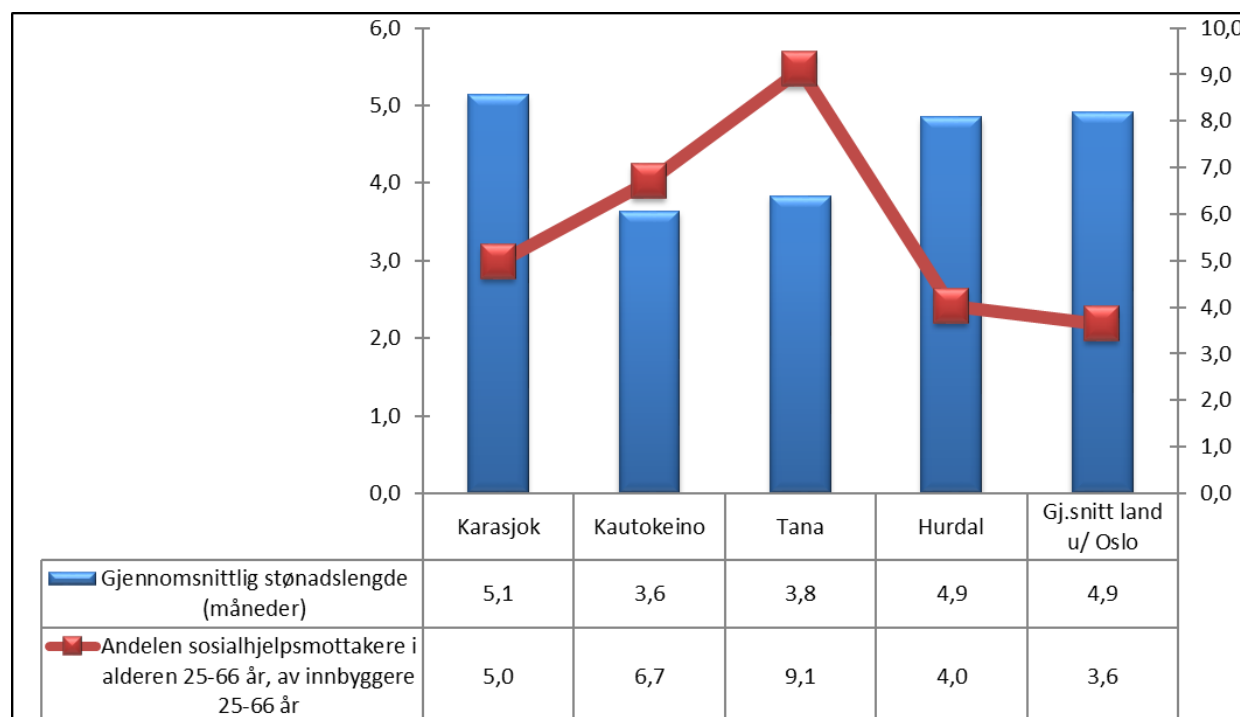
I diagrammet over ser vi at nettoutbetaling til sosialhjelp (målt pr innbygger 20-66 år) fulgte utviklingen for landet frem til 2015, før den i 2016 og 2017 blir noe redusert.

Ser vi så på utbetaling av økonomisk sosialhjelp pr mottaker, finner vi følgende:

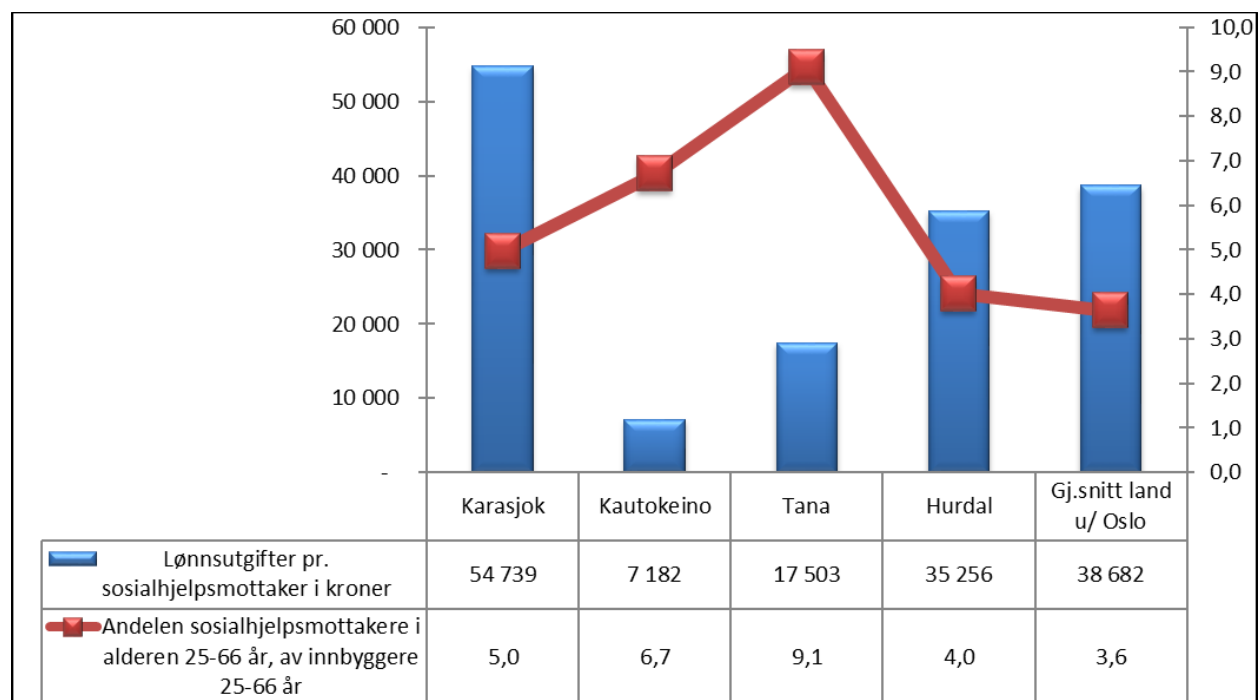
Her ser vi at Karasjok ligger klart høyest blant kommunene i utvalget med en utbetaling på kr 132 304 pr mottaker. Kautokeino ligger klart lavest med kr 41 566. Som vi skal se nedenfor ser det ut til at forskjellene her skyldes at Karasjok har svært høye lønnskostnader på området og relativt få mottagere.

Ser vi så på stønadslengden andel sosialhjelpsmottakere i kommunene finner vi følgende:

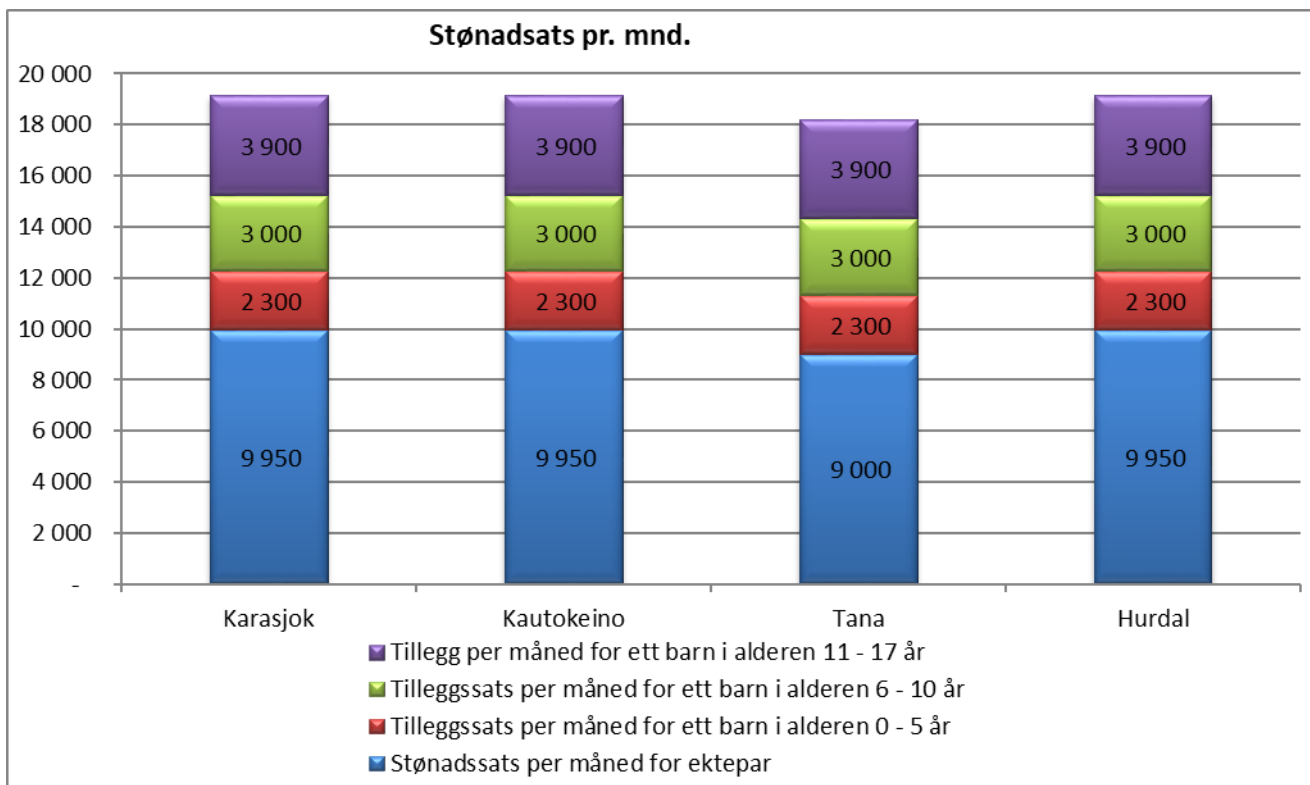
Gjennomsnittlig stønadslengde pr mottaker 20-66 år er 5,1 måneder i Karasjok noe som er høyest i utvalget. I Karasjok mottar 5 % av alle innbyggere i aldersgruppa 25-66 år sosialhjelp, noe som er middels i utvalget. Tana ligger høyest der 9,1 % av alle innbyggere i aldersgruppa 25-66 år mottar sosialhjelp.

KOSTRA rapporterer fra 2017 ikke lengre på årsverk, men på lønnsutgift pr sosialhjelpsmottaker:

Som vi ser ligger Karasjok med kr 54 739 pr sosialhjelpsmottaker, noe som er suverent høyest i utvalget. KOSTRA- rapporterer ikke lengre på årsverk, så det er ikke mulig å forklar hva som ligger bak disse store kostnadsforskjellene. Den røde linjen viser (som over) at 5 % av alle innbyggere i mellom 25 – 66 år mottar en eller annen form for sosialstønad i Karasjok

Til slutt ser vi på stønadssatser:

Her ser det ut som om Karasjok har lagt seg på de statlig anbefalte satsene fra Arbeids- og sosialdepartementet. Dette er nok lurt (i et økonomisk perspektiv) da man ikke vil fremstå som en «attraktiv» kommune for nye innbyggere som ikke har noen form for inntektsgivende arbeid.

7 Barnevern

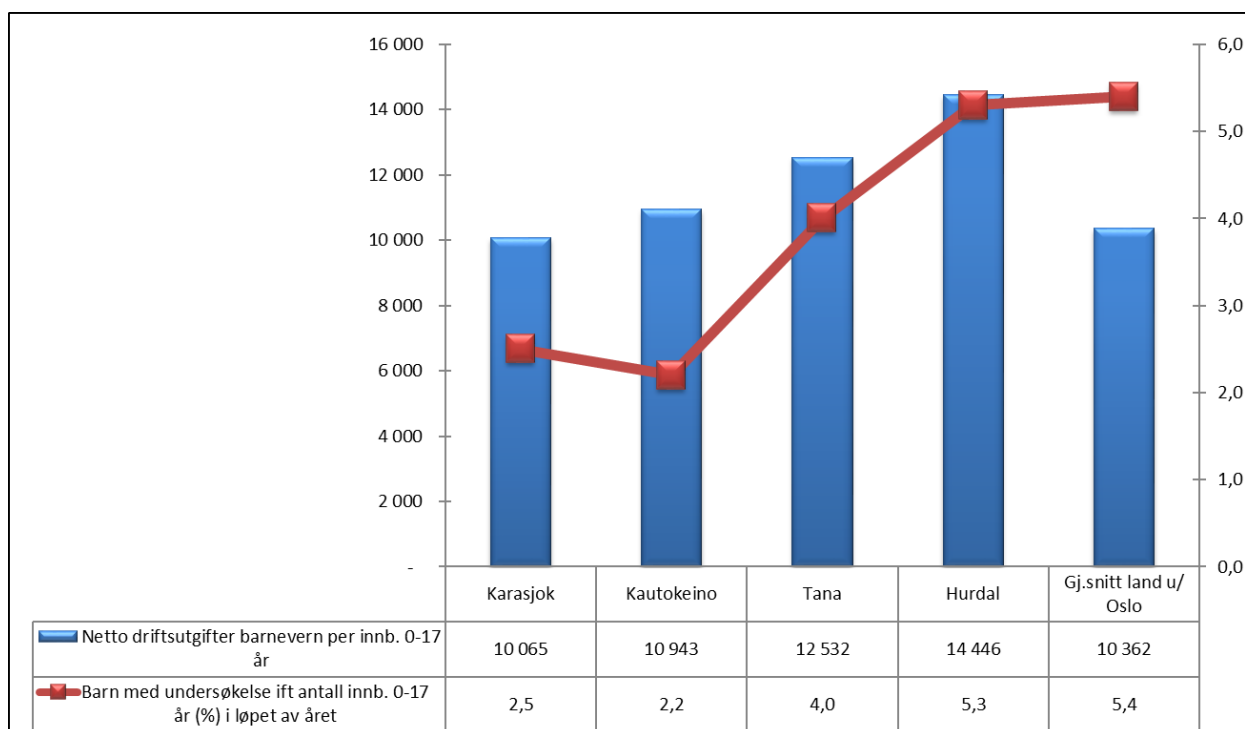
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

244 Barnevernstjenesten

251 Barnevernstiltak i familien

253 Barnevernstiltak utenfor familien

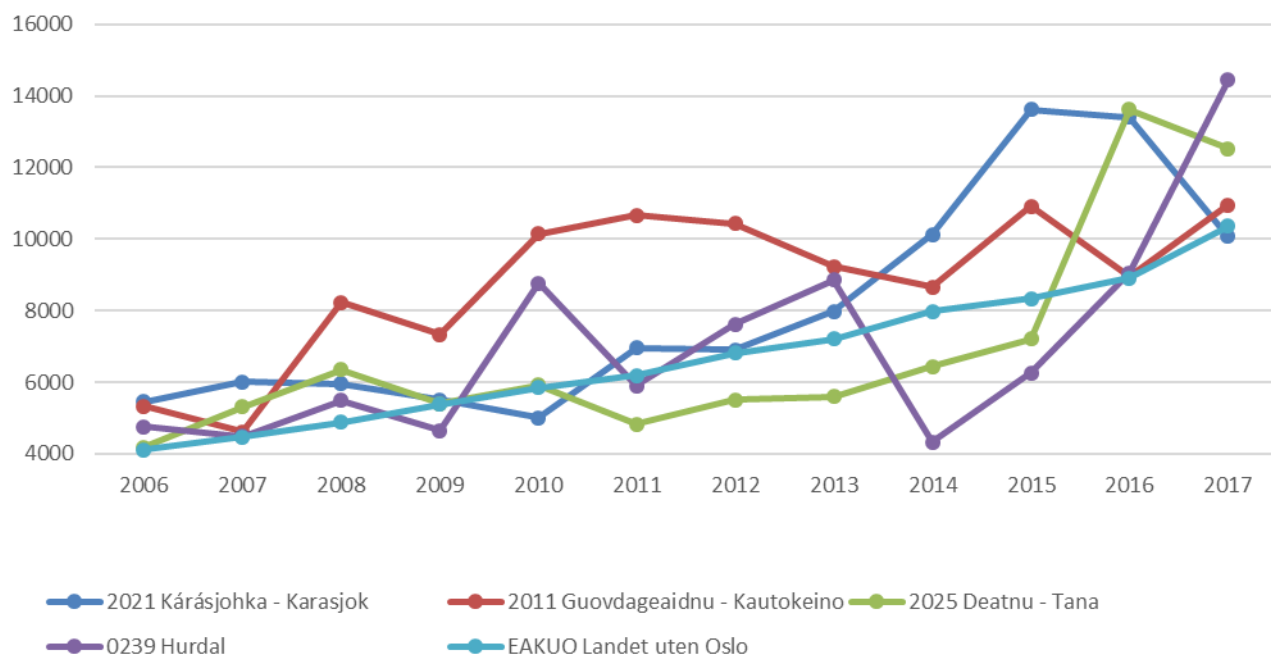
For barnevernstjenesten starter vi med netto driftsutgifter til barnevern pr innbygger i målgruppa.

Karasjok ligger her med en utgift på kr 10 065 pr innbygger 0-17 år på barnevernstjenesten. Dette er lavest i utvalget. Klart høyest ligger Hurdal som bruker kr 14 446 pr innbygger 0-17. På den røde linjen ser vi andel barn med undersøkelsessaker i forhold til antall innbyggere 0-17 år i løpet av året. Her ser vi at Karasjok ligger nest lavest i utvalget med 2,5 %, mens i Hurdal ligger høyest med 5,3 % i løpet av året. Skyldes disse forskjellene ulikhet i behov eller ulik praksis/terskel for å melde om bekymring/undersøkelsesbehov til barnevernet?

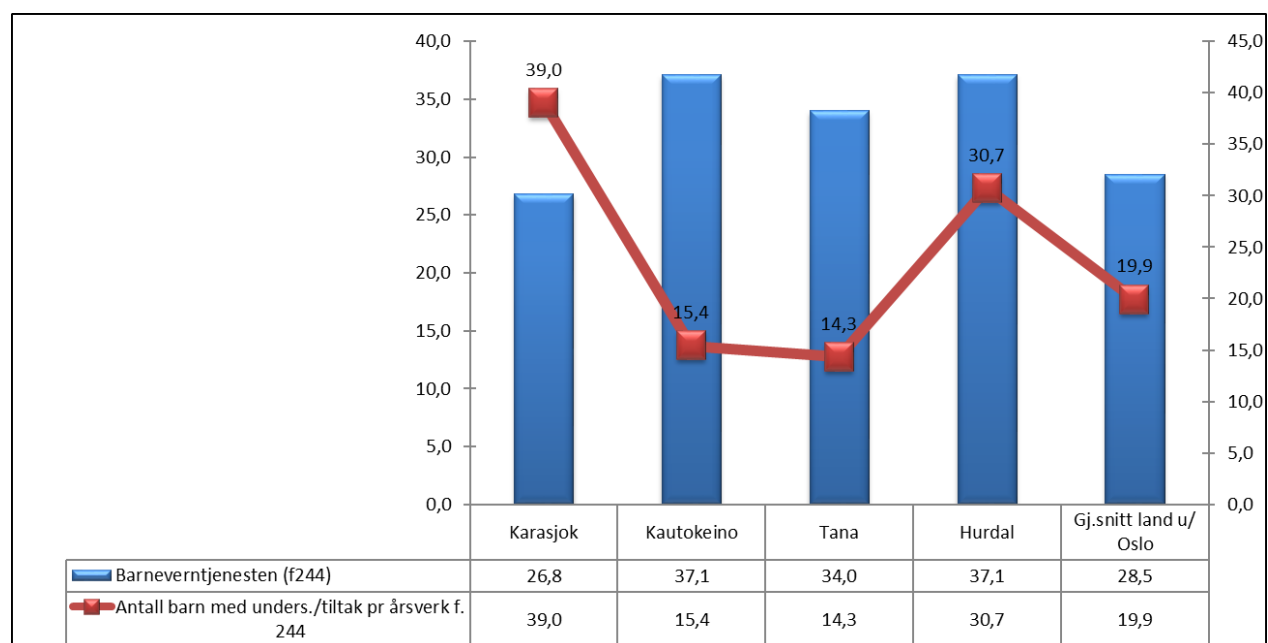
I diagrammet nedenfor ser vi utviklingen over tid i kostnadene til barneverntjenesten:

Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten

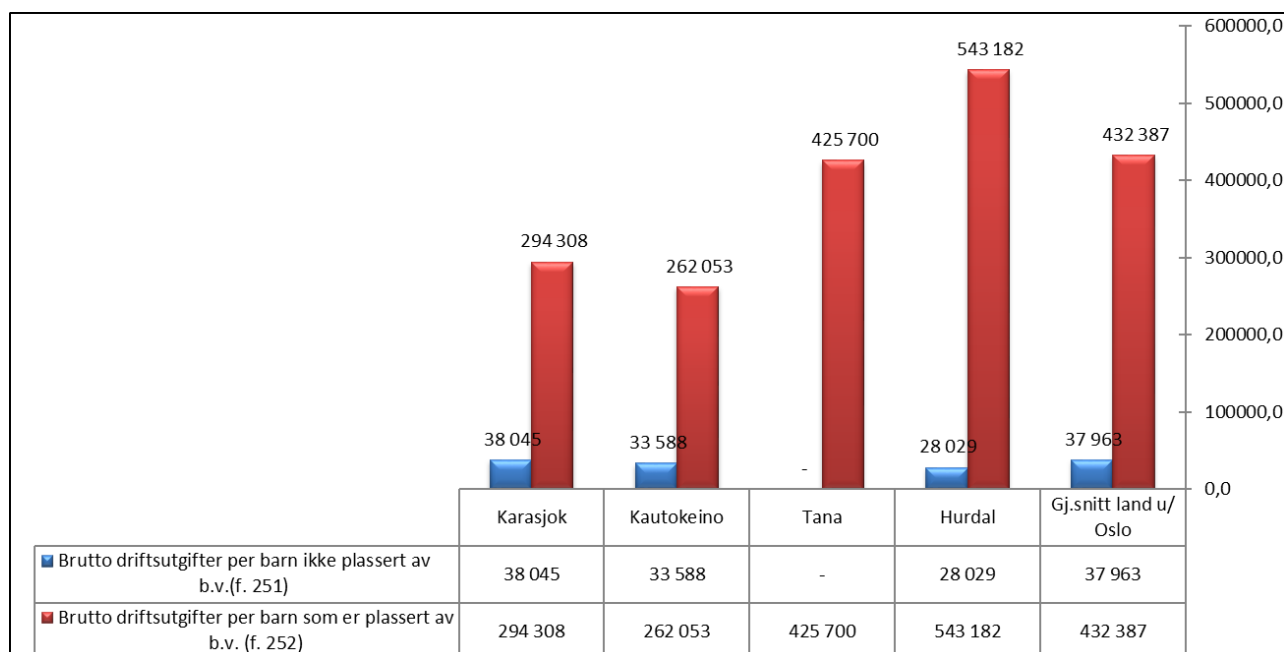
Diagrammet over viser at Karasjok har hatt en kostnadsutvikling som var vesentlig høyere enn veksten i landet fra 2013-2016, men at den ble kraftig redusert i 2017.

Ser vi på omfanget av utgiftene som går til saksbehandlingen og bemanningsfaktoren, får vi følgende bilde:

Andelen utgifter til saksbehandling varierer mellom kommunene. I Karasjok er andelen 26,8 %, noe som er lavest i utvalget, mens den er høyest i Hurdal og Kautokeino med 37,1 %. Ser vi på antall barn med undersøkelsessak eller tiltak pr årsverk så ligger Karasjok høyest med 39 barn pr årsverk, mens det i Kautokeino i snitt er 15,4 registrerte barn pr årsverk.

Hva er så bruttokostandene pr barn (i gjennomsnitt) med tiltak?

Her ser vi at Karasjok ligger nest lavest i utvalget når det gjelder kostnader pr barn med tiltak i opprinnelige familie (barn som ikke er plassert) med kr 38 045. For barn utenfor opprinnelige familie (barn som er plassert) er kostnadene kr 294 308, noe som er lavest i utvalget.

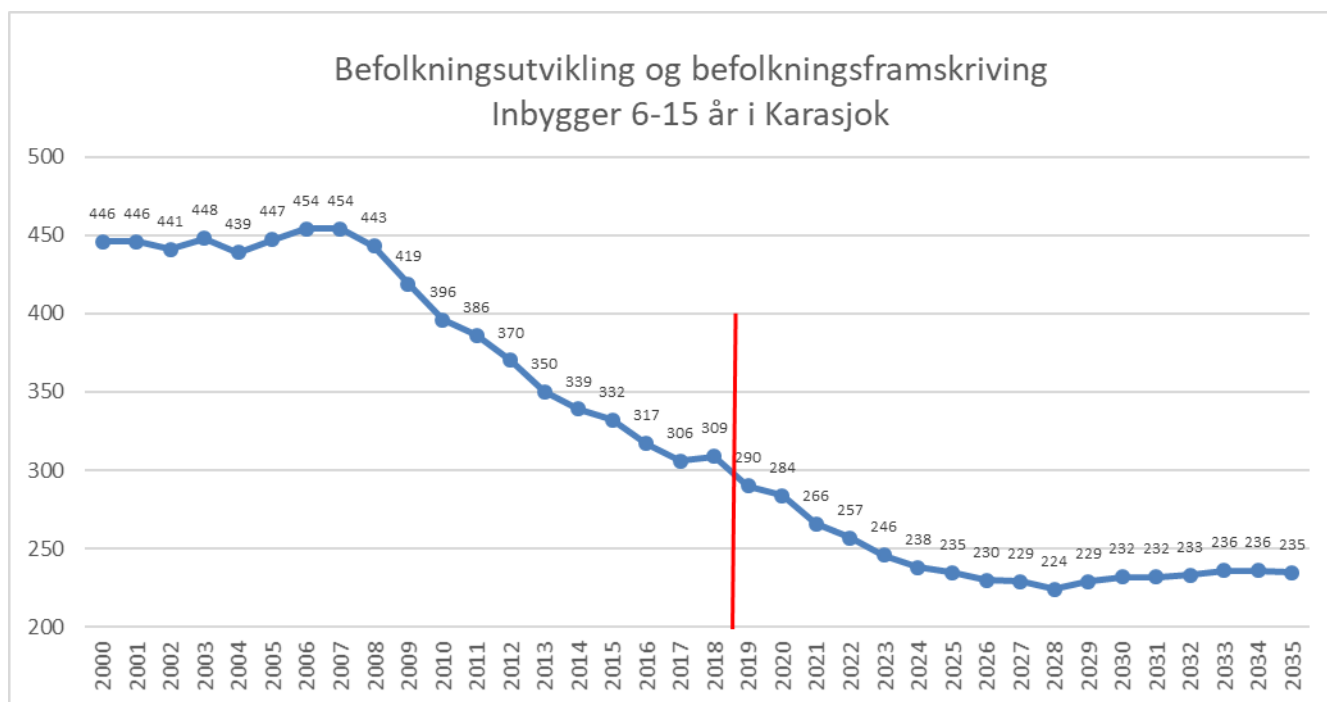
8 Grunnskole

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 202 Grunnskole
- 213 Voksenopplæring
- 215 Skolefritidstilbud
- 222 Skolelokaler
- 223 Skoleskyss

Befolkningsprognose for unge frem til 2040

Når man skal forstå kostnadsutvikling og planlegge for ressursbruken i skole, er det viktig at man også har et blikk på fortiden og fremtiden. Vi starter derfor med å se på hva den historiske utviklingen har vært og hva prognosen sier om utviklingen i folketallet for innbygger 6-15 år i Karasjok kommune, i henhold til middelsalternativet (MMMM) fra SSBs befolkningsprognose fra 2017:

Fram til 2007 lå barnetallet i Karasjok på rundt ca 450 innbyggere i aldersgruppen 6-15 år. I årene etter dette er barnetallet gradvis redusert og ligger nå på ca 300. Hvis man ser på befolkningsframskrivingene, så skal antallet reduseres med ytterligere 80 innbyggere i aldersgruppa 6-15år de neste 10 årene og vil etter hvert stabilisere seg på ca 230 innbyggere i denne aldersgruppen. Tallen viser estimert gjennomsnittlig reduksjon og vekst for *hele* kommunen, og sier ikke noe om hvor i kommunen denne veksten kommer eller om det er demografiske endringer internt i kommunen.

Kommunen må være klar over at denne fremtidige reduksjonen vil få en direkte følge for rammetilskuddet fra staten, som vil bli redusert med anslagsvis 5 millioner som en direkte følge av dette i kommende økonomiplanperiode.

Hvis vi ser på delkostnadsnøkkelen for grunnskole finner vi følgende informasjon:

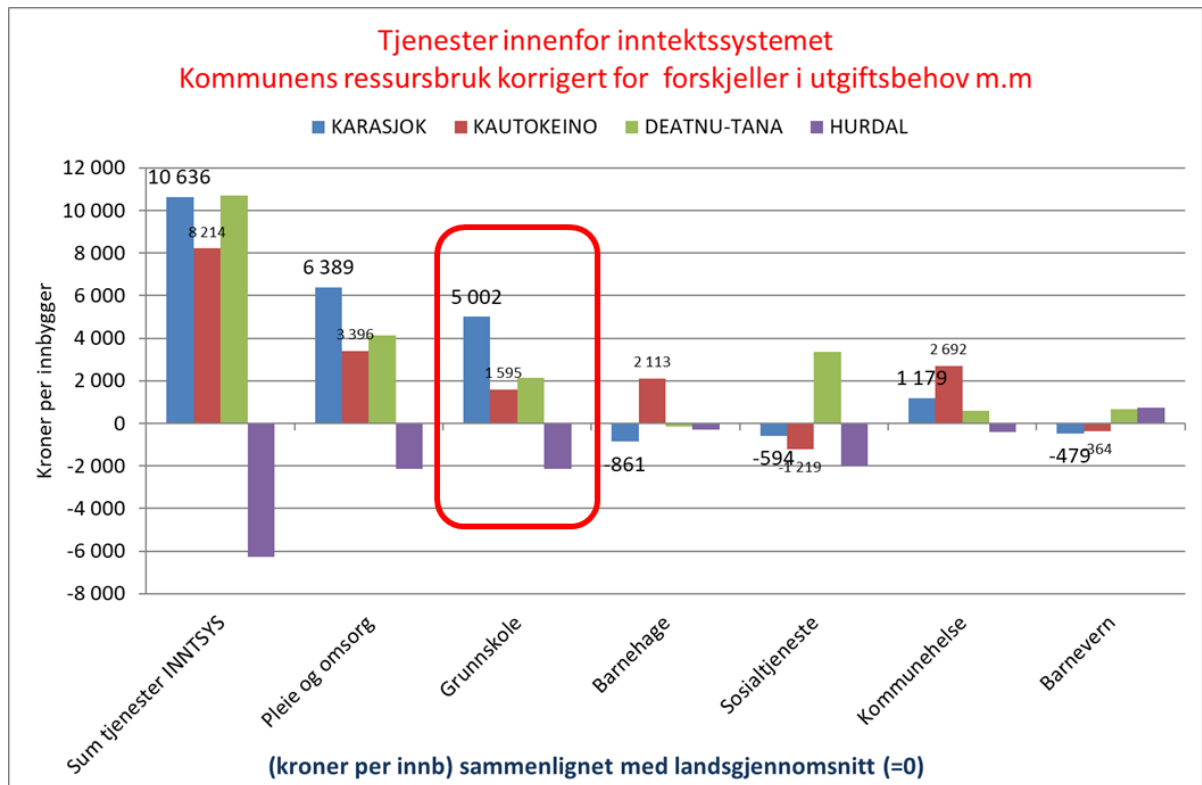
	Karasjok	Kautokeino	Tana	Hurdal
Delkostnadsnøkkel Skole	1,0411	1,1218	0,1,0559	0,9489

Landsgjennomsnittet er 1,000, mens Karasjok har en delkostnadsnøkkel for grunnskole på 1,0411. Dette betyr at Karasjok objektivt sett har et behov i grunnskoleledriften som er 4,1 % *mer* kostnadskrevende å drive enn landsgjennomsnittet og man får dermed et lite påslag i rammeoverføringene fra staten på dette kriteriet. I Kautokeino er den 12,2 % over og i Tana 5,6 % over. I Hurdal derimot er den 5,1 % under. Dette er den samlede delkostnadsnøkkelen for grunnskoleledrift. Denne er satt sammen av følgende kostnadsnøkler:

Knr	Kommune	Innb 6-15	Basis	Sone	Nabo	Innvandr 6-15 år ekskl Skand	INDEKS
							UTGIFTSBEHOV
239	HURDAL	0,87443	4,22979	1,43005	2,00016	0,58486	0,9489
2011	KAUTOKEINO	0,97348	5,52628	2,87126	4,34956	0,25422	1,1218
2021	KARASJOK	0,94738	6,00674	1,02107	2,58627	0,39475	1,0411
2025	DEATNU-TANA	0,83793	5,52816	3,94329	5,44079	0,90824	1,0559

Vi ser her at det er små variasjoner mellom kommunen, men at Hurdal og Tana har relativt sett færrest barn i aldersgruppen og at Tana og Kautokeino har mest spredt bosetting (sone og nabo).

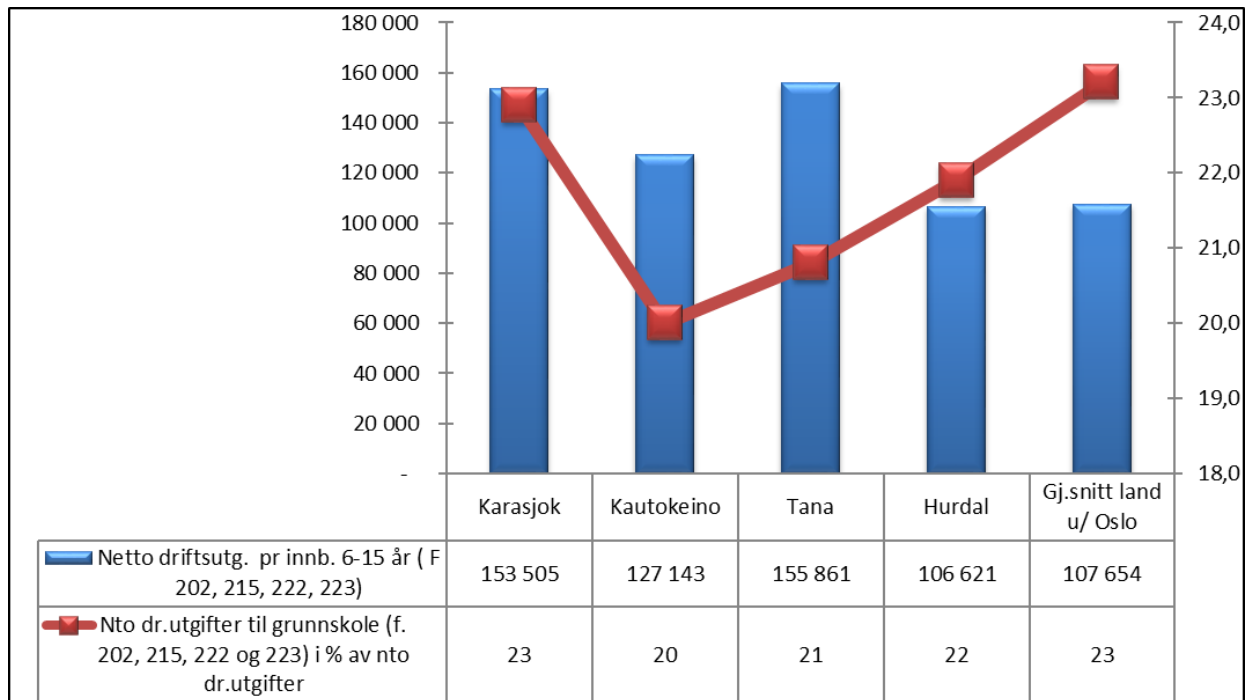
Vi husker (fra side 8) at hvis vi ser på forholdet mellom delkostnadsnøkkelen (som beskriver «behovet») og netto driftsutgifter til grunnskolesektoren pr innbygger (som beskriver ressursbruken), ser vi at Karasjok er den kommunen som prioriterer skole suverent høyest av kommunene i utvalget i forhold til det objektive behovet:

På grunnskole bruker Karasjok kr 5 002 mer pr innbygger eller totalt **13,5 millioner** mer enn det objektivt beregnede utgiftsbehovet.

Grunnskoleopplæring

Vi vil starte med å se på netto driftsutgifter pr innbygger 6 – 15 år illustrert ved de blå søylene, og hvor stor andel av netto driftsutgifter til grunnskolesektor (funksjonene 202, 222 og 223) utgjør av kommunes samlede netto driftsutgifter, illustrert av den røde linja:

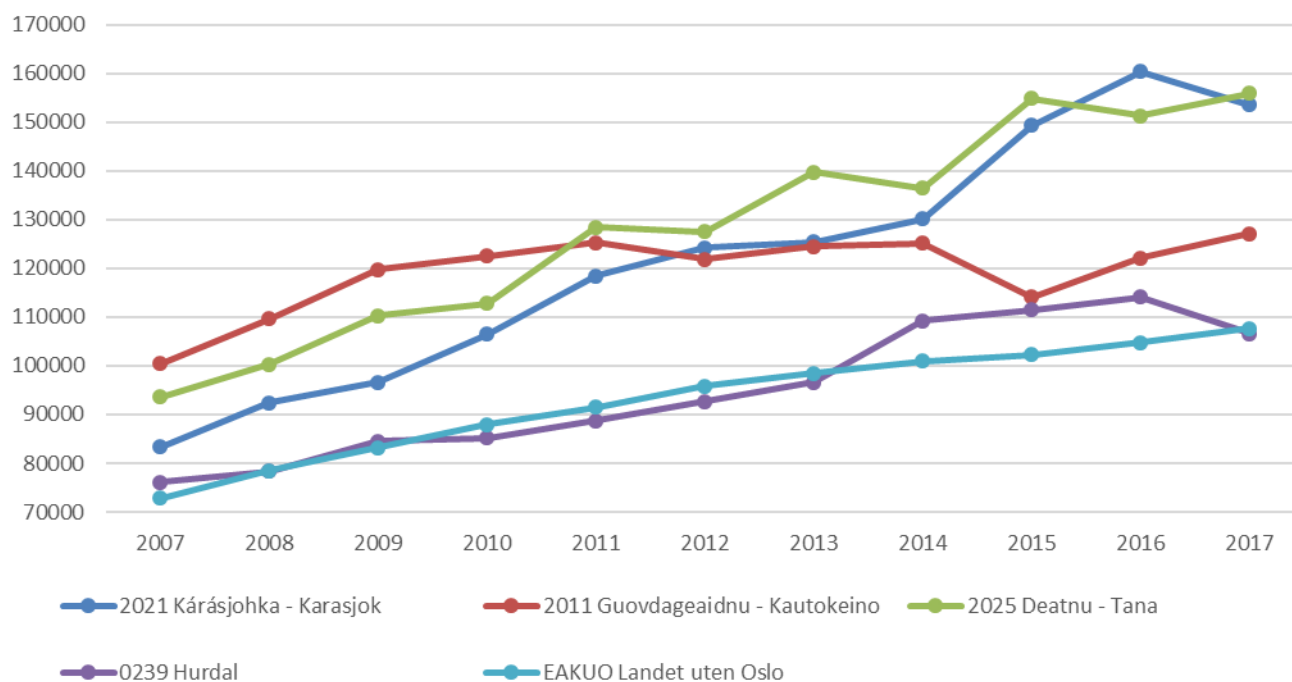

Her ser vi at for netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa (ekskl SFO) ligger Karasjok høyest i utvalget på kr 153 505. Lavest ligger Hurdal med kr 106 621 pr innbygger 6-15 år. Landsgjennomsnittet er på kr 107 654. Skulle Karasjok hatt samme ressursinnsats pr innbygger 6-15 år som Hurdal, så måtte man kuttet skolebudsjettet med 14,5 millioner i 2017 (ikke utgiftskorrigert).

Ser vi på hva denne sektorens budsjett utgjør av kommunens totalbudsjett, ligger dette på 23 % i Karasjok, noe som er det samme som landsgjennomsnittet

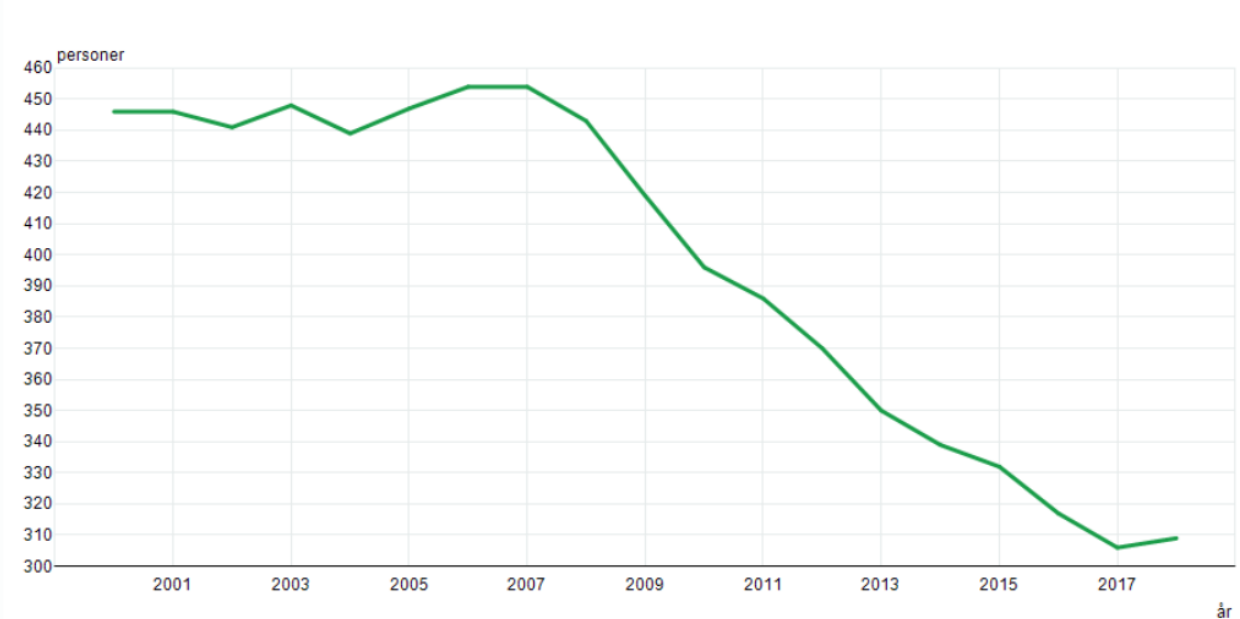
Kostnadsutviklingen for tjenesten over tid (inkludert kostnader til SFO) har vært slik:

Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år, konsern

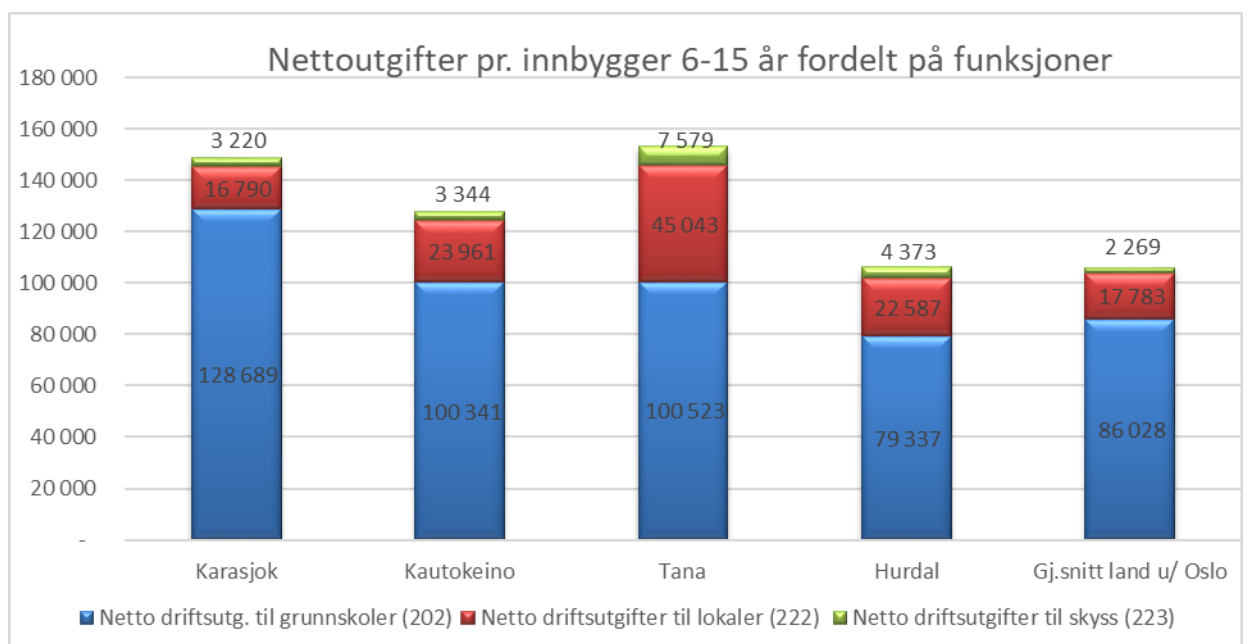
Her ser vi at netto driftsutgifter pr innbygger 6-15 år i Karasjok har vokst vesentlig mer enn landsgjennomsnittet fra 2007 og frem til 2017. I 2007 brukte Karasjok 4,8 millioner mer enn landsgjennomsnittet på skole. I 2017 brukte man 14 millioner mer. Det er en produktivetsforverring på 9,2 millioner på 10 år. Forklaringen på denne produktivetsforverringen er at barnetallet i Karasjok (som vist over) er kraftig redusert de siste 15 årene:

Folkemengde 1. januar, etter år og statistikkvariabel. Kårsjohka - Karasjok, 6-15 år.

I 2007 var det 454 innbyggere i aldersgruppen 6-15 år i Karasjok. I 2017 er var det 306. Når det barnetallet reduseres med 150 barn i grunnskolen, uten at det reduseres tilsvarende i ressursbruk, så øker enhetskostnadene kraftig. På inntektssiden betyr det også et tapt rammetilskudd på 15 mill i 2017 i forhold til 2006 (målt i 2017-kroner). Som vis over, er det prognostisert at det vil reduseres med ytterligere 80 innbyggere i aldersgruppen de neste årene, noe som da også vil gi ytterligere svekkelser på inntektssiden.

I diagrammet nedenfor ser vi nettoutgiftene pr innbygger 6 – 15 for de ulike funksjonene:

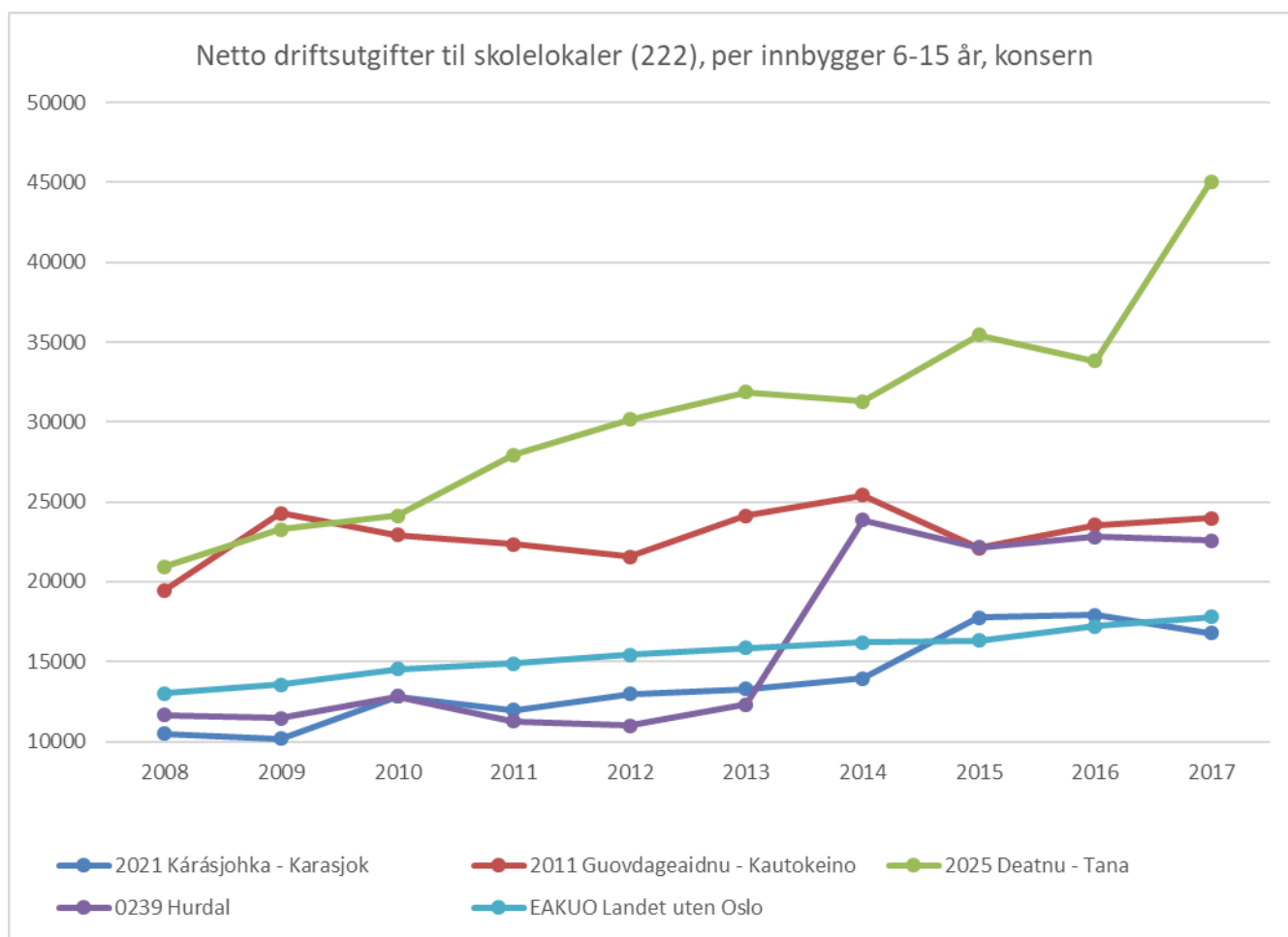
Karasjok kommune ligger altså samlet sett nest høyest i utvalget mht nettoutgifter pr innbygger i aldersgruppe 6 – 15 år i sammenligningsgruppa. Det er særlig på den blå søylen (grunnskole drift - lønn og øvrige driftsutgifter) at man skiller seg ut med høye kostnader. Kautokeino ligger høyet på grunn av svært høye lokalkostnader, mens Hurdal ligger samlet sett klart lavest.

Nettoutgiften til grunnskole vil normalt være avhengig av følgende elementer:

- ✗ Skolestruktur/antall skoler/gjennomsnittlig skolestørrelse
- ✗ Gruppestørrelse/antall elever i gruppene, lærertetthet pr elev
- ✗ Lærenes ansiennitet, dvs lønnsnivå og utdanningsnivå
- ✗ Andel elever som mottar spesialundervisning
- ✗ Forbruksmateriell og inventar / utstyr

Skolelokaler

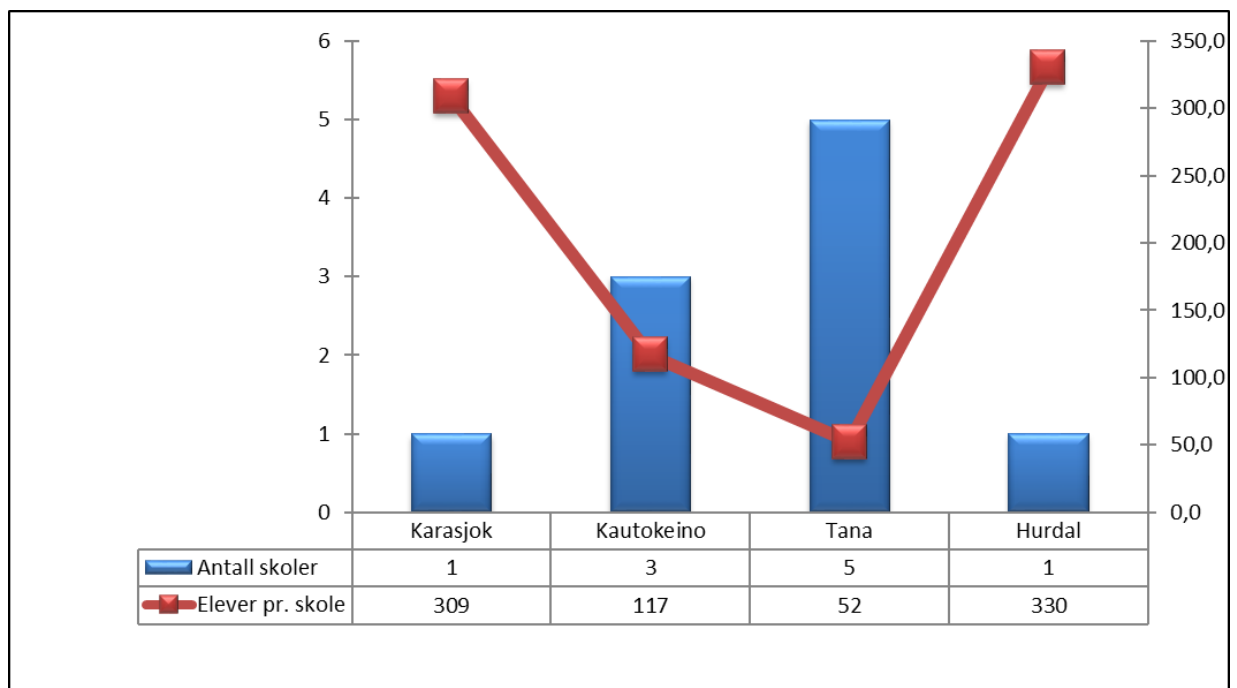
Ser vi på den historiske utviklingen for kostnader til skolelokaler pr innbygger 6-15 år så har man hatt vekst omtrent som landsgjennomsnittet i hele perioden:

Produktivitet i sektoren

Som nevnt over påvirker kommunens skolestruktur og gruppestørrelser utgiftsnivået. Og normalt er det en nær sammenheng mellom ressursinnsats pr elev og antall elever pr skole. Erfaringsmessig vil få elever pr skole gjøre det vanskelig å få et rasjonelt elevtall pr årstrinn/gruppe. Våre erfaringer fra tidligere evalueringer viser derfor at små skoler (i all hovedsak) er dyrere å drive enn store skoler, nettopp som følge av begrensningen i å kunne få til rasjonelle/kostnadseffektive inndelinger av elevene i undervisningsgrupper og slik en optimal bruk av lærerressursene (i et økonomisk perspektiv).

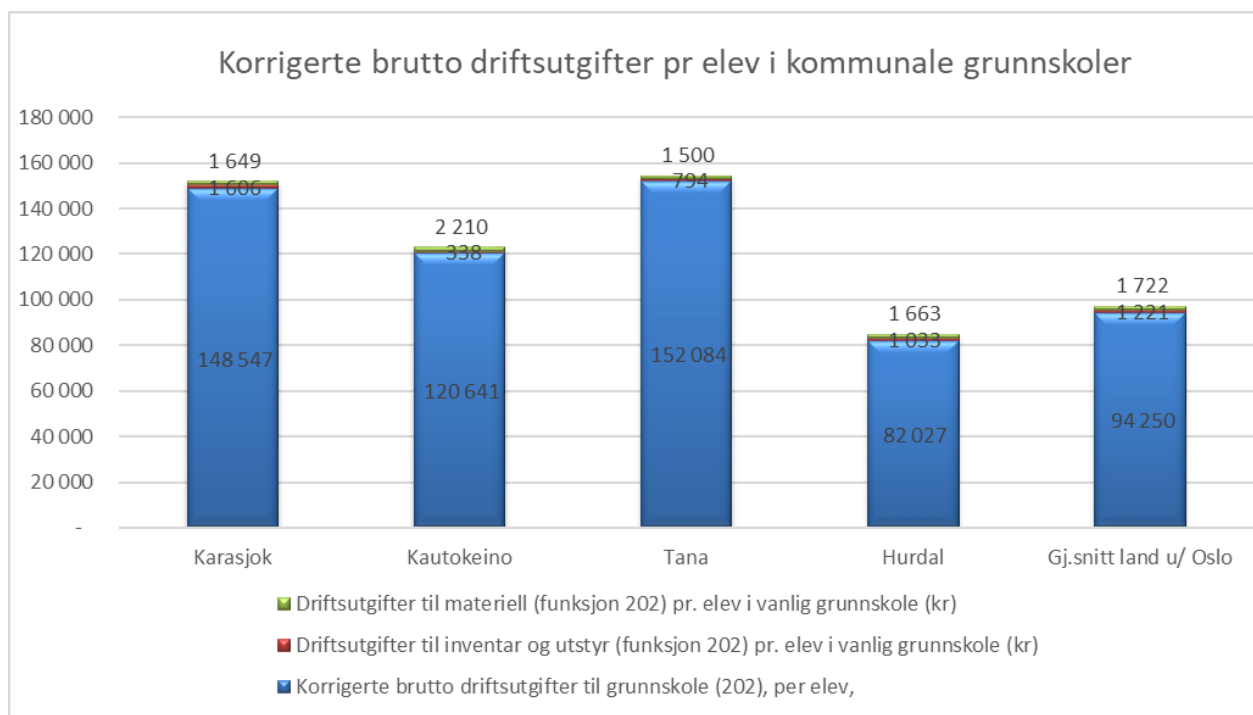
Vi starter med å se på skolestrukturen som er en av de vesentlige kostnadsdriverne:

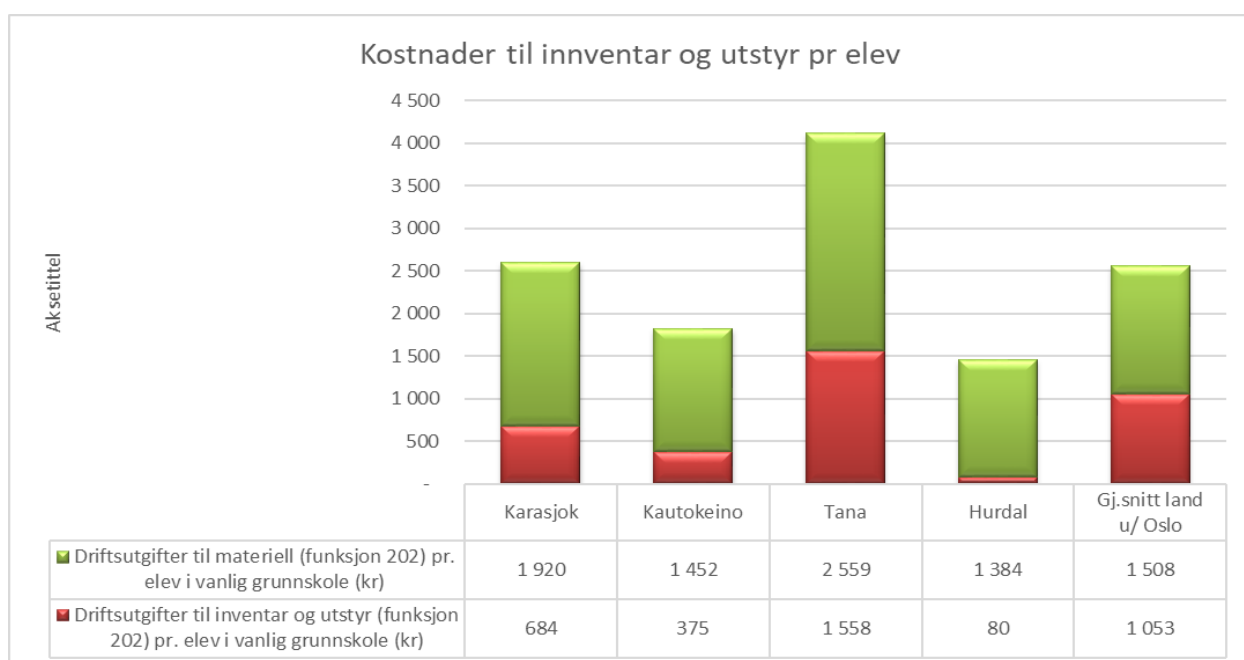
Karasjok hadde ifølge tallene som fremgår av KOSTRA 1 kommunal skole i 2017. På skolen i Karasjok går det 309 elever noe som er det klart høyeste snittet i utvalget. Høyest antall skoler har Tana med 5 skoler og et snitt på 56 elever pr skole. Tallene viser dog bare *gjennomsnittlig antall elever* og ikke om Tana for eksempel har to store og tre små skoler. KS-K har erfaring for at den aller viktigste kostnadsdriveren i små kommuner på skoleområdet er skolestruktur. Man kan jo da spørre seg om hvorfor Kautokeino har vesentlig lavere skoleutgifter enn Karasjok, selv om Kautokeino har tre skoler og Karasjok har en?

Produktivitet (eller enhetskostnaden) måles i KOSTRA med korrigerede brutto driftsutgiftene pr elev i vanlig grunnskole. For våre kommuner får vi følgende bilde:

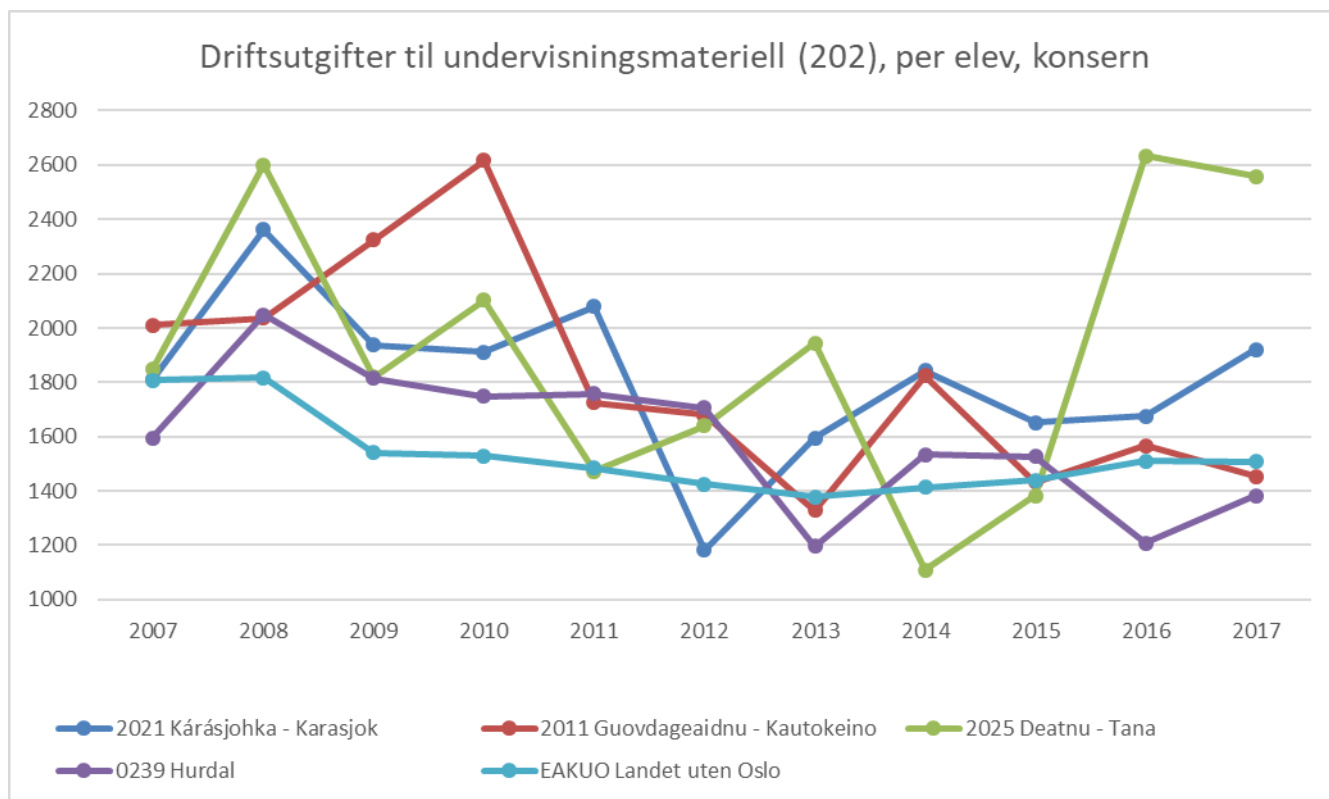

Driftsutgiftene til grunnskole pr elev i kommunale grunnskoler fordeles i KOSTRA på områdene "lønn og øvrige driftsutgifter", "undervisningsmateriell" og "inventar og utstyr". Karasjok og Tana ligger samlet sett klart høyest i utvalget når det gjelder brutto driftsutgifter pr elev, og dermed med lavest produktivitet av kommunene. Vi skal i det påfølgende gå inni hver av disse tre faktorene og vi begynner med kostnader til forbruksmateriell og inventar/utstyr:

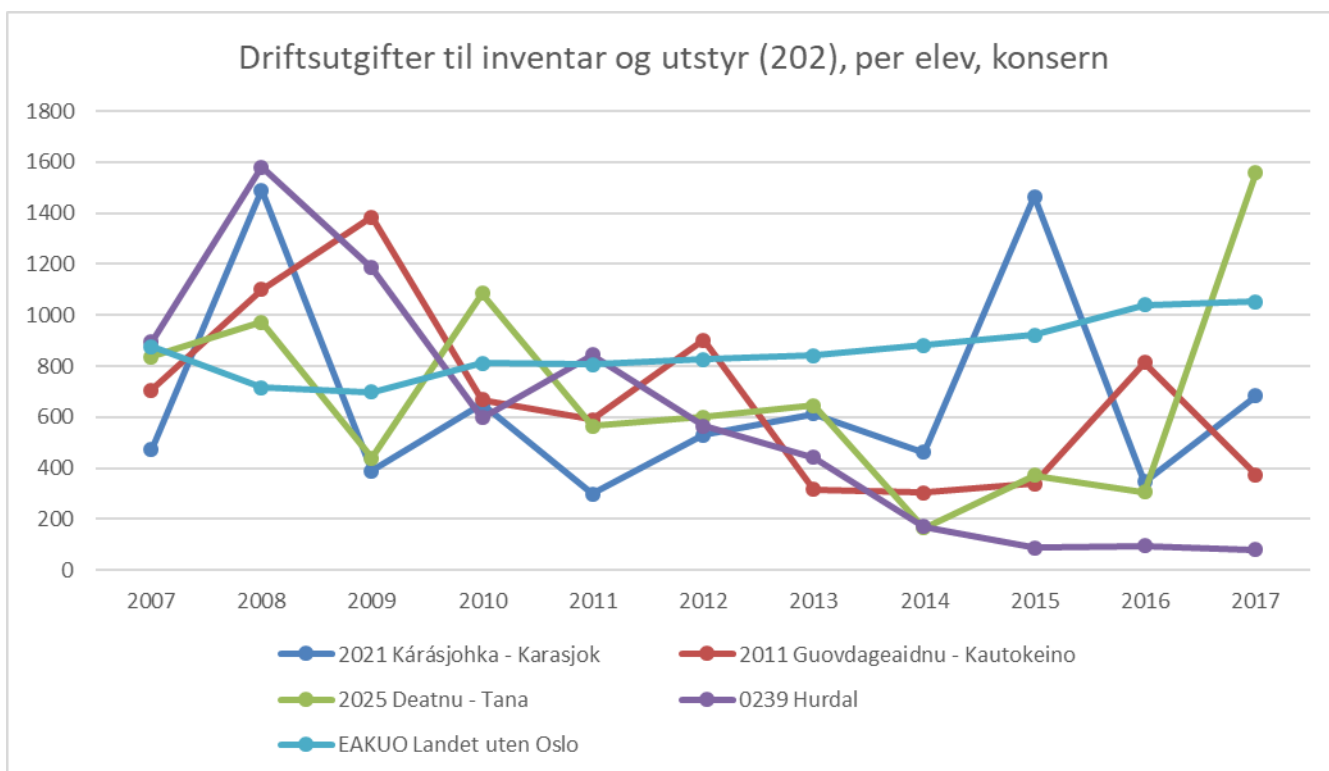

I diagrammet over har vi sammenstilt kommunenes kostnader til inventar og utstyr og undervisningsmateriell pr elev. Hvis vi først ser på undervisningsmateriell ser vi at Karasjok ligger middels i utvalget mht utgifter pr elev på kr 1 920. Ser vi på inventar og utstyr så ligger også Karasjok middels i gruppa med kr 684 pr elev. Samlet for disse to ligger Karasjok nest høyest i utvalget med kr 2 604 pr elev.

Av diagrammet nedenfor ser vi at Karasjok har tradisjon for å ligge relativt høyt på driftsutgifter til undervisningsmateriell (202):

Ser vi på driftsutgifter til inventar og utstyr, så har Karasjok hatt store variasjoner de siste årene:

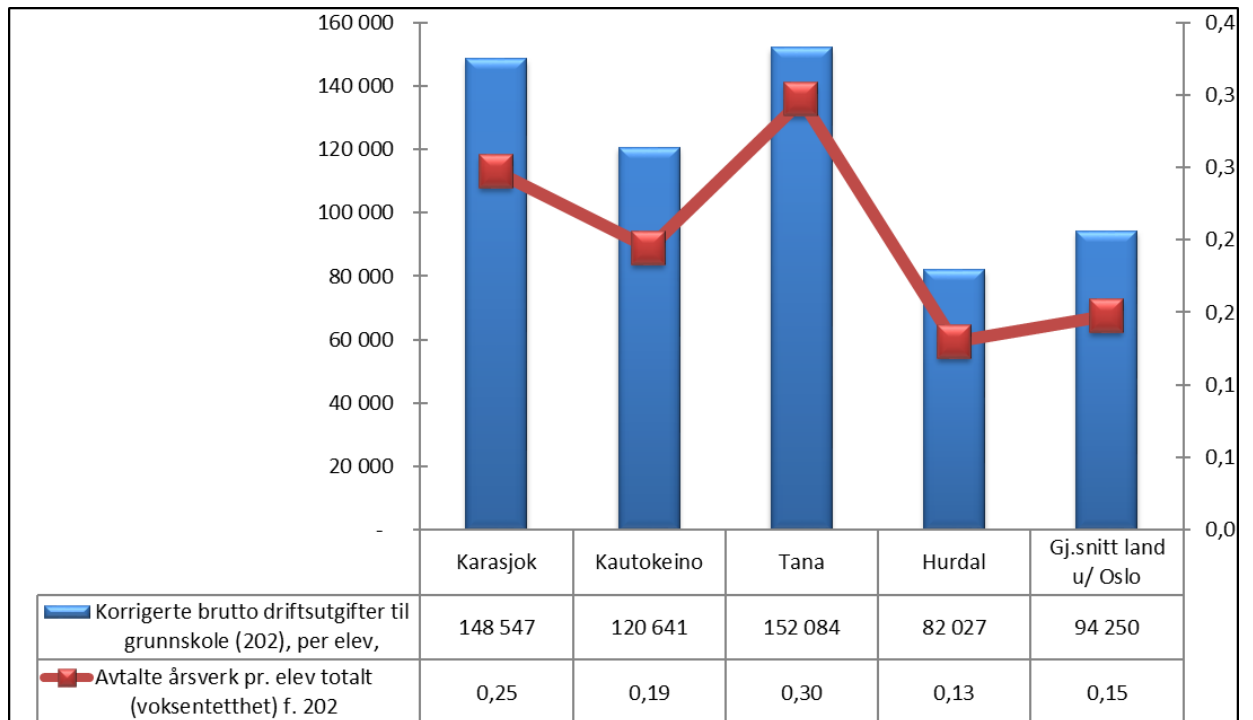
Samlet betyr dette altså at det ikke er inventar og utstyr som driver kostnadene opp i Karasjok.

Ser vi på utgiftene knyttet til «lønn og øvrige driftsutgifter pr elev» (diagram side 69) som utgjør den klart største andelen av utgiftene, ligger Karasjok også høyest i utvalget med kr 128 689 pr elev. Lavest ligger Hurdal med kr 79 337. Som vist over går i underkant av 90 % av driftskostnaden i grunnskolen til lønn og øvrige driftsutgifter. Størrelsen på kostnadene i skole knyttes i stor grad enten til:

- lønnsnivå (lærere har et lønssystem som gir høy uttelling til lærere med høy ansiennitet og høy utdanning)
- lærertetthet

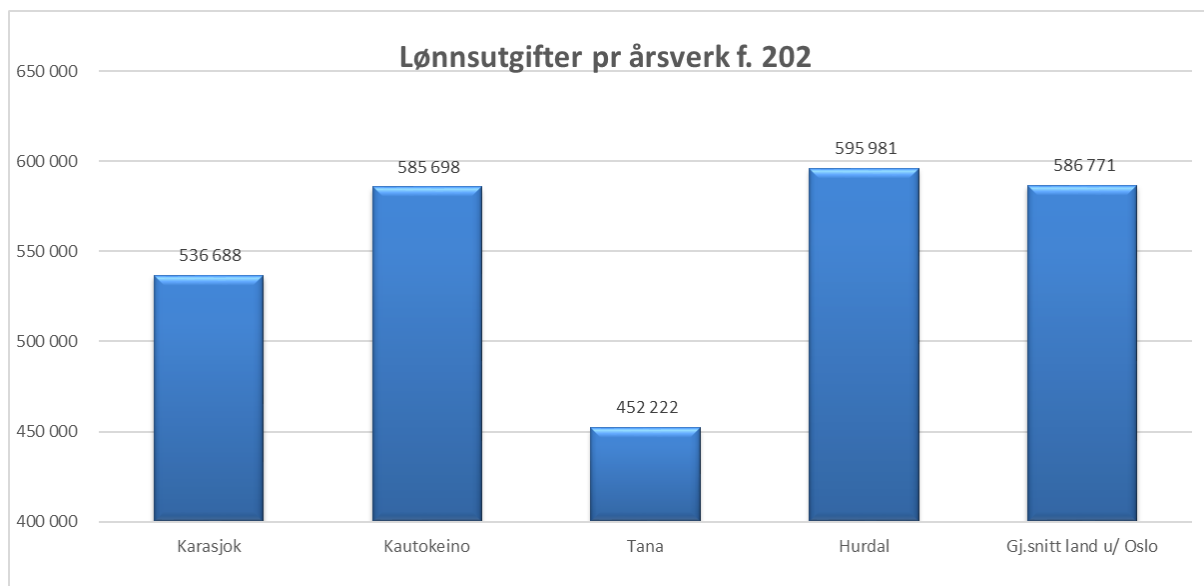
Eller en kombinasjon av disse faktorene.

Ser vi på sammenhengen mellom produktivitet (funksjon 202) og årsverk får vi følgende:

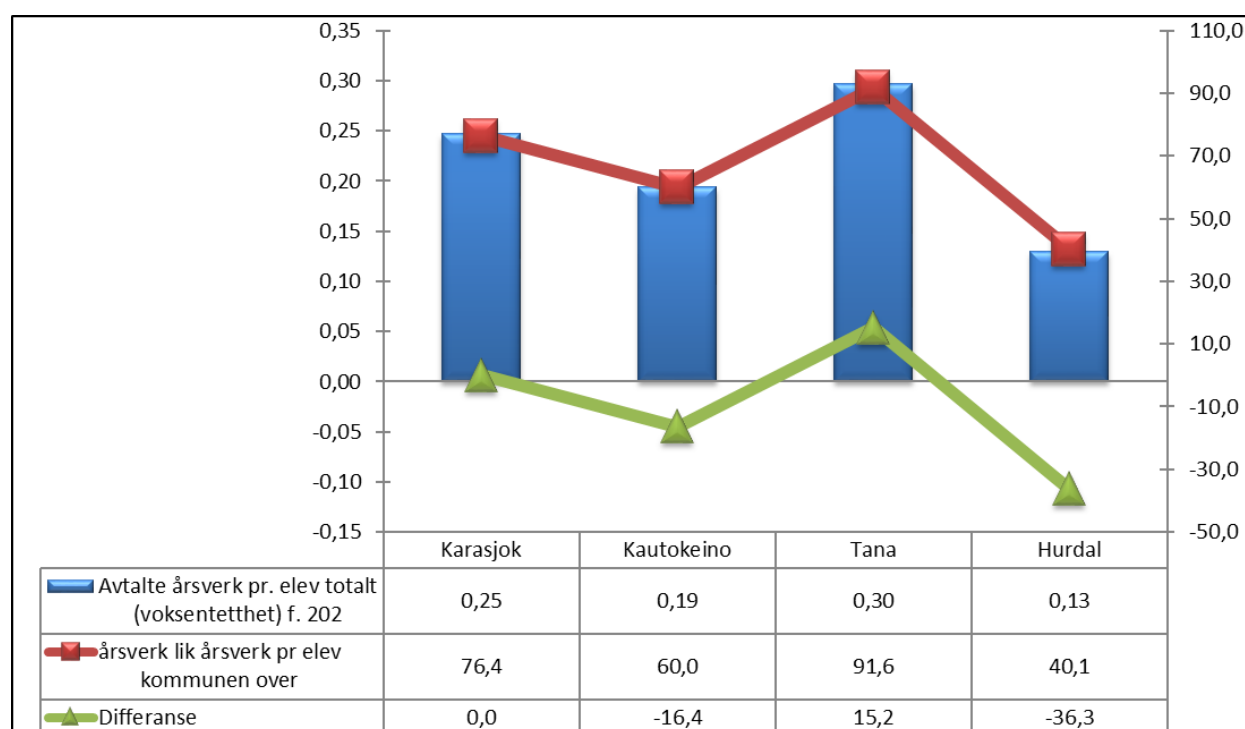
Karasjok ligger i 2017 nest høyest i utvalget på korrigerede brutto driftsutgifter (eksklusive SFO) pr elev, og har nest høyest nivå blant kommunene på andel lærerårsverk pr elev med en faktor på 0,25 (dvs 4 elev pr voksen). Hurdal ligger lavest med en andel lærerårsverk pr elev med en faktor på 0,13 (dvs 7,7 elev pr pedagog).

Når det gjelder lønnsutgifter pr årsverk, så er bildet slik:

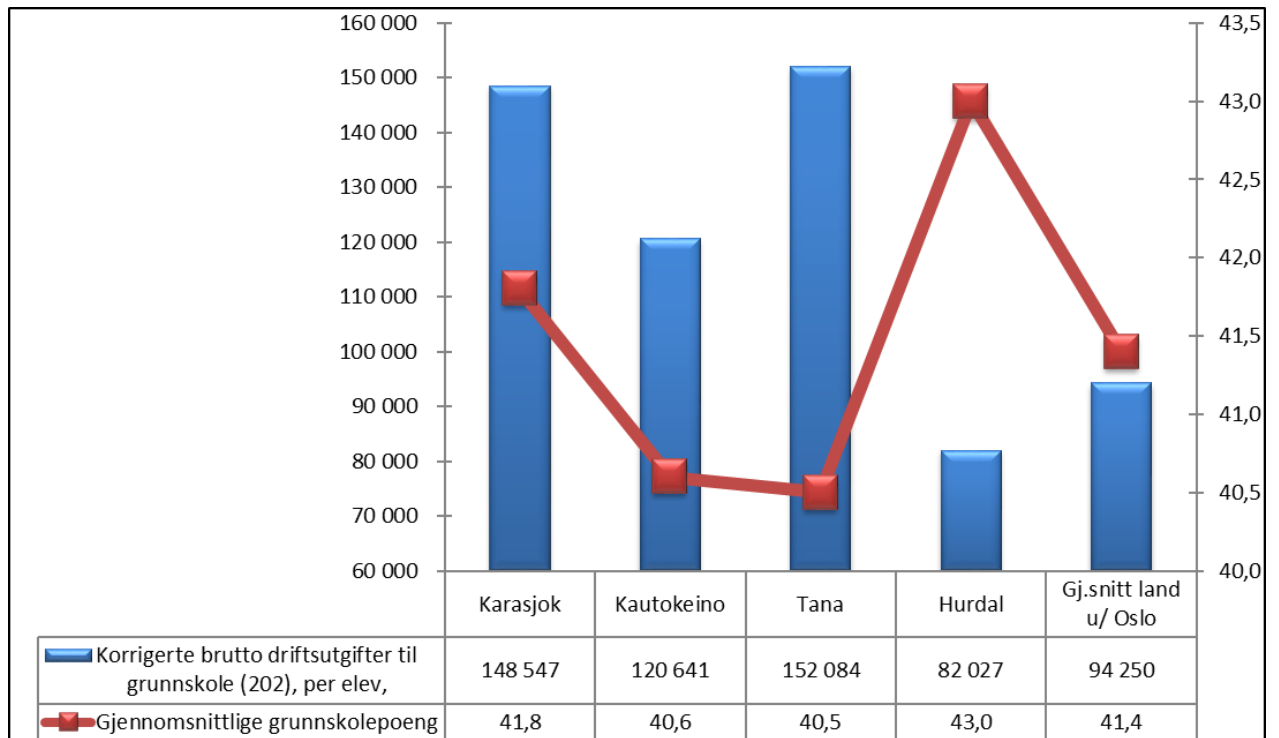
Vi ser her at Karasjok har nest lavest årsvervskostnader i utvalget på kr 536 688 (inkl sosiale utgifter og pensjon). Dette er høyere enn Tana, men vesentlig lavere enn Hurdal som har høyest årsvervskostnad på kr 596 981.

Som vi så over var årsvervksinnsatsen pr elev høy i Karasjok kommune. Vi ser nå på lærerårsverkene i de ulike kommunene, og hva det vil bety for Karasjok dersom skolene i Karasjok måtte justere sitt nivå lik nivået i de øvrige kommunene:

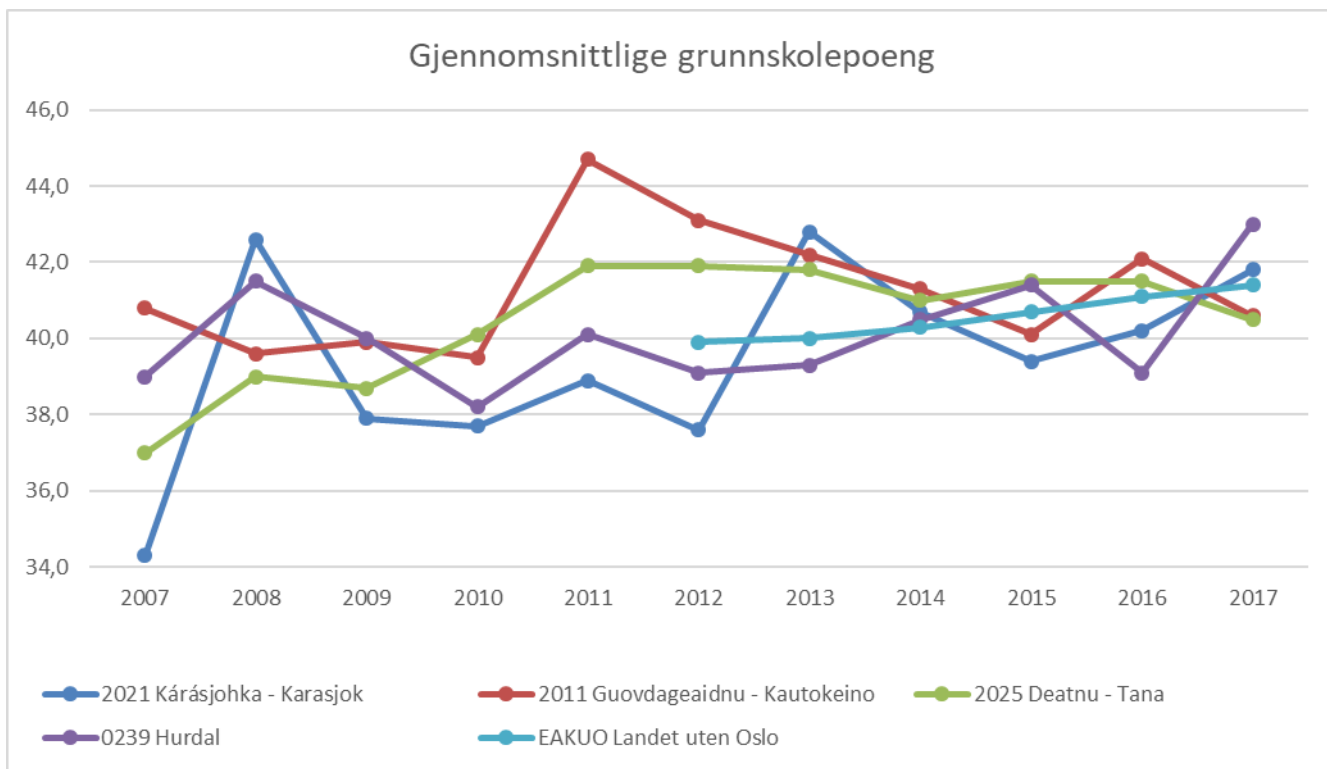

Karasjok har ifølge rapporteringen 76,4 årsverk i skolen. Dersom skolen i Karasjok skulle hatt samme nivå/dekningsgrad som Hurdal (som ligger lavest) måtte man redusert med 36,3 årsverk til 40,1 årsverk. Skulle man hatt samme voksenteitet som Kautokeino måtte man redusert med 16,4 årsverk, mens skulle man hatt som Tana måtte man øke med 15,2 årsverk.

Ressursinnsats og voksenteite er med andre ord svært høy i Karasjok (og Tana). Hvordan påvirker så denne høye ressursinnsatsen resultatene?:

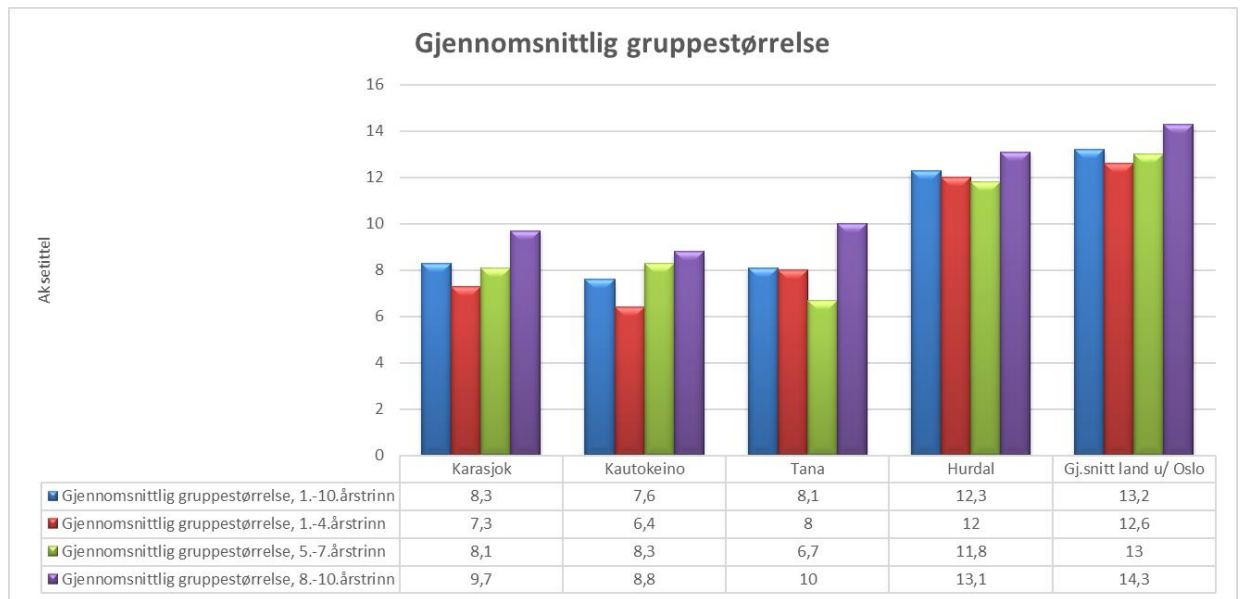

Nå er det mange måter å vurdere samt måle resultater i skolen. SSB opererer med Grunnskolepoeng. Grunnskolepoeng beregnes ved å legge sammen alle avsluttende karakterer på vitnemålet – standpunkt og eksamen – og dele på antall karakterer. Deretter multipliseres gjennomsnittet med 10. Elever som mangler karakter i mer enn halvparten av fagene, er ikke med i beregningene. Vi ser av diagrammet over at Karasjok i 2017 har nest høyest ressursinnsats og middels grunnskolepoeng. Tana hadde høyest ressursinnsats og lavest grunnskolepoeng. Av diagrammet under ser vi at dog at det har vært mye variasjoner over tid, men at man har hatt en god utvikling i grunnskolepoengresultatene siste to år:

Fra og med 2003 rapporterer ikke KOSTRA på klassestørrelse, men på gruppestørrelser. KS-Konsulent vil understreke at tallene for gruppestørrelser i KOSTRA er beregnede gjennomsnittsverdier. Gruppestørrelser i KOSTRA gir ikke et riktig bilde av de virkelige gruppestørrelsene i elevenes opplærings situasjon. Tallene for gruppestørrelser i KOSTRA er et uttrykk for gjennomsnittlig voksnetthet, og kun egnet til å sammenligne kommuner imellom eller å synliggjøre endringer i voksnetthet over tid i en og samme kommune.

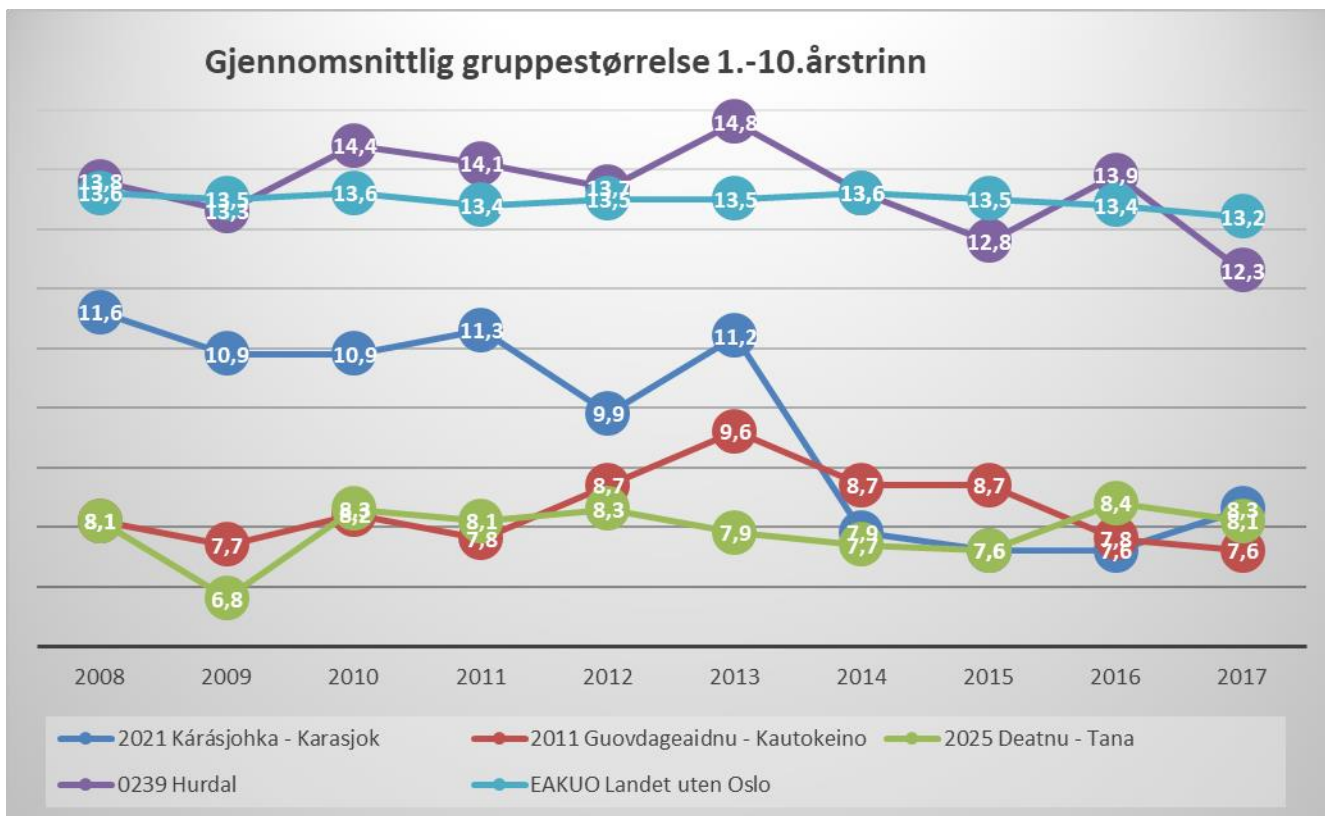
Indikatoren nedenfor viser beregnet gjennomsnittlig gruppestørrelse ved å se på forholdet mellom elevtimer og lærertimer (eks elevtimer på barnetrinn/lærertimer minus morsmål på barnetrinn, også kalt gruppestørrelse 1):

For barne- og ungdomstrinnet samlet viser denne indikatoren at Karasjok har et gjennomsnitt på 8,3 elever pr gruppe, noe som er middels i utvalget, men vesentlig lavere enn Hurdal som ligger høyest med 12,3 elever pr gruppe. I aldersgruppen 1.- 4. trinn ligger Karasjok nest lavest med 7,3 elever pr gruppe. I aldersgruppen 5.- 7. trinn er gjennomsnittlig gruppestørrelse 8,1 elever, noe som er middels. For 8.- 10. trinn er den på 9,7 elever pr gruppe, noe som også er middels. Det er igjen viktig å understreke at dette er *gjennomsnittstall*. De faktiske tallene pr skole/gruppe kan variere svært mye fra dette. Det er verdt å minne om at de to eneste kommune i utvalget som har én skole er Karasjok og Hurdal. Det samiske språkperspektivet er helt klart en del av forklaringen i ulikheten i bemanningsnorm. Men forklarer det så store forskjeller?

Diagrammet nedenfor viser utviklingen for gjennomsnittlig gruppestørrelse fra 2008 - 2017:

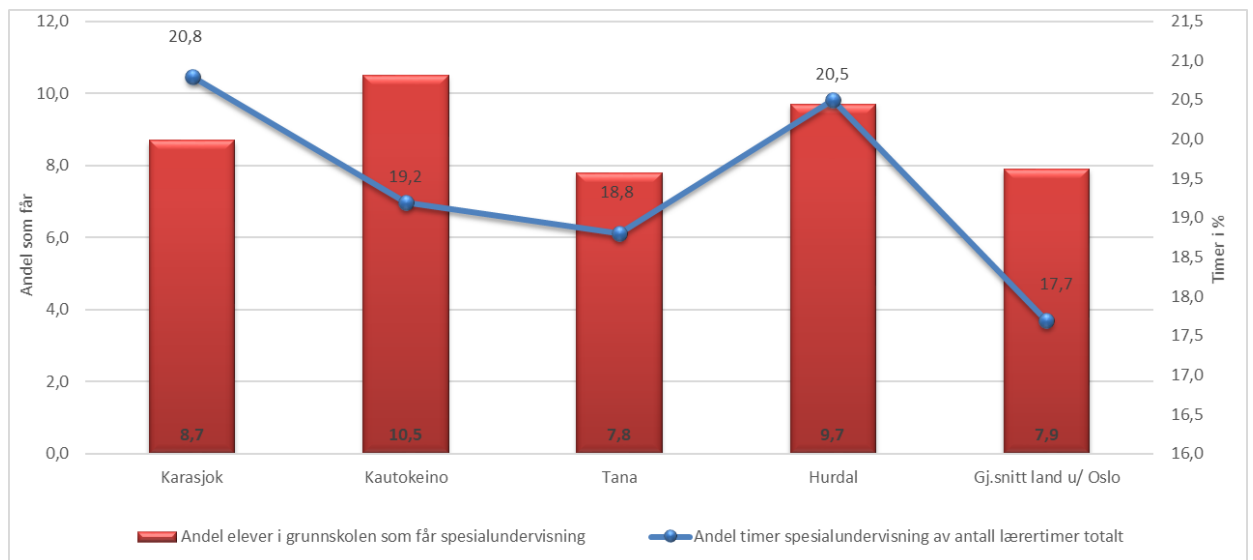

Vi ser av diagrammet gjennomsnittlig gruppestørrelse har blitt kraftig redusert i Karasjok de siste fem årene.

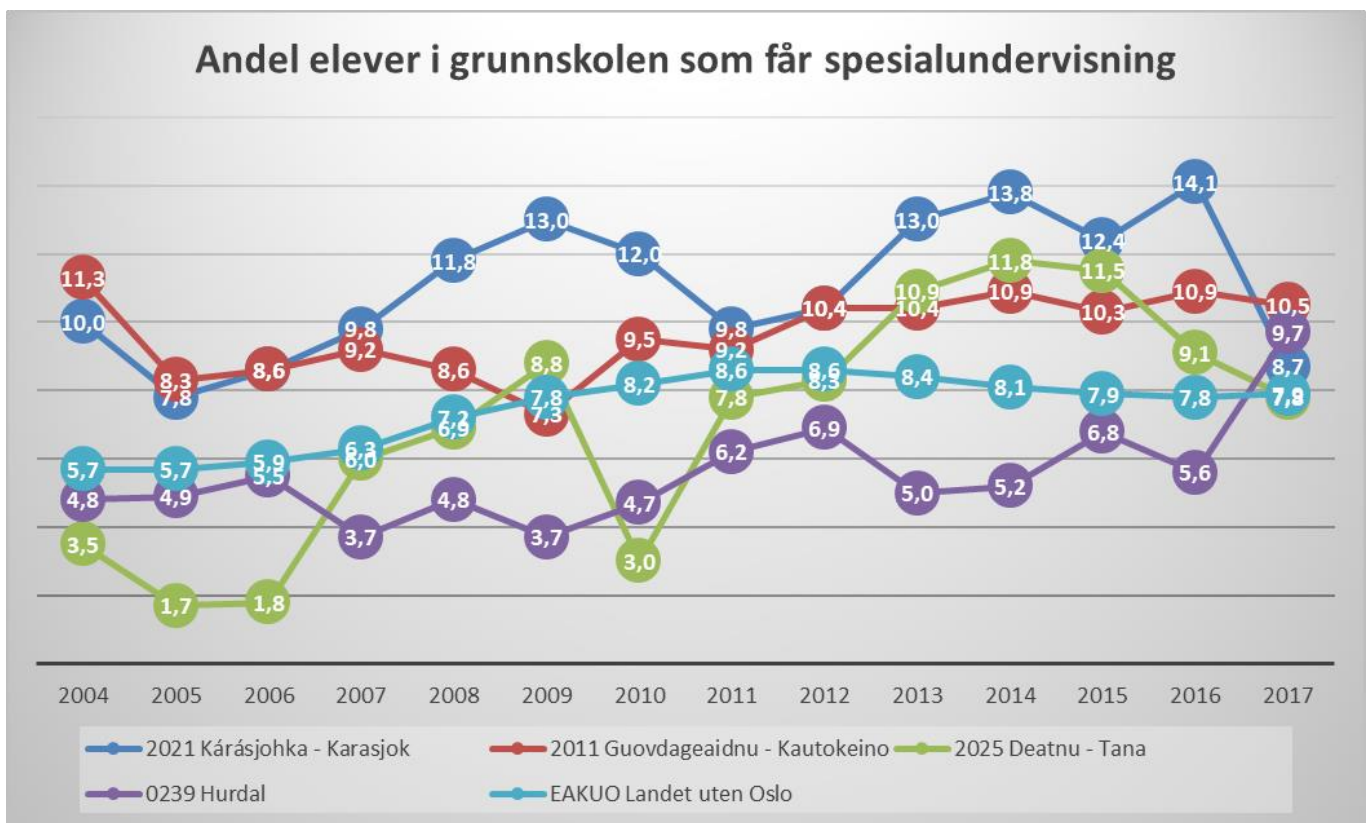
Spesialundervisning

Omfanget av spesialundervisning er en kostnadsdriver i skolesammenheng, spesielt i de tilfeller hvor man benytter stor grad av 1:1-relasjon i tilretteleggingen av spesialundervisningen. De mest relevante indikatorene på dette feltet er andelen barn som mottar spesialundervisning, timer spesialundervisning i % av antall lærertimer og antall årstimer spesialundervisning pr elev som får spesialundervisning.

I diagrammet nedenfor er andelen elever med spesialundervisning illustrert med søylene, mens timer spesialundervisning i % av antall lærertimer er illustrert av den blå linjen:

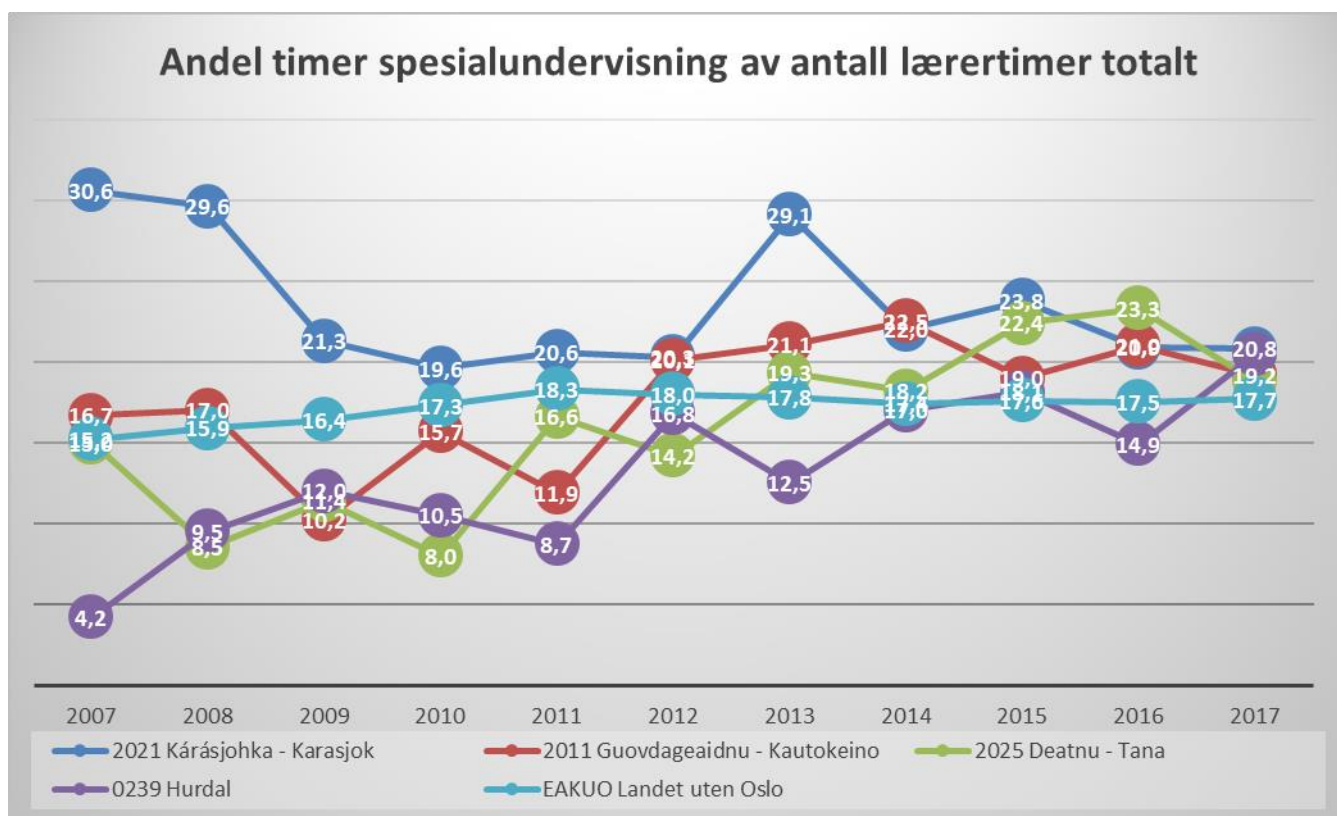
Andel elever som får spesialundervisning i Karasjok utgjør 8,7 %, noe som er middels i utvalget, og litt over landsgjennomsnittet som er på 7,9 %. Hvordan har så denne utviklingen vært over tid?

Vi ser at Karasjok historisk sett har ligget klart høyest i utvalget, men med en kraftig reduksjon fra 2016 til 2017. Om dette skyldes et endret behov eller endret praksis for tildeling fremkommer ikke av KOSTRA.

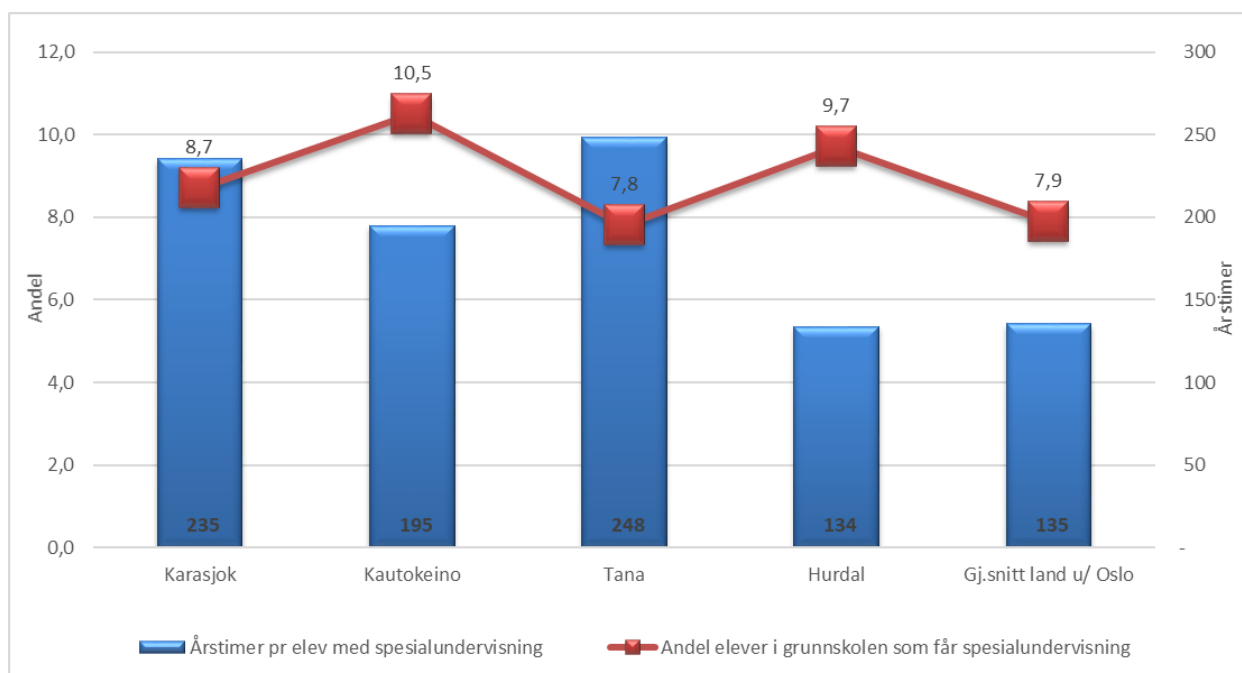
Ser vi på andel lærertimer som går med til spesialundervisning (blå linje i diagram på forrige side side) utgjør dette hele 20,8 % i Karasjok, noe som er høyest i utvalget. I 2017 gikk dermed 1 av 5 timer man hadde tilgjengelig med pedagog til spesialundervisning.

Hvis vi ser på den historiske utviklingen for andel lærertimer (i prosent) som har gått til spesialundervisning, finner vi følgende:

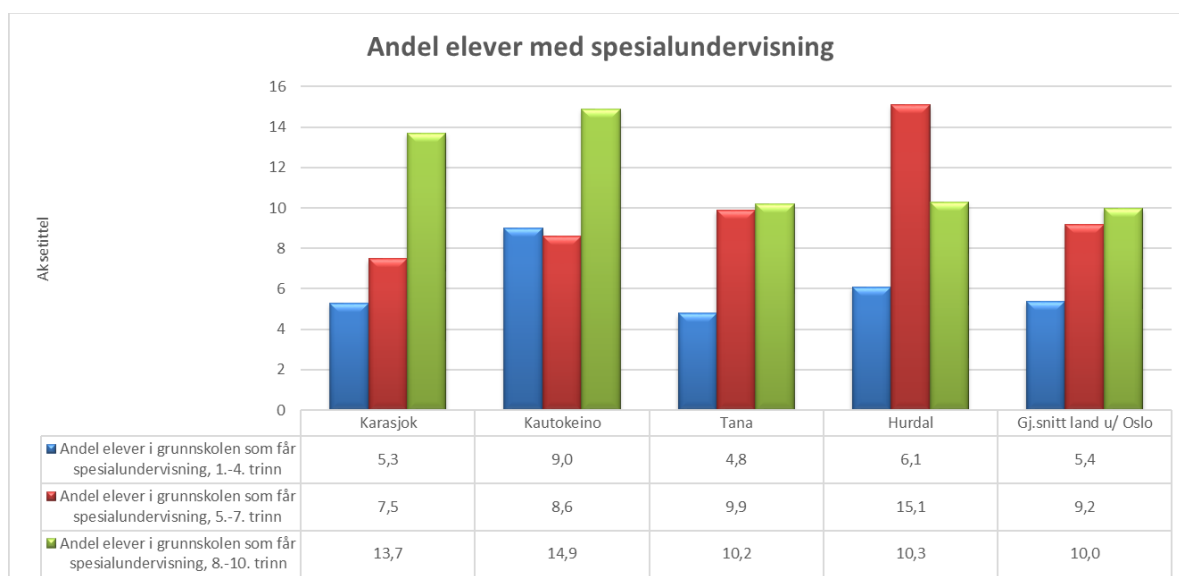
Som vi ser av diagrammet har Karasjok alltid ligget høyt/høyest med andel timer spesialundervisning av andel lærertimer totalt, men at denne er redusert noe de siste årene. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til disse endringene. Er det endret behov eller endret praksis? Det har kommet mye forskning de siste årene som sår tvil om den pedagogiske effekten av spesialundervisning slik den i all hovedsak gjennomføres i dag. I mars 2018 la et ekspertutvalg - nedsatt av Kunnskapsdepartementet - ledet av professor Thomas Nordahl på høyskolen i Hedmark, frem en anbefaling om å legge ned/om hele systemet med lovfestet rett til spesialundervisning, da de finner svært lite forskningsmessig belegg for at det har noe pedagogisk effekt. Karasjok må i lys av dette stille seg spørsmålet om dette er riktig anvendelse av 20 % av lærertimene man har til rådighet.

Hvordan er så profilen på spesialundervisningen?

Her ser vi at elevene som mottar spesialundervisning i Karasjok i gjennomsnitt får 235 timer hver. Dette er nest høyest i utvalget marginal bak Tana som ligger høyest med 248 timer pr elev. Hurdal ligger lavest og der gis det 134 årstimer til spesialundervisning pr elev. Landsgjennomsnittet er på 135 årstimer pr elev.

Ser vi så på fordelingen av spesialundervisning i mellom trinnene finner vi følgende:

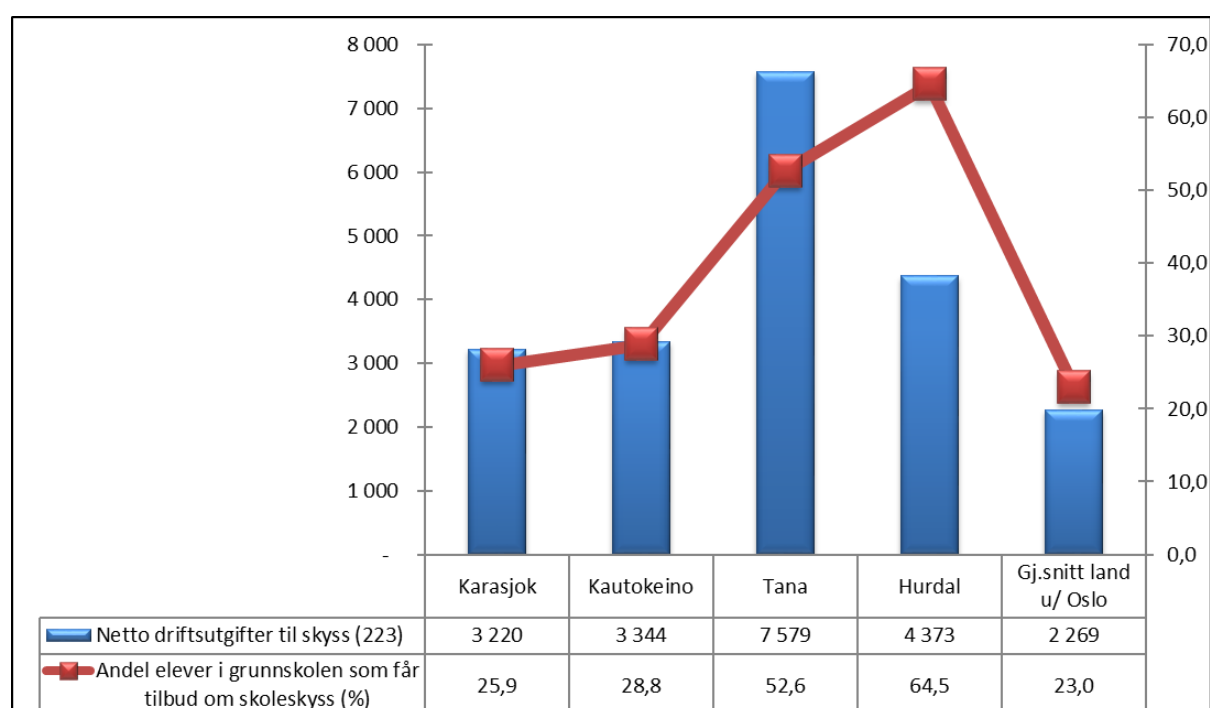

Når det gjelder 1.- 4. trinn så ligger Karasjok med en middels andel der 5,3 % av elevene i får spesialundervisning. Når det gjelder mellomtrinnet er det Hurdal som

ligger høyest med 15,1 %, mens Karasjok gir til 7,5 % av elevene på disse trinnene. Når man ser på ungdomstrinnet så ligger Karasjok med nest høyest andel der 13,7 % av alle elevene i 8.-10. trinn er rapportert om å få spesialundervisning, mens tilsvarende tall for landsgjennomsnittet er 10 %.

Skoleskyss

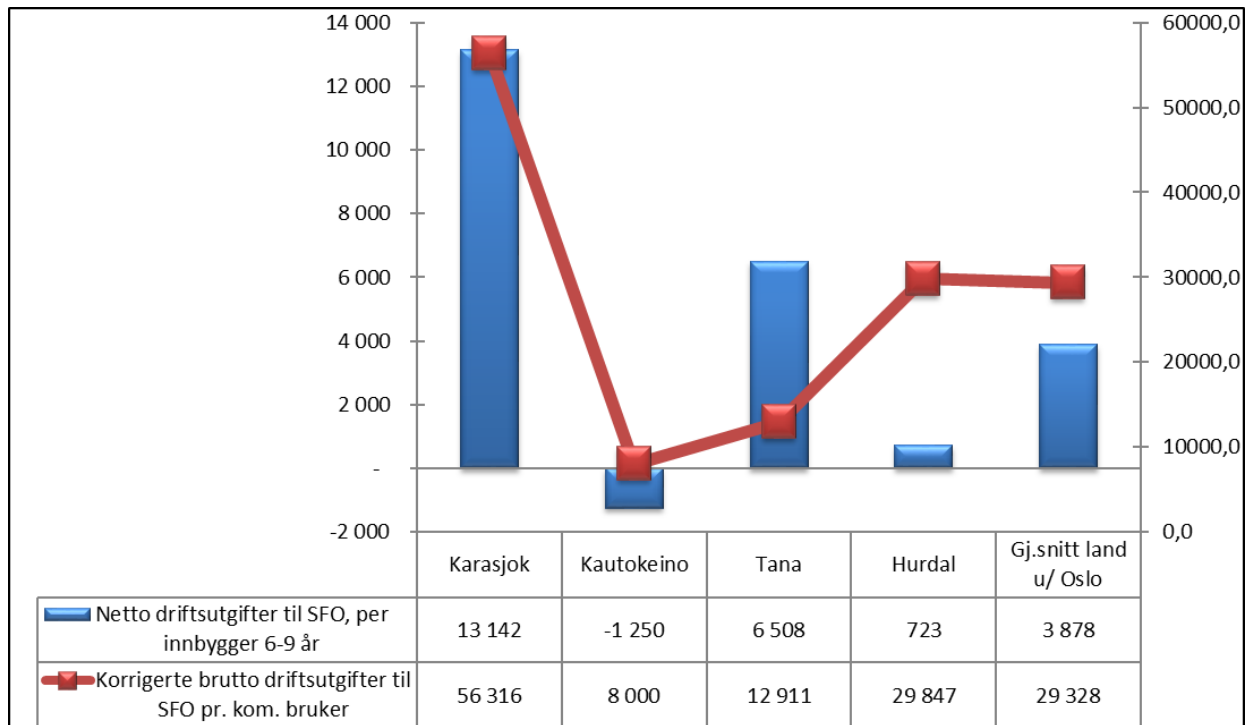
Utgifter til skoleskyss påvirker også kommunens utgifter til grunnskolesektoren. Ser vi så på enhetskostnaden og hvor stor andel av elevene som mottar tilbud om skoleskyss får vi følgende bilde:

Driftsutgifter til skoleskyss pr elev illustreres av søylene som viser at Karasjok har middels lavest andel netto driftsutgifter til skoleskyss (dvs etter at refusjonen fra fylkeskommunen og andre er trukket fra) med kr 3 220 pr innbygger 6-15 år, og at man har nest lavest andel barn som får skoleskyss med 25,9 %. Om det er tilbud eller behov som spiller disse kostnadene gir ikke KOSTRA svar på.

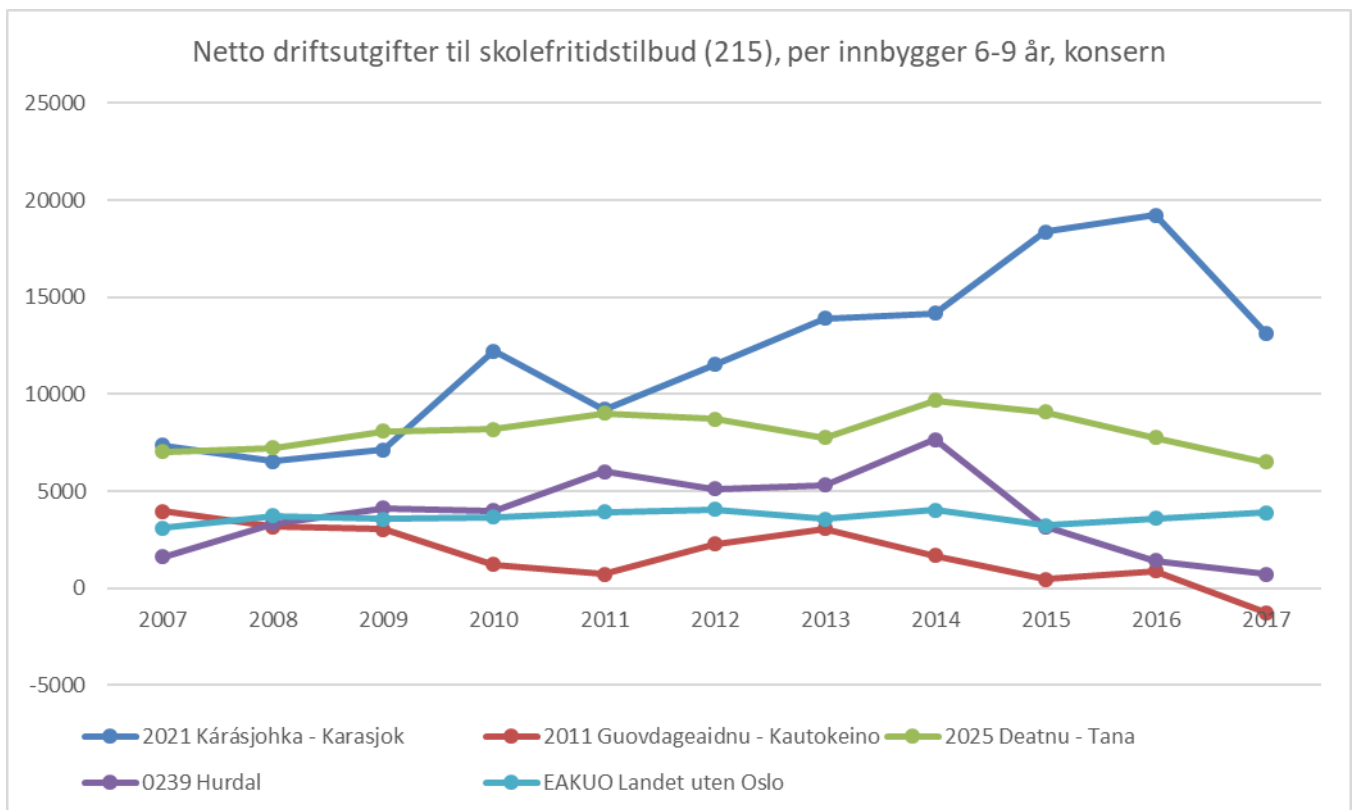
Skolefritidsordning - SFO

Også her kan vi starte med å se på netto driftsutgifter til SFO pr innbygger 6 – 9 år, illustrert med søylene, og på korrigerte brutto driftsutgifter til SFO pr bruker, illustrert av linja:

I Karasjok kommune hadde man en netto kostnad i 2017 på kr 13 142 pr innbygger i aldersgruppa 6-9 år på SFO. Dette er klart dårligst produktivitet i utvalget. Også bruttokostanden (som er kostnaden før foreldrebetalingen og andre inntekter er trukket fra) er svært i Karasjok med kr 56 316.

Utviklingene over tid for netto driftsutgifter for SFO pr innbygger 6-9 år har vært som følger:

Som vi ser av diagrammet over har nettokostnaden til SFO i Karasjok vokst vesentlig mer enn landsgjennomsnittet i hele perioden, men at de er tatt noe ned igjen i 2017.

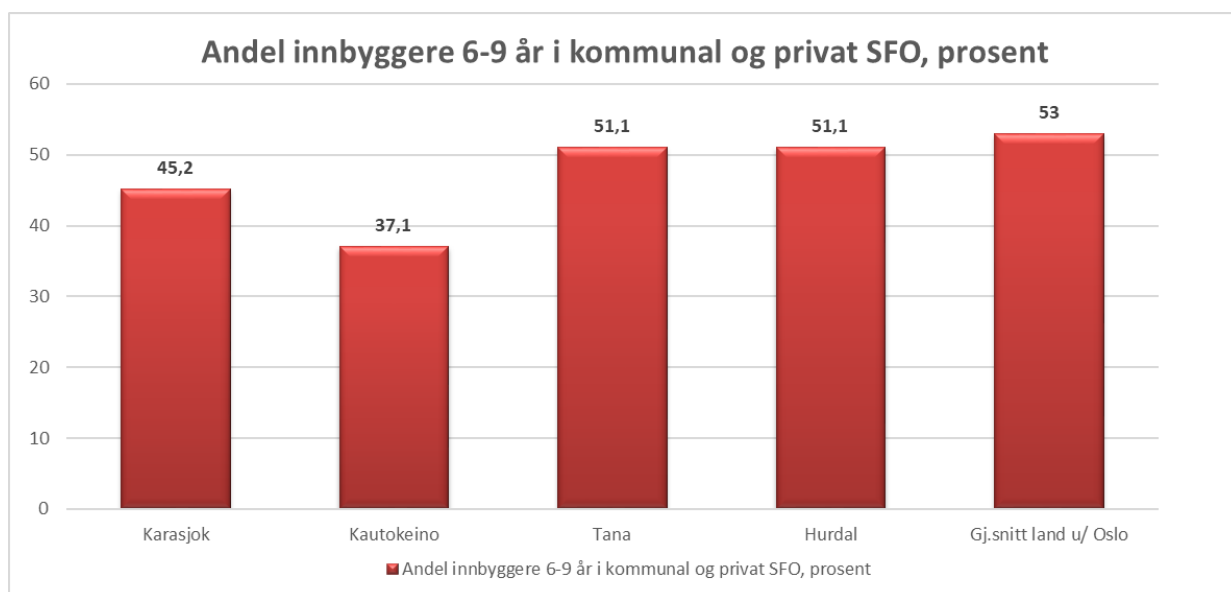
Netto driftsutgifter pr innbygger 6 – 9 år vil normalt variere med følgende:

- ✗ Antall skoler med SFO (som henger sammen med skolestruktur)
- ✗ Andel barn som deltar, dvs volum
- ✗ Oppholdstid pr uke
- ✗ Bemanningstetthet (barn pr voksen)
- ✗ Prisen foreldrene betaler
- ✗ Åpningstid ut over skoleruta

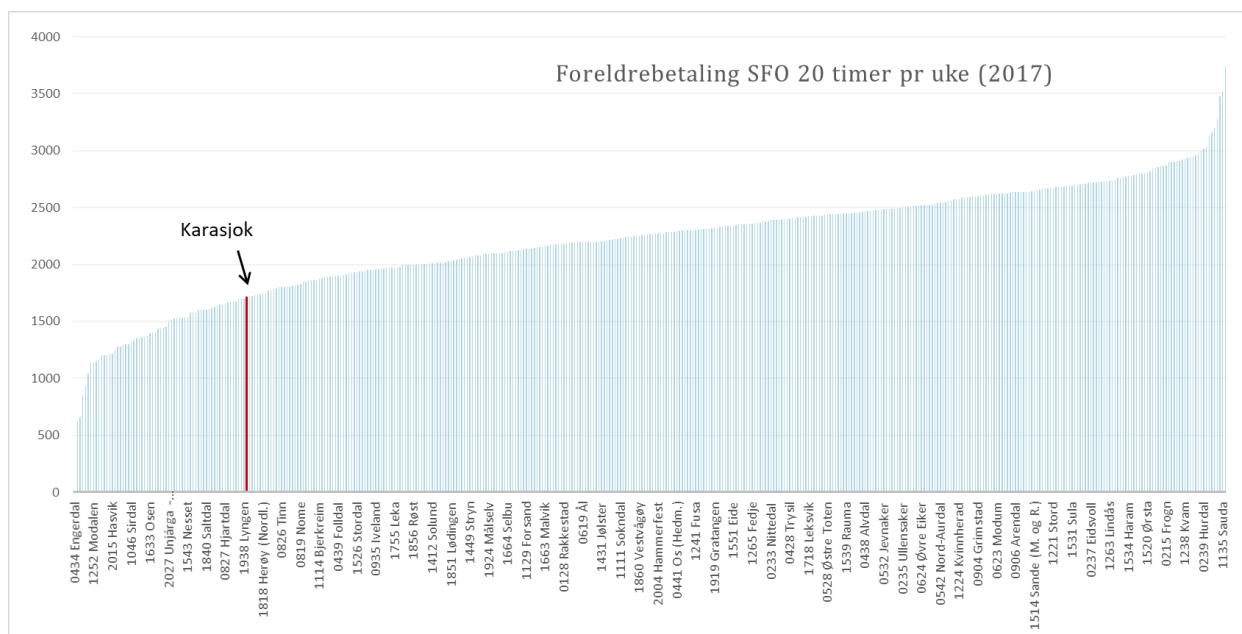
Produktiviteten/ressursbruk pr kommunal bruker målt som korrigerte brutto driftsutgifter vil normal variere med:

- ✗ Struktur, dvs antall steder som tilbyr SFO
- ✗ Bemanningstetthet pr barn
- ✗ Oppholdstid i gjennomsnitt pr barn

Diagrammet nedenfor viser at 54,3 % av 6 – 9 åringene i Karasjok går på SFO. Dette er middels i utvalget, og lavere enn landsgjennomsnittet som er på 58,6 % (inklusive private tilbud):

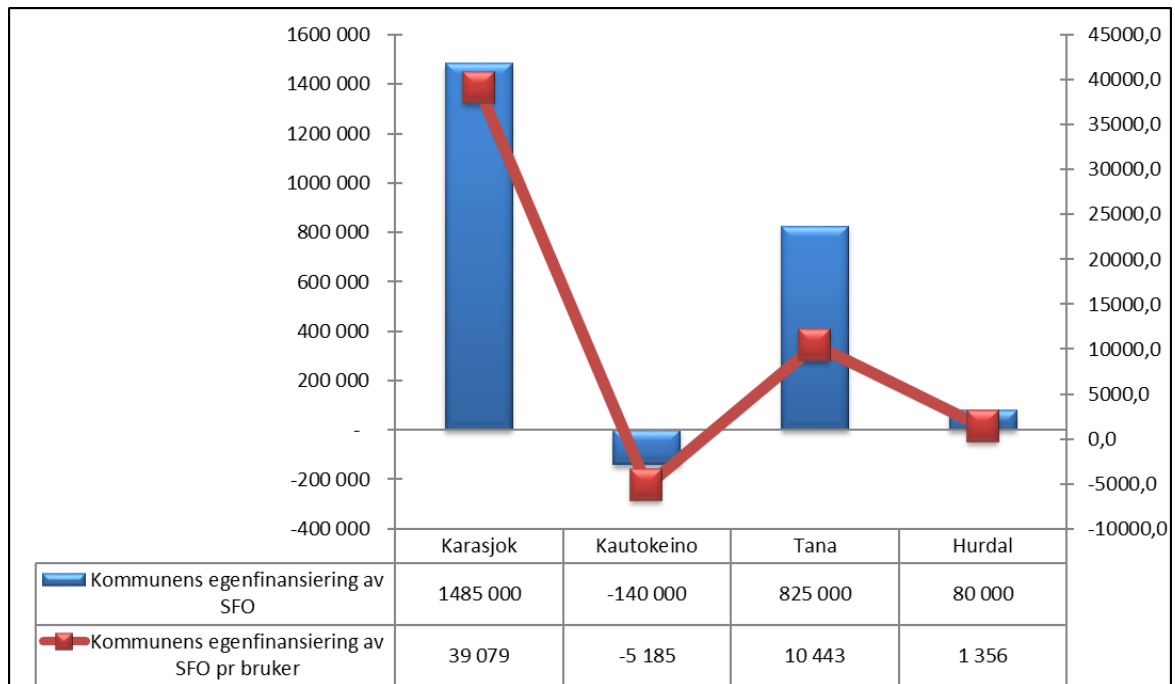
Hvordan ser så finansieringsbildet ut:

Når vi ser på foreldrebetalingen pr måned for SFO så hadde Karasjok i 2017 en betaling på kr 1 717 for ukentlig oppholdstid tilsvarende 20 timer. Det var bare 65 kommuner som hadde lavere brukerbetaling for 20 timer pr uke:

Dette gjøre at kommunens egenfinansiering av SFO, blir høy:

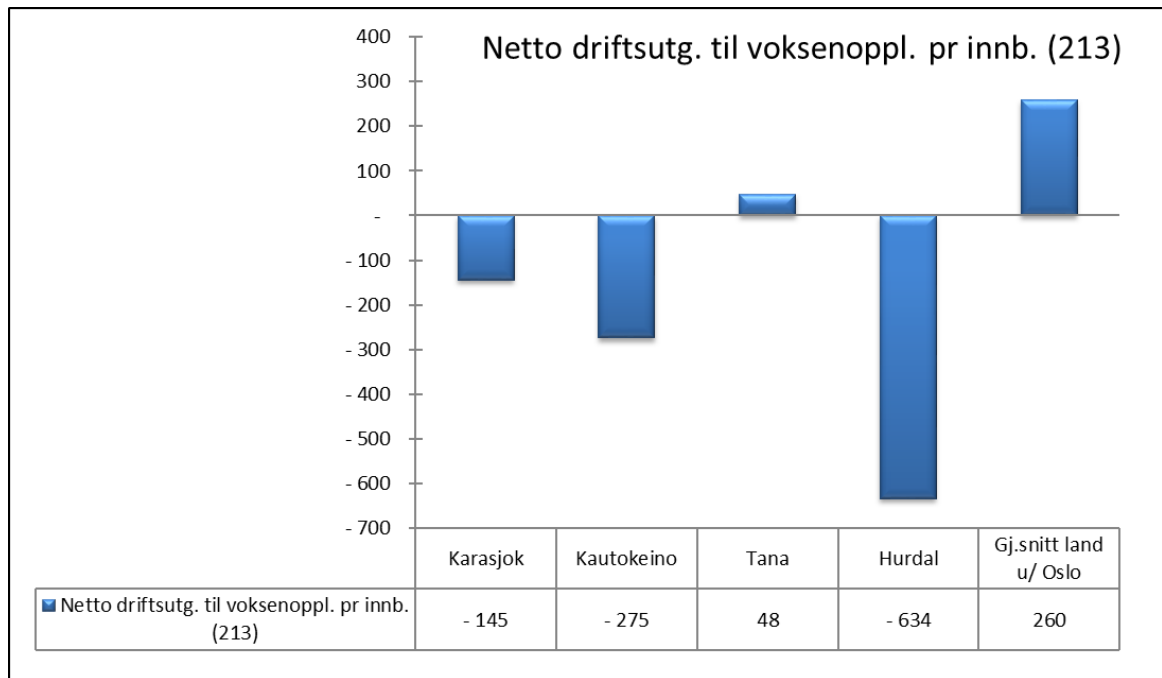

Karasjok kommunes egenfinansiering av SFO ble gjort opp med en kostnad på kr 39 079 pr bruker eller 1,5 millioner i 2017. I Hurdal er det en kostnad på kr 1 356 pr bruker pr år eller totalt 0,08 mill pr år. Kautokeino har en inntekt på 0,14 mil pr år. SFO er ikke et område som ligger innenfor inntektssystemets beregninger (dvs at kommunen ikke mottar penger fra staten gjennom rammetilskuddet for dette). Det er ca 30 kommuner som klarte å få dette til å gå rundt til selvkost i 2017.

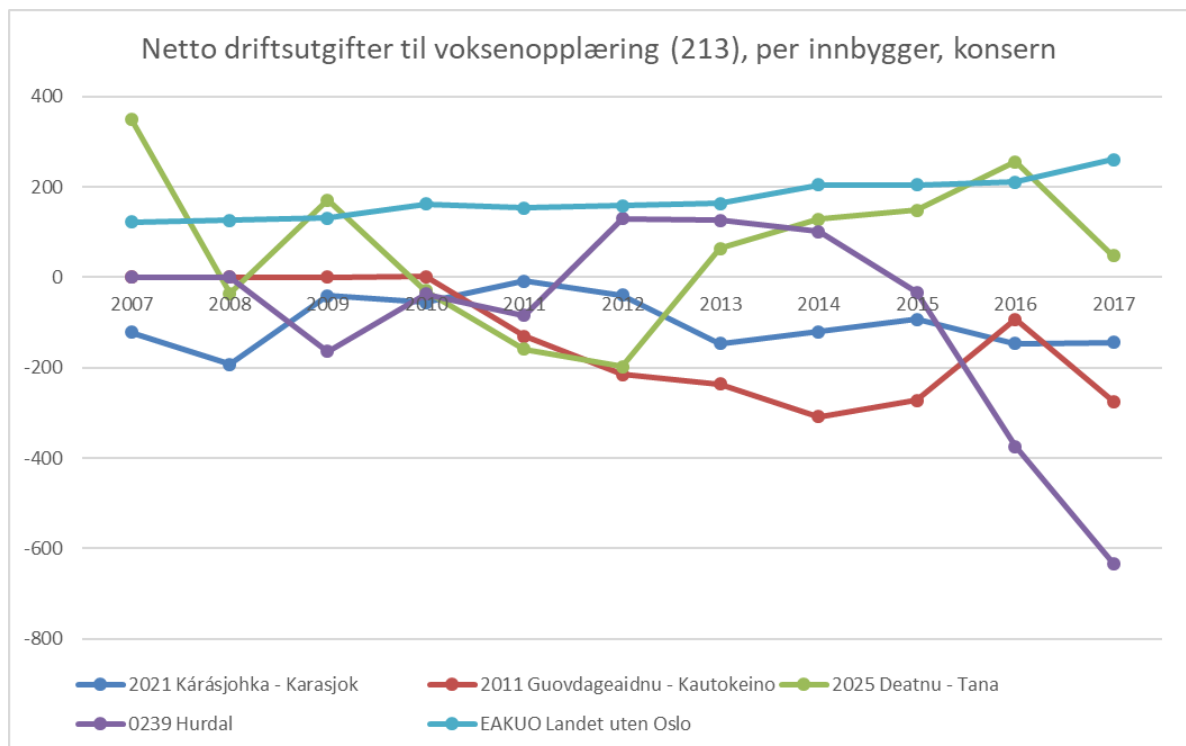
Voksenopplæring

Det er svært begrenset hva vi finner av informasjon om voksenopplæringen i KOSTRA. I diagrammet nedenfor ser vi kommunens netto driftsutgifter pr innbygger til voksenopplæring:

Karasjok hadde en inntekt på kr 145 pr innbygger på dette området i 2017.

Historisk har utviklingen vært slik:

Vi ser her at nivået i har variert litt i perioden for Karasjok, men at man hele tiden har hatt en netto inntekt på området.

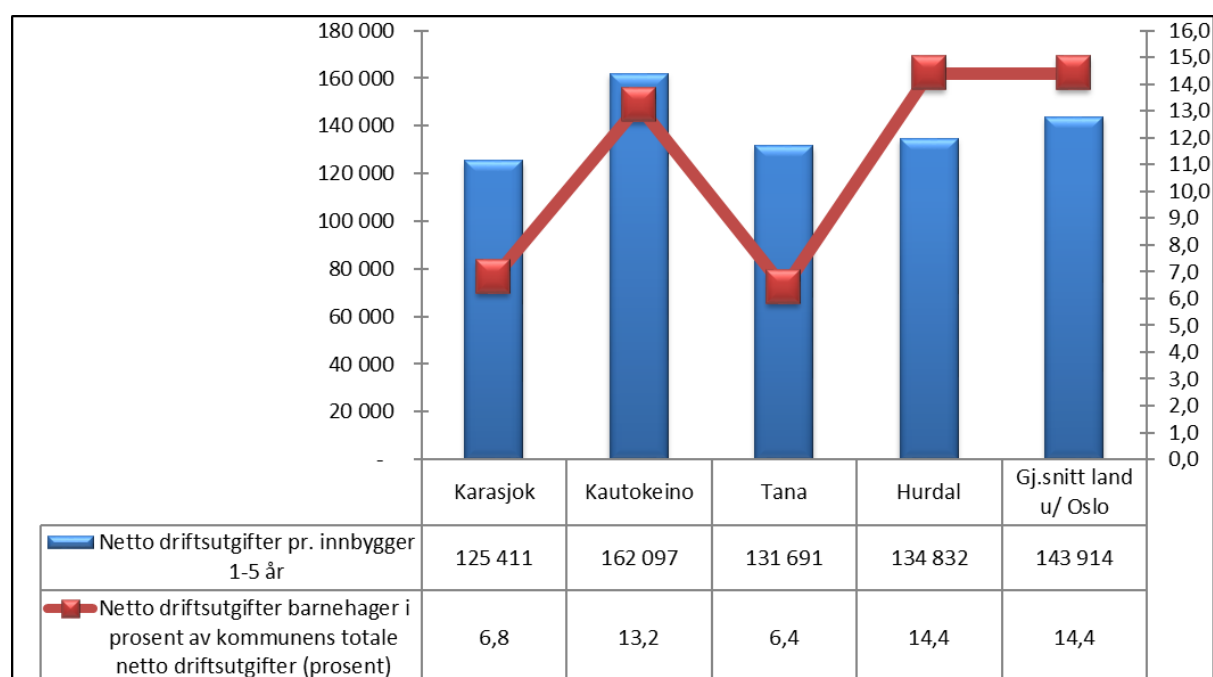
9 Barnehage

Ved gjennomgangen av barnehager er følgende funksjoner lagt til grunn:

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 201 Førskole
- 211 Styrket tilbud til førskolebarn
- 221 Førskolelokaler og skyss

Først ser vi på netto driftsutgifter pr innbygger 1 – 5 år illustrert ved de blå søylene, og hvor stor andel netto driftsutgifter til barnehagesektoren utgjør av kommunenes samlede netto driftsutgifter, illustrert av den røde linja:

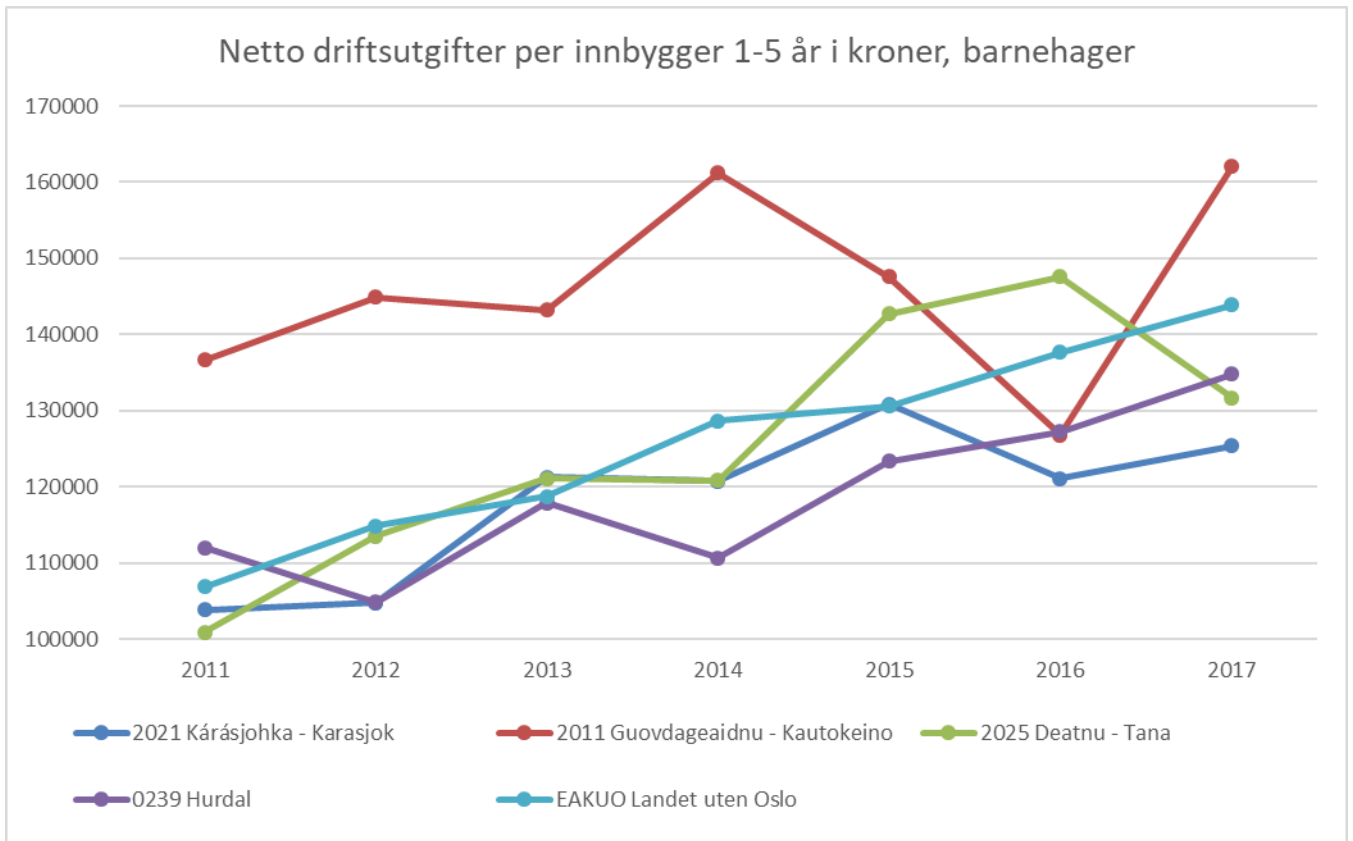
Av de blå søylene ser vi at Karasjok ligger lavest i utvalget mht netto driftsutgifter til barnehage pr innbygger 1-5 år med kr 125 411. Dette er under landsgjennomsnittet som er på kr 143 914. Det er små forskjeller mellom Karasjok, Tana og Hurdal, mens Kautokeino skiller seg ut med et vesentlig høyere kostnadsnivå. Ser vi på hvor stor andel barnehagebudsjettet utgjør av kommunenes totale nettobudsjett, så utgjorde dette 6,8 % i Karasjok. Gjennomsnittet for landet ligger med 14,4 %. Tallene gjelder både private og kommunale barnehager.

Netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa er et resultat av en kombinasjon av følgende:

- × Struktur på tilbudet

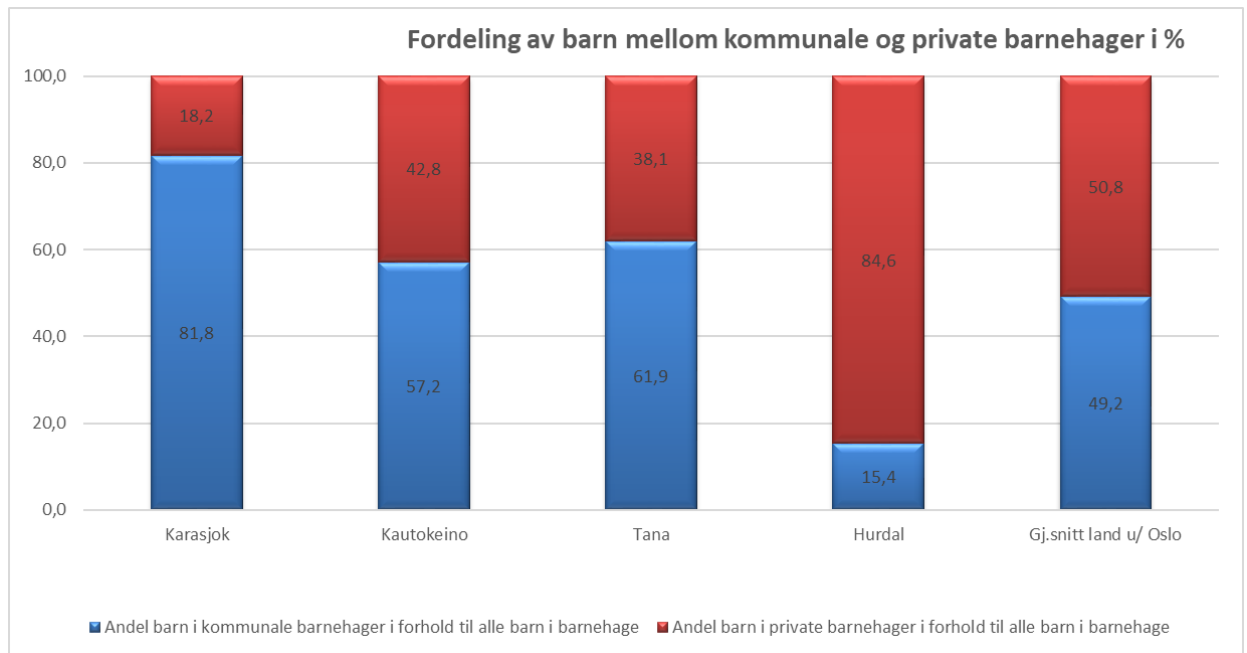
- ✘ Dekningsgrader i ulike aldersgrupper, hvor høy dekningsgrad gir høye nettoutgifter under ellers like forhold
- ✘ Bruttoutgiftene pr barn/årsverkstetthet korrigert for alder
- ✘ Nivået på foreldrebetalingen opp til max-pris

Ser vi på den historiske utviklingen av netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år (offentlige og private) til barnehagedrift, så har den vært som følger:

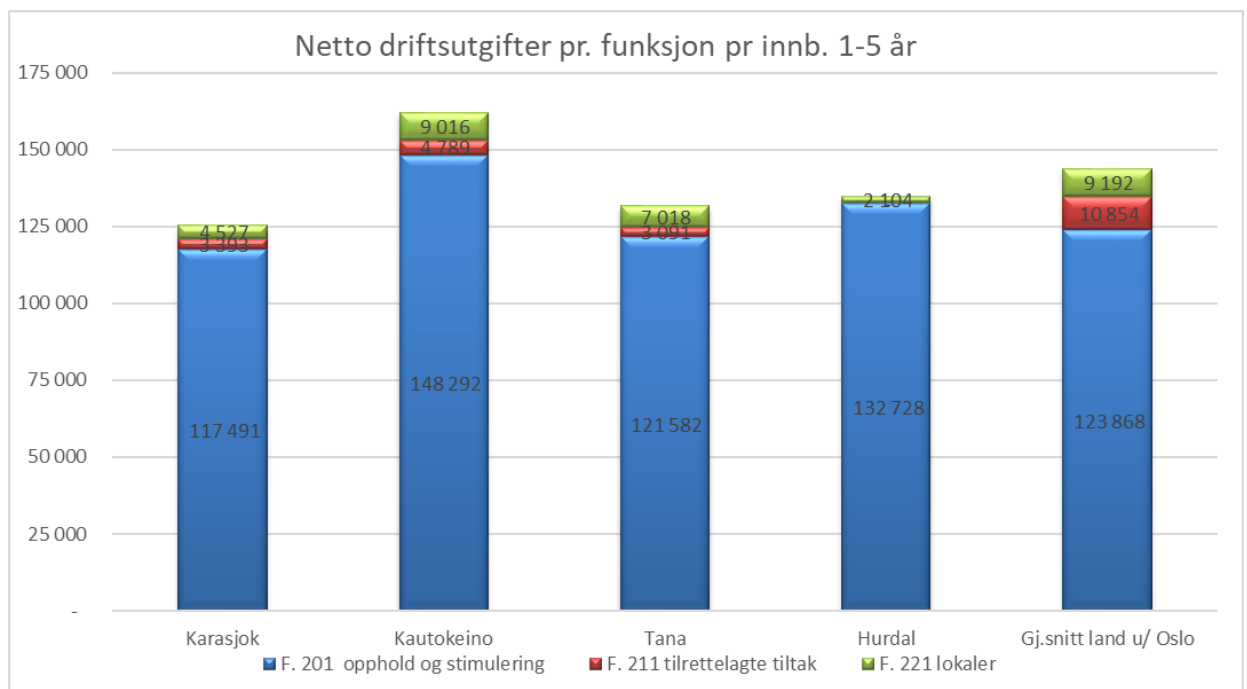
Vi ser at Karasjok har hatt en kostnadsvekst omtrent som landsgjennomsnittet fra 2011 og frem til 2015, og med en kraftig reduksjon i 2016 og 2017. Tallene gjelder både private og kommunale barnehager.

Fordelingen mellom barn i private og kommunale barnehager er slik:

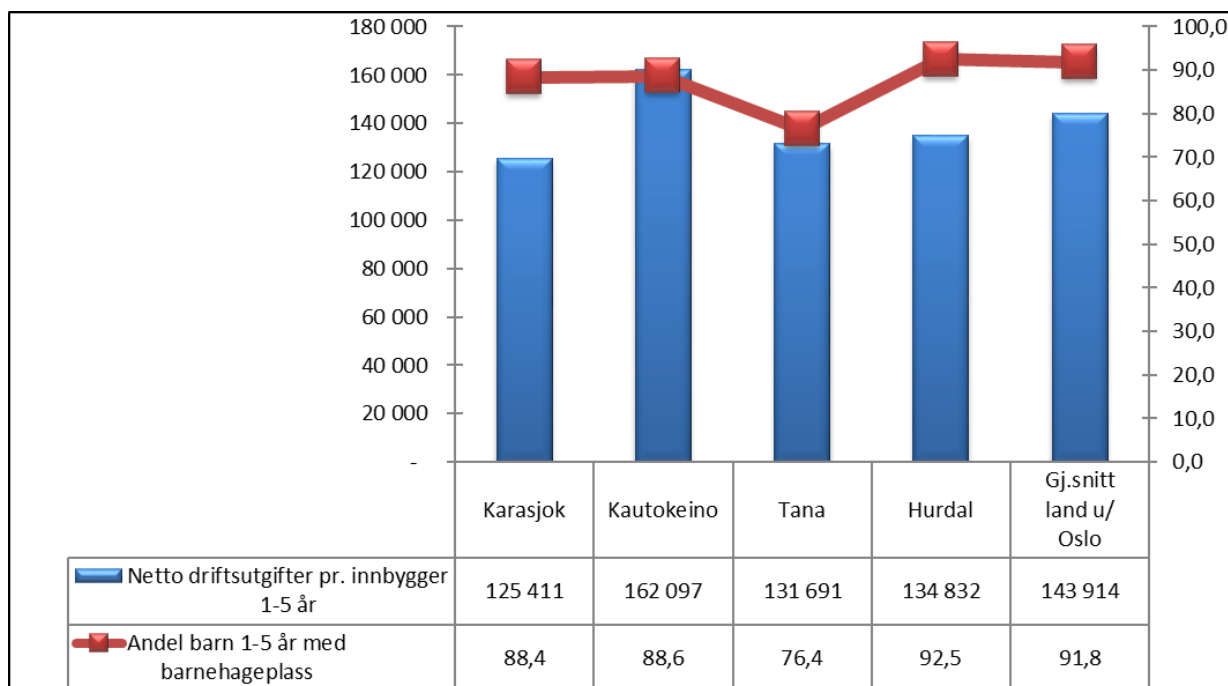
I Karasjok går 81,8 % av barna i kommunale barnehager og 18,2 % av barna i private barnehager. Dette er høyest kommunal andel av kommunen i utvalget, Hurdal er motsatt der 84,6 % av barna går i private barnehager og 15,4 % går i kommunale.

Netto driftsutgifter fordeler seg slik på de tre funksjonen som området omfatter:

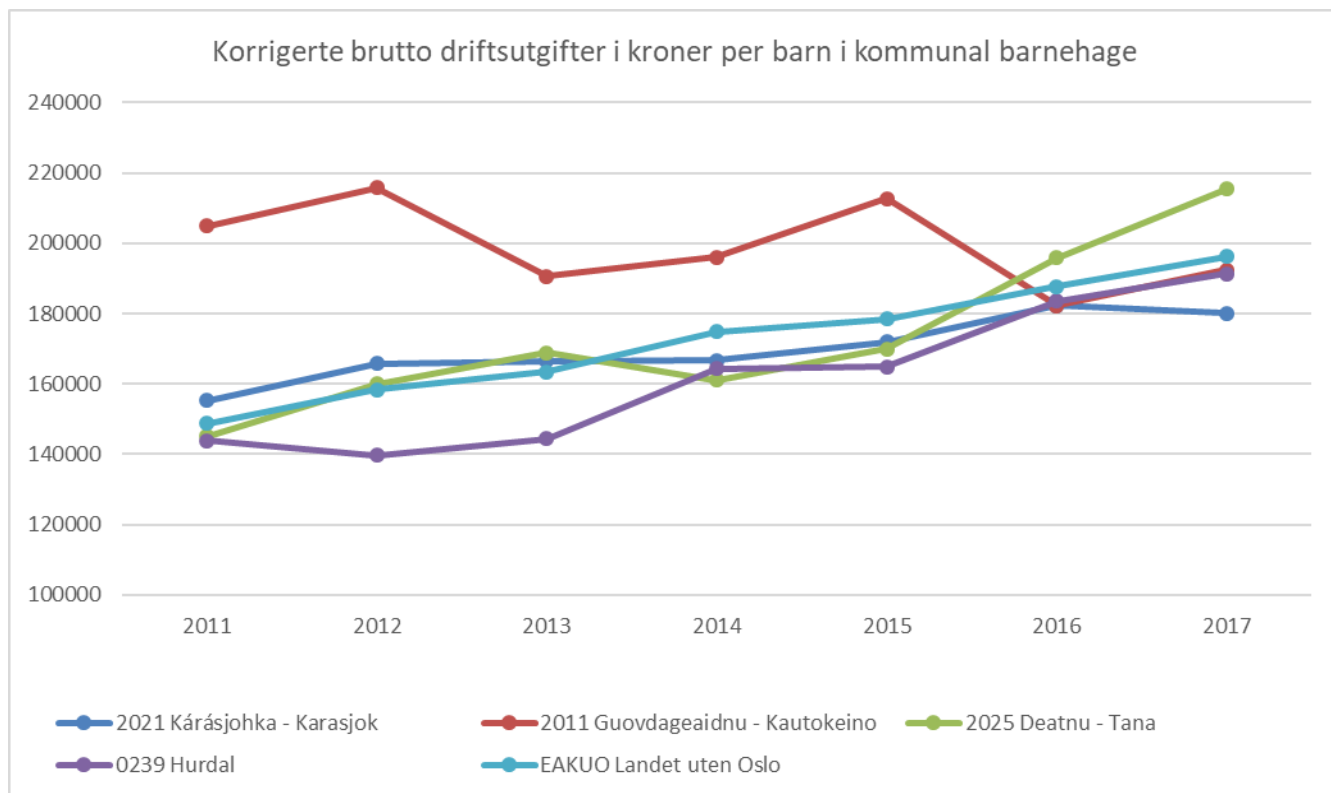

Vi ser her at den klart største andelen går til opphold og stimulering, men at Karasjok har lave kostnader på alle tre funksjoner i forhold til øvrige kommuner i utvalget.

Ser vi så på sammenhengen for våre kommuner mellom prioritering og dekningsgrad, får vi følgende bilde:

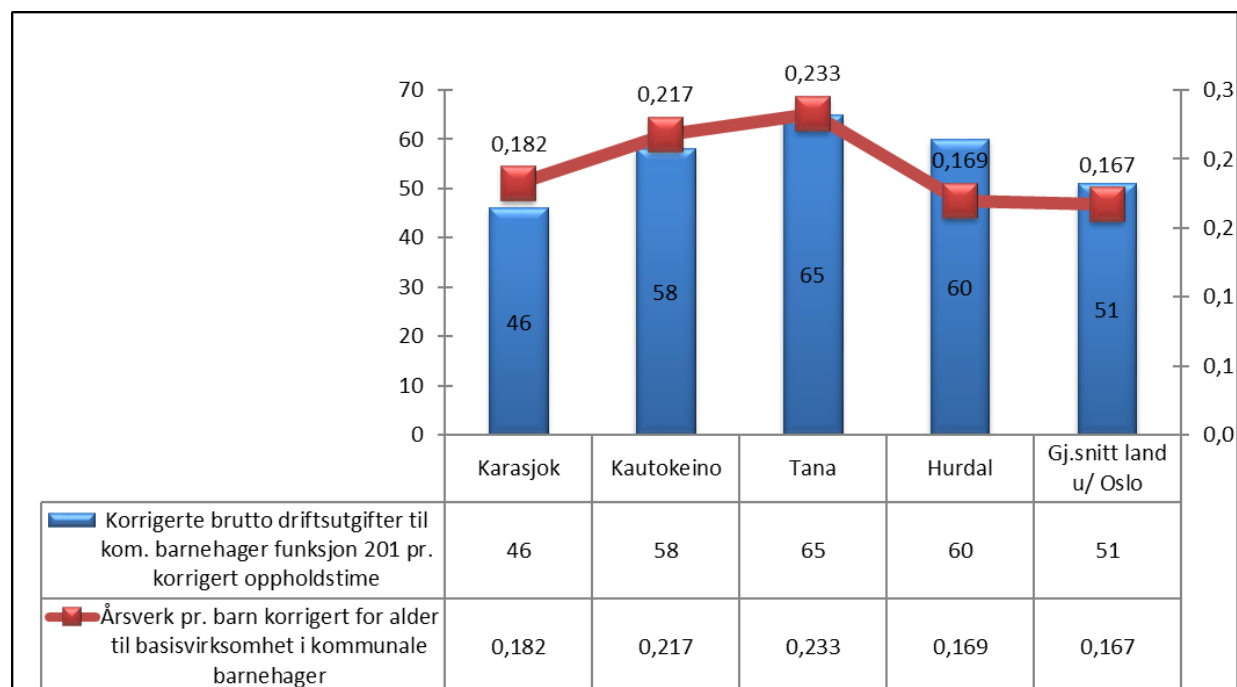

Karasjok ligger med middels andel barn 1-5 år med barnehageplass på 88,4 % og med lavest nettoutgift pr innbygger 1-5 år med kr 125 411 pr innbygger 1 – 5 år. Ser vi på utviklingen over tid for korrigerede *brutto* driftsutgifter for barn i *kommunale barnehager* finner vi følgende:

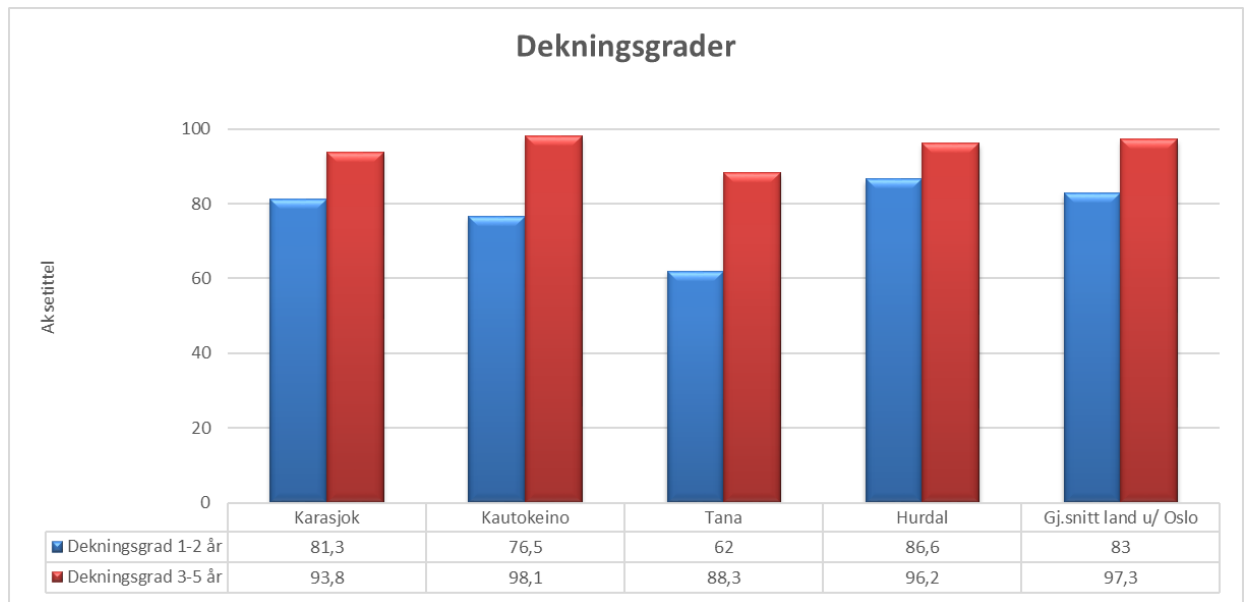
Her ser vi at i Karasjok i hele perioden har hatt en vekst omtrent som landsgjennomsnittet men med en redusert kostnadsvekst i 2017.

Ser vi så på sammenhengen mellom kommunens brutto pris pr oppholdstime og årsverk pr barn får vi følgende bilde:

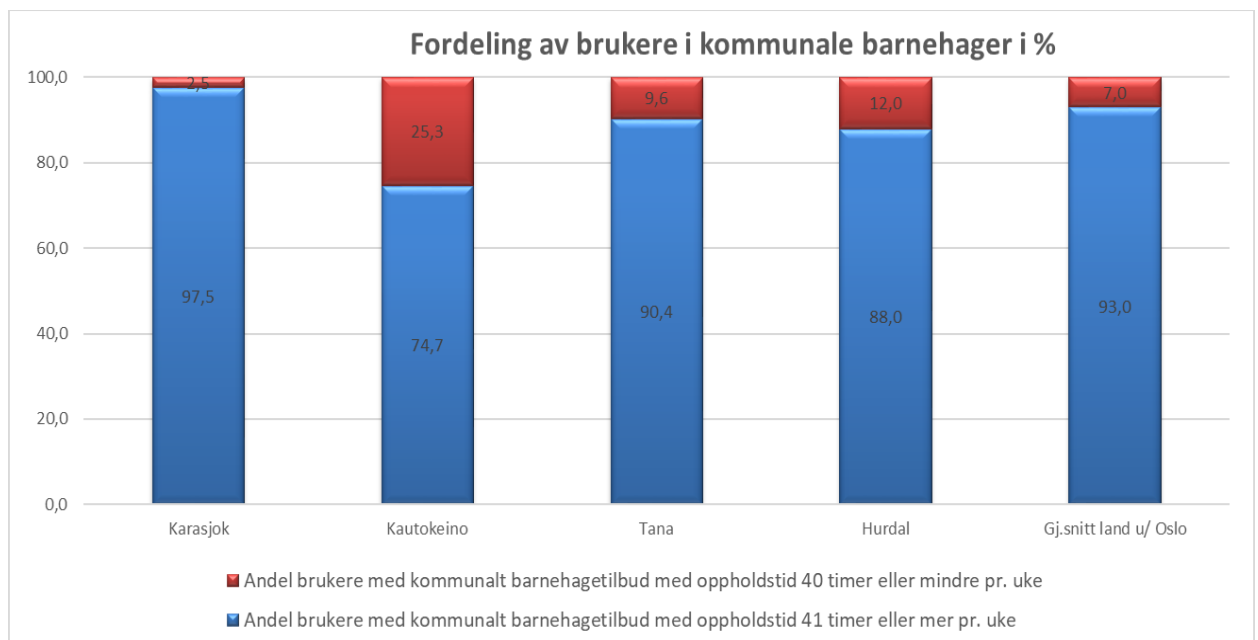
Karasjok har brutto driftsutgifter pr oppholdstime med kr 46, noe som er lavets i utvalget. I Tana er kostnadene høyest med kr 65 pr oppholdstime. Ser vi på årsverksinnsatsen pr barn korrigert for alder til basisvirksomhet i kommunale barnehager, så ser vi at den er på 0,182 i Karasjok, noe som er nest lavest i utvalget.

Det fremkommer ikke av KOSTRA hvorfor behovet/ressursbruken er forskjellig i de ulike kommunene. Erfaringsvis handler det ofte om uhensiktsmessig struktur (små barnehager) og om uutnyttet kapasitet og lønnsnivå i barnehagen. Men deler av forklaringen ligger gjerne også i forskjeller i utdanningsnivå, ansiennitet og bemanningssammensetningen mht andel assistenter, andel med fulltids plass, samt at man kan ha kortere åpningstid enn de øvrige kommunale barnehagene i utvalget. Dekningsgraden angir hvor stor andel av barna i aktuell aldersgruppe som har barnehageplass, og er delt i dekningsgrader for barn 1–2 år og barn 3–5 år. Forskjellen i disse to gruppene vises i følgende diagram:

For aldersgruppen 3-5 år ligger i Karasjok med en dekningsgrad på 93,8 %. I aldersgruppen 1-2 år har Karasjok en dekningsgrad med 81,3 %. Begge deler er middels i utvalget og litt under landsgjennomsnittet.

Stor fleksibilitet i tilbudet utfordrer en mest mulig effektiv ressursbruk og kan kreve tilpasninger som driver bemanningsfaktoren oppover. Fordelingen mellom full og deltids plass ser vi nedenfor:

I Karasjok har 97,5 % av brukerne fulltidsplass (mer enn 40 timer pr uke) noe som er høyest i utvalget og over landsgjennomsnittet.

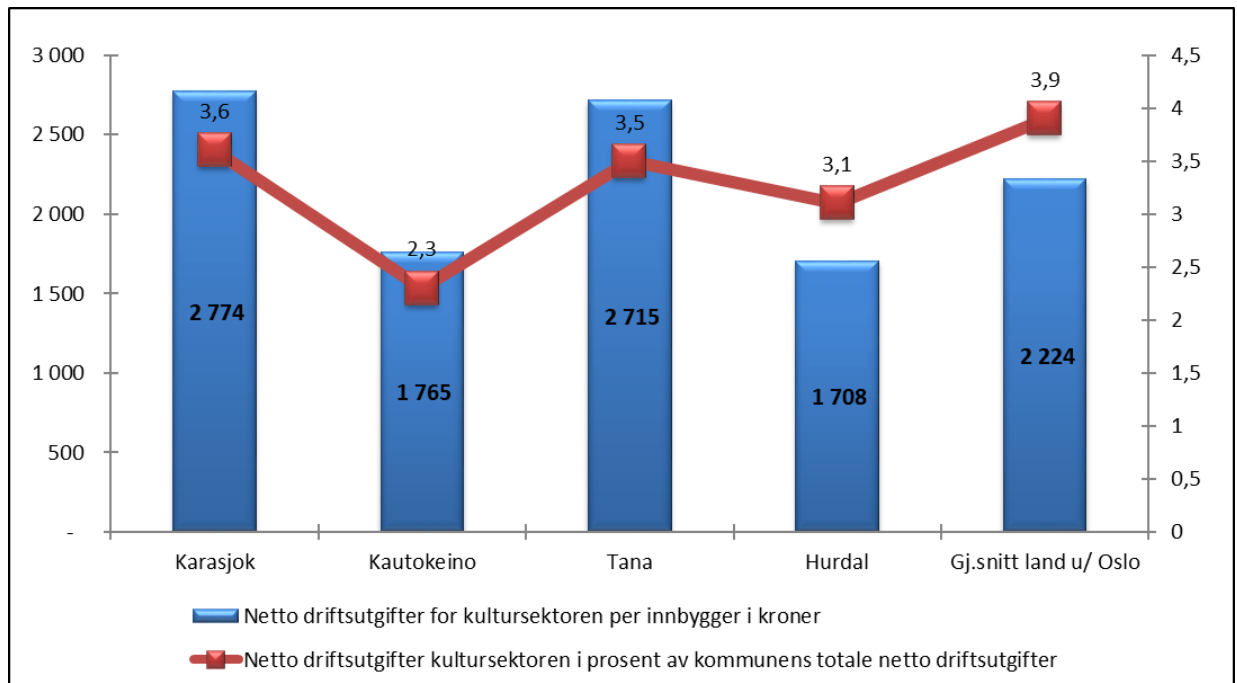
10 Kultur og kirke

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 231 Aktivitetstilbud til barn og unge
- 370 Bibliotek
- 373 Kino
- 375 Museer
- 377 Kunstformidling
- 380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg
- 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg
- 383 Musikk- og kulturskoler
- 385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andre kulturbygg
- 386 Kommunale kulturbygg
- 390 Den norske kirke
- 393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier

Kultur

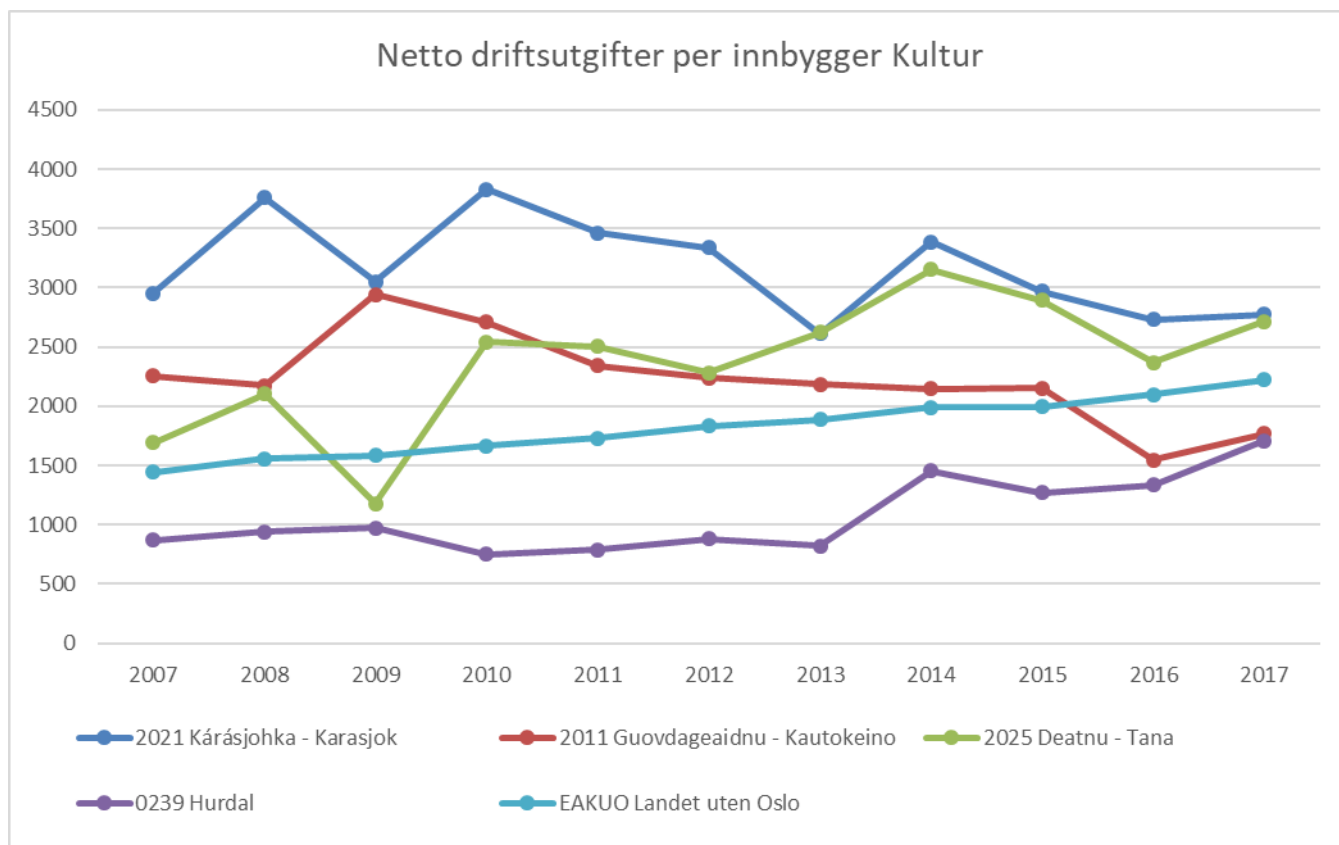
I diagrammet nedenfor ser vi nettoutgifter til kultursektoren pr innbygger illustrert ved de blå søylene, mens linjen illustrerer hvor stor andel av kommunens totale utgifter som går med til kultur.

Karasjok ligger høyest i utvalget mht prioritering av kultur pr innbygger og bruker kr 2 774 pr innbygger. Hurdal ligger lavest med kr 1 708 pr innbygger. En reduksjon ned til Hurdals nivå ville bety et kutt på 2,9 mill på kulturområdet i 2017.

Ser vi på hvor stor andel dette utgjør av kommunens totalbudsjett, tilsvarer Karasjoks andel 3,1 %, noe som er høyest i utvalget.

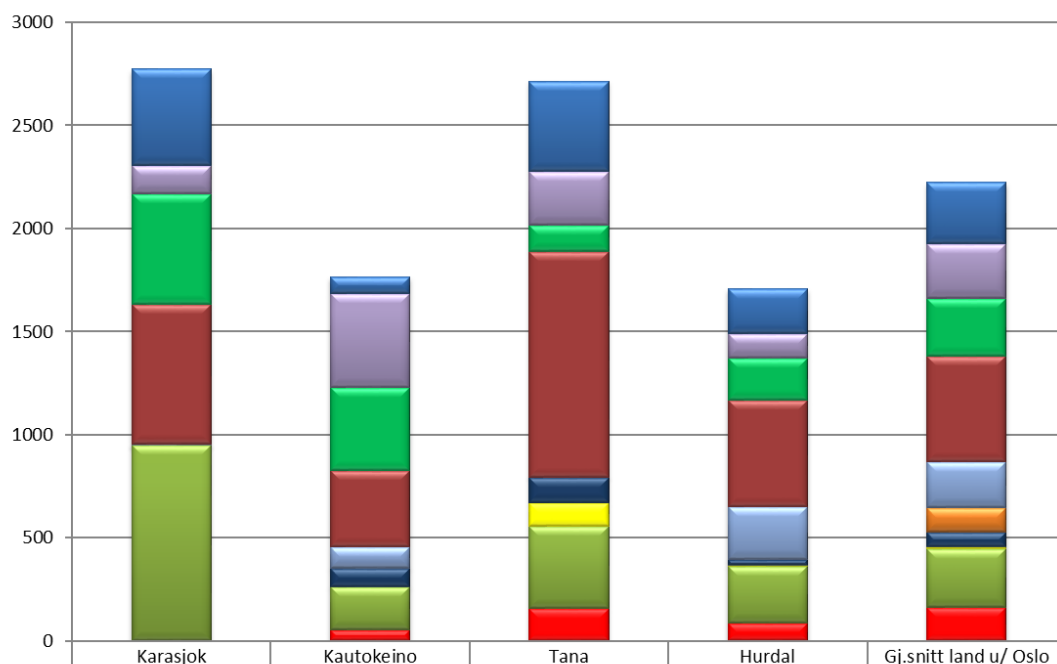
Historisk sett har kostnadsutviklingen vært slik:

Karasjok har igjennom perioden hatt en reduksjon i kostnadsnivå på kulturområdet i forhold til utviklingen for landet. I 2010 brukte Karasjok 3,6 mill mer på kulturområdet enn landsgjennomsnittet. I 2017 brukte man 1,5 mill mer enn landsgjennomsnittet. Hurdal har hele tiden ligget klart lavest.

I neste diagram ser vi på hvordan nettoutgiftene fordeler seg på de ulike KOSTRA-funksjonene:

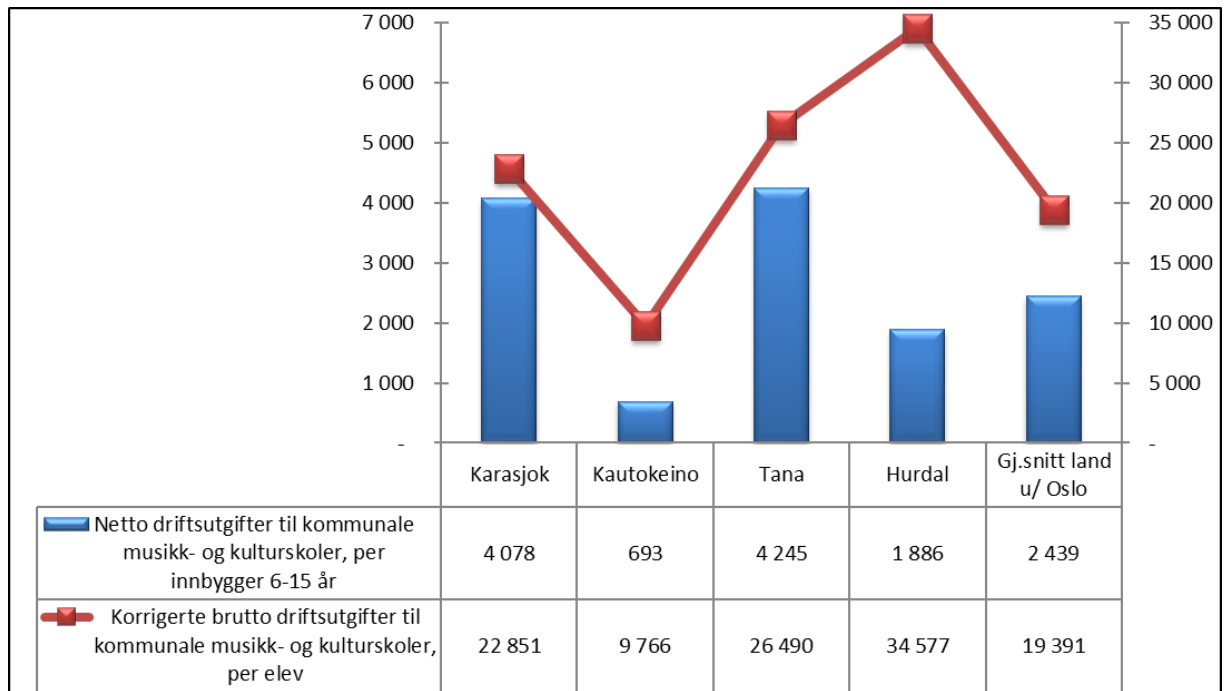
Nettoutgifter pr. innbygger kultur fordelt på hovedfunksjoner. Kroner

	Karasjok	Kautokeino	Tana	Hurdal	Gj.snitt land u/ Oslo
musikk- og kulturskoler (F383)	466	84	439	216	300
kommunale kulturbygg (F386)	138	455	259	119	262
andre kulturaktiviteter (F385)	536	399	128	206	282
idrettsbygg og idrettsanlegg (F381)	678	371	1094	516	513
idrett (F380)	6	103	0	257	221
kunstformidling (F377)	0	0	0	0	118
museer (f375)	0	90	124	28	72
kino (f373)	0	0	116	3	9
folkebibliotek (F370)	949	210	398	278	283
aktivitetstilbud barn og unge (F231)	0	54	157	85	164

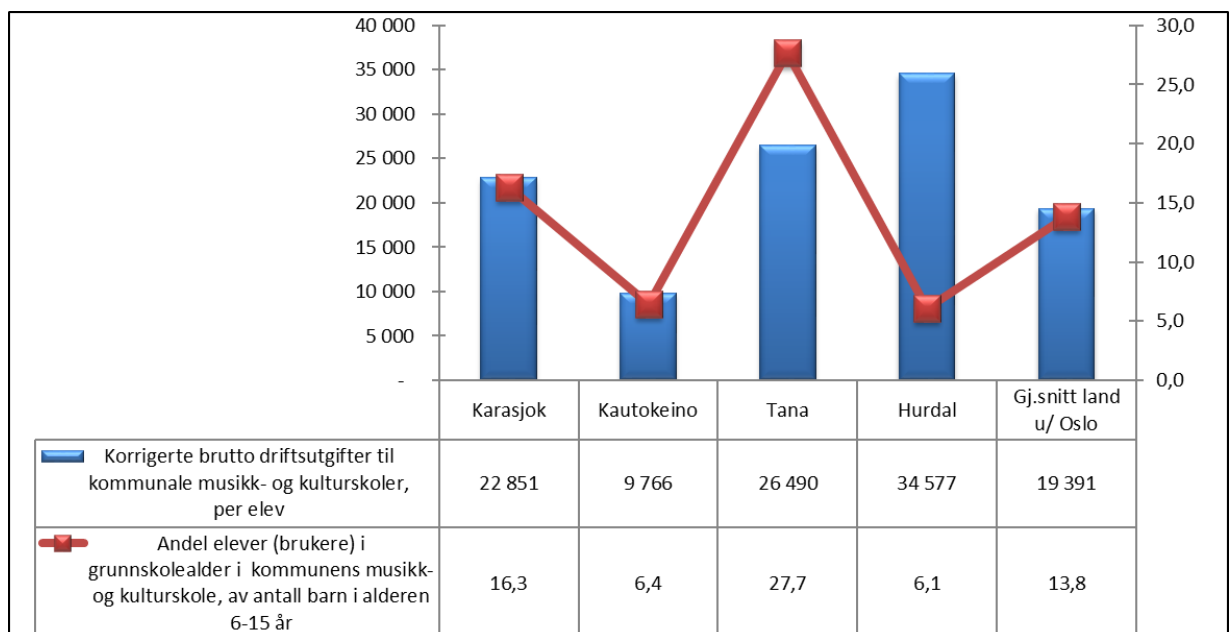
Ut fra tallene ser vi at Karasjok skiller seg ut fra øvrige kommuner i utvalget ved å satse spesielt mye på bibliotek og «andre kulturaktiviteter».

Ser vi så på musikk- og kulturskoler isolert har vi følgende bilde:

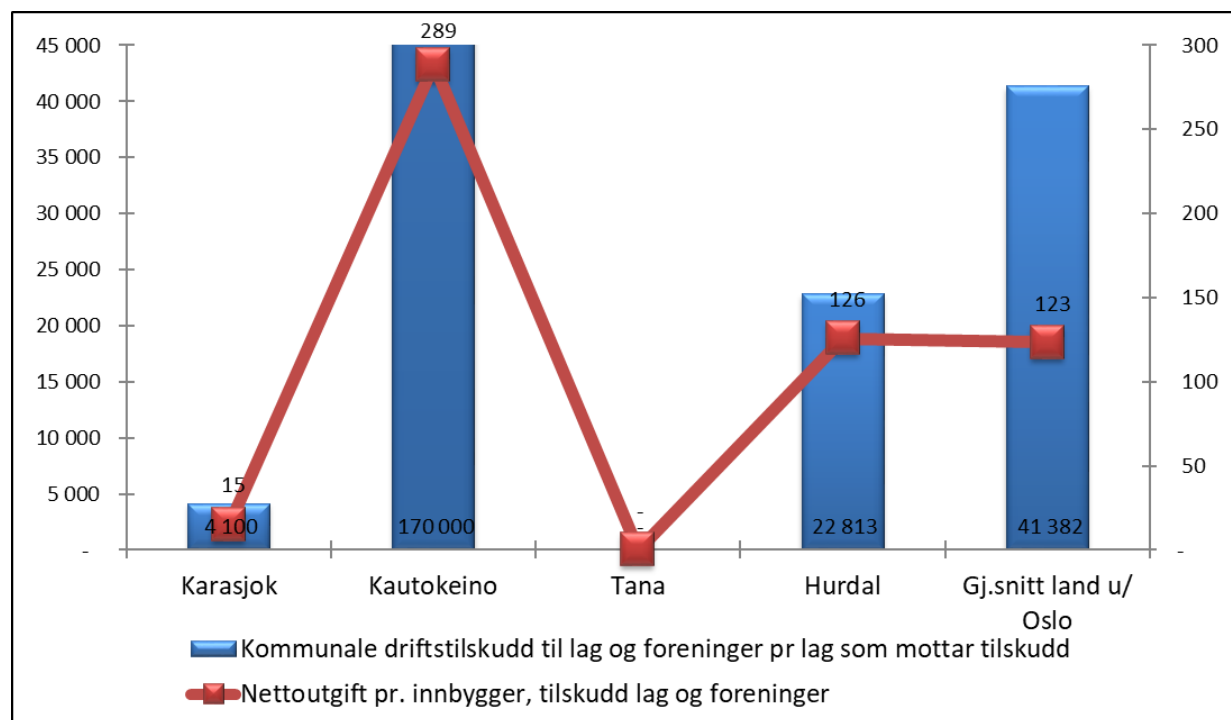
Ser vi først på netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa 6-15 år, så ligger Karasjok på kr 4 078 pr innbygger 6-15 år, noe som er nest høyest i utvalget, men bare marginalt bak Tana som bruker kr 4 245. Videre ser vi at korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker for Karasjok ligger på kr 22 851 som er middels i utvalget. Høyest på korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker ligger Hurdal med kr 34 577.

Ser vi på forholdet mellom bruttoutgifter og dekningsgrader finner vi følgende:

På den røde linjen ser vi at 16,3 % av innbyggerne i Karasjok i alderen 6-15 år deltar i kulturskolen. Dette er nest høyest av sammenligningskommunene. Høyest ligger Tana der 27,7 % av alle innbyggere 6-15 år deltar i kulturskolen. Lavest ligger Hurdal der 6,1 % av innbyggerne deltar.

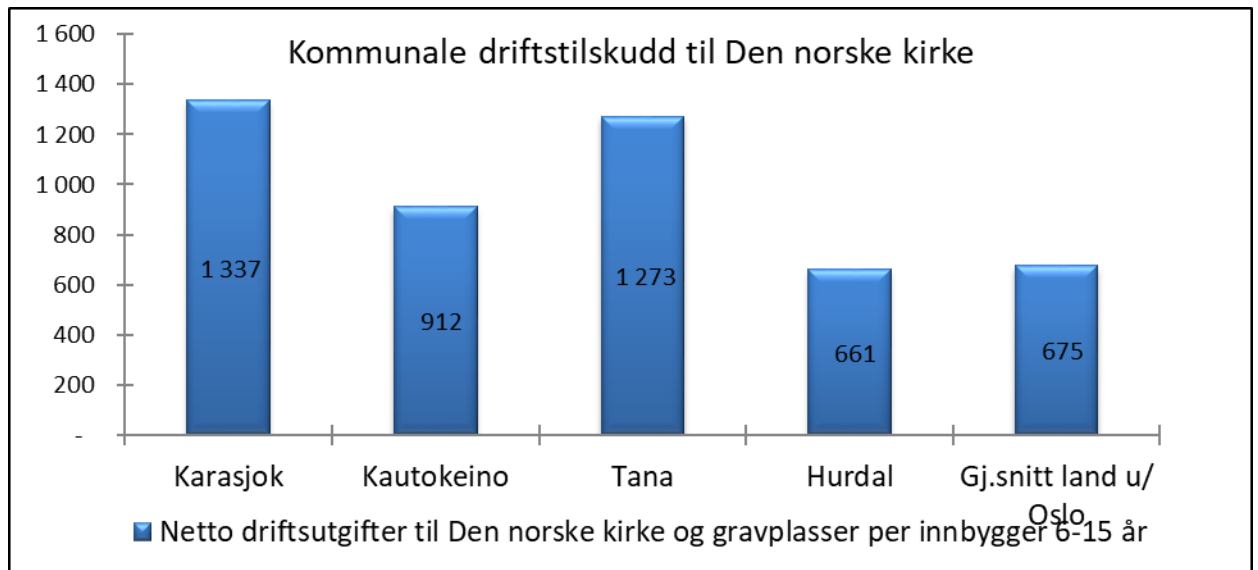
Siste diagram i kultursammenheng tar for seg tilskudd til lag og organisasjoner:

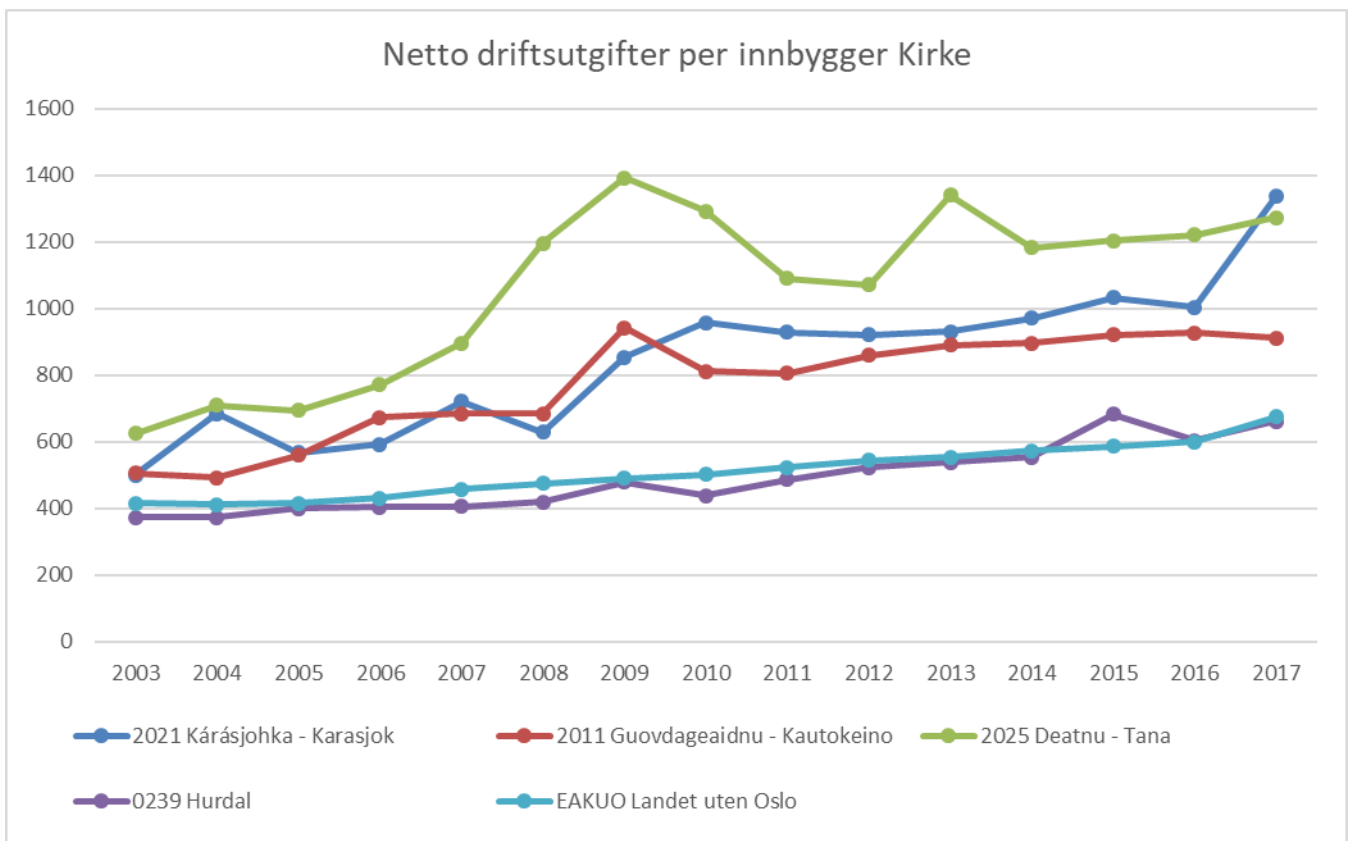
Her illustreres nettoutgiftene pr innbygger av den røde linja, og kommunalt driftstilskudd pr lag og forening som mottar tilskudd av de blå søylene. Karasjok gir kr 15 pr innbygger i tilskudd til lag og foreninger, mens i Kautokeino gir man kr 289 pr innbygger. De lag og foreninger som mottar tilskudd får i snitt kr 4 100 i Karasjok. På landsbasis utbetales et gjennomsnitt på kr 41 382 pr organisasjon som mottar tilskudd.

Kirke

Ser vi på kommunenes utgifter til kirkeformål har vi følgende oppstilling:

Her ser vi at Karasjok yter et netto tilskudd på kr 1 337 pr innbygger, noe som er høyest blant kommunene i utvalget. Hurdal ligger lavest med kr 661. Den historiske utviklingen på området ser slik ut:

Vi ser i diagrammet over at veksten i tilskudd til Den norske kirke har vokst som landet frem til 2016, men at den vokser kraftig i 2017. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til denne plutselige kostnadsøkningen.

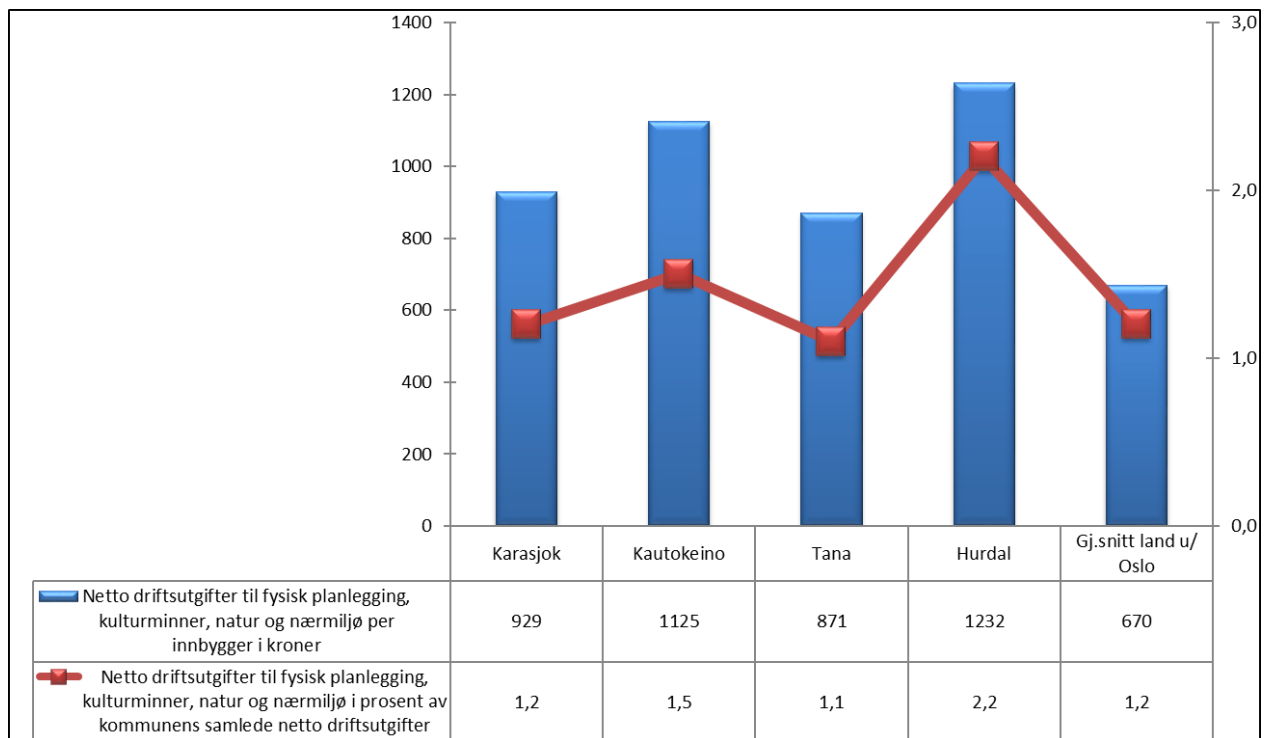
11 Plan, kulturminne, natur og nærmiljø

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 301 Plansaksbehandling
- 302 Bygge og delesaksbehandling og seksjonering
- 303 Kart og oppmåling
- 335 Rekreasjon i tettsted
- 360 Naturforvaltning og friluftsliv
- 365 Kulturminnevern

Dette er også et sammensatt kapittel mht omfanget av tjenesteområder som inngår.

Først ser vi på fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø:

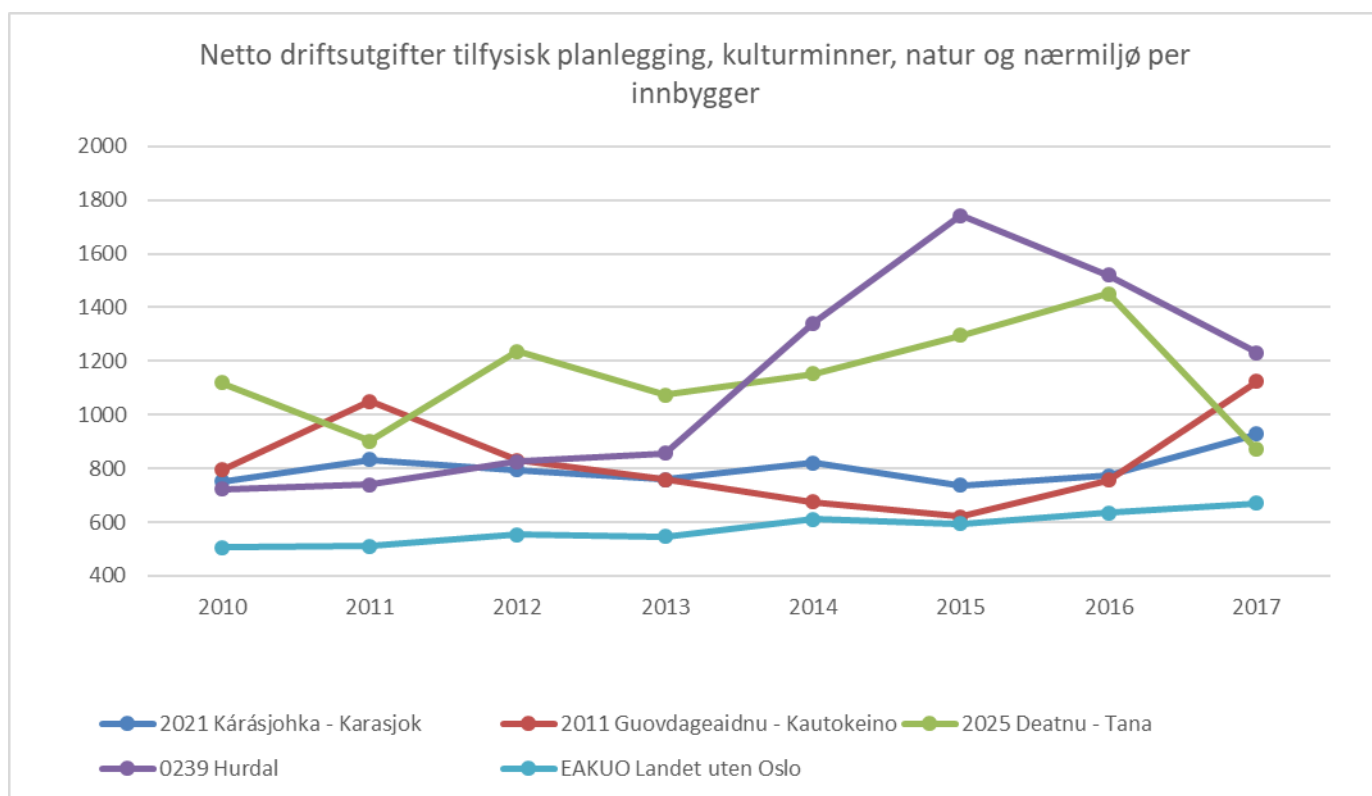

De blå søylene illustrer de samlede netto driftsutgifter pr innbygger til alle formålene, mens den røde linja illustrer hvor stor andel av kommunens nettoutgifter som prioriteres til dette området.

I Karasjok går 1,2 % av kommunens nettobudsjett til disse formålene, i Kautokeino 1,5 %, i Tana 1,6 %, mens Kautokeino bruker 2,2 %. Landsgjennomsnittets andel ligger på 1,2 %. Videre ser vi at Karasjok ligger middels i utvalget med kr 929 pr innbygger til fysisk planlegging, kulturminner og natur og nærmiljø. Tana ligger lavest med kr 871 pr innbygger. Indikatoren viser driftsutgiftene, inkludert avskrivninger, på

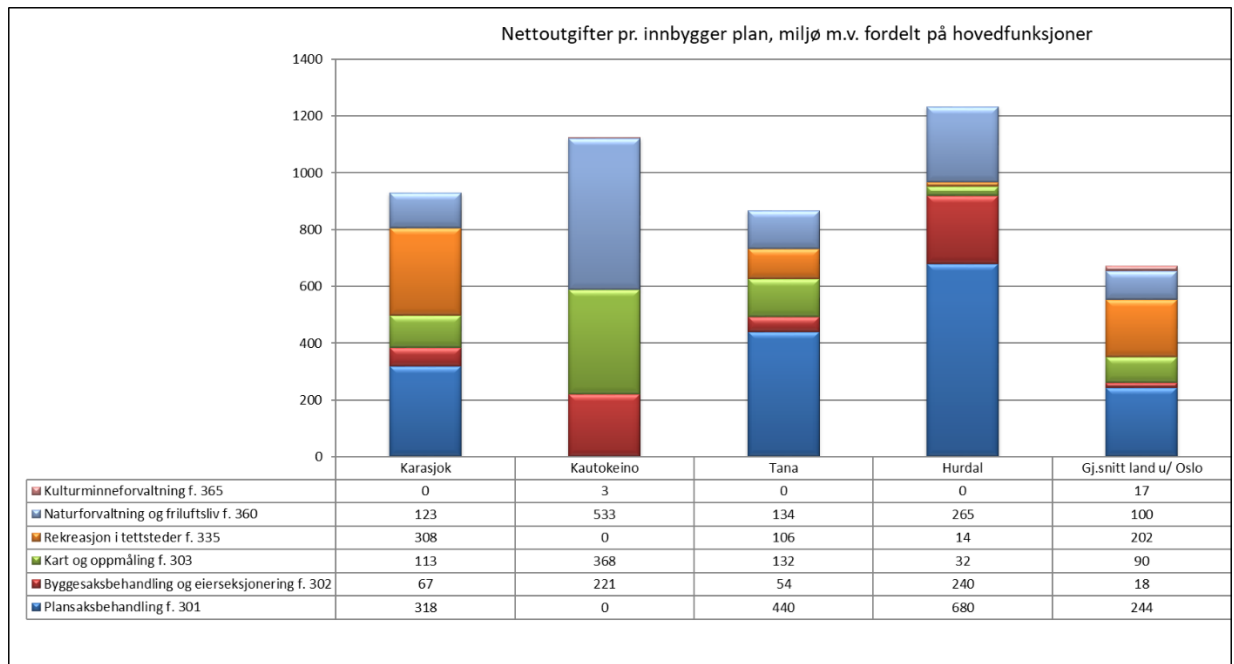
konsernnivå etter at driftsinntektene som bl.a. inneholder øremerkede tilskudd fra staten og andre direkte inntekter, er trukket fra.

Hvis vi ser på den historiske utviklingen (se nedenfor) har Karasjok hatt en kostnadsutviklings som landet for netto driftsutgifter til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger:

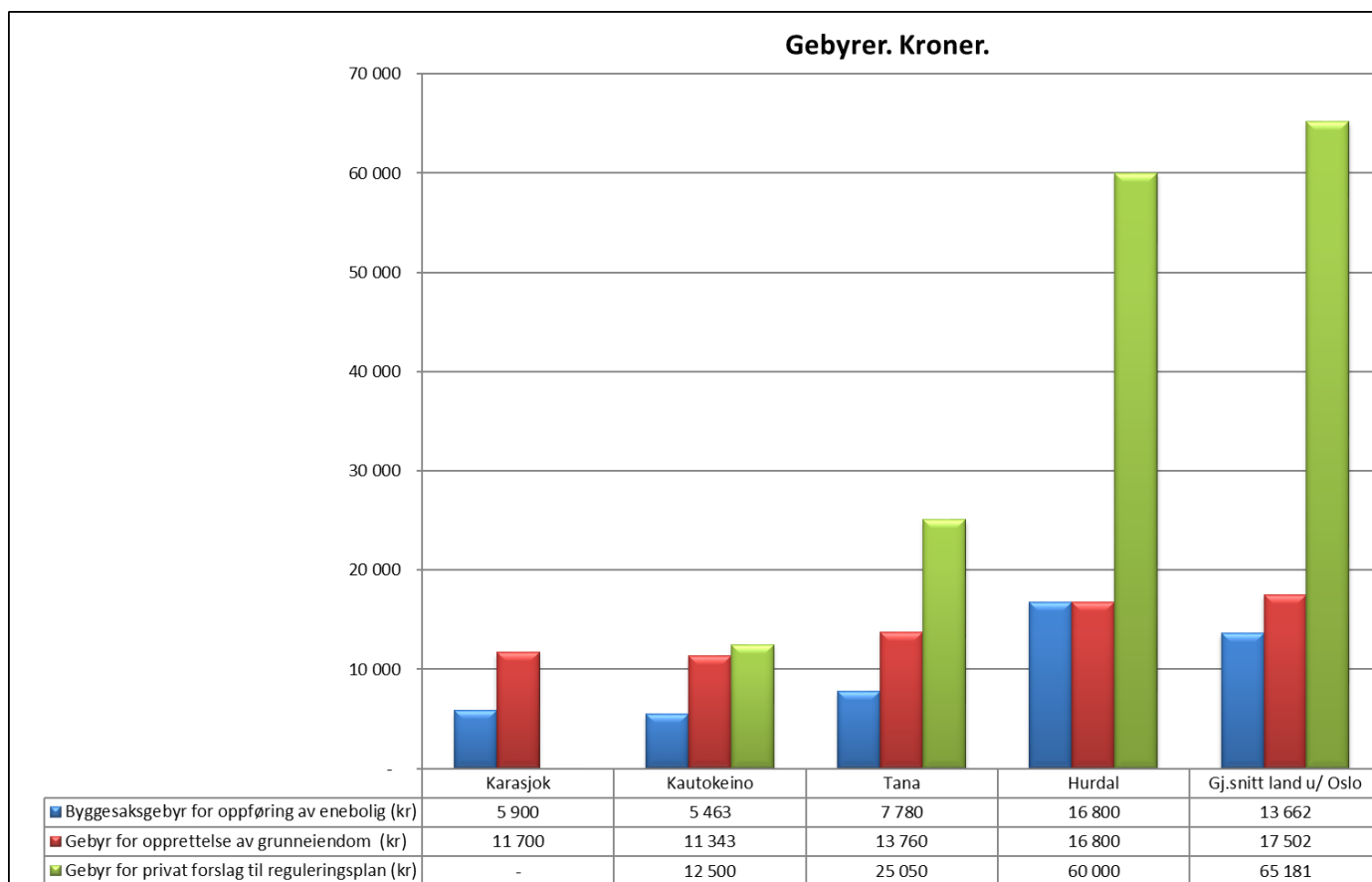
Ser vi på prioriteringen illustrert av netto driftsutgifter pr innbygger fordelt på funksjonene i denne gruppa har vi følgende fordeling:

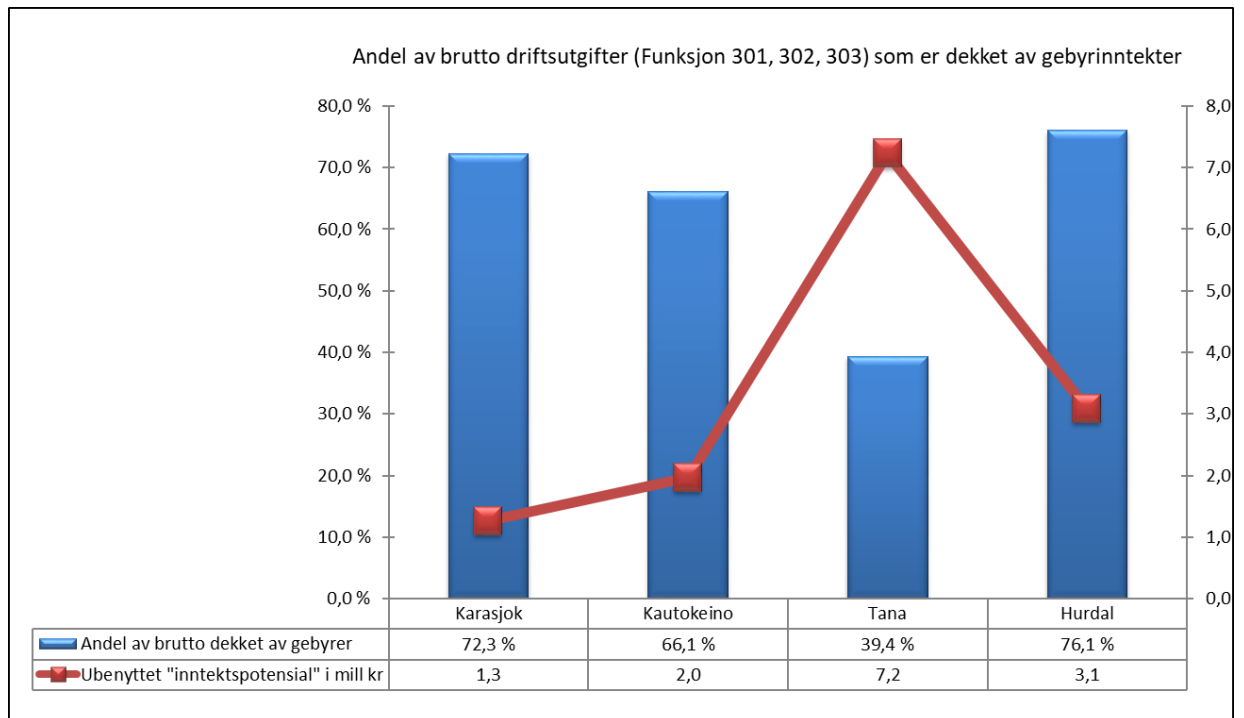
Når det gjelder fysisk planlegging (mørk blå, rød og grønt søyleområde) ligger Karasjok lavest blant kommunene i utvalget med en netto utgift på kr 488 pr innbygger. På naturforvaltning og friluftsliv brukte Karasjok kr 129 pr innbygger, mens man brukte kr 308 pr innbygger på rekreasjon i tettsteder, noe som er høyest i utvalget.

Ser vi på gebyrer for saksbehandling så varierer det ofte hvor stor andel av omkostningene kommunene velger å ta seg betalt for. Ser vi først på gebyrenes størrelse har vi følgende oversikt:

Her ser vi at forskjellen er stor mellom kommunene. Saksgebyret for oppføring av enebolig ligger nest lavest i utvalget for Karasjok på kr 5 900. Høyest nivå av kommunene har Hurdal med kr 16 800. Selv om gebyret heter «oppføring enebolig» så gir det også føring for nivået på alle øvrige gebyrer for byggesaker. Når det gjelder saksgebyr for private forslag til reguleringsplaner så er dette ikke oppgitt i Karasjok, mens den er kr 60 000 i Hurdal. Gebyret for kart- og delingsforretninger er kr 11 70 i Karasjok, noe som er omtrent samme nivå som øvrige kommuner i utvalget, unntatt i Hurdal. Der er gebyret 16 800.

Hvor stor av bruttoutgiftene dekkes så inn av gebyrer? I diagrammet nedenfor ser vi på sammenhengen mellom byggesaksgebyrene og brutto driftsutgifter til fysisk planlegging (funksjon 301, 302 og 303):

I Karasjok fikk man i 2017 dekke 72,3 % av utgiftene via gebyrer, noe som er nest høyest blant kommunen i utvalget. Høyest ligger Hurdal der man dekker inn 76,1 % av bruttoutgiftene gjennom inntekter/gebyrer. Hvis alle kostnadene kunne dekkes inn hadde Karasjok tatt i 1,3 millioner mer i 2017. Her er det viktig å være klar over at en del av saksbehandlingen ikke kan gebyrfinansieres, eksempelvis klagebehandling, veiledning, kommuneplanarbeid, mm.

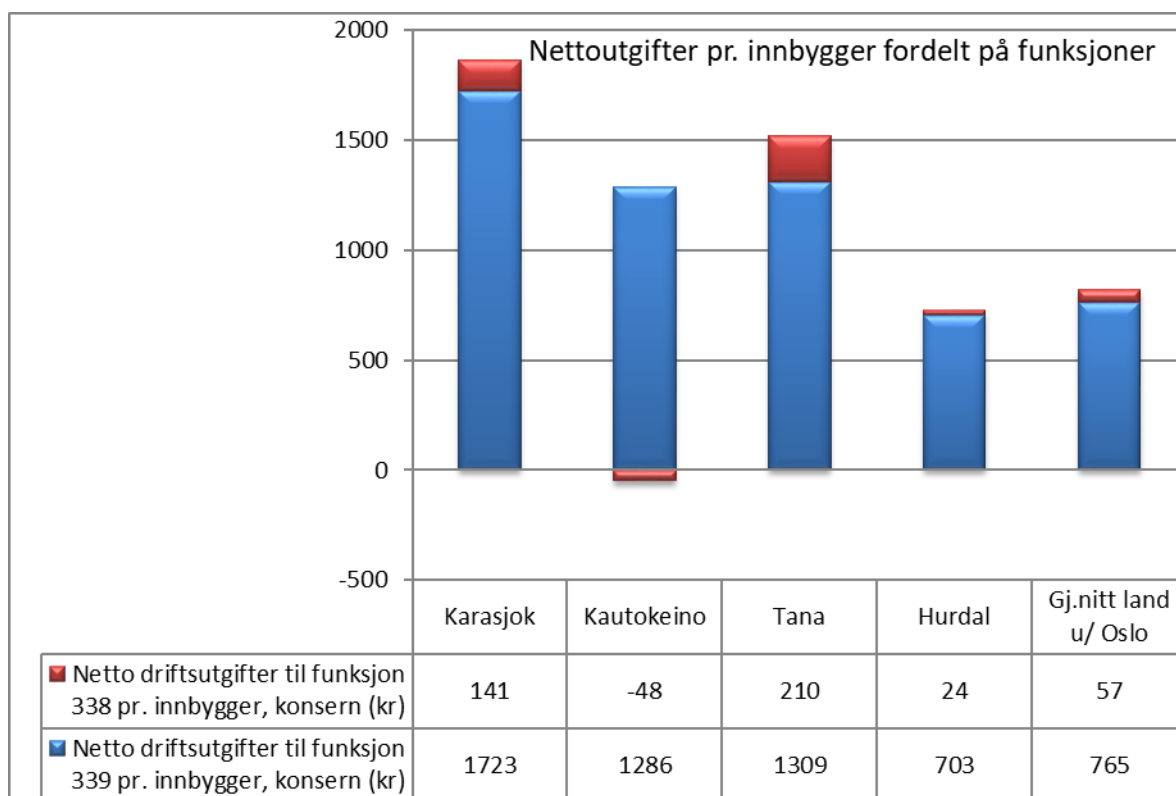
12 Brann- og ulykkesvern

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

338 Forebygging av branner og andre ulykker

339 Beredskap mot branner og andre ulykker

For brann- og ulykkesvern har vi følgende diagram:

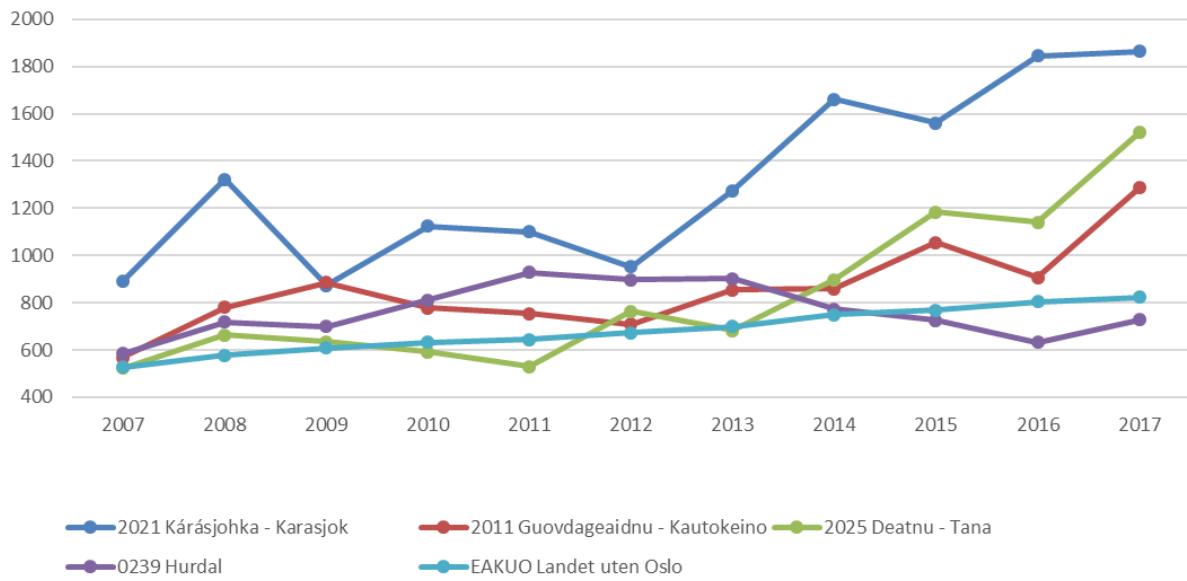

Her ser vi nettoutgiftene pr innbygger fordelt på forebygging og brann.

Forebygging er en tjeneste som kan gebyrfinansieres både mht feiing og kontroller utført av branninspektør. Av diagrammet ser vi at Karasjok brukte netto kr 141 pr innbygger på dette i 2017. For brannberedskap ligger nivået på kr 1 723 pr innbygger i Karasjok noe som er høyest i utvalget.

Hvordan har så utviklingen vært over tid?

Netto driftsutgifter brann og andre ulykker og forebygging (f 338 + 339) pr innbygger

Karasjok har hatt en kostnadsutvikling som har vært omtrent som veksten for landet fra 2007 – 2012, for deretter å ha en langt kraftigere kostnadsvekst de siste fem årene. I 2018 bruket Karasjok 0,8 mill mer enn landsgjennomsnittet. I 2017 brukte man 2,8 mill mer. Det er en produktivetsforverring på 2 mill på fem år.

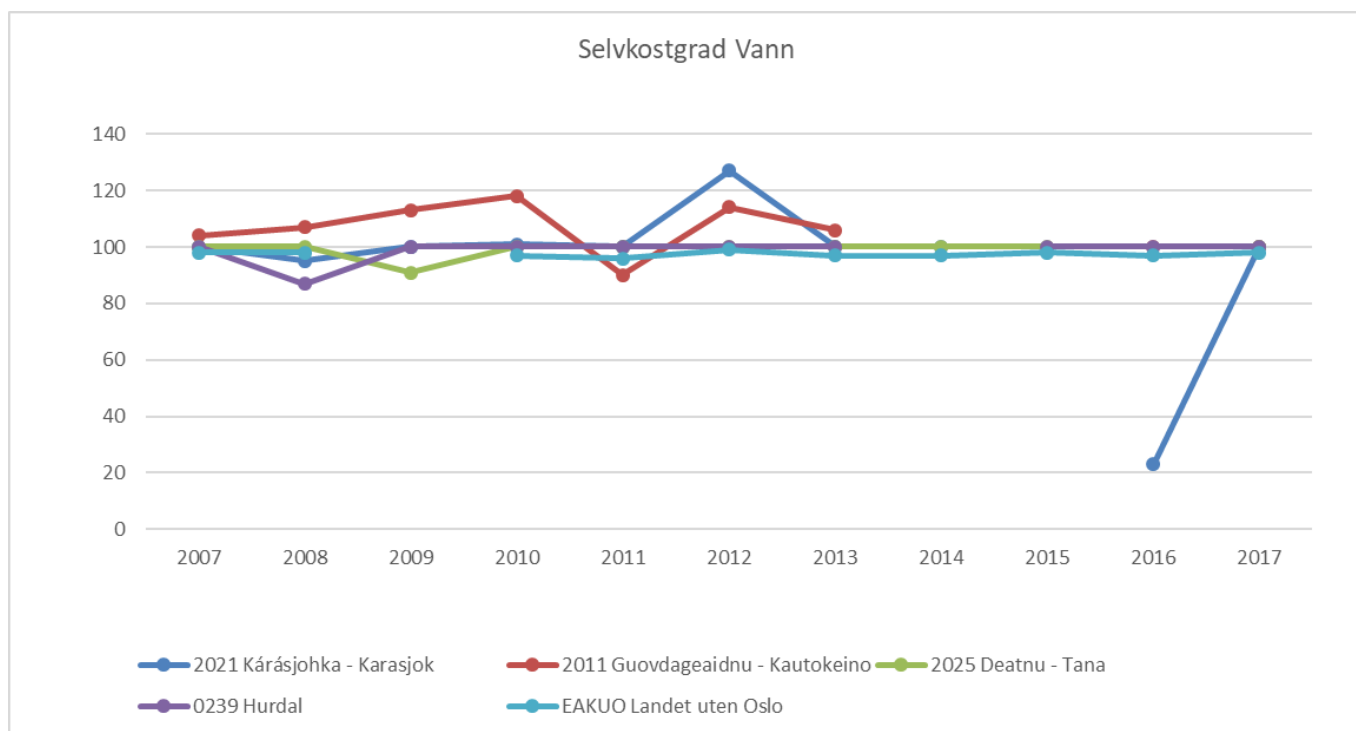
13 VAR (Vann, Avløp, Renovasjon)

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

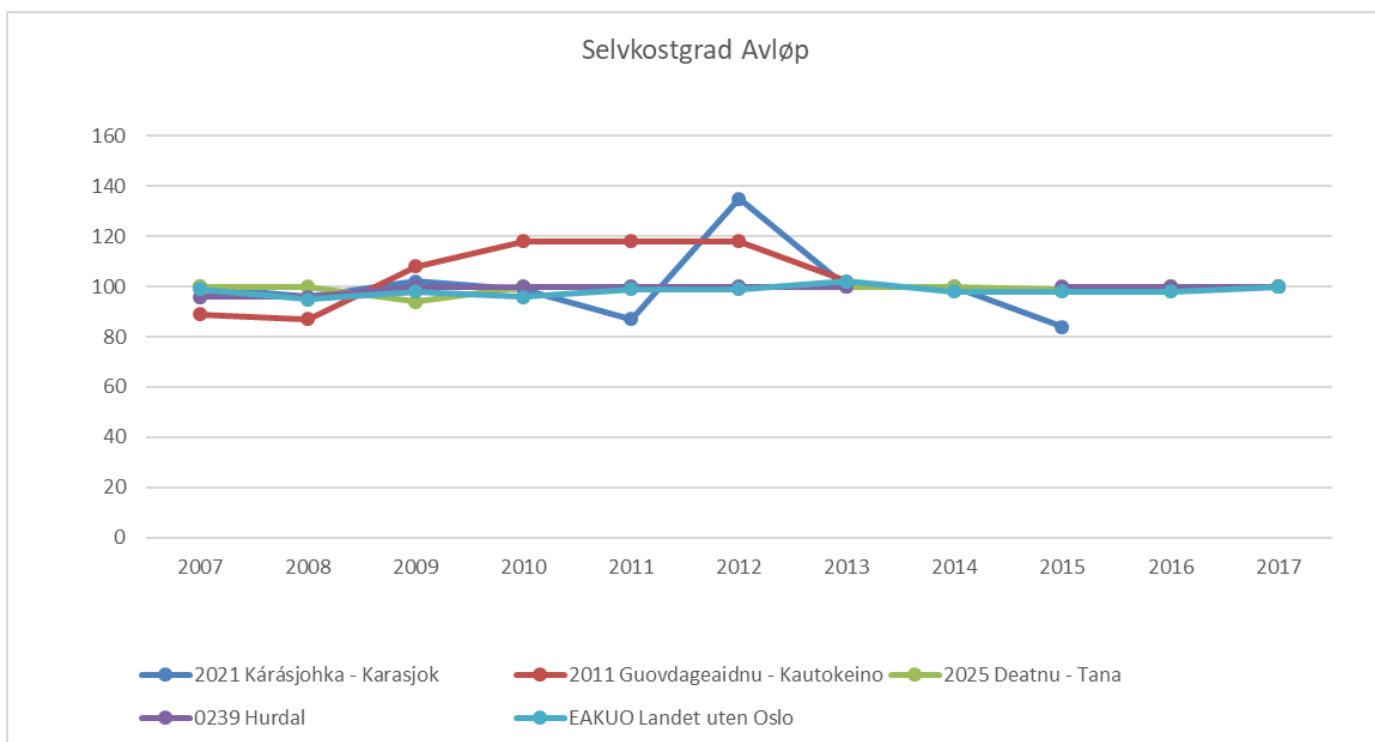
- 340 Produksjon av vann
- 345 Distribusjon av vann
- 350 Avløpsrensing
- 353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann
- 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l
- 355 Innsamling av husholdningsavfall
- 357 Gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall

VAR-området er et område som er ment å gå i selvkost. Nedenfor sjekker vi bare selvkostregnskapene.

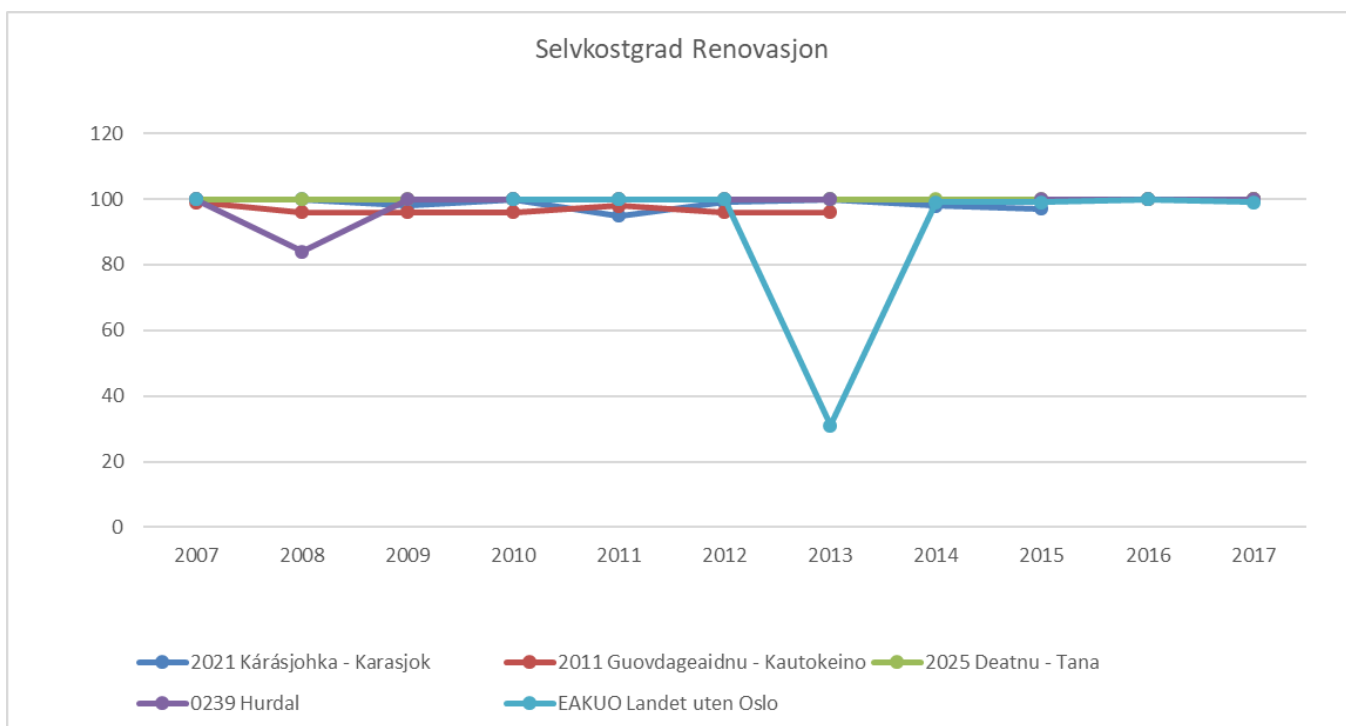
I diagrammet nedenfor ser vi at man historisk sett (med unntak av 2012 og 2016) har gjort opp til selvkost på **Vann**-området i Karasjok.

I diagrammet nedenfor ser vi at man på området **Avløp** har hatt noe variasjoner i selvkostgraden over tid, men at man i 2017 gjorde det opp til 100 % selvkost.

Når det gjelder **Avfall og renovasjon** så er også disse gjort opp il selvkost i 2017, men med noen små underdekninger tidligere år:

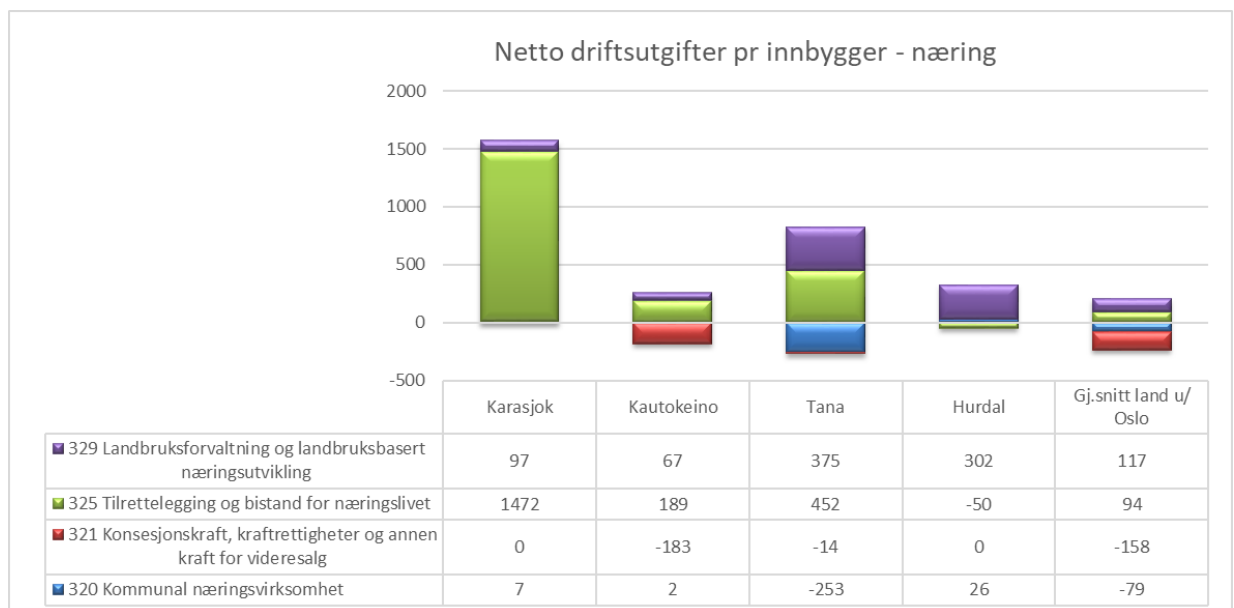

14 Kommunal næringsforvaltning

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 320 Kommunal næringsvirksomhet (næring som kommune driver)
- 321 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg
- 325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet
- 329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling

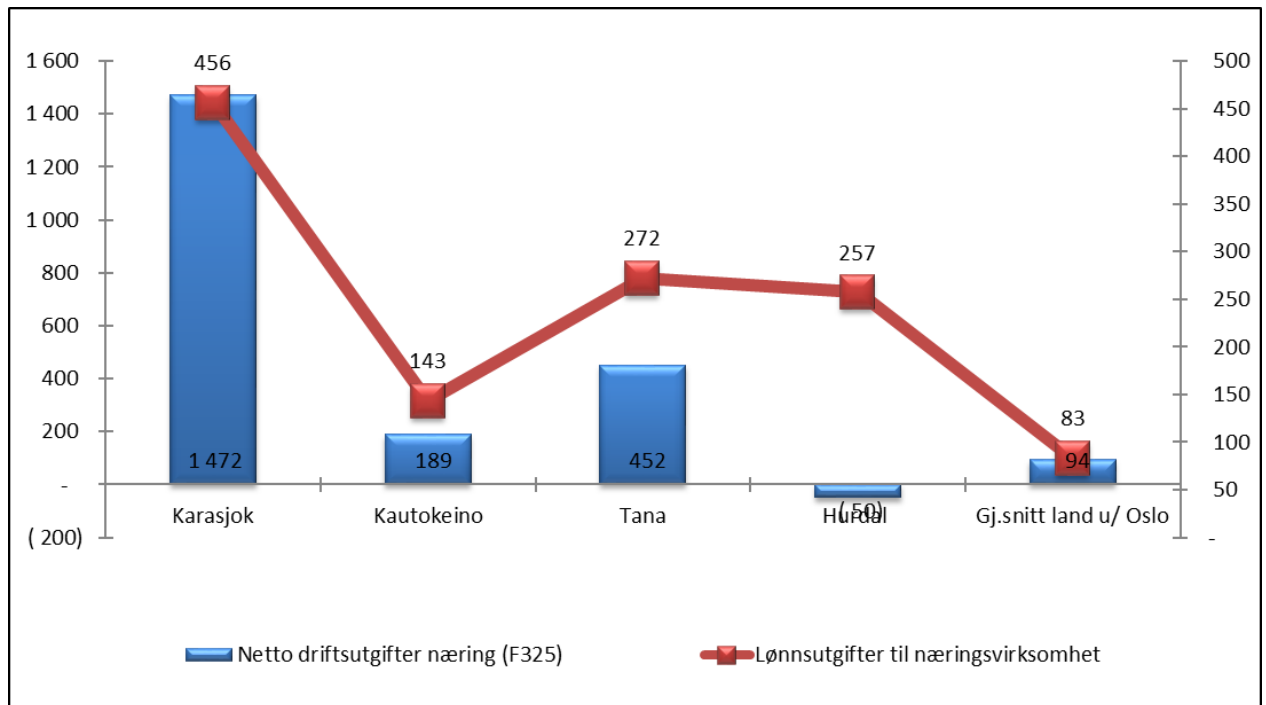
For næringsområdet (inklusive landbruk) er det begrenset hva vi finner av nøkkeltall i KOSTRA. Når vi ser på tallene samlet for prioritering av området (funksjonene 320, 321, 325, 329), finner vi følgende:

Av diagrammet ser vi at Karasjok samlet hadde en kostnad på i overkant av kr 1 500 pr innbygger på tilrettelegging og bistand for næringslivet. Av dette er det funksjon 325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet som utgjør den klart største andelen her med kr 1 472 pr innbygger. Tana bruker kr 452 pr innbygger, mens Hurdal har en netto inntekt på 50 kr pr innbygger på området.

Ser vi isolert på funksjon 325 og på andelen av dette som utgjør lønnskostnader så finner vi følgende:

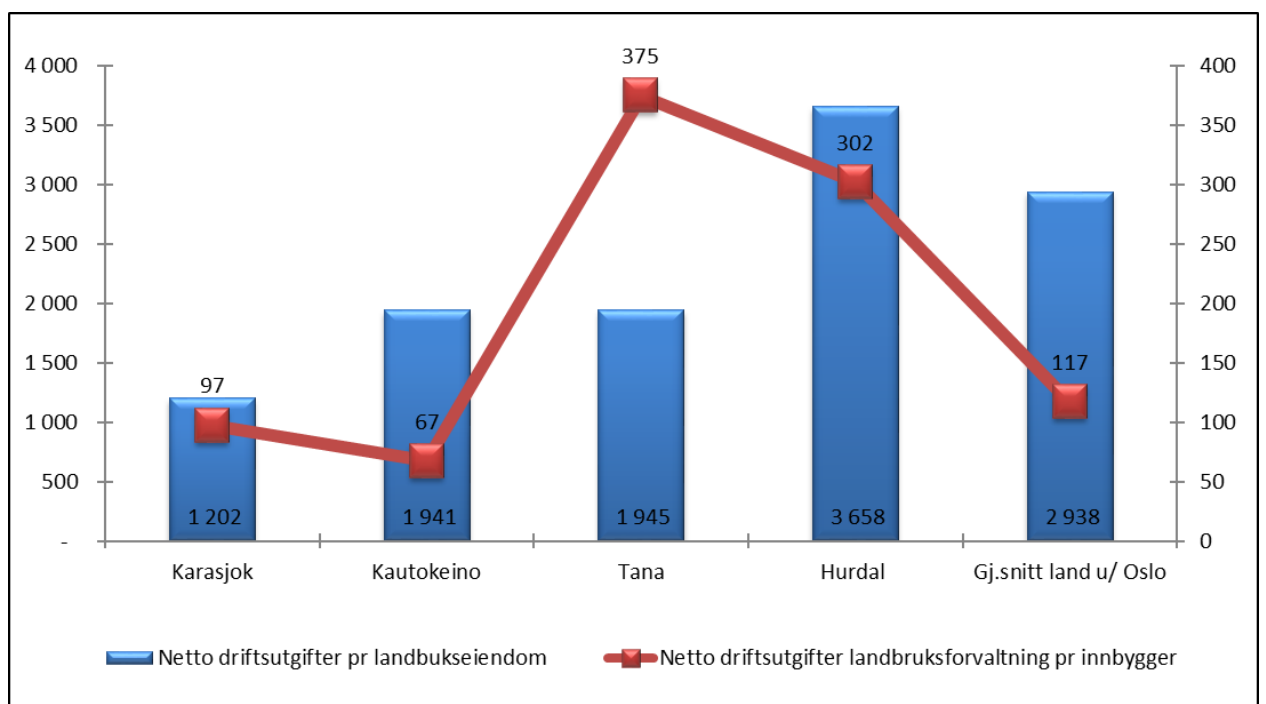

Karasjok prioriterte dette området suverent høyest både når det gjelder netto driftsutgifter til funksjonen totalt sett hvor man bruker kr 1 472 pr innbygger til dette formålet. Kautokeino bruker kr 189 pr innbygger til dette formålet. En reduksjon ned til nivået til Kautokeino ville bety en reduksjon på 3,5 mill kroner.

Karasjok bruker kr 456 pr innbygger til netto lønnsutgifter pr innbygger på funksjon 325, mens Kautokeino bruker kr 189 pr innbygger til samme formål.

Når det gjelder landbruk finner vi følgende tall pr landbrukseiendom og pr innbygger:

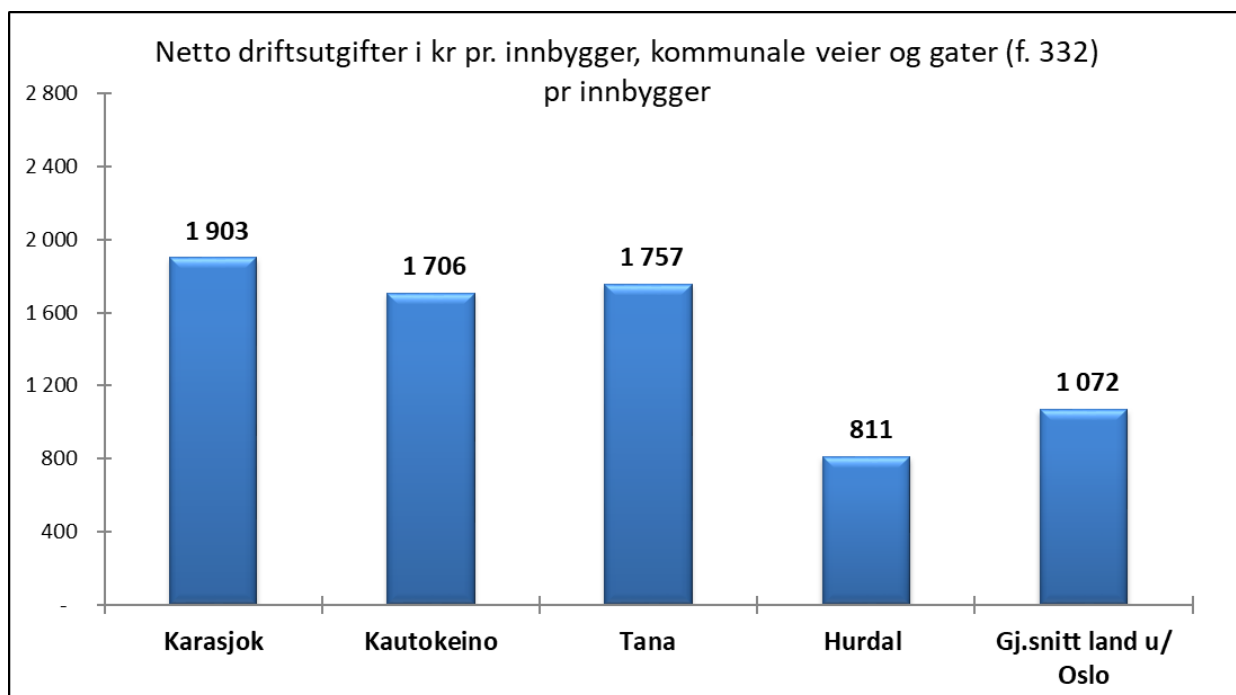
15 Samferdsel

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

330 Samferdselsbedrifter og transporttiltak

332 Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og parkering

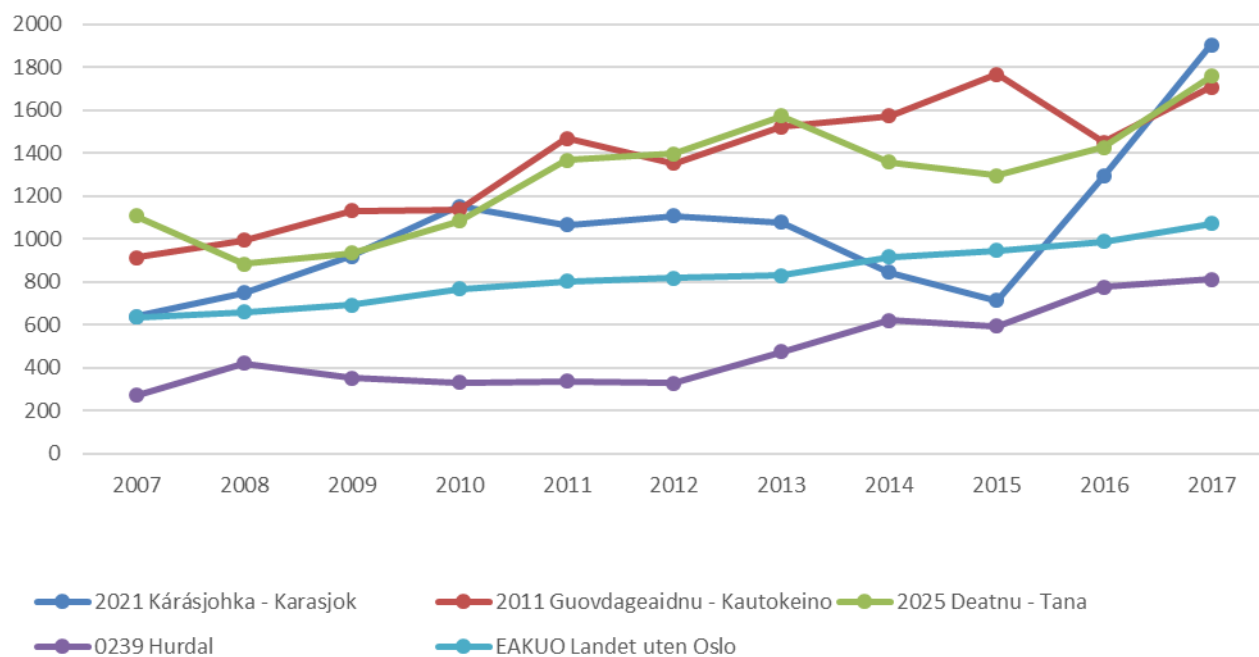
På samme måte som over starter vi med å se på tall for prioritering. Diagrammet under viser andel netto driftsutgifter pr innbygger og andel netto driftsutgifter til samferdsel av kommunens budsjett:

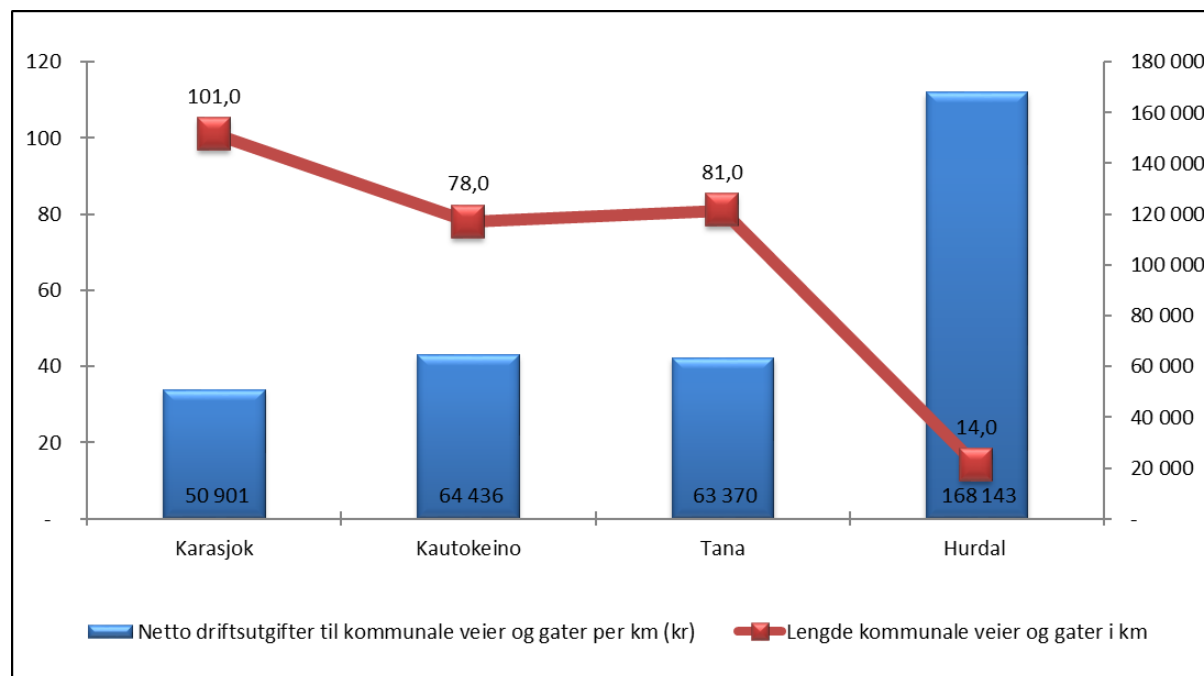
Netto driftsutgifter pr innbygger illustreres av de blå søylene. Av søylene ser vi at Karasjok plasserer seg høyest i utvalget med kr 1 903 pr innbygger til samferdselstiltak.

I diagrammet nedenfor ser vi at Karasjok historisk sett har prioritert samferdsel relativt lavt i perioden 2010 – 2015, men deretter katt en kraftig kostnadsvekst i 2016 og 2017:

Nto. dr.utg. i kr pr. innb., komm. veier og gater

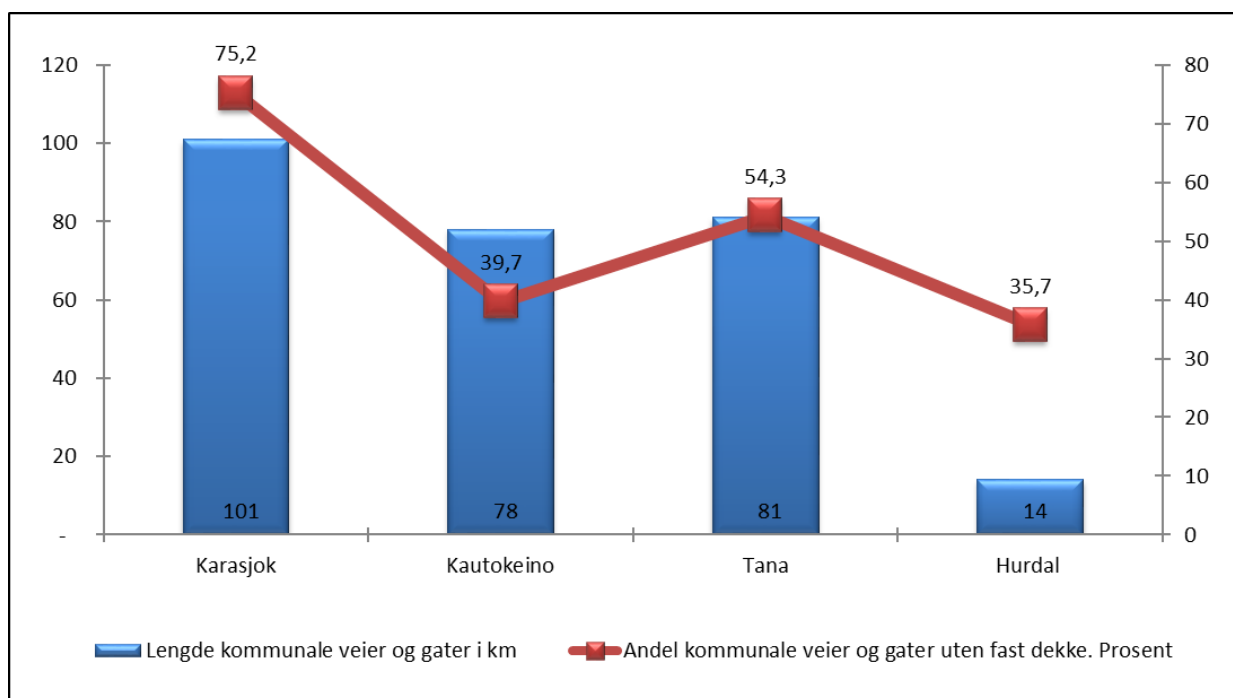

Ser vi på lengde kommunale veier og gater i kilometer sammenholdt med netto driftsutgifter samferdsel pr kilometer finner vi følgende:

Av diagrammet over ser vi at Karasjok har høyest andel kilometer kommunale veier og gater med 101 kilometer, og lavest netto driftsutgifter. Skyldes dette effektiv drift/stordriftsfordeler eller manglende prioritering? KOSTRA gir ikke svar på dette.

Ser vi på lengden kommunal vei og andelen med fast dekke finner vi følgende:

Karasjok har både høyest andel kommunal vei og høyest andel uten fast dekke (noe som gir dyre driftskostnader).

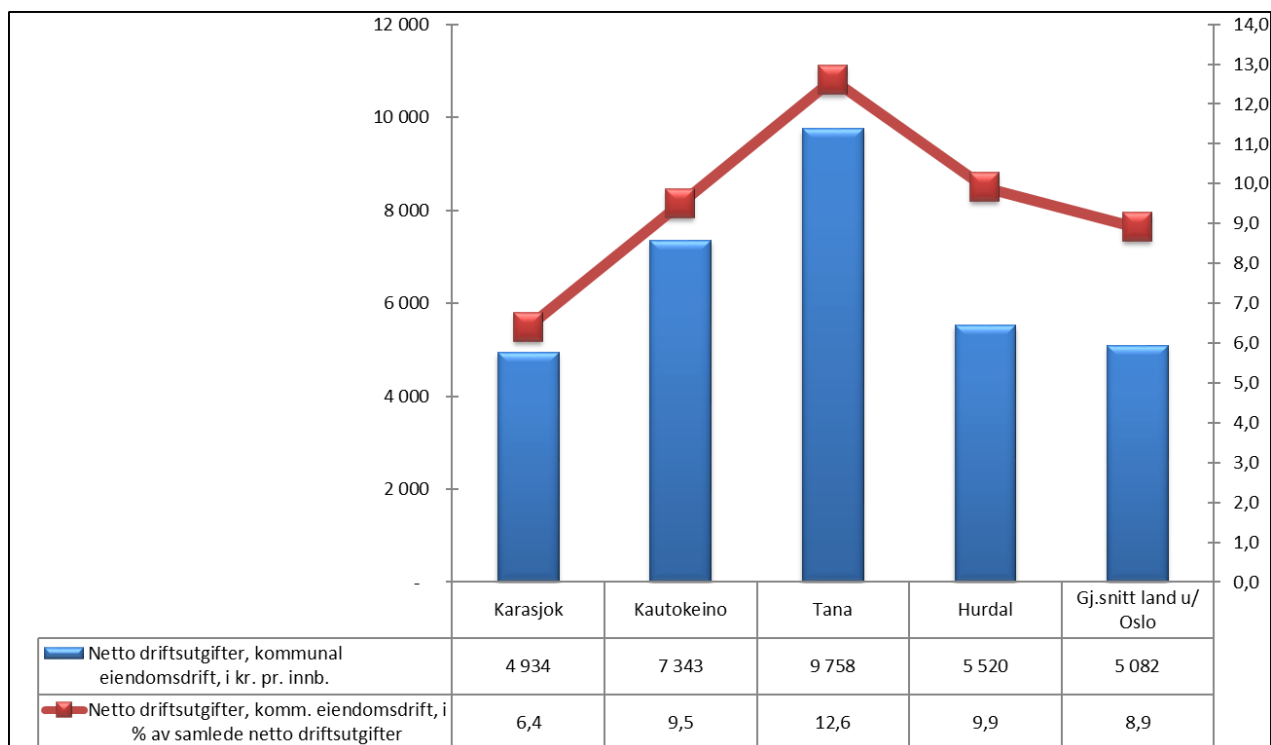
16 Eiendomsdrift

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen
- 130 Administrasjonslokaler
- 221 Barnehager / førskolelokaler
- 222 Skolebygg
- 261 Institusjonslokaler
- 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg
- 386 Kommunale kulturbygg

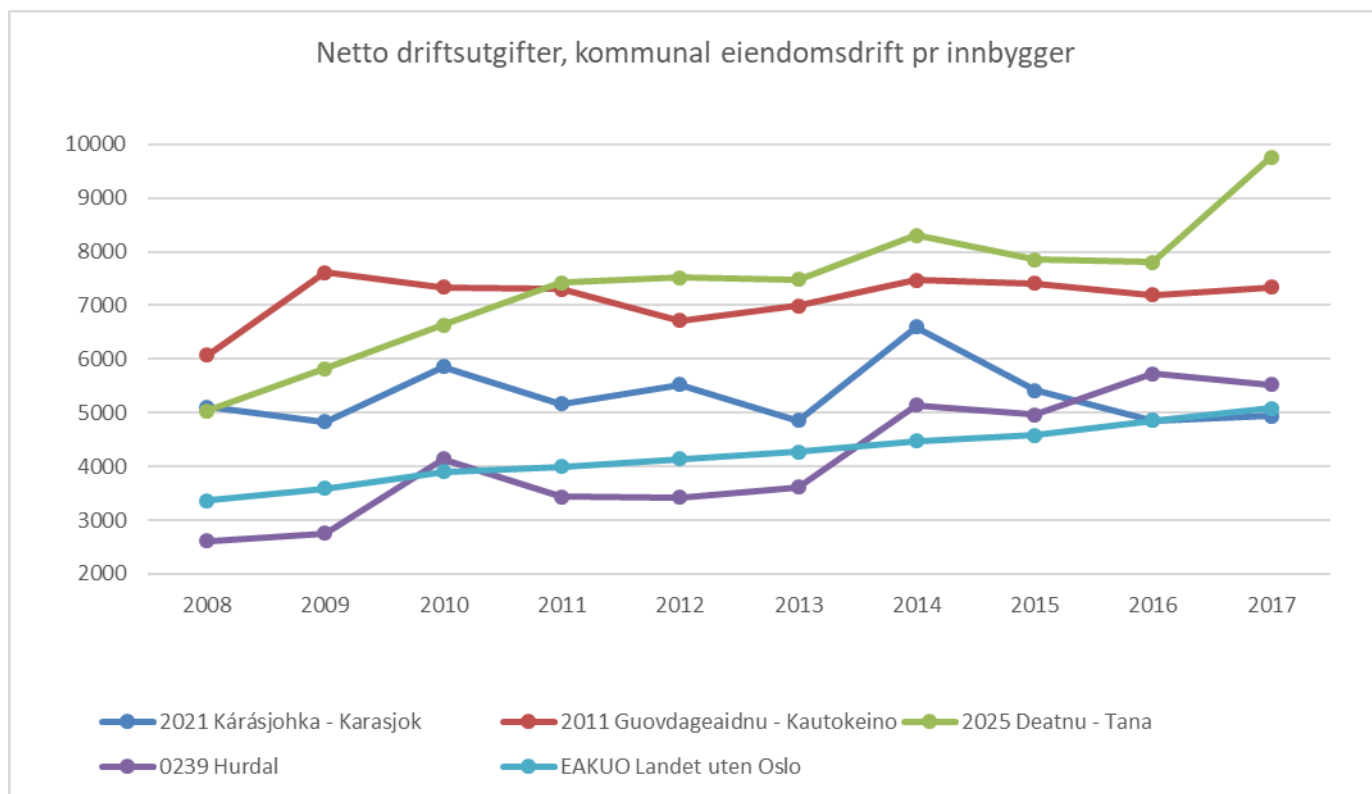
Siste tjenesteområde ut er eiendomsforvaltningen. Dette er et samlekapitel for alle funksjoner som har med eiendomsdrift å gjøre, og som er redegjort for tidligere under de ulike tjenesteområdene.

Netto driftsutgifter pr innbygger til eiendomsdrift illustreres av de blå søylene, og andelen av kommunens totale budsjett illustreres av den røde linja:

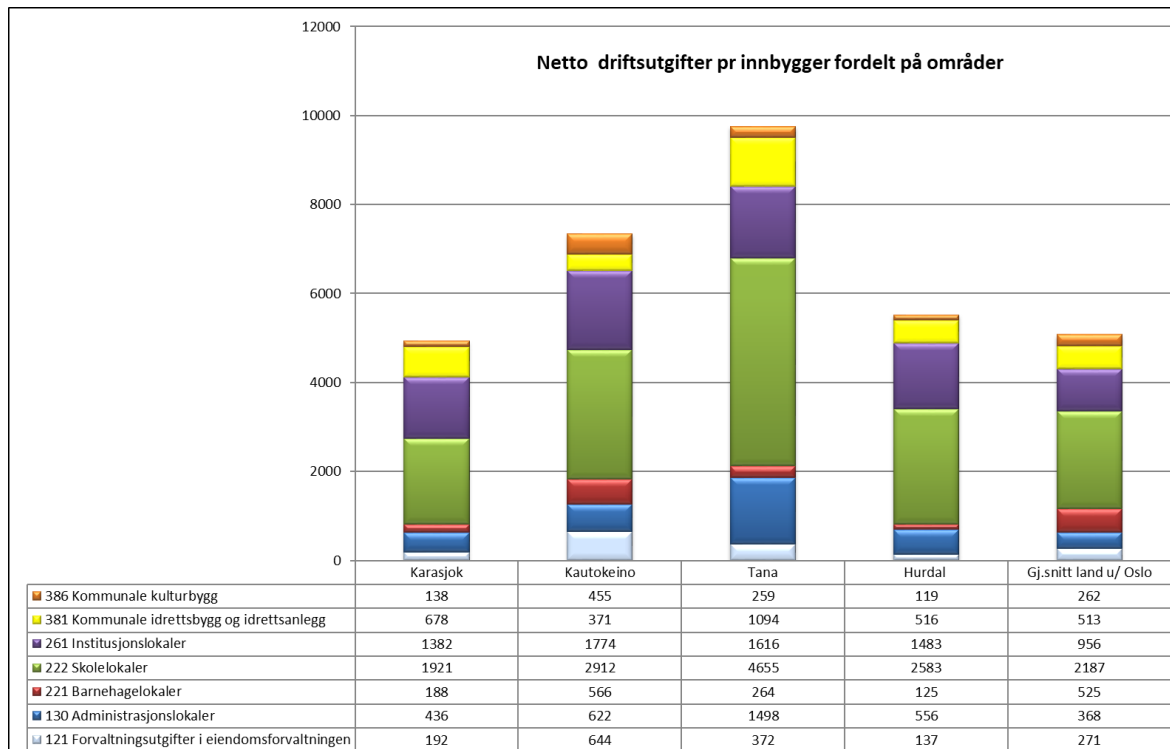
For kommunal eiendomsdrift (blå søyler) ser vi her at det er variasjoner mellom kommunene. Karasjok bruker minst med kr 4 934 pr innbygger på eiendommer og eiendomsdrift. Målt i andel av kommunenes totale nettobudsjett utgjør dette 6,4% noe som også er lavest i utvalget.

Som man ser på diagrammet nedenfor, har Karasjok hatt et kostnadsbilde der kostnaden har vokst mindre enn landsgjennomsnittet fra 2010 og frem til i dag (med unntak av 2014):

Om denne redusert ressursinnsatsen skyldes effektive drift, gode bygg og enkel struktur, eller manglende investeringer og realkapitalstier sier ikke KOSTRA noe om.

Netto utgiften fordeler seg slik pr innbygger:

Vi ser her at karsjok ligger lavest på alle funksjoner. Er dette fordi man har robuste driftseffektive bygg som ikke har større behov, eller nedprioriterer man forvaltning av realkapitalen fordi man ikke klarer å prioritere det?

17 Avslutning

Vi har i denne analysen gått gjennom ressursbruken til Karasjok kommune og sammenlignet de ulike tjenesteområdene med tilsvarende områder i Kautokeino, Tana, Hurdal og landsgjennomsnittet (uten Oslo) basert på de endelige KOSTRA-tallene for 2017.

Analysen viser at Karasjok har en svært presset kommuneøkonomi og at kommunen på de fleste tjenesteområdene bruker (til dels vesentlig) mer enn det man får tildelt gjennom det objektive utgiftsbehovet. Det er særlig pleie og omsorg og skole som har en svært høy ressursbruk. Men også helsetjenesten, samferdsel og brann og ulykker har over tid hatt en kostnadsutvikling som er vesentlig høyere enn kostnadsutviklingen for landet.

KS-Konsulent as
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO
www.kskonsulent.no
konsulent@ks.no
24 13 26 00